

วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย
EAU Heritage Journal

ฉบับสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์
Social Science and Humanities

ปีที่ 12 ฉบับที่ 3 ประจำเดือน กันยายน-ธันวาคม 2565 / Vol. 12 No. 3 September-December 2022 ISSN 2286-6183/ E-ISSN 2651-172x

นโยบายการจัดพิมพ์

วารสาร EAU Heritage เป็นวารสารราย 4 เดือน มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซียจัดพิมพ์ขึ้นเพื่อเผยแพร่ความรู้ในสาขาวิชาด้านสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการศึกษา ค้นคว้าและเปิดโอกาสให้นักศึกษา นักวิจัย คณาจารย์ ตลอดจนนักวิชาการทั่วไป ทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัยได้มีโอกาสเผยแพร่ผลงานให้เป็นที่ยอมรับต่อสาธารณชน และได้แลกเปลี่ยนความรู้ในวิทยาการด้านต่างๆ

บทความที่เสนอเพื่อตีพิมพ์

บทความที่เสนอเพื่อพิจารณาต้องเป็นบทความวิชาการหรือบทความวิจัยทั้งภาษาไทย ภาษาอังกฤษ หรือภาษาต่างประเทศอื่น เรื่องที่จะได้รับการตีพิมพ์ต้องผ่านกระบวนการพิจารณากลั่นกรองโดยผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน และเป็นการพิจารณาแบบ Double-blind peer review ในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องก่อนลงตีพิมพ์ และต้องเป็นบทความที่ยังไม่เคยได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่หรืออยู่ระหว่างการพิจารณาในวารสารอื่นๆ (การละเมิดลิขสิทธิ์ถือเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์ของผู้ส่งบทความโดยตรง) บทความที่ได้รับการกลั่นกรองจากผู้ทรงคุณวุฒิและทำการปรับแก้ให้ถูกต้องแล้ว จึงจะได้รับการตีพิมพ์ลงในวารสารฯ

การเตรียมต้นฉบับ

ต้นฉบับที่เสนอเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ ต้องมีรูปแบบดังต่อไปนี้

1. พิมพ์ด้วยกระดาษ A4 ความยาวไม่เกิน 15 หน้า
2. รูปแบบตัวอักษรให้ใช้ TH Sarabun New ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ และขนาดของตัวอักษร หากเป็นชื่อเรื่องใช้ตัวอักษรขนาด 20 หัวข้อต่างๆ ใช้ตัวอักษรขนาด 16 และส่วนเนื้อหาทั่วไปใช้ตัวอักษรขนาด 15
3. รูปแบบการจัดหน้า และจัดแนวข้อความชัดเจน (ไม่ต้องปรับขวา)
4. เขียนชื่อ ตำแหน่ง สถานที่ทำงานและที่อยู่ของผู้เขียนอย่างชัดเจน โดยแยกออกจากส่วนต้นฉบับและบทคัดย่อ
5. แนบบทคัดย่อทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษมาพร้อมกับบทความ โดยกำหนดความยาวของบทคัดย่อไม่เกิน 15 บรรทัด พร้อมทั้งกำหนดคำสำคัญ (key words) ไม่เกิน 6 คำ
6. แยกไฟล์ตาราง รูปภาพ ที่ประกอบในเนื้อหาบทความ และส่งมาพร้อมกับไฟล์บทความ

การอ้างอิงและการเขียนเอกสารอ้างอิง

ในกรณีที่ผู้เขียนต้องการระบุแหล่งที่มาของข้อมูลในเรื่องให้ใช้วิธีการอ้างอิงแบบนามปี (APA) โดยระบุชื่อผู้แต่ง ปีพิมพ์ และเลขหน้าที่ข้อมูลปรากฏอยู่ (ชื่อ นามสกุล, ปีพิมพ์, เลขหน้า) ตัวอย่างเช่น (รั้วชัย สันติวงษ์, 2540, น. 142) (Fuchs, 2004, p. 21)

ส่วนการเขียนรายการอ้างอิงท้ายเล่ม ให้ใช้ระบบการอ้างอิงแบบ APA ตัวอย่างการเขียนรายการอ้างอิง มีดังนี้

1. หนังสือ

ชื่อผู้แต่ง. (ปีพิมพ์). *ชื่อหนังสือ* (ครั้งที่พิมพ์). เมืองที่พิมพ์: สำนักพิมพ์หรือหน่วยงานที่พิมพ์.

ประคอง วรรณสุด. (2541). *สถิติเพื่อการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์*. กรุงเทพฯ: บรรณกิจ.

Sharp, W. F. (1985). *Investment* (3rd ed.). New Jersey: Prentice-Hall.

2. ชื่อบทความในหนังสือรายงานการประชุม

Hay, S. P. (1975). Political parties and the community-society continuum. In W. N. Chambers & W. D. Burnham (Eds.), *The American party systems Stage of political development* (2nd ed.). New York: Oxford University Press.

สุไร พงษ์ทองเจริญ. (2539). สารสำคัญเกี่ยวกับการเรียนการสอนภาษาอังกฤษระดับประถมศึกษา. ในเอกสารการสอนชุดวิชาการสอนภาษาอังกฤษระดับประถมศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 2, หน่วยที่ 9). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

3. วารสาร

ชื่อผู้แต่ง. (ปีพิมพ์). ชื่อบทความ. *ชื่อวารสาร*, ปีที่(ฉบับที่), เลขหน้า.

สุจินต์ สิมาร์ภ. (2550) หลากหลายปัญหาการเลี้ยงโคนมในประเทศไทย. *วารสารเศรษฐกิจการเกษตร*, 27(2), 53-57.

4. หนังสือพิมพ์

ชื่อผู้แต่ง. (ปี, เดือน วันที่). ชื่อบทความ. *ชื่อหนังสือพิมพ์*, หน้า. ศรีสกุล สีวาพิระพันธ์. (2545, กรกฎาคม 11). จับทีวีใส่กระเป๋าทะกั่วกันอย่างไร?. *มติชน*, หน้า 19.

5. วิทยานิพนธ์

กอบกุล สรรพกิจจานง. (2541). *การวิจัยเชิงนโยบายเพื่อการพัฒนา นโยบายการใช้อินเทอร์เน็ตสำหรับสถาบันอุดมศึกษาไทย*. ดุษฎีนิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

6. สารสนเทศจากอินเทอร์เน็ต

ชื่อผู้เขียน. (ปีที่เผยแพร่เอกสาร). *ชื่อเรื่อง*. ค้นจาก (ระบุ URL ที่สืบค้นบนอินเทอร์เน็ต).

มานพ แก้วผกา. (2549). *เศรษฐกิจพอเพียงกับการค้าเสรีไปด้วยกัน ได้จริงหรือ*. ค้นจาก <http://www.ftawatch.org>

Prizker, T. J. (1989). *An early fragment from central Nepal*. Retrieved from <http://www.ingress.com/-astranart/prizker.html>

สถานที่ติดต่อ

ผู้สนใจเสนอบทความหรือขอรับเป็นสมาชิก สามารถติดต่อได้ที่

กองบรรณาธิการวารสาร EAU Heritage

อาคาร ขวน ขวนชัย ชั้น 4 ห้อง C423

200 หมู่ 1 ถ.รังสิต-นครนายก ต.รังสิต อ.ธัญบุรี

จ.ปทุมธานี 12110

โทรศัพท์: 0-2577-1028 ต่อ 377

e-mail address: EAUheritage_social@EAU.AC.TH

วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย
EAU Heritage Journal

ฉบับสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์
Social Science and Humanities

ปีที่ 12 ฉบับที่ 3 ประจำเดือน กันยายน-ธันวาคม 2565 / Vol. 12 No. 3 September-December 2022 ISSN 2286-6183/ E-ISSN 2651-172x

ความเป็นมา

วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย (EAU Heritage) ฉบับสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ เดิมมีกำเนิดพร้อมฉบับวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2550 ด้วยความหลากหลายของบทความและต้องการให้มีความชัดเจนของการเป็นแหล่งข้อมูล จึงได้มีการบริหารจัดการแยกออกจากฉบับวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เป็นฉบับสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ ในปี พ.ศ. 2554 โดยใช้นับเวลาการเผยแพร่ต่อเนื่องเป็นปีที่ 5 ฉบับที่ 1 เผยแพร่ปีละ 2 ฉบับ ในปี พ.ศ. 2557 ได้เริ่มเผยแพร่วารสารเป็นฉบับออนไลน์จนถึงปัจจุบัน ต่อมาในปี พ.ศ. 2559 ได้มีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มการออกเผยแพร่วารสารเป็นปีละ 3 ฉบับ (ราย 4 เดือน) และในปีที่ 7 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2560) ได้มีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการผลิตวารสารจากตัวเล่มหนังสือเป็นการผลิตแบบ CD ในปี 8 ฉบับที่ 1 (มกราคม – เมษายน 2561) ได้มีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการผลิตอีกครั้ง โดยการผลิตเป็น Flash Drive ส่งมอบให้สมาชิก ในปี 2565 ได้ยกเลิกการสมัครเป็นสมาชิก แต่ยังสามารถสืบค้นเพื่ออ้างอิงหรืออ่านบทความได้ที่ <https://eauheritage.eau.ac.th/> หรือสืบค้นได้จากฐานข้อมูลของศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (Thai Journal Citation Index Center: TCI)

ปัจจุบันวารสารวิชาการมหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย ฉบับสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ได้ผ่านการรับรองคุณภาพจากศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (TCI) โดยได้รับการรับรองคุณภาพจัดให้เป็นวารสารกลุ่มที่ 2 จนถึงวันที่ 31 ธันวาคม 2567

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเผยแพร่บทความวิจัย (Research Paper) บทความวิชาการ (Academic Paper) ที่มีคุณภาพของอาจารย์ประจำ บุคคลภายนอก ตลอดจนผู้ทรงคุณวุฒิ ในสาขาสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ ได้แก่ สาขาบริหารธุรกิจ บัญชี เศรษฐศาสตร์ นิเทศศาสตร์ นิติศาสตร์ รัฐศาสตร์ วิทยาการจัดการ ภาษาศาสตร์ ศึกษา ศาสตร์ ปรัชญา ศาสนา และสาขาที่เกี่ยวข้อง

2. เพื่อส่งเสริมและกระตุ้นให้เกิดการเพิ่มพูนความรู้ทางวิชาการแก่สังคม โดยสนับสนุนให้อาจารย์ประจำ และบุคคลภายนอกนำเสนอผลงานวิชาการในสาขาวิชาบริหารธุรกิจ บัญชี เศรษฐศาสตร์ นิเทศศาสตร์ นิติศาสตร์ รัฐศาสตร์ วิทยาการจัดการ ภาษาศาสตร์ ศึกษา ศาสตร์ ปรัชญา ศาสนา และสาขาที่เกี่ยวข้อง

นโยบายการรับบทความ

กองบรรณาธิการวารสารวิชาการมหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซียฉบับสังคมศาสตร์ และมนุษยศาสตร์ มีความยินดีรับตีพิมพ์บทความสาขาบริหารธุรกิจ บัญชี เศรษฐศาสตร์ นิเทศศาสตร์ นิติศาสตร์ รัฐศาสตร์ วิทยาการจัดการ ภาษาศาสตร์ ศีลภาศาสตร ปรัชญา ศาสนา และสาขาที่เกี่ยวข้อง เป็นภาษาไทย และภาษาอังกฤษ ดังนี้

1. ผลงานวิชาการที่ส่งมาขอตีพิมพ์ ต้องไม่เคยเผยแพร่ในสิ่งพิมพ์อื่นใดมาก่อน และต้องไม่อยู่ในระหว่างการพิจารณาของวารสารอื่น

2. การละเมิดลิขสิทธิ์ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้ส่งบทความโดยตรง กองบรรณาธิการฯ ขอสงวนสิทธิ์ในการรับหรือปฏิเสธบทความเข้าสู่กระบวนการประเมินคุณภาพโดยผู้ทรงคุณวุฒิ บทความที่ได้รับการตีพิมพ์ต้องผ่านการพิจารณากลับกรองคุณภาพจากผู้ทรงคุณวุฒิ (Double Blind Review) จำนวน 3 ท่าน โดยผู้ทรงคุณวุฒิ ต้องมีความเชี่ยวชาญตรงตามสาขาของบทความ และได้รับความเห็นชอบจากกองบรรณาธิการ

3. ข้อความที่ปรากฏภายในบทความแต่ละเรื่องที่ตีพิมพ์ในวารสารเล่มนี้เป็นความคิดเห็นส่วนตัวของผู้เขียนแต่ละท่านไม่เกี่ยวข้องกับกองบรรณาธิการและคณาจารย์ท่านอื่น ๆ ในมหาวิทยาลัยแต่อย่างใด ความรับผิดชอบด้านเนื้อหา และการตรวจร่างบทความแต่ละเรื่องเป็นของผู้เขียนแต่ละท่าน หากมีความผิดพลาดใดๆ ผู้เขียนจะต้องรับผิดชอบบทความของตนเอง

4. ผลงานที่ได้รับการตีพิมพ์ถือเป็นลิขสิทธิ์ของวารสาร

5. ผู้ประสงค์จะส่งบทความเพื่อตีพิมพ์ในวารสารฯ สามารถส่งบทความออนไลน์ได้ที่ eauheritage_social@eau.ac.th หรือ <https://www.tci-thaijo.org/>

หากต้องการสอบถามข้อมูลเพิ่มเติม สามารถติดต่อกองบรรณาธิการวารสารวิชาการมหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย อาคาร ชวน ชวนิชย์ ชั้น 4 ห้อง C423

เลขที่ 200 หมู่ 1 ถ.รังสิต-นครนายก ต.รังสิต อ.ธัญบุรี จ.ปทุมธานี 12110

โทรศัพท์ 0-2577-1028 ต่อ 377, 378 อีเมล eauheritage_social@eau.ac.th

ผู้สนใจส่งบทความกรุณาอ่านรายละเอียดการส่งบทความ ซึ่งระบุไว้ใน website <https://eauheritage.eau.ac.th/> และ <https://www.tci-thaijo.org/>

กำหนดการเผยแพร่

วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย ฉบับสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ กำหนดออกเผยแพร่ราย 4 เดือน ปีละ 3 ฉบับ ดังนี้

ฉบับที่ 1: มกราคม-เมษายน (กำหนดออก เมษายน)

ฉบับที่ 2: พฤษภาคม-สิงหาคม (กำหนดออก สิงหาคม)

ฉบับที่ 3: กันยายน-ธันวาคม (กำหนดออก ธันวาคม)

การจัดพิมพ์

เผยแพร่ฉบับ Online ที่ website <https://eauheritage.eau.ac.th/> และ <https://www.tci-thaijo.org/>

แหล่งผลิต

กองบรรณาธิการวารสารฯ

คณะที่ปรึกษา กองบรรณาธิการ (Editorial Advisory Board)	ที่ปรึกษา	อาจารย์โชติรัส ขวณิชย์ อาจารย์สุภกัญญา ขวณิชย์ อาจารย์บัณฑิต รัตนไตร	อธิการบดี รองอธิการบดีฝ่ายบริหาร รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ ราชบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น
	บรรณาธิการ กองบรรณาธิการ	อาจารย์นันทยา จรูญแสง ศาสตราจารย์กิตติคุณ สุเทพ เชาวลิท รองศาสตราจารย์ เชาว์ โรจนแสง รองศาสตราจารย์ โคริน เพ็ญเกษม รองศาสตราจารย์ กิติมา อินทร์มพรรย์ รองศาสตราจารย์ นภลัย สุวรรณธาดา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประภาส ภาวินันท์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ชญาพิมพ์ อุดาโห ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ศิริวิจิตร รวมศิลป์ อาจารย์อุบลรัตน์ ชนะโรค	มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย เลขที่ 3 ซ.จินตะเวช ถ.สุทธิสารวินิจฉัย ห้วยขวาง กรุงเทพฯ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เลขที่ 50/335 ถ.แจ้งวัฒนะ ต.บางพูด อ. ปากเกร็ด จ.นนทบุรี มหาวิทยาลัยรามคำแหง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย
ผู้ช่วยบรรณาธิการ ออกแบบปก/จัดรูปเล่ม	นางสาวสุจิตรา สัตบุศย์ นางสาวสุจิตรา สัตบุศย์		มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย
	พิสูจน์อักษรประจำฉบับ นางสาวเสาวลักษณ์ ชัยสิทธิ์		มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย

จรรยาบรรณการตีพิมพ์ บทบาทและหน้าที่ของผู้นิพนธ์

1. ผู้นิพนธ์ต้องรับรองว่าผลงานที่ส่งมานั้นเป็นผลงานใหม่ และไม่เคยตีพิมพ์ที่ใดมาก่อน
2. ผู้นิพนธ์ต้องรายงานข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นจากการทำวิจัย ไม่บิดเบือนข้อมูล หรือให้ข้อมูลที่เป็นเท็จ
3. ผู้นิพนธ์ต้องอ้างอิงผลงานของผู้อื่น หากมีการนำผลงานเหล่านั้นมาใช้ในผลงานตัวเอง รวมทั้งจัดทำรายการอ้างอิงท้ายบทความให้ครบถ้วน
4. ผู้นิพนธ์ต้องเขียนบทความวิจัยให้ถูกต้องตามรูปแบบที่กำหนดไว้ใน Template ของวารสาร
5. ผู้นิพนธ์ที่มีรายชื่อปรากฏในบทความทุกคน ต้องเป็นผู้มีส่วนร่วมในการดำเนินการวิจัยจริง

บทบาทและหน้าที่ของบรรณาธิการวารสาร

1. บรรณาธิการวารสารมีหน้าที่พิจารณาคุณภาพของบทความ เพื่อตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารที่ตนรับผิดชอบ
2. บรรณาธิการต้องไม่เปิดเผยข้อมูลของผู้นิพนธ์ และ ผู้ประเมินบทความ แก่บุคคลใดๆ ที่ไม่เกี่ยวข้องในช่วงระยะเวลาของการประเมินบทความ
3. บรรณาธิการต้องตัดสินใจคัดเลือกบทความมาตีพิมพ์หลังจากผ่านกระบวนการประเมินบทความแล้ว โดยพิจารณาจากความสำคัญ ความใหม่ ความชัดเจน และความสอดคล้องของเนื้อหา กับนโยบายของวารสารเป็นสำคัญ
4. บรรณาธิการต้องไม่ตีพิมพ์บทความที่เคยตีพิมพ์ที่อื่นมาแล้ว
5. บรรณาธิการต้องไม่ปฏิเสธการตีพิมพ์บทความ เพราะความสงสัยหรือไม่แน่ใจ โดยต้องหาหลักฐานมาพิสูจน์ข้อสงสัยนั้นๆ ก่อน
6. บรรณาธิการต้องไม่มีประโยชน์ทับซ้อนกับผู้นิพนธ์ ผู้ประเมิน และทีมบริหาร
7. บรรณาธิการต้องมีการตรวจสอบบทความในด้านการคัดลอกผลงานผู้อื่น (Plagiarism) อย่างจริงจัง โดยใช้โปรแกรมที่เชื่อถือได้ เพื่อให้แน่ใจว่าบทความที่ลงตีพิมพ์ในวารสารไม่มีการคัดลอกผลงานของผู้อื่น
8. หากตรวจพบการคัดลอกผลงานของผู้อื่นในกระบวนการประเมินบทความ บรรณาธิการต้องหยุดกระบวนการประเมิน และติดต่อผู้นิพนธ์หลักทันทีเพื่อขอคำชี้แจง ประกอบการ “ตอบรับ” หรือ “ปฏิเสธ” การตีพิมพ์บทความนั้นๆ

จรรยาบรรณการตีพิมพ์ (Publication Ethics)

บทบาทและหน้าที่ของผู้ประเมินบทความ

1. ผู้ประเมินบทความต้องรักษาความลับและไม่เปิดเผยข้อมูลบางส่วนหรือทุกส่วนของบทความที่ส่งมาเพื่อพิจารณาแก่บุคคลอื่นๆ ที่ไม่เกี่ยวข้อง ในช่วงระยะเวลาของการประเมินบทความ
2. หลังจากได้รับบทความจากกองบรรณาธิการวารสารฯ ผู้ประเมินบทความตระหนักว่าตัวเองอาจมีผลประโยชน์ทับซ้อนกับผู้พิมพ์ เช่น เป็นผู้ร่วมโครงการ หรือรู้จักผู้พิมพ์เป็นส่วนตัว หรือเหตุผลอื่นๆ ที่ทำให้ไม่สามารถให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะอย่างอิสระได้ ผู้ประเมินบทความควรแจ้งให้บรรณาธิการวารสารทราบ และปฏิเสธการประเมินบทความนั้นๆ
3. ผู้ประเมินบทความ ควรประเมินบทความในสาขาวิชาที่ตนมีความเชี่ยวชาญ โดยพิจารณาความสำคัญของเนื้อหาในบทความที่จะมีต่อสาขาวิชานั้น ๆ คุณภาพของการวิเคราะห์และความเข้มข้นของผลงาน ไม่ควรใช้ความคิดเห็นส่วนตัวที่ไม่มีข้อมูลรองรับมาเป็นเกณฑ์ในการตัดสินบทความวิจัย
4. ผู้ประเมินต้องระบุผลงานวิจัยที่สำคัญๆ และสอดคล้องกับบทความที่กำลังประเมิน แต่ผู้พิมพ์ไม่ได้อ้างถึง เข้าไปในการประเมินบทความด้วย นอกจากนี้ หากมีส่วนใดของบทความที่มีความเหมือน หรือซ้ำซ้อนกับผลงานชิ้นอื่นๆ ผู้ประเมินต้องชี้แจงให้บรรณาธิการทราบด้วย

ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาบทความ

รองศาสตราจารย์ เชนณัฐ มิ่งศิริธรรม
รองศาสตราจารย์ ธัญญรัตน์ วศวรรณวัฒน์
รองศาสตราจารย์ สมใจ พุทธาพิทักษ์ผล
รองศาสตราจารย์ สมศักดิ์ บุญปู
รองศาสตราจารย์ พันตำรวจโท ศิริพงษ์ เสาภายน
รองศาสตราจารย์ พัทยา หลีกเพ็ชร
รองศาสตราจารย์ นิยม วงศ์พงษ์คำ
รองศาสตราจารย์ มณีรัตน์ ภาครูป
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ อูษา วงศ์สอนธรรม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ เมธิณี วงศ์วานิช รัมภากาภรณ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สุภาภรณ์ ประสงค์ทัน
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ จิตอุษา ชันทอง
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ อินทกะ พิริยะกุล
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พันธุ์ชนะ สุนทรพิพิธ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นพพล แก่งจำปา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สุพาณี วรรณากา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ เกริกฤทธิ์ อัมพะวัต
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ธนกฤต สังข์เฉย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ธนวรรณ แสงสุวรรณ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ธวัชชัย ช่างเกวียน
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พันเอกหญิง อุทัยวรรณ พงษ์บริบูรณ์
อาจารย์ ปวีติ มินา
อาจารย์ สทาศัย พงศ์หิรัญ

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยรามคำแหง
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
มหาวิทยาลัยขอนแก่น
มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
มหาวิทยาลัยศิลปากร
มหาวิทยาลัยศิลปากร
มหาวิทยาลัยศิลปากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยขอนแก่น
มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย
มหาวิทยาลัยศิลปากร
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

บทบรรณาธิการ

สวัสดีค่ะกลับมาพบกันอีกครั้งเป็นเล่มที่ 3 (ก.ย.-ธ.ค.) เล่มสุดท้ายของปี 2565 ตั้งแต่ต้นปีถึงปลายปี มีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นอย่างรวดเร็วในด้านสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ สถานการณ์ต่างๆได้มีการติดตาม กลั่นกรองนำเสนอออกมาเป็นองค์ความรู้ในรูปแบบเนื้อหาบทความที่ดีมีประโยชน์ทั้งบทความทางวิชาการ จำนวน 3 บทความ และบทความวิจัย จำนวน 5 บทความ ทุกบทความที่นำเสนอครอบคลุมศาสตร์ ด้านสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์และที่สำคัญทุกบทความยังผ่านการกลั่นกรองอย่างเข้มข้นจากผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญตรงสาขาสอดคล้องกับเนื้อหาบทความ ซึ่งพิจารณากลั่นกรอง 3 ท่าน / 1 บทความ ทั้งนี้เพื่อให้บทความที่นำเสนอสามารถนำไปต่อยอดองค์ความรู้ให้กับผู้อ่านหรือผู้สนใจได้ นอกจากนี้ยังมีหนังสือดีนำเสนอทุกครั้งอีก 1 เรื่องคือ “เคล็ดลับการเขียนรายงานวิจัยและวิทยานิพนธ์” จุดเด่นของหนังสือเล่มนี้คือการนำเสนอเนื้อหาที่มีตัวอย่างประกอบอย่างชัดเจนทุกบท คุณภาพของหนังสือเห็นได้จากจำนวนครั้งที่ตีพิมพ์ พิมพ์ครั้งที่ 6 หวังว่าหนังสือเล่มนี้จะมีประโยชน์ต่อผู้สนใจต่อไป

สุดท้ายกองบรรณาธิการขอเชิญชวนผู้สนใจเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ ส่งบทความให้วารสารฯ ได้พิจารณา กลั่นกรองผลงานของท่านได้ที่ eausheritage_social@eau.ac.th และเนื่องจากเป็นวารสารฯ เล่มสุดท้ายของปีนี้ออกเผยแพร่ กองบรรณาธิการขออวยพรให้ท่านผู้อ่านผู้สนใจ มีความสุข สุขภาพแข็งแรงทั้งกายและใจ พบกันใหม่ในปี 2566

บรรณาธิการ

สารบัญ

บทความวิชาการ

- 1 ■ The Impact of Coronavirus 2019 (COVID-19) and the Adaptation of Problem-Based Learning Through Online Learning
ผลกระทบของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) และการประยุกต์ใช้การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานผ่านการเรียนการสอนออนไลน์
Suchinda Khayaidee
- 14 ■ การประยุกต์ใช้แนวคิดสีเขียวในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและบริการ
The Application of Green Concepts in the Tourism and Hospitality Industry
ปัญญาดา นาคี, จิราวัฒน์ เทพพงษ์ และ ศิริวรรณ จันทร์พงษ์
- 31 ■ การตีความศิลปกรรมดวงดาวของรัชกาลที่ 4 ในวัดคู่ บรมนิواس-ราชนัดาราม
Interpretation of the Stellar Arts of King Rama IV in the Couple Temples: Boromniwas-Ratchanaddaram
วชิรวิชัย ตั้งธนานุวัฒน์

บทความวิจัย

- 42 ■ Guidelines for the Development of Academic Administration of the Chinese Language Study Program in Schools Under the Secondary Educational Service Area Office of Pathumthani, Thailand
แนวทางพัฒนาการบริหารงานวิชาการโปรแกรมวิชาภาษาจีนในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานี ประเทศไทย
Jiayi Lyu and Kitpinit Usaho
- 56 ■ การสื่อสารการตลาดและปัจจัยสังคมวัฒนธรรมที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการชำระค่าสินค้าผ่านโทรศัพท์มือถือด้วยแอปพลิเคชันของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย
Marketing Communication and Socio-Cultural Factor Affecting the Decision to Use a Mobile Payment Service with An Application of a Commercial Bank in Thailand
วิต้า สัตยารมณ และ เขาวภา ปฐมศิริกุล

สารบัญ

- 75 ■ ฉายเงาจิตรกรรมฝาผนังอุปแต้มด้วยละครเวที
Shadowing the Hooptam Mural Art with a Theatrical Play
เมษา อุทัยรัตน์
- 90 ■ ความสัมพันธ์ระหว่างผลลัพธ์การเรียนรู้ตลอดหลักสูตรตามมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา
แห่งชาติ สาขาพยาบาลศาสตร์ คุณภาพของนักศึกษาปีสุดท้ายและคุณภาพบัณฑิตหลังสำเร็จ
การศึกษา วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี จักรีราช
The Relationship Between the Learning Outcome According to Thailand
Qualification Framework for Higher Education (TQF: HEd) Quality of Final
Year Students and Graduate Quality After Graduation from Boromarajonani
College of Nursing, Chakiraj
พีระนันท์ จีระยั้งมงคล, ศิริกุล การุณเจริญพาณิชย์, สุภัทรา สีเสนห์ และ ตริตาภรณ์ สร้อย
สังวาลย์
- 104 ■ ความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะทางการบัญชีบริหารที่มีผลต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานของ
กลุ่มอุตสาหกรรม New S-Curve โดยมีการบัญชีบริหารเชิงกลยุทธ์เป็นตัวแปรส่งผ่าน
Relationship Between Management Accounting Competency Affected
Operational Efficiency of New S-Curve Company with Strategic
Management Accounting as a Mediator
สุทธิดา เรียบร้อย, กุลชญา แว่นแก้ว, ศุภา วรณกุล และ ดลยา ไชยวงศ์

แนะนำหนังสือ

- 125 ■ เคล็ดลับการเขียนรายงานวิจัยและวิทยานิพนธ์
รุจา รอดเข็ม

The Impact of Coronavirus 2019 (COVID-19) and the Adaptation of
Problem-Based Learning Through Online Learning
ผลกระทบของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) และการประยุกต์ใช้
การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานผ่านการเรียนรู้การสอนออนไลน์

Suchinda Khayaidee

สุจินดา ขยายดี

School of Liberal Arts, Eastern Asia University

คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย

Received: March 2, 2022

Revised: April 10, 2022

Accepted: May 6, 2022

Abstract

After the pandemic of Coronavirus 2019 or COVID-19, there have been harmful effects on several dimensions e.g., society, economic, education, etc. there has been the policy of closing educational institution in order to reduce the opportunities to spread out the contract the pathogenic viruses. however, everything, including education, needs to move on. there fore, the methodology to deal with this situation is to learn online. Notwithstanding, online learning has both pros and cons; for example, learners can apply technology to studying and researching more effectively by themselves, while they can perhaps be distracted by outside stimulations. as a result, one of the appropriate solutions is problem-based learning (PBL) that the learners have a major role to understand and, focus on the lesson and create a new set of knowledge by themselves. this article presents different perspectives of literature review related to problem-based learning (PBL) online. several resources and information are collected, analyzed, and synthesized to achieve the goal of this work that is to demonstrate the pros and cons of online problem-based learning (PBL).

Keywords: Problem-based learning, online learning, coronavirus 2019, Impact of COVID-19

บทคัดย่อ

เนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด19) ได้ส่งผลกระทบอย่างเห็นได้ชัดในหลายมิติ ไม่ว่าจะเป็นด้านสังคม เศรษฐกิจ หรือแม้แต่การศึกษา โดยมีคำสั่งปิดสถานศึกษาเพื่อเฝ้าระวังการแพร่ระบาดของโรคดังกล่าว แต่การศึกษายังคงต้องดำเนินต่อไป ดังนั้น วิธีการจัดการกับการเรียนการสอนในช่วงสถานการณ์เช่นนี้ การจัดการเรียนการสอนออนไลน์จึงเป็นคำตอบที่เหมาะสมที่สุด กระนั้นก็ตามการจัดการเรียนการสอนออนไลน์มีทั้งข้อดีและข้อเสีย เช่น ผู้เรียนสามารถใช้เทคโนโลยีในการสืบค้นข้อมูลเพิ่มเติมได้ด้วยตนเอง และยังฝึกทักษะการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาได้ อย่างไรก็ตาม ผู้เรียนอาจจะถูกสิ่งเร้าจากภายนอกทำให้ไม่มีสมาธิกับการเรียนการสอน

เหมือนการเรียนรู้ในชั้นเรียนได้ ดังนั้น หนึ่งในวิธีการแก้ไขปัญหาที่เหมาะสมนี้คือการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เพื่อให้ผู้เรียนได้มีบทบาทและโอกาสในการทำความเข้าใจและเพิ่มความสนใจไปยังบทเรียน เพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่ที่ตนสืบค้นขึ้นมาเอง บทความนี้ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานผ่านการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ จากแหล่งข้อมูลการเรียนรู้ต่างๆ อาทิ บทความวิจัย บทความวิชาการ หนังสือและตำรา โดยทบทวนวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลเพื่อประโยชน์ในการศึกษา บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่ออธิบายถึงข้อดีและอุปสรรคของการจัดการเรียนการสอนออนไลน์โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน

คำสำคัญ: การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน, การจัดการเรียนการสอนออนไลน์, โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019, ผลกระทบของ โควิด19

Introduction

Coronavirus 2019 (COVID-19) began to raise from December 2019, first found in China. This pandemic hindered all fields of business and education, as business offices and educational institutes were closed. As a result, online teaching provided an alternative teaching tool for education. However, the efficiency of online teaching and student preferences for online teaching is still in need of development. It is due to the fact that less interactive study could lead to less understanding of the lessons. Since the COVID-19 began to spread out all around the world recently and seemed to continue its infection endlessly, there have been significant changes of every life. The pandemic causes world-wide problems leading to multi-dimensional socio-economic problems which are to be solved by a generation, instead of experts or specialists of problem solving (Buheji, M., & Buheji, A., 2020). It also affects world-wide supply chain, import-export goods, travelling, holidays, or even entertainment activities. In addition, education is also affected by this pandemic due to the fact that students are currently supposed to study online instead of onsite in a classroom in order to reduce the risk of the pandemic contraction from

touching and using the same utilities. They are required to study online. Therefore, they tend to have less classroom interaction, especially in-person interaction with classmates and teachers. Because of this limitation, education is in need of earning strategies to cope with the problem and to fill the gap of online education. This article presents problem-based learning for online learning during the pandemic of COVID-19.

Compared with the other two major pandemics of the 21st century, Severe Acute Respiratory syndrome (SARS) and Middle East Respiratory Syndrome (MERS), Coronavirus Disease 2019 (COVID-19) seems to possess a much higher speed of transmission. It has resulted in a global pandemic reaching over 100 countries and locations in such a short time. In addition, the frequency of infection is diverse in each country because of socioeconomic and meteorological factors (Jiang, et al., 2021). International travel surely contributed to the outbreak to some extent. Kaohsiung Medical University in 2007 has employed PBL in the International PBL Workshop in July 2007, revealed that one of the cases portrayed a hypothetical outbreak of pandemic influenza, in which is a case in the curriculum of the University of Hawaii,

John A. Burns School of Medicine. This activity created much discussion as well as formal learning issues through the development as one of a set of PBL cases on preparedness. Students and faculty from Taiwan, Hong Kong and Singapore also reflected on their experiences of the severe Acute Respiratory Syndrome (SARS) which had an outbreak in 2003 (Marshall, et al., 2008). The participants' response to the pandemic was a local phenomenon that could bring about a huge impact on the entire sectors of society besides the health care system, as the study found with SARS epidemic. However, Moreover, there have been few studies concerning training for a coordinated and culturally appropriate response to public health emergencies.

The objective of this article is to demonstrate the pros and cons of online problem-based learning (PBL). The article gathers a number of previous studies until the most recent study on the day of writing this article. This is to discover the change and development of problem-based learning application, both online and offline. In this article, the author will investigate the advantages and disadvantages of online learning through problem-based learning.

Literature Review

According to John R. Savery (year: page), Problem-based learning (PBL), a strategy to transfer solutions through the process of research and project. It is the combination of theory and practice, as well as the application of knowledge and skills (Savery 2006). He also claims that that PBL is “an instructional approach that has been used successfully for over 30 years and continues to gain acceptance in multiple disciplines.” Problem-based learning was firstly developed in 1969 by Faculty of Health Science,

McMaster University, Canada. It was employed with training medical students to analyze treatments of any symptoms. After that, other fields of study and other institutions also adapted this learning method for their teaching and learning (Norraratch, 2019). PBL, in other words, is the ability to conduct ‘root cause analysis’ that can bring and effective solution. Its structural learning is learner-center approach. Moreover, PBL needs an attitude of “inquiry-based learning (IBL)”, in which encourages critical thinking (George, 2011). However, the study by Sansin-Fisher and Lynagh (2005) suggests that although the available evidence is methodologically flawed, the support for the different findings from this study together with a little range of learner population indicate a need for further study. Norraratch (2019) concludes that the significant characteristics of problem-based learning consist of the following aspects.

1. There must be problematic situations in which problem-based learning would be applied to stimulate learning process.
2. The problems to be learned should be those can be occurred in daily lives.
3. Learners gain knowledge through self-directed learning by searching for answers, managing time, selecting learning methods, and evaluating learning income by themselves.
4. The smaller groups, the better learning achievements. Learners also learn to work as a team. They can share and learn within the group.
5. The methodology should be integration between knowledge and skills so that the learners would have clearer answers.
6. Knowledge gained after the problem-based learning process.
7. Learning evaluation is according to the real situation, which considers the learners' learning progress.

The characteristics of problem-based learning include real-life experiences, often-occurred problems, adequate information for research, ambiguous or complex problems, controversial issues, no exact answers, trendy and unknown-solution problems, problematic situations, true statements but being wondered by learner, problems that cannot be solved right away, problems that improve knowledge and skills based on curriculum. Albanese and Mitchell (1993), and Vernon and Blake (1993) who employ problem-based approach to instruction which is similar to traditional approaches in terms of conventional tests of knowledge, such as score from the examination find out that students who involve in PBL manifest better clinical problem-solving skills.

Barrows (n.d., as cited in Savery, 2006) has described the initiation of problem-based learning in detail as a set of Generic PBL Essential as follows:

A Set of Generic Problem-based Learning Essential

1. Students must have responsibility for their own learning. Because problem-based learning is the learner-centered approach, the students should engage the problem with their existing experiences/knowledge affords.

2. The problem simulation used in problem-based learning must be ill-structured and allow for free inquiry. The real-world problems are that they would not be problems, on the other hand, they are ill-structured. PBL enhances critical thinking in order to identify the problem and indicate the factors to develop the solution.

3. Learning should be integrated from a wide range of disciplines or subject. The more

people in real world need to recall and apply information integrated from diverse resources in their work, the more the students need to access, the more study and integrate information from all the disciplines that perhaps are related to understanding and resolving a particular problem are necessary.

4. Collaboration is essential. After graduation, the students will join the world of working where they need to share and work productively with others. Therefore, the PBL helps them about the development of the mentioned skills.

5. What students learn during their self-directed learning must be applied back to the problem with reanalysis and resolution. When students have a chance to use their existing knowledge and skills to share with the group, the problem will possibly be solved.

6. A closing analysis of what has been learned from work with the problems and discussion of what concepts and principles have been learned nature is essential. As for experiential learning, learners are often very close to the instant information of the problem and solution. Learners examine how all aspects of the PBL process to better understand what they have experienced.

7. Self and peer assessment should be carried out at the completion of each problem and at the end of every curricular unit. Teachers should reinforce the self-reflexive the self-reflective nature of learning and improve the processing skills.

8. The activities carried out in problem-based learning must be those valued in the real world. A rationale and guidelines in choosing PBL activities are discussed in several articles (Severy & Duffy (1995), Stinson and Miller (1996), Wilkerson and Gijsselaers (1996, as cited in Severy, 2006), and Macdonale (1997).

9. Student examinations must measure student progress toward the goal of problem-based learning. Knowledge-based and process-based learning are the goals of problem-based learning. Students are required to engage with problem, recognize, and articulate what they know and how they have learned.

10. Problem-based learning must have the pedagogical base in the curriculum and not part of a didactic curriculum. This is the important aspect due to the fact that tutors should be just the facilitator of learning while learners should be self-directed and self-regulated in their learning, also, PBL is clearly described as “the essential element in the design of ill-structured instructional problems as the driving force for inquiry” (Savery, 2015, p. 9).

These aforementioned elements shed light on the instructor’s role, in which would change to be a facilitator of learning so that the learners’ responsibility would be more self-directed and self-regulated in their learning. Furthermore, this is the challenge for instructors in adopting a PBL transform themselves as knowledge providers to tutors or as managers to facilitators of learning. Severy (2015: 1) also clarifies PBL in the book titled *The Tutorial Process* by Barrows (1988), that “some of the information needed to understand the problem or situation has to come from knowledge in the memory of the problem solver; recalled facts, concepts, and prior experiences relevant to the problem” (p. 1)

Marshall et al. (2008) claim that PBL is the efficient methodology to prepare multidisciplinary learner groups by giving examples during problem-solving of community health centers outbreak of SARS pandemic in Hawaii. PBL experiences enhance knowledge of bio event preparation and increase the value of multidisciplinary group process. The PBL

experience revealed that it helped the overall increase in knowledge of bio event preparation. This could be concluded that experience increased the value of the multidisciplinary group process.

Jiang et al. (2021) further justifies that the dental students are very satisfied with the PBL courses. However, some students give an opinion that the courses are general and are not satisfied. The participants prefer Lecture-based learning (LBL), case-based learning (CBL) to PBL for online classes. The study revealed that the dental students accepted online learning during COVID-19 pandemic, therefore, the courses on COVID-19 helped them understand how to prevent COVID-19 transmission in the dental clinic better.

Condition of Problem Solving after COVID-19 and the New Normal Era

Society demands new set of knowledge and skills in this the 21st century, which are known as 21st-century competencies or abilities (Yurniwati & Utomo, 2020). Several studies investigate the requirement of problem solving in post-covid-19 and the new era. For example, Nurtanto et al. (2020: 34) study with a question that the learner in the new normal is expected to resolve, collate and understand existing information to build a new form of knowledge, discuss the results and experiences and reflect on establishing “new profound knowledge”. It would be assumed that the numerous PBL attitudes development come from instructors that use IBL or inquiry-based learning or learning by exploring. The technique to ask types of questions which are selected carefully to deliver the desired effects.

Problem-based learning and inquiry-based learning are very similar to each other. The study by Walker et al. (2015: 11) and the characteristics

of each kind of leaning will be summarized as shown in Table 1. The *Italic sentences* are those

definitions that are similar to each other.

Table 1

Comparison between problem-based learning and inquiry-based learning

Problem-based learning	Inquiry-based learning
• An instructor supports the process and expects learners to make their thinking clear, but the tutor does not provide information related to the problem—that is the responsibility of the learners. • It is a strategy to transfer solutions through the process of research and project. It is the combination between theory and practice, as well as the application of knowledge and skills. • Its structural learning is learner-centered approach • Its activities begin with a question followed by investigating solutions, creating new knowledge as information is gathered and understood, discussing discoveries and experiences, and reflecting on new - found knowledge.	• An instructor is both a facilitator of learning (encouraging/expecting higher-order thinking) and a provider of information. • It starts with the learner's curiosity. • It is a student-centered, active learning approach focused on questioning, critical thinking, and problem solving. • Its activities begin with a question followed by investigating solutions, creating new knowledge as information is gathered and understood, discussing discoveries and experiences, and reflecting on new - found knowledge. • It is frequently used in science education and encourages a hands-on approach where students practice the scientific method on authentic problems (questions).

Problem-based learning creates more critical thinking, problem solving, self-managed problem-solving, self-managed learning, adaptability, communication, interpersonal skills, and teamwork. This capacity is considered an advantage of PBL. The unexpected COVID-19 pandemic results in a sudden consequence of broader changes in the modern world. Notwithstanding, we are in need of new attitudes and behaviors which could shape our life; amongst the top ones are the capacity to learn through problem-solving (Bird, 2020).

This rapid change causes the new possibilities for the new type of problems to be solved. Some meaningful types of questions should include more higher-order and thought-provoking questions, rather than only a number of questions (George, 2011). Carder et al.

(2001, as cited in Buheji, M. & Buheji, A., 2020) believed that

“the case-base, problem-based, learning (CBPBL) is what could change and demonstrate and identify any information needs. There is a specific type of problems and thinking that would address new normal requirement and improve what enhance the learning capacity that could come from collaboration, creative problem-solving and openness to new ideas”

Carder et al. (2001 as cited in Buheji, M. & Buheji, A., 2020) also suggest that the following key information in the questions such as “What is happening?”, “Who is being affected?”, “Where is it occurring?” “When and how frequently is it happening?”, “How does the problem take?”, “How to quantify of the impact of the problem?” is the most suitable problem to work

during the new normal. Coiado, O. C., Yodh, J., Galvez, R., & Ahmad, K. (2020) conclude how the COVID-19 transform problem-based learning at Carele Illinois College of Medicine in which students are subject to terminate in-person instructions. The study showed that the online environment tends to run slower since it is needed to pause to allow time for people to speak and others to understand as well as there is an opportunity that the students can be distracted from surroundings. Therefore, the instructors are supposed to perform a greater role to keep students focused and engaged during the class. However, when studying online, students find some creative ways to participate the class such as pressing “reactions” or “emoji” button and online chat. Not only students react creatively, but instructors could also, but instructors could also comment to a certain student privately during the class. In sum, online learning can manifest immediate reactions and comments or feedbacks while in the class. The study also revealed that not only does online problem-based learning prove to be an efficient model of learning, but it also presents opportunities to enhance medical education in the future.

Marshall et al. (2008: S40) argue that even though the problem-based learning (PBL) has been recognized by the World Health Organization (WHO) as the most appropriate pathway for teaching multidisciplinary teamwork, a report published by an expert panel of the Association of American Medical Colleges on the “broad spectrum of teaching strategies” for training future clinicians to respond to large-scale health emergencies makes no mention of a PBL-based approach to learning about and training for preparedness. It is unfortunate, because PBL as a process in

which participants learn through scenarios to determine what information they need to understand and address the problems presented. However, the result of their study manifested that the evaluation of the PBL program usage to show the issues surrounding a pandemic response and preparedness in multidisciplinary, community-based settings was the first of its kind. It also revealed that PBL approach is useful in educating community-based health professionals from different trainings about issues related to pandemic preparedness. Conducting PBL with divergent students brought issues of multidisciplinary communication and collaboration to the front. The study suggested that PBL ought to be further utilized in such training. By studying several studies about problem-based learning and online learning during the COVID-10 pandemic, it could be concluded that the problem-based learning has a major role to encourage learner’s creativity and inquiry-based learning in order to show their findings and new set of knowledge based on their finding.

The results of the study by Marshall et al. (2008: S40) have been divided into five categories:

(1) effect of the module on knowledge of bioevent preparedness.

Comparing the pre- and posttest scores, there was an overall increase in all testing components.

(2) PBL case content and process.

Participants were asked to rate the PBL case content and process. Participants indicated that the case used a practical scenario and was written in a way that provided for group discussion. They also added that all health perspectives were sufficiently addressed in the case. They explained that they could investigate the learning issues on their own access a variety

of resources to discover their works.

(3) multidisciplinary group process.

Participants felt that they had actively participated because they had provided ideas to the success of the issue and show their thoughts without judgment. They also accepted that the group had worked cooperatively rather than competitively.

(4) overall review of the PBL case.

The overall results showed that participants strongly agreed with the PBL process as the traditional lecture format for learning about bioevent preparedness. They also felt better when prepared to cope with a similar event and agreed that the PBL process benefited from the multidisciplinary environment.

(5) qualitative data.

The participants from all disciplines rated high score to the PBL approach, in which indicated that they preferred the PBL process to the traditional lecture format for learning about bioevent preparedness. It also proved to be of educational benefit, with pre- and posttest scores showing that self-reported knowledge increases in several classes. They also agreed that the PBL process was benefited from the multidisciplinary environment. Therefore, multidisciplinary education was called as the best tool to prepare professionals to improve collaboration.

Roles of the instructors

Cross out this part since it is irrelevant to the topic and the results from Jiang et al. study did not support PBL.

The roles of instructors are vital in PBL. As mentioned earlier, the instructors support the process and expect learners to make their thinking clear, but when the instructors

play the roles as tutors, they do not provide information related to the problem; it turns to be the responsibility of the learners. However, they should differentiate the needs and interests of their students and try to make their questions based on the interests and needs. Therefore, the instructors are supposed to put the questions into contexts. In order to build in-depth questions, it is needed to design an understanding criterion to create a width of ideas by asking divergent questions that the answers vary. This opens the horizon to think, reflect and be creative.

Problem-based Learning Online During the Pandemic: Online Learning the New Normal

The 21st-century skills can be categorized into two main types: ICT competencies and high-level skills. ICT competence or digital competence is considered as a set of knowledge and skills. to master several technological resources for use in various academic assignments and training activities (Yurniwati & Utomo, 2020). High-level skills include cognitive skills: critical thinking, creative thinking, self-managed learning, problem-solving, and communication skills.

To prevent the outbreak of such pandemic among students, an online class seems to be a reasonable alternative. technology and smart gadgets such as the Internet, smart phones, tablets, and laptops which make it easier to listen to classes and contact with teachers. For the web-based virtual environment, learners can continue to engage with live academic lectures and even save and review them later whenever and wherever they choose.

Online learning is opposite to face-to-face learning platform in class. Students learn outside the classroom through lecture materials such as

videos, e-books, e-notes PPT etc. using different online platforms.

COVID-19 has disrupted all activities of life and livelihood in learning. As a result, in order to prepare and prevent against the worst, the mindset in new normal is needed, as well as capacity to do business and deliver service in the future. General perception of the need of this new era and rising demands of the community or organization condition need to be tested and stimulated in order to measure the necessary of problem-based learning in the new normal era.

O'Brien et al. (2019) suggests a balance between problem-based learning and current crisis trends, technological updates, implementation strategies, and research methodologies, which emphasize the significance of workplace learning that are different in each organization and depending on the type and technology used. The design and implantation of PBL program would be influential factors to promote PBL for learning opportunities, regardless of the sector and industry type. This program is related to the emerging of technological platforms and applications we are using, significant improvement in 'experiential learning' that supports the workplace learning. Regarding to the aforementioned benefits of the PBL, 'innovative thinking' is beneficial in the development of the the new normal workplac

e-related professional competence (Buheji and Buheji, 2020).

Online Problem-based Learning

At present, there are several meeting applications mainly used in different teaching groups such as Zoom Meeting, Google Meet, Microsoft Teams, etc. On the contrary, Jiang et al. (2021) investigate the employment of PBL online at Zhejiang University School of Stomatology (ZUSS) which use DingTalk (Alibaba, Hangzhou, China) and Voov Meeting (Tencent, Shenzhen, China). These applications provide free HD online meeting, texting, and file-sharing systems. They allow most of the teaching activity to be carried out online. ZUSS was long-established and refined databases for PBL which has been in use for offline teaching for a long time. In the lecture, the groups would be given an online presentation to manifest their understanding of the problem or their diagnosis and treatment plan for the case. In the meanwhile, students in other groups, facilitators and teachers could give some opinions and questions right after the presentation by posting comments on the chat box or speaking online.

After the study, Jiang et al. (2021) concluded the results of the questionnaire on opinions of PBL online classes. The excerpt of the results is as shown in Figure 1 (p. 5).

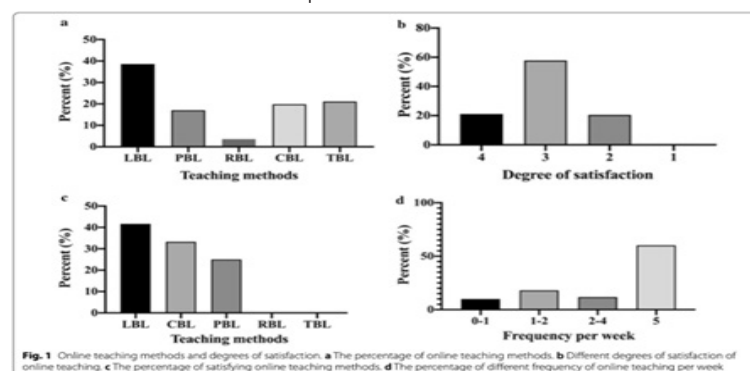

Figure 1 The results of the questionnaire on problem-based learning of dental students from the faculty of ZUSS Resource: Jiang, et al. (2021)

Figure 1 presents the results of the questionnaire on problem-based learning of dental students from the faculty of ZUSS, which reveal that “Dental students accepted online dental learning during the COVID-19 pandemic”.

González-Gómez (2019) conducted a study of the effect of flipped classroom (a type of blended learning in which the traditional class setting is inverted) on self-efficacy and scientific attitudes towards pre-service teachers in Spain. Experiments were held online with a website platform containing videos and questions. Students discussed complex problems using rules and case-based reasoning during the class. The result of the study revealed that it can improve self-efficacy and create positive attitudes.

John (2020) recommends seven key ideas for making PBL learning a reality in distance learning as follows:

1. Make it optional: sometimes learners struggle with PBL, so there should be integration of both traditional way such as worksheet, and development of critical soft skills.

2. Take it away from the screen: because distance learning does not mean to spend hours only in front of a screen, learners can engage in movement as they work on projects at home.

3. With true collaboration, group member does not feel like work: working with teammates possibly creates something extraordinary that one could have never done alone. Teamwork supports interdependence in which is in between being independent and dependent, as shown in Figure 2.

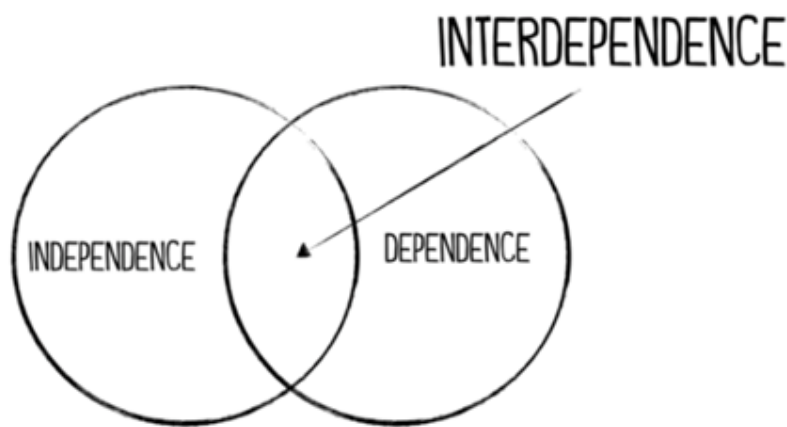

Figure 2 *The overlap of being independent and dependent: interdependence Source: (Spencer, 2021)*

4. Boosting creativities with structures: Projects seem to break apart when they are unstructured. The first type of structure is at the larger macro level which includes phases in a project. There could be an inquiry phase, a research phase, a planning phase, and a creating phase. They might also follow the publishing process, the scientific method, the engineering process, or the design thinking process. However,

the idea is to break it into phases.

Conclusion and Suggestion

The pandemic brought challenges and chances which overwhelmed with many untapped problems that still need to be dealt with. Due to the fact that the pandemic of COVID-19 is currently changing the world norm, many sectors are severely affected, including the education

sector. The implementation of education is no longer done face-to-face in the classroom, but education will be carried out remotely. The distance education would be carried out by using the technology. Therefore, the ability of teachers and students using information technology to manage classes truly influences the process of distance learning. This could be the new needs of humanity due to the pandemic. The solutions formed a central part of the early responses to the pandemic, and the new environmental management is created (Marshall et al., 2008).

PBL takes out the curiosity spirit which could be called the root cause. It ensures that the problems would not only be addressed by the symptoms, but also by the causes of those problems. It addresses what is needed to learn to find the root cause through experimentation or research. In addition, problem-based learning could solve the problem of limited resources such as cost and expense in education. In order to solve this problem, it is significant to prevent not to make the problem worse before improving the problem. Problem-based learning could help reduce the limitation of the cost in which is the most needed in the era of social distancing and lockdown era. For instance, Laxton et al. (2020) revealed that COVID-19 pandemic brought many limitations, such as policy, collaboration, individualization, leadership, reorganization, and education of post-acute and long-term care. Since the new normal of education is full of uncertainty and complexity, tailored plot and structured learning programs in the workplace will not become disruptive conditions in different communities. As a result, problem-based learning (PBL) program could be considered the most suitable alternative way of learning. It also helps the workplace

to apply ‘learner centered approach’ faster without undermining the educational and training requirements. In addition, learners are free to research and find the answers of the problems by themselves. By doing this, they will be more confident with what they have found and be able to present to the class.

Learner-centered and problem-based learning approach have proved to be effective in interdisciplinary education. As a matter of fact, there have been several successful evidence in medical science and engineering filed. These experiences need to be transformed into other disciplines in the new normal to enhance the capacity and viability towards newly realized life and livelihood challenges. Problem-based learning online can be well achieved if the instructors manage their teaching well; for example, using effective teaching materials, obtaining teaching tips and extra information to guide the students to think further. In addition, students engaging in using problem-based learning are recommended to pursue their knowledge according to their proficiency. Problem-based learning online is a teaching model which can be applied in the teaching of different disciplines which are content-based. However, its limitation should be considered. For example, there should be adequate space for learners to learn in groups, appropriate and easily accessible resources, and most importantly, good attitude to PBL. In conclusion, the aforementioned management is the key to success of employing problem-based learning in different fields of study. As a matter of fact, PBL should be further employed across disciplines such as humanities and business administration as well. In the future, there is supposed to be an adaptation of PBL in the context of Thai educational management,

References

- Albanese, M. A., & Mitchell, S. (1993). Problem-based learning: A review of the literature on its outcomes and implementation issues. *Academic medicine*, 68(1), 52–81. Doi: [http:// dx.doi.org/10.1097/00001888-199301000-00012](http://dx.doi.org/10.1097/00001888-199301000-00012)
- Bird, D. (2020). *Planning your post-COVID-19 return: 8 kinds of attitudes about risk, enterprisers project*. Retrieved from <https://enterprisersproject.com/article/2020/6/covid-19-return-planning-8-risk-personalities>.
- Buheji, M., & Buheji, A. (2020). Characteristics of ‘problem-based learning’ in post-COVID-19 workplace. *Human resource management research*, 10(2), 33-39.
- Buheji, M., & Buheji, A. (2020). Planning competency in the New Normal– Employability Competency in Post- COVID-19 Pandemic. *International journal of human resource studies*, 10(2), 237-251. doi:<http://dx.doi.org/10.5296/ijhrs.v10i2.17085>
- Coiado, O. C., Yodh, J., Galvez, R., & Ahmad, K. (2020). How COVID-19 transformed problem-based learning at carle Lllinois college of medicine. *Medical science educator*, 30(4), 1353–1354. Doi: <https://doi.org/10.1007/s40670-020-01063-3>
- George, R. (2011). Fostering generic skills through participatory learning strategies. *International journal of fundamental psychology and social science*, 1(1), 14-16.
- González-Gómez, D., Jeong, J. S., & Cañada-Cañada, F. (2019). *Interact learn environ*. 2019 1–12.
- Jiang, Z., Zhu, D., Li, J., Ren, L., Pu, R., & Yang, G. (2021). Online dental teaching practices during the COVID-19 pandemic: A cross-sectional online survey from China. *BMC oral health*, 21(1), 1-9.
- MacDonals, P. J. (1997). *Selection of health problems for a problem based curriculum*. In D. Vound & G. Feletti (Eds.) *The challenge of problem-based learning*. (2nd ed.). London: Kogan Page.
- Marshall, C., Yamada, S., & Inada, K. (2008). Using problem-based learning for pandemic preparedness, The Kaohsiung. *Journal of medical sciences*, 24(3), S39-S45.
- Nurtanto, M., Fawaid, M., & Sofyan, H. (2020). Problem based learning (PBL) in Industry 4.0: Improving learning quality through character-Based literacy learning and life career skill (LL-LCS). *In ternational journal of physics: Conference series*, 1573(1), p.012006
- O’Brien, E., Hamburg, I., & Southern, M. (2019). Using technologyoriented, problembased learning to support global workplace learning. *The wiley handbook of global workplace learning*, 591-609.
- Sanson-Fisher, R. W., & Lynagh, M. C. (2005). Problem-based learning: A dissemination success story?. *Medical journal of Australia*, 183(5), 258-260.
- Savery, J. R., & Duffy, T. M. (1996). *Problem-based learning: An instructional model and its constructivist framework*. In B. Wilson (Ed.). *Constructivist learning environments: Case studies in instructional design*. Englewood Cliffs, NJ: Educational Technology Publication.
- Savery J. R. (2006) Overview of problem-based learning: Definitions and Distinctions. *Interdisciplinary. Journal of problem-based learning*, 1(1), 9-20.

- Savery, J. R. (2015). *Overview of problem-based learning: Definitions and distinctions*. (cited in Walker A., 2015 *Essential readings in problem-based learning: Exploring and extending the legacy of Howard S. Barrows*, West Lafayette. IN: Purdue University Press.
- Somabut, A. (2013). *Problem-based learning teacher weekly*. Retrieved from <https://teacherweekly.wordpress.com/2013/09/25/problem-based-learning/>
- Stinson, J. E., & Milter, R. G. (1996). Problem-based learning in business education: Curriculum design and implementation issues. *New directions for teaching and learning*, 1996(68), 33-42. DOI: <http://dx.doi.org/10.1002/tl.37219966807>.
- Spencer, J. (2021). *How to make PBL a reality in a distance learning environment*. Retrieved from <https://spencerauthor.com/pbl-distance/>.
- Vernon, D. T. A., & Blake, R. L. (1993). Does problem-based learning work? A meta-analysis of evaluation research. *Academic medicine*, 68(7), 550-563. DOI: <http://dx.doi.org/10.1097/00001888-199307000-00015>.
- Yurniwati, Y., & Utomo, E. (2020). Problem-based learning flipped classroom design for developing higher-order thinking skills during the COVID-19 pandemic in geometry domain. *In journal of physics: Conference series*, 1663(1), p. 012057

การประยุกต์ใช้แนวคิดสีเขียวในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและบริการ

The Application of Green Concepts in the Tourism and Hospitality Industry

ปัญญาดา นาดิ¹, จิราวัฒน์ เทพพงษ์¹ และ ศิริวรรณ จันทร์พงษ์²
Panyada Nadee¹, Jirawat Thapepong¹ and Siriwan Chanphong²

¹คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย

¹Faculty of Liberal Arts, Eastern Asia University

²มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย

²Eastern Asia University

Received: August 4, 2022

Revised: October 25, 2022

Accepted: October 26, 2022

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาการท่องเที่ยวสีเขียวในประเทศไทยและ (2) เพื่อศึกษาเปรียบเทียบแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวสีเขียวในประเทศไทยและกรณีศึกษาต่างประเทศ การท่องเที่ยวสีเขียวเป็นการท่องเที่ยวที่มีเป้าหมายเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและครอบคลุมไปถึงกิจกรรมการท่องเที่ยวทุกประเภทและทุกองค์ประกอบในภาคการท่องเที่ยว ผู้การเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมพร้อมกับการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ในประเทศไทยจะเป็นผู้นำด้านการท่องเที่ยวสีเขียวเป็นแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพและเป็นที่ยอมรับของนักท่องเที่ยวทั่วโลกนั้น ต้องมีการวางรูปแบบการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างชัดเจน ด้วยการกำหนดและจัดทำยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวสีเขียว กำหนดนโยบายด้านสิ่งแวดล้อมที่คุ้มครอง อนุรักษ์ พัฒนา รวมทั้งการปรับปรุงกฎหมาย กฎระเบียบข้อบังคับในการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างมีประสิทธิภาพและเป็นธรรม มีการส่งเสริมการตลาดในการประชาสัมพันธ์ การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวในด้านสิ่งแวดล้อมและตระหนักต่อผลกระทบและส่งเสริมให้คนในประเทศมีจิตสำนึกเห็นคุณค่าในการอนุรักษ์เพื่อให้เกิดการท่องเที่ยวอย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ: แนวทางการพัฒนา, การท่องเที่ยวสีเขียว, การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

Abstract

The paper this article was to study green tourism in Thailand and was to study guidelines for developing green tourism in Thailand. Green tourism is tourism that strives to protect the environment and all sorts of tourist activities and all tourism elements toward eco-friendly and maintainable tourism. To be a leader in green tourism as a quality tourist destination and to be accepted by tourists from all over the World, Thailand must clearly define a green tourism development model and build a green tourism strategy. With environmental policies that preserve, conserve, restore, and develop, as well as improve laws, rules, and regulations in the efficient and fair use of natural resources, public relations marketing is encouraged. Organizing environmental tourism activities and raising awareness of the effects, as well as encouraging people in the nation to recognize the need for conservation for effective green tourism.

บทนำ

ในปัจจุบันการท่องเที่ยวมีหลายรูปแบบ แต่การท่องเที่ยวที่จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในการฟื้นฟูและการอนุรักษ์สภาพแวดล้อมและแหล่งท่องเที่ยวรวมถึงทรัพยากรทางการท่องเที่ยวคือการท่องเที่ยวสีเขียว (Green tourism) เป็นการท่องเที่ยวประเภทหนึ่งของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ที่เน้นสิ่งแวดล้อมและเศรษฐกิจเป็นหลัก เช่นเดียวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Eco-tourism) การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ (Conservation Tourism) ดังนั้น ความหมายของการท่องเที่ยวสีเขียว จึงสามารถใช้ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมาอธิบายได้เช่นกัน โดยสมาคมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศนานาชาติ ได้นำเสนอความหมายของคำว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ว่าเป็นการเดินทางที่มีความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมและสร้างความเป็นอยู่ที่ดีต่อชุมชนท้องถิ่นอย่างยั่งยืน ซึ่งในต่างประเทศให้ความสำคัญกับการพัฒนาเมืองสีเขียวเป็นอย่างมาก โดยผู้นำด้านเมืองสีเขียวอันดับหนึ่งในเอเชีย คือ ประเทศสิงคโปร์ (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.), 2561) โดยแผนการสร้างเมืองสีเขียวของสิงคโปร์นั้น คือ เพื่อให้มีสภาพแวดล้อมที่สะอาด ผู้คนมีวิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น และเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวต่างชาติ ประเทศบราซิล เมืองกูรีตีบา ซึ่งอยู่ในทวีปอเมริกาใต้ ในปี พ.ศ. 2563 ได้กลายเป็นแบบอย่างของความยั่งยืนในการวางผังเมือง ซึ่งประกอบด้วยพื้นที่สีเขียว 12 เอเคอร์สำหรับทุกๆหนึ่งพันคน เมืองนี้ยังมีระบบการขนส่งที่มีประสิทธิภาพ มีเส้นทางจักรยานที่เด่นชัด และข้อจำกัดในการใช้ยานพาหนะส่วนตัว จะเห็นได้ว่าการท่องเที่ยวสีเขียวทั่วโลกนั้นได้มีการพัฒนาไปในทางที่ดีและเห็นผลชัดเจน นอกจากนี้ประเทศไทยก็ได้มีการปรับตัวสู่การท่องเที่ยวสีเขียว โดยเริ่มจากการท่องเที่ยวสีเขียวที่มีชุมชนเป็นศูนย์กลาง ซึ่งเป็นแนวทางการพัฒนาชุมชนไปสู่แหล่งท่องเที่ยวสีเขียวโดยการใช้แนวคิดสีเขียวมาพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวโดยให้คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานและจัดทำกิจกรรมให้ชุมชนและนักท่องเที่ยวได้มีส่วนร่วม มีหน่วยงานภาครัฐให้การสนับสนุนงบประมาณและการปรับปรุงโครงสร้างเพื่อรองรับการท่องเที่ยวสีเขียว

ที่สำคัญผู้ประกอบการภาคเอกชนควรให้การส่งเสริมการท่องเที่ยวสีเขียวแบบมีความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม อย่างเช่นชุมชนบ้านริมคลองโฮมสเตย์ จังหวัดสมุทรสาคร เป็นชุมชนขนาดเล็กที่รวมตัวกันเพื่ออนุรักษ์วิถีชีวิตดั้งเดิมของชุมชนริมคลอง โดยมีการสร้างจุดขายในด้านสิ่งแวดล้อมและมีการลดการใช้ขยะและพลาสติก จนทำให้ชุมชนนี้ยังคงมีวิถีชีวิตอันดั้งเดิมของชุมชนริมคลองอยู่เรื่อยมา

จากการศึกษาการท่องเที่ยวสีเขียวในปัจจุบันพบว่า การท่องเที่ยวสีเขียวมีความสำคัญหลายประการ ดังนี้ช่วยสนับสนุนชุมชนท้องถิ่นและส่งเสริมความเป็นอยู่ที่ดีของคนในชุมชน สร้างผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจและช่วยให้ชุมชนมีการเข้าถึงอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ช่วยยกระดับการท่องเที่ยวในประเทศให้เป็นมาตรฐานสากลในระดับโลก นั่นคือความมีแหล่งท่องเที่ยวที่งดงามที่ยังคงรักษาประเพณีและวัฒนธรรมอันดั้งเดิมไว้ มีสิ่งแวดล้อมและอากาศที่ปลอดภัย มีความพร้อมในการให้บริการที่มีคุณภาพและสร้างรายได้จากการท่องเที่ยวเข้าสู่ประเทศ จากความสำคัญดังกล่าวผู้ศึกษาจึงสนใจศึกษาโดยมีวัตถุประสงค์ ดังนี้ (1) เพื่อศึกษาการท่องเที่ยวสีเขียวในประเทศไทยและ (2) เพื่อศึกษาเปรียบเทียบแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวสีเขียวในประเทศไทยและกรณีศึกษาต่างประเทศ ซึ่งหลังการศึกษาทำให้ได้แนวทางเพื่อนำมาบริหารจัดการและทำให้ได้รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวสีเขียวเพื่อนำมาปรับใช้กับประเทศไทย

ความหมายของการท่องเที่ยวสีเขียว

การท่องเที่ยวสีเขียว (Green tourism) การท่องเที่ยวที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม รักษาและสร้างความเป็นอยู่ให้กับสิ่งแวดล้อม และลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม เน้นสิ่งแวดล้อมและเศรษฐกิจเป็นหลัก เช่นเดียวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Eco-tourism) การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ (Conservation Tourism) ดังนั้น ความหมายของการท่องเที่ยวสีเขียว จึงสามารถใช้ความหมายของการท่องเที่ยว

เที่ยวเชิงนิเวศมาอธิบายได้เช่นกัน โดยสมาคมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศนานาชาติ ได้นำเสนอความหมายของคำว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ว่าเป็นการเดินทางที่มีความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมและสร้างความเป็นอยู่ที่ดีต่อชุมชนท้องถิ่นอย่างยั่งยืน นอกจากนี้ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้ให้คำนิยาม การท่องเที่ยวสีเขียว หรือ Green Tourism ว่าเป็นการท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นและแหล่งวัฒนธรรม มีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้องภายใต้การจัดการสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยว ชุมชนท้องถิ่นเองก็มีส่วนร่วมเพื่อมุ่งเน้นให้เกิดจิตสำนึกต่อการรักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืนเช่นกัน อย่างไรก็ตาม หลายภาคส่วนในสังคมยังมีความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนต่อแนวคิดการท่องเที่ยวสีเขียว โดยเข้าใจว่าการท่องเที่ยวสีเขียวครอบคลุมเฉพาะการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หรือการท่องเที่ยวธรรมชาติ หรือการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ แต่แท้จริงแล้ว การท่องเที่ยวสีเขียวมีขอบเขตรอบคลุมถึงการท่องเที่ยวทุกประเภทกิจกรรม และองค์ประกอบในภาคการท่องเที่ยวทั้งในระดับจุดท่องเที่ยวและพื้นที่ท่องเที่ยว โดย การท่องเที่ยวจะให้ความสำคัญกับมิติด้านสิ่งแวดล้อมและเศรษฐกิจเป็นหลัก (เนื่องจากประเด็นเรื่องสิ่งแวดล้อมในบางพื้นที่ท่องเที่ยวหรือบางประเด็นสิ่งแวดล้อมของโลกมีความเปราะบางสูง) ในขณะที่การท่องเที่ยวที่ยั่งยืนเป็นแนวคิดที่ให้ความสำคัญกับมิติด้านเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม อาจกล่าวได้ว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศและการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เป็นส่วนหนึ่งของการท่องเที่ยวสีเขียวและการท่องเที่ยวสีเขียวก็เป็นองค์ประกอบส่วนหนึ่งที่ช่วยขับเคลื่อนภาคการท่องเที่ยวสู่การท่องเที่ยวที่ยั่งยืน (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2560)

ความสำคัญของการท่องเที่ยวสีเขียว

การท่องเที่ยวสีเขียวที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการขับเคลื่อนการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมไปพร้อมกับการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน นอกจากนี้ การท่องเที่ยวสีเขียวยังก่อให้เกิดผลดีต่อเศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อมและสังคม โดยก่อให้เกิดการจ้างงานและการหมุนเวียนเศรษฐกิจเข้าสู่ท้องถิ่น ช่วยสนับสนุนการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมให้แก่ชุมชน สนับสนุนวัฒนธรรมท้องถิ่น พร้อมทั้งเผยแพร่ความเป็นท้องถิ่นให้เป็นที่รู้จักหลายประเทศ และทั้งนี้ช่วย

สนับสนุนชุมชนท้องถิ่นและส่งเสริมความเป็นอยู่ที่ดีของคนในชุมชน สร้างผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจและช่วยให้ชุมชนมีการเข้าถึงอุตสาหกรรมท่องเที่ยว อย่างเช่น ชุมชนสีเขียว (Green Community) เป็นแหล่งท่องเที่ยวชุมชนทั้งในเมืองและชนบท ที่มีการบริหารจัดการการท่องเที่ยวในทิศทางที่ยั่งยืน พร้อมมีการดำเนินงานที่เน้นการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมโดยเฉพาะอย่างยิ่ง อาทิ ชุมชนบ้านสวนนอก จังหวัดบุรีรัมย์ เป็นชุมชนโบราณที่ยังคงดำรงวิถีชีวิตความเป็นอยู่อย่างเรียบง่าย ใช้ภาษาพื้นถิ่นเขมร และสืบสานการปลูกหม่อนเลี้ยงไหมมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน พัฒนาต่อยอดวิถีชีวิตดั้งเดิมของตนให้กลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพจนได้รับคัดเลือกให้เป็น ต้นแบบแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนจากกระทรวงมหาดไทย พ.ศ. 2560 (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2561)

ประการที่สอง ช่วยยกระดับการท่องเที่ยวในประเทศให้เป็นมาตรฐานสากลในระดับโลก นั่นคือความมีแหล่งท่องเที่ยวที่งดงามที่ยังคงรักษาประเพณีและวัฒนธรรมอันดั้งเดิมไว้ มีสิ่งแวดล้อมและอากาศที่ปลอดภัย มีความพร้อมในการให้บริการที่มีคุณภาพและสร้างรายได้จากการท่องเที่ยวเข้าสู่ประเทศ ยกตัวอย่าง ประเทศสิงคโปร์ที่มีความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจ เป็นต้นแบบเมืองสีเขียว ที่สามารถสร้างความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นคนในประเทศ ซึ่งนอกจากนี้แล้ว การเป็นเมืองสีเขียวยังส่งผลต่อภาพลักษณ์ของสิงคโปร์ ให้กลายเป็นเมืองจุดหมายปลายทางสำหรับนักท่องเที่ยวและนักลงทุนจากทั่วโลกด้วย ด้านประเทศไทยนั้นมีการสำรวจพฤติกรรมนักท่องเที่ยวในหลายประเทศพบว่า คุณภาพของแหล่งท่องเที่ยวรวมถึงความสะดวกสบายและความน่าดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยวยังคงเป็นปัจจัยที่สำคัญในการตัดสินใจเลือกของนักท่องเที่ยว แต่ในด้านสิ่งแวดล้อมยังเป็นปัจจัยที่สำคัญเช่นกัน จากการแข่งขันด้านขีดความสามารถของการท่องเที่ยวไทยที่จัดทำโดย World Economic Forum พบว่าในปี พ.ศ. 2560 ประเทศไทยมีขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยวสูงในด้านทรัพยากรธรรมชาติ โดยอยู่สูงถึงอันดับ 7 ของโลก และมีอันดับต่ำในเรื่องของสิ่งแวดล้อม ซึ่งอยู่อันดับ 122 ของโลก ซึ่งแสดงว่าจุดเด่นของการท่องเที่ยวในตลาดท่องเที่ยวโลกยังคงอยู่ที่ความดึงดูดจากการมีทรัพยากรธรรมชาติที่สมบูรณ์และหลากหลาย แต่จุดอ่อนของประเทศไทยยังคงอยู่ที่ด้านการจัดการสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นประเด็นที่การ

ท่องเที่ยวในรูปแบบสีเขียวนั้นจะต้องมีการพัฒนาในการท่องเที่ยวของไทย เพื่อให้สามารถยกระดับด้านการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศไปพร้อมกับการรักษาทรัพยากรธรรมชาติและคุณภาพสิ่งแวดล้อมอย่างมีความสมดุลและยั่งยืน (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2560)

ประการที่สาม ให้ประสบการณ์ที่ดีแก่นักท่องเที่ยวผ่านการเรียนรู้และทำกิจกรรมร่วมกับคนในท้องถิ่น ในด้านการอนุรักษ์ธรรมชาติ ด้านความเข้าใจในประเด็นทางวัฒนธรรม สังคม และสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น ซึ่งเริ่มด้วยการสร้างค่านิยมและจิตสำนึกด้านการอนุรักษ์ สิ่งแวดล้อม ด้วยการประกาศนโยบายที่ชัดเจนและต้องทำให้ทุกคนปฏิบัติตาม มีกิจกรรมให้นักท่องเที่ยวได้มีส่วนร่วมในการแสดงออกด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เช่น การเลือกทิ้งขยะลงถังที่คัดแยกไว้ การปลูกต้นไม้ เป็นต้น อย่างเช่นโครงการที่จัดทำโดยการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ที่ต้องการส่งเสริมการท่องเที่ยวของประเทศและเพื่อให้ทุกภาคส่วนทั้งผู้ประกอบการ นักท่องเที่ยว รวมถึงชุมชนท้องถิ่นเข้ามาร่วมกันส่งเสริมสร้างจิตสำนึก รวมถึงการปฏิบัติ เพื่อลดปัญหาต่อสิ่งแวดล้อมและให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม กับโครงการที่เรียกว่า แนวคิด 7 Greens เมื่อวันที่ 5 มิถุนายน พ.ศ. 2552 ซึ่งประกอบไปด้วย Green Heart (เที่ยวด้วยใจคิด เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม) Green Logistics (เที่ยวใกล้หรือไกล เลือกใช้พลังงานสะอาด ผ่านรูปแบบการเดินทางสีเขียว) Green Attraction (บริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยคำนึงถึงความยั่งยืน) Green Activity (เลือกกิจกรรมท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม) Green Community (เที่ยวอย่างรู้ค่า รักษาเอกลักษณ์ชุมชน) Green Service (จัดการธุรกิจ เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม) Green Plus (จิตอาสา ดูแลใส่ใจสิ่งแวดล้อม) นอกจากนี้ยังมีตัวอย่างกรณีศึกษาของต่างประเทศที่ภาคเอกชนมีส่วนร่วมกับการดูแลธรรมชาติ เช่น โครงการ The Coral Lines Project ประเทศมัลดีฟส์ โดยเป็นโครงการศึกษาวิจัยการฟื้นฟูปะการังของหมู่เกาะมัลดีฟส์ ที่ได้รับการผลักดันโดยนักชีววิทยาทางทะเล Vaidatos Kirsys บริเวณแนววงแหวนปะการังทางเหนือของเกาะมาเล (Male) ที่เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้เข้ามาเรียนรู้และสัมผัสกับประสบการณ์ในการฟื้นฟูปะการัง ควบคู่ไปกับการพักผ่อนและเพลิดเพลินไปกับบรรยากาศของเกาะ (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2564)

นอกจากโครงการที่กล่าวมาดังกล่าวแล้ว ในปัจจุบัน รัฐบาลได้ทำการผลักดันโครงการนี้ซึ่ง นายกรัฐมนตรีได้ประกาศเดินหน้าแผนปฏิบัติการด้านการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศไทย ด้วยโมเดลเศรษฐกิจ BCG ภายใน 7 ปี (พ.ศ. 2564-2570) โดยโมเดลเศรษฐกิจ BCG เป็นรูปแบบการพัฒนาเศรษฐกิจที่ต่อยอดจากจุดแข็งของประเทศด้านความหลากหลายทางชีวภาพและความหลากหลายทางวัฒนธรรม โมเดลเศรษฐกิจ หรือ BCG โมเดลเป็นการพัฒนาเศรษฐกิจแบบองค์รวม ที่จะพัฒนาเศรษฐกิจ 3 มิติไปพร้อมกัน ประกอบด้วย 3 เศรษฐกิจหลัก ได้แก่ B ย่อมาจาก Bio Economy คือ ระบบเศรษฐกิจชีวภาพ ซึ่งมุ่งเน้นการใช้ทรัพยากรชีวภาพอย่างคุ้มค่า C ย่อมาจาก Circular Economy คือ ระบบเศรษฐกิจหมุนเวียน ที่คำนึงถึงการนำวัสดุต่างๆ กลับมาใช้ประโยชน์ให้มากที่สุด และ G ย่อมาจาก Green Economy คือ ระบบเศรษฐกิจสีเขียว ซึ่งมุ่งแก้ไขปัญหามลพิษ เพื่อลดผลกระทบต่อโลกอย่างยั่งยืน เป็นแนวคิดของการนำวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรมไปยกระดับความสามารถในการแข่งขันอย่างยั่งยืนให้กับ 4 อุตสาหกรรมเป้าหมาย (S-curves) ได้แก่ อุตสาหกรรมเกษตรและอาหาร อุตสาหกรรมพลังงานและวัสดุ อุตสาหกรรมสุขภาพและการแพทย์ และอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและบริการ โดยวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรมจะเข้าไปช่วยเพิ่มประสิทธิภาพให้กับผู้ผลิตที่เป็นฐานการผลิตเดิม เช่น เกษตรกรและชุมชน ตลอดจนสนับสนุนให้เกิดผู้ประกอบการที่ผลิตสินค้าและบริการที่มีมูลค่าเพิ่มสูงหรือนวัตกรรม นอกจากนี้ ยังสนับสนุนการพัฒนานวัตกรรมที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจหมุนเวียน คือ สามารถออกแบบผลิตภัณฑ์และกระบวนการผลิตเพื่อให้เกิดของเสียน้อยที่สุด (Eco-design & Zero-Waste) ส่งเสริมการใช้ซ้ำ (Reuse, Refurbish, Sharing) และให้ความสำคัญกับการจัดการของเสียจากการผลิตและบริโภค ด้วยการนำวัตถุดิบที่ผ่านการผลิตและบริโภคแล้วเข้าสู่กระบวนการแปรสภาพเพื่อกลับมาใช้ใหม่ (Recycle, Upcycle) ซึ่งต่างจากระบบเศรษฐกิจแบบดั้งเดิม ที่เน้นการใช้ทรัพยากร การผลิต และการสร้างของเสีย (Linear Economy) ทั้งนี้ BCG เป็นแนวทางการพัฒนาที่สอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) ของสหประชาชาติอย่างน้อย 5 เป้าหมาย ได้แก่ การผลิตและบริโภคที่ยั่งยืน การรับมือการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ การอนุรักษ์

ความหลากหลาย ความร่วมมือเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน การลดความเหลื่อมล้ำ อีกทั้งยังสอดคล้องกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงซึ่งเป็นหลักสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทย (สำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ (สอวช.), 2564)

องค์ประกอบและปัจจัยที่ทำให้เกิดการท่องเที่ยวสีเขียว

สถานการณ์ในปัจจุบันมีปัจจัยสำคัญหลายประการที่เป็นแรงผลักดันให้ประเทศไทยต้องให้ความสำคัญกับการท่องเที่ยวสีเขียว ในส่วนของปัจจัยผลักดันให้เกิดการท่องเที่ยวสีเขียว คือ

1. การเติบโตอย่างรวดเร็วของนักท่องเที่ยว ทำให้มีการกระจายของนักท่องเที่ยวที่เพิ่มมากขึ้นนั้นไปสู่พื้นที่ท่องเที่ยวใหม่และแหล่งท่องเที่ยวที่ไม่สามารถรองรับนักท่องเที่ยวจำนวนมากได้ ส่งผลให้เกิดความแออัดรวมถึงความเสื่อมโทรมของธรรมชาติและทรัพยากรท่องเที่ยวในพื้นที่นั้น นอกจากนี้มีการเปลี่ยนผ่านโครงสร้างของนักท่องเที่ยวไปสู่นักท่องเที่ยวจากประเทศเศรษฐกิจใหม่ เช่น จีน อินเดีย และรัสเซีย เป็นต้น เนื่องจากนักท่องเที่ยวจากประเทศเหล่านี้มีอัตราการเติบโตสูงกว่านักท่องเที่ยวกลุ่มอื่นๆ นับเป็นความท้าทายอีกประการต่อการรักษาสีสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้ เนื่องจากประชากรของประเทศเศรษฐกิจใหม่มีมาตรฐานความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยกว่าประชากรของประเทศที่พัฒนาแล้ว (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2560)

2. การเปลี่ยนแปลงทางธรรมชาติจากสภาวะโลกร้อนที่รุนแรงเพิ่มขึ้นจากมลพิษและความผันผวนของสภาพภูมิอากาศส่งผลให้ประเทศต่างๆ ให้ความสำคัญต่อการลดผลกระทบสิ่งแวดล้อม เช่น สภาวะโลกร้อน อุทกภัย ฝุ่น PM 2.5 โรคระบาด และ ในปีที่ผ่านมา ประชากรมีความแออัด ความเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อมและมลพิษ CO₂ สูง จึงมีการเรียกร้องให้มีการแก้ไขปรับเปลี่ยนอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวด้านสิ่งแวดล้อมมากขึ้น อย่างไรก็ตามปัญหาสิ่งแวดล้อมก็ไม่ได้มีการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ดีขึ้นอย่างเห็นได้ชัด ซึ่งทุกวันนี้ยังคงมีเรื่องธารน้ำแข็งขั้วโลกละลายเกิดไฟไหม้ป่าขึ้นในหลายประเทศทั่วโลก สภาวะอากาศที่แปรปรวน ซึ่ง ดร.วีรวัฒน์ ภูริเดช เลขาธิการสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (สผ.) ชี้ให้เห็นว่าการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ เป็น

เรื่องที่มีความสำคัญเป็นอันดับต้นๆ ในประชาคมโลกที่นานาประเทศต่างผนึกกำลังร่วมกันแก้ปัญหา (EGET Today, 2564) จากปัจจัยข้างต้น ส่งผลให้ประเทศไทยมีความจำเป็นในการยกระดับความใส่ใจและเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมในภาคการท่องเที่ยวมากขึ้น

กลุ่มนักท่องเที่ยวสีเขียว

กลุ่มนักท่องเที่ยวสีเขียว (Weaver, 2005) ได้แบ่งกลุ่มนักท่องเที่ยวตามลักษณะของพฤติกรรมออกเป็นสองระดับ ได้แก่ กลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีพฤติกรรมสีเขียวเข้ม กับกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีพฤติกรรมสีเขียวอ่อน โดยระดับความเข้มข้นของสีเขียวนั้น เป็นการอธิบายกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีพฤติกรรมให้ความสนใจกับสิ่งแวดล้อมที่แตกต่างกัน กล่าวคือ กลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีพฤติกรรมสีเขียวเข้มสูงนั้น จะมีความจริงจังกับการดูแลรักษาสีสิ่งแวดล้อม จะมีเหตุผลที่เฉพาะเจาะจงเมื่อจะเดินทางท่องเที่ยว ใช้เวลาการเดินทางท่องเที่ยวนานเพื่อสัมผัสบรรยากาศของสถานที่ท่องเที่ยวเหล่านั้น จะเดินทางเป็นกลุ่มเล็กเน้นความท้าทายในการเดินทาง เช่น ปีนจักรยานขึ้นเขา ปีนเขา เดินป่า เป็นต้น มีความคาดหวังต่อผู้ให้บริการน้อยมากและชอบจัดการการเดินทางด้วยตนเอง ส่วนกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีพฤติกรรมสีเขียวอ่อนนั้น จะไม่ได้จริงจังกับการดูแลรักษาสีสิ่งแวดล้อม ไม่มีเหตุผลเฉพาะเมื่อเดินทางท่องเที่ยว ใช้เวลาเดินทางท่องเที่ยวช่วงระยะเวลาสั้นๆ ชอบเดินทางเป็นกลุ่มใหญ่เน้นความสะดวกสบาย มีความคาดหวังต่อผู้ให้บริการมาก และชอบใช้บริการกับบริษัทนำเที่ยวเป็นหลัก นอกจากนี้ กลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีสีเขียวเข้ม มักมีพฤติกรรมท่องเที่ยวในสถานที่ใกล้เคียงกับบ้าน เนื่องจากไม่ต้องการก่อมลพิษ ในขณะที่กลุ่มที่เขียวอ่อนมักมีพฤติกรรมที่เพียงรับรู้ประเด็นด้านสิ่งแวดล้อมแต่ไม่ได้นำสิ่งที่รับรู้แสดงออกมาเป็นพฤติกรรม และเมื่อไม่นานมานี้ Europe Assistance เผยผลสำรวจ Barometer ประจำปีครั้งที่ 20 จัดทำโดย IPSOS เพื่อสำรวจความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่เปลี่ยนไปจากการได้รับผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการระบาดของโควิด-19 พบว่ามีแนวโน้มใส่ใจสิ่งแวดล้อมมากขึ้น 74% หันมาใช้ขวดน้ำพกพาแทนขวดน้ำพลาสติกใช้แล้วทิ้ง 97% ตั้งใจอนุรักษ์ทรัพยากรท้องถิ่นและช่วยเหลือเศรษฐกิจคนในพื้นที่ เน้นที่พักของคนในพื้นที่และอุดหนุนผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น

ถิ่น วางแผนท่องเที่ยวในสถานที่ท่องเที่ยวตามธรรมชาติ และห่างไกลผู้คน เที่ยวทะเล 57% เที่ยวภูเขา 40% และ 34% วางแผนเดินทางไปต่างจังหวัดมากกว่าสถานที่ท่องเที่ยวที่คนแออัดอย่างในตัวเมือง

การท่องเที่ยวสีเขียวกับแนวปฏิบัติของธุรกิจท่องเที่ยวและบริการในปัจจุบัน

ด้านธุรกิจบริการ (โรงแรมสีเขียว การขนส่งสีเขียว ร้านอาหารสีเขียว การจัดประชุมสีเขียว)

ด้านธุรกิจประเภทที่พัก อย่างโรงแรมสีเขียว คือ โรงแรมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม โดยกรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้ริเริ่มโครงการโรงแรมที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (Green Hotel) ตั้งแต่ปี 2556 เพื่อส่งเสริมให้โรงแรมปรับการบริหารจัดการและยกระดับมาตรฐานการบริการให้เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ในส่วนโรงแรมสีเขียวนั้นจะต้องมีการใช้ทรัพยากรและพลังงานอย่างคุ้มค่าและมีประสิทธิภาพ มีการจัดการสิ่งแวดล้อมที่ดี และมีการรณรงค์ให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในการร่วมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ซึ่งประโยชน์ที่โรงแรมนั้นได้จากการเป็น Green hotel คือ (1) ได้โล่แสดงระดับมาตรฐานการบริการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (ตราสัญลักษณ์ G) และประกาศนียบัตรอายุการรับรอง 2 ปี (2) ได้ประชาสัมพันธ์ข้อมูลให้กับหน่วยงานราชการ รวมถึงกรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม โดยจัดทำฐานข้อมูลการบริการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เพื่อเป็นข้อมูลทางเลือกให้กับกลุ่มลูกค้าทั้งภาครัฐและเอกชน ได้เข้าถึงสินค้าและบริการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมมากขึ้น (3) ลดต้นทุนการใช้ทรัพยากรและพลังงาน เป็นต้น (กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2562)

ด้านธุรกิจการขนส่งสีเขียว (Green Logistics)

คือ การบริหารจัดการเลือกใช้เทคโนโลยีขนส่งที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม อาทิ การใช้เทคโนโลยีเพื่อการประหยัดพลังงาน ลดการใช้พลังงาน ลดการปลดปล่อยความร้อนและก๊าซเรือนกระจก ซึ่งส่งผลกระทบต่อภาวะโลกร้อน ดังนั้น การขนส่งสีเขียวก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีการขนส่งรูปแบบต่างๆ โดยมุ่งเน้นการใช้เทคโนโลยีที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และพลังงานสะอาดเพื่อพัฒนาการบริหารจัดการพาหนะ รูปแบบการเดินทางหรือขนส่งสินค้าทั้งทางบก ทางน้ำและทางอากาศ นอกจากนี้ยังเกี่ยวเนื่อง

ไปถึงการสร้างจิตสำนึกในการขับขี่ของพนักงานขับรถบรรทุก การเลือกใช้บรรจุภัณฑ์และอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับการลำเลียงสินค้าที่นำกลับมาใช้ใหม่ได้ และมีการปรับเปลี่ยนระบบการขนส่งไปสู่โหมดประหยัดพลังงาน เป็นต้น (โกศล ดีศีลธรรม, 2559)

ด้านธุรกิจร้านอาหารสีเขียว

สำหรับธุรกิจร้านอาหารนั้น ก่อนหน้านั้นมีนโยบายเลิกใช้โฟมสำหรับบรรจุอาหาร โดยร้านอาหารหลายแห่งได้ปรับมาใช้วัสดุทดแทน เช่น บรรจุภัณฑ์ที่สามารถรีไซเคิล รวมถึงการใช้วัสดุที่ย่อยสลายได้ง่ายและเพื่อให้สอดคล้องกับแนวคิดสีเขียว โดยวิธีที่ช่วยให้ร้านอาหารเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมมากขึ้น คือ วางแผนการรีไซเคิลเปลี่ยนบรรจุภัณฑ์ ใช้สินค้าปลอดสารพิษ เลิกใช้กระดาษหรือลดการใช้กระดาษจากการพิมพ์ ด้วยการเปลี่ยนมาใช้ระบบออนไลน์แทน ประหยัดน้ำประหยัดไฟ และเลือกใช้ผลิตภัณฑ์ทำความสะอาดจากธรรมชาติ (Jennifer Chait, 2562)

ด้านการจัดประชุมสีเขียว (Green Meetings)

เป็นรูปแบบของการจัดประชุม สัมมนา ผีกรอบรม โดยคำนึงถึงการใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุดและลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม โดยให้ความสำคัญในขั้นตอนต่างๆของการจัดประชุม คือ (1) การเรียนเชิญและการประชาสัมพันธ์การประชุม เช่น โดยการเรียนเชิญและการประชาสัมพันธ์การประชุมผ่านทางเว็บไซต์และอีเมล เพื่อลดการใช้กระดาษและการขนส่งไปรษณีย์ และส่งแบบตอบรับทางอีเมลหรือทางโทรศัพท์ จากนั้นให้ส่งเอกสารประกอบการประชุมทางอีเมล เพื่อให้ผู้เข้าร่วมประชุมดาวน์โหลดได้ตามต้องการ หากจำเป็นต้องจัดพิมพ์เอกสาร ควรสรุปข้อมูลให้สั้น กระชับและได้ใจความ โดยใช้กระดาษทั้ง 2 หน้า และไม่พิมพ์สไลด์ Power Point ควรรวบรวมไฟล์ และทำ QR code ให้ผู้เข้าร่วมดาวน์โหลดเอกสาร (2) การจัดเตรียมเอกสารประกอบการประชุม เช่น พิมพ์เอกสารเท่าที่จำเป็น โดยส่งเอกสารอื่นทางอีเมลล่วงหน้า และเตรียมสำเนาเอกสารจำนวนไม่มากสำรองไว้ที่โต๊ะลงทะเบียน หรือเตรียมเครื่องพิมพ์ สำเนาเอกสารไว้ที่บริเวณจัดงาน เพื่อส่งพิมพ์เท่าที่ผู้ร่วมงานมาขอ กระดาษที่ใช้ในงานควรเป็นแบบรีไซเคิล 100% (ถ้าไม่มีกระดาษรีไซเคิล 100% ให้พยายามใช้กระดาษที่มีส่วนผสมของวัสดุรีไซเคิลในสัดส่วนสูงที่สุดเท่าที่เป็นไปได้ หรือใช้กระดาษ

จากแหล่งผลิตที่ถูกกฎหมาย) จัดหาแผ่นซีดี หรืออุปกรณ์ USB stick บันทึกข้อมูลในงานประชุม เพื่อหลีกเลี่ยงการพิมพ์เอกสาร ใช้ถุงผ้าดิบใส่เอกสารให้ผู้เข้าร่วมประชุมแทนการใช้กระดาษหรือซองพลาสติก เป็นต้น (3) การจัดเตรียมสถานที่และอุปกรณ์ เช่น เลือกห้องประชุมให้เหมาะสมกับจำนวนผู้เข้าร่วมการประชุม ใช้อุปกรณ์ไฟฟ้าประหยัดพลังงานและมีประสิทธิภาพสูง เช่น หลอดประหยัดไฟ เครื่องปรับอากาศเบอร์ 5 ฯลฯ การตกแต่งสถานที่โดยใช้ไม้ประดับที่ปลูกในกระถาง หรือถุงเพาะชำแทนการใช้ดอกไม้เพื่อลดปริมาณขยะ รวมถึงสามารถหมุนเวียนกลับมาใช้ได้ใหม่ และเตรียมถังขยะแยกประเภทสำหรับขยะรีไซเคิล (Recyclable Waste) ได้แก่ กระดาษ ขวดพลาสติก เศษแก้ว กระจก และขยะมูลฝอยทั่วไปอย่างเพียงพอและชัดเจน เพื่อให้สามารถคัดแยกประเภทขยะต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (4) การจัดเตรียมอาหารและเครื่องดื่ม เช่น ใช้ภาชนะคงทนถาวรที่นำมาใช้ใหม่ได้ในการบรรจุอาหารและเครื่องดื่ม ลดการใช้ภาชนะชนิดใช้ครั้งเดียวแล้วทิ้งที่ทำจากโฟม พลาสติก กระดาษ หลีกเลี่ยงการใช้เครื่องปรุงบรรจุซอง และส่งเสริมการใช้ภาชนะบรรจุเครื่องปรุงสำหรับใช้ร่วมกัน เช่น ขวดหรือกระปุก เพื่อลดการเกิดของเสียและขยะบรรจุภัณฑ์หากจำเป็นต้องใช้ภาชนะที่ใช้แล้วทิ้ง ให้เลือกใช้ประเภทที่ทำจากวัสดุธรรมชาติที่ย่อยสลายได้ เช่น ใบตอง หรือทำจากพืช หรือใช้กระดาษแทนโฟมและพลาสติก เลือกใช้วัตถุดิบเพื่อเตรียมอาหารที่ผลิตหรือปลูกได้ในท้องถิ่น เช่น พืชผักอินทรีย์ เพื่อส่งเสริมการลดการใช้สารเคมี และเพื่อความปลอดภัยของผู้บริโภค เป็นต้น (5) การจัดเตรียมด้านอื่นๆ เพื่อส่งเสริมการประหยัดพลังงานและลดปริมาณขยะและผลที่ได้รับจากการจัดประชุมสีเขียวต่อองค์กร คือ ลดค่าใช้จ่ายขององค์กรจากการลดการใช้ทรัพยากรและพลังงาน สร้างชื่อเสียงและประชาสัมพันธ์ภาพลักษณ์ที่ดีขององค์กรให้สังคมรับทราบถึงความรับผิดชอบต่อสังคมในด้านการอนุรักษ์พลังงานและสิ่งแวดล้อมและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของพนักงานในการอนุรักษ์พลังงานและสิ่งแวดล้อม และที่ได้รับจากการจัดประชุมสีเขียวต่อพนักงานในองค์กรและผู้เข้าร่วมประชุม คือ สร้างจิตสำนึกและพฤติกรรมที่ดีด้านการอนุรักษ์พลังงานและสิ่งแวดล้อมและสร้างความภาคภูมิใจในการเป็นส่วนหนึ่งของสังคมที่ส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน นอกจากนี้หลายธุรกิจก็ได้มีการนำ

เทคโนโลยีที่ผลิตพลังงานสะอาดมาใช้ทดแทน เช่น แผงโซลาร์เซลล์ มาใช้เพื่อลดการทำงานและการใช้ทรัพยากรที่ไม่จำเป็น มีการปรับเปลี่ยนไปใช้เครื่องจักรและอุปกรณ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมมากขึ้น (องค์กรธุรกิจเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน, ม.ป.ป.)

ด้านบุคลากรในภาคการท่องเที่ยว

ในส่วนของบุคลากรในภาคการท่องเที่ยวซึ่งครอบคลุมทั้งผู้ประกอบการ ผู้บริหาร พนักงานภาคการท่องเที่ยว มัคคุเทศก์ ผู้ประกอบการบริษัทนำเที่ยว ตลอดจนพนักงานในบริษัทและสมาชิกของกลุ่มชุมชน บุคลากรกลุ่มนี้สามารถพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวสีเขียว ในการจัดการประชุมในบริษัทหรือหน่วยงานภาคการท่องเที่ยว จัดทำแผนการพัฒนาการท่องเที่ยว สร้างความรู้ ความเข้าใจในเรื่องการท่องเที่ยวสีเขียวและปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับคนรุ่นใหม่ในการรักษาสิ่งแวดล้อม มีการรายงานผลการดำเนินการด้านการท่องเที่ยวสีเขียวของพื้นที่ท่องเที่ยววนั้นๆ นอกจากนี้ต้องให้บุคลากรด้านการท่องเที่ยวกลุ่มนี้ได้ทราบถึงประโยชน์ที่จะได้รับการเป็นสีเขียว ยกตัวอย่างบุคลากรภายในชุมชน ควรประพฤติปฏิบัติไปในทิศทางของการท่องเที่ยวสีเขียวที่ดี อันจะสามารถช่วยลดการทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและยังเอื้อประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชนต่อไปอย่างยั่งยืน ด้านมัคคุเทศก์ อาจมีการจัดทำโปรแกรมการเดินทางสีเขียว เส้นทางสีเขียว หรือกิจกรรมที่ให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในการรักษาสิ่งแวดล้อม เป็นต้น

ด้านชุมชน

การท่องเที่ยวสีเขียวมีส่วนช่วยในการจัดให้ชุมชนเป็น ชุมชนสีเขียว (Green Community) ชุมชนสีเขียวเป็นแหล่งท่องเที่ยวชุมชนทั้งในเมืองและชนบท ที่มีการบริหารจัดการการท่องเที่ยวในทิศทางที่ยั่งยืน พร้อมมีการดำเนินงานที่เน้นการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมโดยเฉพาะอย่างยิ่ง มีการดำรงไว้ซึ่งวัฒนธรรมและวิถีชีวิตดั้งเดิมของชุมชน ถ้าคนในชุมชนขาดการวางแผน บริหารจัดการ และขาดความรู้ความเข้าใจในด้านสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรในท้องถิ่นนั้น อาจทำให้สถานที่ธรรมชาติ และทรัพยากรทางธรรมชาติในท้องถิ่นเสื่อมโทรมลง เพราะการพัฒนาพื้นที่ที่ผิด ไล่ความสะอาดสลายและการบริการโดยไม่คำนึงถึงความดั้งเดิม มีการรองรับนักท่องเที่ยวเกินขีดความสามารถ เป็นต้น การที่ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวสีเขียว

ทำให้คนในชุมชนมีความรู้ ความเข้าใจในด้านการท่องเที่ยวสีเขียวมากขึ้น จากการเข้าร่วมโครงการการอบรมต่างๆ ของชุมชน และสามารถพัฒนาชุมชนให้เป็นชุมชนสีเขียว ที่มีการบริหารจัดการการท่องเที่ยวในทิศทางที่ยั่งยืน พร้อมมีการดำเนินงานที่เน้นการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ซึ่งก่อให้เกิดผลดีทางด้านเศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม มีรายได้เข้าชุมชน และด้านวัฒนธรรมท้องถิ่นให้คงอยู่สืบไป

ด้านพื้นที่หรือแหล่งท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวสีเขียวจะช่วยให้พื้นที่หรือแหล่งท่องเที่ยวนั้นจะเป็น แหล่งท่องเที่ยวสีเขียว (Green Attraction) เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม มีการบริหารจัดการตามกรอบนโยบายและการดำเนินงานในทิศทางของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยเฉพาะอย่างยิ่งให้ความสำคัญระยะวังและมีปณิธานอย่างชัดเจนเรื่องสิ่งแวดล้อมในฐานะของเจ้าของแหล่งท่องเที่ยว มีการนำแนวคิดสีเขียวไปใช้ในการบริหารจัดการพื้นที่ท่องเที่ยวของตนเอง ใส่ใจในเรื่องของการบริหารจัดการพื้นที่ โดยจะนำหลักการต่างๆ ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม การอยู่ร่วมกับธรรมชาติอย่างยั่งยืน การอนุรักษ์ประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่นที่ก่อให้เกิดการเคารพธรรมชาติ ฯลฯ เข้ามาใช้ให้มากขึ้น ช่วยในการพัฒนาพื้นที่หรือแหล่งท่องเที่ยวเป้าหมายเพื่อเข้าสู่มาตรฐานพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวสีเขียว ภายใต้ยุทธศาสตร์การส่งเสริมการท่องเที่ยวสีเขียวในประเทศไทย ที่จะทำให้อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว และแหล่งท่องเที่ยวเข้าสู่มาตรฐานการท่องเที่ยวสีเขียวที่เป็นที่ยอมรับในระดับสากล นอกจากนี้ บุคลากรนั้นจำเป็นต้องเน้นการทำงานร่วมกับภาคส่วนต่างๆ ที่เกี่ยวข้องโดยเฉพาะกลุ่มธุรกิจบริการ และกลุ่มบุคลากรในภาคการท่องเที่ยว รวมทั้งการพัฒนาหรือบริหารโครงสร้างพื้นฐานของพื้นที่และแหล่งท่องเที่ยวเพื่อลดผลกระทบของการท่องเที่ยวต่อสิ่งแวดล้อม เช่น ระบบขนส่งสาธารณะสำหรับนักท่องเที่ยว ระบบเมืองสีเขียว ระบบการบำบัดน้ำเสีย เป็นต้น นอกจากนี้ที่กล่าวมาแล้ว ยังมีกิจกรรมทางการท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับแหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ เช่น ปลูกต้นไม้เพิ่มเติม ปลูกปะการัง เพื่อสร้างจุดสนใจและดึงดูดจำนวนนักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวและการเพิ่มการจับจ่ายของนักท่องเที่ยวให้มากขึ้น (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2560)

วิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรคของการท่องเที่ยวสีเขียวในประเทศไทย

ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีความอุดมสมบูรณ์ไปด้วยทรัพยากรธรรมชาติและมีชุมชนทรัพยากรด้านการท่องเที่ยวจำนวนมาก เนื่องจากแต่ละภูมิภาคของประเทศมีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่หลากหลาย เมื่อเกิดสถานการณ์เชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) ระบาดอย่างหนัก ประเทศไทยจึงมีแนวคิดในการรักษาสีเขียวสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติให้ดียิ่งขึ้น ช่วงก่อนโควิดการท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวมีการกระจุกตัวอยู่ในพื้นที่ที่ได้รับความนิยม โดยเฉพาะในประเทศที่มีจุดเด่นด้านท่องเที่ยวและในแต่ละแหล่งท่องเที่ยว เมื่อมีนักท่องเที่ยวจำนวนมากเข้ามาเที่ยวทำให้การเติบโตของภาคการท่องเที่ยว ส่งผลดีในแง่ของการสร้างรายได้ ขณะเดียวกันก็ส่งผลเสียได้หากมีการจัดการที่ไม่ดีพอ เนื่องจากกิจกรรมท่องเที่ยวเป็นการสร้างประสบการณ์ผ่านบริการจากภาคธุรกิจ อาทิ ที่พักแรมและร้านอาหาร ซึ่งต้องใช้สาธารณูปโภคในพื้นที่ตลอดจนทรัพยากรธรรมชาติในแหล่งท่องเที่ยว ดังนั้น การเพิ่มขึ้นของนักท่องเที่ยวแบบกระจุกตัว อาจส่งผลกระทบต่อด้านลบไปยังส่วนที่เกี่ยวข้องได้ในหลายแง่มุมสถานการณ์ดังกล่าวเรียกว่า Over tourism ซึ่งทำให้เกิดผลกระทบหลายอย่าง เช่น กระทบคนท้องถิ่น การจราจรติดขัด สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติเสื่อมโทรม นักท่องเที่ยวที่เพิ่มขึ้นทำให้การดูแลให้ทั่วถึงทำได้ยากและเสี่ยงต่อการถูกทำลาย หลังจากสถานการณ์เชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) ดีขึ้น ทางสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (TDRI) มีการนำแนวคิด Green Tourism และ Building Back Better มาใช้ในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติหลังเหตุการณ์โควิด-19 ซึ่งได้ออกรายงานเรื่องเปลี่ยนวิกฤตเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) ให้เป็นโอกาสในการพลิกฟื้นทรัพยากรธรรมชาติและแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ทั้งนี้ เพื่อให้ทรัพยากรธรรมชาติและระบบนิเวศมีความยั่งยืนและมีภูมิคุ้มกันในการรับมือกับสถานการณ์ที่อาจเป็นภัยกับธรรมชาติที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต ดังนั้นจึงได้มีการวิเคราะห์จุดเด่นหรือจุดดึงดูด จุดอ่อน โอกาส อุปสรรคของการท่องเที่ยวสีเขียวในประเทศไทย เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาต่อไป ดังนี้

SWOT ANALY SIS	Strengths จุดแข็ง	Weaknesses จุดอ่อน
	1. ประเทศไทยมีสถานที่ท่องเที่ยวที่หลากหลายและล้อมรอบไปด้วยธรรมชาติอันอุดมสมบูรณ์ มีทรัพยากรด้านการท่องเที่ยวจำนวนมาก สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวต่างชาติได้ มีแหล่งท่องเที่ยวที่ประสบความสำเร็จกระจายทุกภูมิภาค ที่ได้รับความนิยมของนักท่องเที่ยวและได้รับการสนับสนุนจาก ททท. นอกจากนี้ก็ยังสามารถจัดโครงการส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวสีเขียว (Green Tourism) ของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย กับโครงการที่เรียกว่า แนวคิด 7 Greens (marketeeronline, 2561)	1. คนไทยส่วนใหญ่ยังขาดจิตสำนึก ขาดความรู้ความเข้าใจถึงความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม 2. การเพิ่มของประชากร เช่น การเพิ่มพื้นที่ทำกินทางการเกษตร การบุกรุกทำลายป่า ชุมชนแออัด 3. การขยายตัวของชุมชนเมือง เช่น ปัญหาการใช้ทรัพยากรประจำท้องถิ่น ปัญหาการควบคุมดูแลทรัพยากรและปัญหาการกำจัดของเสีย 4. การสร้างสิ่งก่อสร้างเพิ่มขึ้น เช่น การสร้างถนน อ่างเก็บน้ำ นับว่าเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้ทรัพยากรธรรมชาติ เช่น ป่าไม้ ดิน และน้ำถูกใช้ไปและยังอาจส่งผลกระทบต่อสัตว์ป่าในพื้นที่นั้น เนื่องจากการทำลายถิ่นที่อยู่ของสัตว์ป่าได้ 5. ความไม่รู้หรือรู้เท่าไม่ถึงการณ์ อาจก่อให้เกิดผลกระทบในด้านลบต่อสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติได้ (Lux Royal (Thailand), 2558) 6. ปัญหาเรื่องของปริมาณขยะ ซึ่งในประเทศไทยยังมีปริมาณขยะเพิ่มขึ้นจากการระบาด เชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) ในกรุงเทพมหานคร ขยะพลาสติก เพิ่มขึ้นกว่า 7.61% ในช่วงเดือนเมษายน พ.ศ. 2564 ที่ผ่านมา และปริมาณขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นในประเทศไทย ปี 2564 มีมากถึง 1 ล้านตัน (กรุงเทพธุรกิจ, 2564) 7. ขาดการกำกับดูแล การติดตาม การประเมินผลและการรายงานเผยแพร่ผลกระทบจากการท่องเที่ยวต่อสิ่งแวดล้อม 8. ขาดการปรับปรุงสภาพแวดล้อมของการท่องเที่ยวให้เอื้อต่อการขับเคลื่อนการพัฒนาการท่องเที่ยวสีเขียวโดยเฉพาะในด้านกฎหมาย กฎระเบียบ และการบังคับใช้กฎหมายและกฎระเบียบ
	Opportunities โอกาส	Threats อุปสรรค

1. ประเทศไทยหันมาสนใจการอนุรักษ์ธรรมชาติมากขึ้น หลังจากสถานการณ์โรคระบาด ภัยพิบัติต่างๆ ทำให้ใส่ใจและมีความรับผิดชอบต่อแหล่งท่องเที่ยวมากขึ้น จากการสำรวจของ Europe Assistance ประจำปีครั้งที่ 20 เกี่ยวกับพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่เปลี่ยนไปจากการได้รับผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการระบาดของโควิด-19 พบว่ามีแนวโน้มใส่ใจสิ่งแวดล้อมมากขึ้น 74% หันมาใช้ขวดน้ำพกพาแทนขวดน้ำพลาสติกใช้แล้วทิ้ง 97% ตั้งใจอนุรักษ์ทรัพยากรท้องถิ่นและช่วยเหลือเศรษฐกิจคนในพื้นที่ เน้นที่พักของคนในพื้นที่ วางแผนท่องเที่ยวในสถานที่ท่องเที่ยวตามธรรมชาติและห่างไกลผู้คน เที่ยวทะเล 57% เที่ยวภูเขา 40% และ 34% วางแผนเดินทางไปต่างจังหวัดมากกว่าสถานที่ท่องเที่ยวที่คนพลุกพล่านอย่างในตัวเมือง (พลอยจันทร์ สุขคง, 2564) 2. รัฐบาลได้ทำการผลักดันโครงการซึ่ง นายกรัฐมนตรีได้ประกาศเดินหน้าแผนปฏิบัติการด้านการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศไทยด้วยโมเดลเศรษฐกิจ BCG ภายใน 7 ปี (พ.ศ. 2564-2570) โดยโมเดลเศรษฐกิจ BCG เป็นรูปแบบการพัฒนาเศรษฐกิจที่ต่อยอดจากจุดแข็งของประเทศด้านความหลากหลายทางชีวภาพและความหลากหลายทางวัฒนธรรม BCG Economy หรือ เศรษฐกิจชีวภาพ เศรษฐกิจหมุนเวียน และเศรษฐกิจสีเขียว (Bio-Circular-Green Economy) คือ โมเดลเศรษฐกิจสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน เป็นแนวคิดการนำวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรมไปยกระดับความสามารถในการแข่งขันอย่างยั่งยืนให้กับ 4 อุตสาหกรรมเป้าหมาย (S-curves) ได้แก่ อุตสาหกรรมเกษตรและอาหาร อุตสาหกรรมพลังงานและวัสดุ อุตสาหกรรมสุขภาพและการแพทย์ และอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและบริการ โดยวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรมจะเข้าไปช่วยเพิ่มประสิทธิภาพให้กับผู้ผลิตที่เป็นฐานการผลิตเดิม เช่น เกษตรกรและชุมชน ตลอดจนสนับสนุนให้เกิดผู้ประกอบการที่ผลิตสินค้าและบริการที่มีมูลค่าเพิ่มสูงหรือนวัตกรรม (สำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ (สอวช.), 2564)	1. ประเทศคู่แข่งทางการท่องเที่ยวหลายประเทศที่หันมาสนใจการท่องเที่ยวสีเขียวมากขึ้นได้แก่ ประเทศแคนาดา สิงคโปร์ นิวซีแลนด์ นอร์เวย์ ออสเตรเลียและประเทศคอซตาริกาซึ่งถือว่าเป็นประเทศมีการบริหารจัดการการท่องเที่ยวสีเขียวและแหล่งท่องเที่ยวสีเขียวที่ดี
---	--

จากการวิเคราะห์ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และ อุปสรรคเพื่อใช้ในการจัดทำกรจับคู่กลยุทธ์ของ TOWS Matrix ได้ดังนี้

กลยุทธ์เชิงรุก (SO Strategy) จากจุดแข็งที่ ประเทศไทยมีทรัพยากรทางการท่องเที่ยวที่หลากหลาย ทำให้ดึงดูดนักท่องเที่ยวเข้ามามากมายในแต่ละปีประกอบ กับโอกาสที่หน่วยงานภาครัฐเล็งเห็นถึงความสำคัญของการอนุรักษ์ธรรมชาติและมีการนำโมเดลเศรษฐกิจ BCG เป็นรูปแบบการพัฒนาเศรษฐกิจที่ต่อยอดจากจุดแข็งของ ประเทศด้านความหลากหลายทางชีวภาพและความหลากหลายทางวัฒนธรรม BCG Economy มาขับเคลื่อนประเทศ ทำให้ประเทศไทยสามารถทำการประชาสัมพันธ์ในรูปแบบ และช่องทางที่หลากหลายเพื่อสร้างการรับรู้ให้กลุ่มนักท่องเที่ยวมากยิ่งขึ้น

กลยุทธ์เชิงรับ (ST Strategy) จากจุดแข็งประกอบ กับอุปสรรคที่ประเทศคู่แข่งทางการท่องเที่ยวหลายประเทศ ที่หันมาสนใจการท่องเที่ยวสีเขียวมากขึ้นได้แก่ ประเทศ แคนาดา สิงคโปร์ นิวซีแลนด์ นอร์เวย์ ออสเตรเลียและ ประเทศคอซอวากาซึ่งถือว่าเป็นประเทศมีการบริหารจัดการ การท่องเที่ยวสีเขียวและแหล่งท่องเที่ยวสีเขียวที่ดี ดังนั้นประเทศไทยควรมีการศึกษารูปแบบวิธีการที่เป็น ตัวอย่างที่ดีในการบริหารจัดการเพื่อนำมาประยุกต์ใช้

กลยุทธ์เชิงแก้ไข (WO Strategy) จากจุดอ่อนที่ คนไทยยังไม่มีจิตสำนึกที่ดีในการรักษาธรรมชาติ มีปัญหาด้านมลภาวะหลายด้านทั้งปริมาณขยะ น้ำเสีย การก่อสร้าง ฯลฯ ประกอบกับโอกาสที่รัฐบาลกำลังนำนโยบายในการอนุรักษ์ พลังงานสีเขียวมาใช้ จึงเป็นการออกกฎระเบียบ ที่ชัดเจนและเสริมสร้างจิตสำนึกให้คนในประเทศไทยมากขึ้น

กลยุทธ์เชิงป้องกัน (WT Strategy) จากจุดอ่อน ประกอบกับอุปสรรคด้านคู่แข่งส่งผลให้ต้องมีการปรับเปลี่ยน นวัตกรรมและเทคโนโลยีใหม่ๆ หรือนวัตกรรมใหม่ๆ มาปรับใช้ มากขึ้น

แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวสีเขียวในประเทศต่างๆ และในประเทศไทย

การพัฒนาการท่องเที่ยวสีเขียว กรณีศึกษาตัวอย่าง ที่ดีในต่างประเทศพบว่า บางประเทศมีการจัดการท่องเที่ยวสีเขียวในความหมายกว้างที่เชื่อมโยงกับการพัฒนาที่

ยั่งยืน ได้แก่ ประเทศแคนาดาได้รับการยอมรับในด้านการ จัดการเมืองสีเขียวและการใช้แผนที่สีเขียวเป็นเครื่องมือใน การบริหารจัดการที่น่าสนใจ บางประเทศมีการจัดการการ ท่องเที่ยวสีเขียวที่มุ่งเน้นในพื้นที่ที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวสำคัญ ได้แก่ แหล่งท่องเที่ยวทะเลแดง ในประเทศอียิปต์ แหล่ง ท่องเที่ยวในเมืองไคคูรา (Kaikoura) ประเทศนิวซีแลนด์ เป็นต้น นอกจากนี้ก็ยังมีอีกหลายประเทศที่มีแนวทางใน การพัฒนาการท่องเที่ยวที่เน้นสิ่งแวดล้อมและเข้าสู่การ ท่องเที่ยวสีเขียว

แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวสีเขียว กรณีศึกษาของ ประเทศนิวซีแลนด์

แผนสีเขียวของนิวซีแลนด์ เป็นรากฐานที่สำคัญ ของความพยายามในการวางแผนให้เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม โดยมีพระราชบัญญัติการจัดการทรัพยากร (RMA) ของปี 1991 มีวัตถุประสงค์เพื่อจัดการทรัพยากรธรรมชาติและ ทางกายภาพของประเทศ นิวซีแลนด์นั้นได้ปรับโครงสร้าง สถาบันของรัฐบาลและปรับปรุงกฎหมายเพื่อสร้างนโยบาย ด้านสิ่งแวดล้อม และบทบาทการจัดการที่ชัดเจน ซึ่งรวม ถึงการมีความรับผิดชอบต่อสาธารณะ กระบวนการตัดสินใจ และการวางแผนเชิงกลยุทธ์ประจำปีในทุกระดับของ นอกจากนี้ กลยุทธ์ในการจัดการสีเขียวเริ่มจากการที่ อุตสาหกรรม และรัฐบาลได้ทำงานร่วมกันเพื่อพัฒนาการ ท่องเที่ยวให้เป็นสีเขียว ในปี พ.ศ. 2545 นิวซีแลนด์ได้ กลายเป็นประเทศแรกในโลกที่มีวิสัยทัศน์เรื่องขยะเป็นศูนย์ หน่วยงานฝ่ายจัดการของเสียของนิวซีแลนด์ได้เรียกร้องให้ มีขยะเป็นศูนย์ภายในปี 2020 และได้บรรลุผลสำเร็จกว่า 70% ผ่านการรีไซเคิล และการนำกลับมาใช้ใหม่ มีการ รายงานสถานะแวดล้อมเสมอ ซึ่งกระทรวงสิ่งแวดล้อมเป็น ที่ปรึกษาหลักที่รายงานต่อรัฐบาลและชุมชนเกี่ยวกับปัญหา สิ่งแวดล้อมและประเด็นด้านสิ่งแวดล้อมระหว่างประเทศ นอกจากนี้ที่กล่าวมานิวซีแลนด์ยังมีศาลด้านสิ่งแวดล้อมที่ กำหนดบทบัญญัติสิ่งแวดล้อมภายในระบอบยุติธรรม และ พระราชบัญญัติยังกำหนดบทลงโทษ รวมถึงค่าปรับจำนวน มากสำหรับการละเมิดกฎหมาย เพื่อให้ประชาชนได้ทำตาม กฎระเบียบที่กำหนดไว้และช่วยกันทำให้ประเทศเป็นแหล่ง ท่องเที่ยวสีเขียวอย่างแท้จริง นอกจากนี้ยังมีการปลูกป่า เพิ่มขึ้นเรื่อยๆ (Resource Renewal Institute, 2020)

แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวสีเขียว กรณีศึกษาของประเทศสิงคโปร์

สิงคโปร์เริ่มจากการใช้ประโยชน์จากพื้นที่และทรัพยากรที่มีอยู่จำกัดอย่างคุ้มค่า เนื่องจากปัจจัยการพัฒนาพื้นที่ประเทศนั้นน้อยกว่าประเทศอื่น ส่งผลให้การสร้างแบรนด์ของประเทศออกมาในแนวคิด The Garden City ที่เชื่อมธรรมชาติ กับธุรกิจเข้าด้วยกัน สิงคโปร์ได้วางวิสัยทัศน์นำประเทศไปสู่ความเป็นเมืองแห่งสวนที่เต็มไปด้วยสีเขียว จึงได้วางยุทธศาสตร์ในการพัฒนาไว้หลายประการ เช่น การพัฒนาและใช้ประโยชน์พื้นที่ว่างเพื่อเพิ่มพื้นที่สีเขียวและพื้นที่พักผ่อนให้กับเมือง โดยสร้างเส้นทางเพื่อเชื่อมพื้นที่สีเขียวเหล่านั้นเข้าด้วยกัน เรียกว่า Park Connectors ทางเชื่อมนี้ใช้เป็นเส้นทางเดินและปั่นจักรยาน เพื่อให้ผู้คนได้สัมผัสใกล้ชิดธรรมชาติและสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ระหว่างเส้นทางทั้งในเรื่องประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมและระบบนิเวศน์ โดยออกแบบเส้นทางให้สอดคล้องกับลักษณะเฉพาะของพื้นที่ที่เส้นทางพาดผ่านไป เป็นทางเลือกให้คนได้สัมผัสประสบการณ์ที่หลากหลายตามความสนใจ พื้นที่สีเขียวของสิงคโปร์ ตัวอย่างเช่น Singapore Botanic Gardens สวนพฤกษศาสตร์ลำดับที่ 3 ของโลกและแห่งแรกในเอเชีย มรดกโลกที่เพิ่มคุณค่าทางวัฒนธรรมให้สิงคโปร์ Gardens by the Bay มีชื่อเสียงอย่างมาก นอกจากนี้ยังมีพื้นที่สีเขียวในรูปแบบเส้นทางธรรมชาติที่ช่วยเพิ่มความหลากหลายทางชีวภาพ หรือสวนบำบัดที่ตอบโจทย์ด้านจิตใจของผู้คน นอกจากนี้สิงคโปร์มี National Parks Board หรือ Nparks คอยจัดการดูแลพื้นที่สีเขียวให้งามและมีระบบนิเวศที่ดี ให้ความรู้ประชาชน และประสานงานกับหน่วยอื่นๆ ที่ทำงานกับเมือง เช่น จะสร้างทางคมนาคมก็ต้องพิจารณาเรื่องความเป็นอยู่ของต้นไม้ด้วย และภายในปี 2020 สิงคโปร์ตั้งเป้าหมายจะเพิ่มระยะทาง พื้นที่สีเขียวให้ยาว 360 กิโลเมตร เพิ่มเติมแหล่งพักผ่อนให้ผู้คนมากขึ้น (นิรมล เสรีสกุล, 2019)

แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวสีเขียว กรณีศึกษาของประเทศออสเตรเลีย

ออสเตรเลียมีการกำหนดแนวทางเกี่ยวกับการจัดการด้านสิ่งแวดล้อม การพัฒนาเมืองสีเขียว โดยมีกฎหมายระดับเครือรัฐเป็นกฎหมายกลาง สำหรับแต่ละรัฐที่จะนำไปกำหนดแนวทาง และออกกฎหมายเพื่อการบริหาร

จัดการด้านสิ่งแวดล้อม การจัดวางผังเมืองและการพัฒนาเมือง ในพื้นที่ของรัฐนั้นๆ โดยกรณีการบริหารจัดการด้านสิ่งแวดล้อม แต่ละรัฐของออสเตรเลียมีกฎหมายเพื่อการบริหารจัดการในพื้นที่ของตน โดยจะมีแนวนโยบายและกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองสิ่งแวดล้อม การจัดการมลพิษ และการกำจัดขยะเพื่อส่งเสริมด้านการท่องเที่ยวทางด้านพื้นที่สีเขียวหรือสิ่งแวดล้อมภายในรัฐและมีการกำกับดูแลการจัดการสิ่งแวดล้อมของประเทศ ซึ่งเป็นภารกิจและความรับผิดชอบหลักของรัฐบาลทุกระดับรวมถึงเป็นความรับผิดชอบร่วมกันของทุกภาคส่วน อาทิ การบริหารจัดการที่ดีของรัฐควีนส์แลนด์ โดยขับเคลื่อนการพัฒนา และบริหารจัดการอย่างดีในระดับท้องถิ่น มีการวางแผนการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในระดับรัฐ (Queensland Ecotourism Plan) ทั้งนี้ รัฐบาลกลางมีหน้าที่รับผิดชอบในการตรากฎหมาย กำหนดยุทธศาสตร์ การกำหนดแนวทางการดำเนินงานของรัฐบาลทุกระดับในการรักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืนในประเด็นสาขาต่างๆ ได้แก่ การเกษตรกรรม ทรัพยากรป่าไม้ การประมง การวางแผนการขนส่งและชุมชนเมือง การท่องเที่ยว เช่น ในประเด็นสาขาเกษตรกรรม รัฐบาลมีแนวทางในการส่งเสริมการใช้ทรัพยากรน้ำและที่ดินอย่างยั่งยืน โดยปรับปรุงระบบน้ำให้มีความสะอาด กำหนดแนวทางในการลดปัญหาความเสื่อมโทรมของที่ดิน โดยอาศัยความร่วมมือในการดำเนินการร่วมกันของรัฐบาลทุกภาคส่วน นอกจากนี้ออสเตรเลียมีกฎหมายการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมต่างๆ เช่น พระราชบัญญัติคุ้มครองสิ่งแวดล้อมและการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ พ.ศ.2542 ซึ่งเป็นกฎหมายกลางด้านสิ่งแวดล้อมของออสเตรเลีย เพื่อกำหนดกรอบทางกฎหมายในการปกป้องและจัดการพิชพรรณสัตว์ป่า ชุมชนนิเวศวิทยา และแหล่งมรดกที่สำคัญระดับประเทศ ซึ่งการที่ไม่ปฏิบัติตามกฎหมายจะต้องได้รับโทษทั้งทางอาญาและทางแพ่ง รวมทั้งการเยียวยาแก้ไขความเสียหายต่อสิ่งแวดล้อมและความหลากหลายทางชีวภาพตามคำสั่งของศาล (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, 2562)

แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวสีเขียว คુંบางกะเจ้า อำเภอลำลูกเกด จังหวัดสมุทรปราการ

คુંบางกะเจ้า หรือที่เรียกกันว่า กระเพาะหมู เป็นพื้นที่สีเขียวขนาดใหญ่กว่า 12,000 ไร่ที่ล้อมรอบด้วยแม่น้ำเจ้าพระยา ครอบคลุมพื้นที่ 6 ตำบลของ อำเภอลำลูกเกด

พระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ คือ ตำบลทรงคนอง ตำบลบางกระสอบ ตำบลบางน้ำผึ้ง ตำบลบางยอ ตำบลบางกะเจ้า และตำบลบางกอบัว คຸ່งบางกะเจ้ามีความโดดเด่นทั้งในด้านสิ่งแวดล้อม ทางระบบนิเวศ และความหลากหลายทางชีวภาพ มีพันธุ์ไม้กว่า 80 ชนิดในพื้นที่ อุดมไปด้วยทรัพยากรธรรมชาติ มีประวัติศาสตร์ วิถีชีวิต วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่นอันเป็นเอกลักษณ์ เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ใกล้ชิดกับธรรมชาติและชุมชน จนได้รับการยกย่องให้เป็น The Best Urban Oasis of Asia จากนิตยสาร Time เมื่อปี 2549 และที่สำคัญยังถือเป็นปอดตามธรรมชาติให้แก่คนกรุงเทพฯ และปริมณฑลอีกด้วย แต่จากการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมและการพัฒนาเมืองที่มีอย่างต่อเนื่องส่งผลกระทบต่อคຸ່งบางกะเจ้า ทำให้พื้นที่สีเขียวที่มีอยู่ลดลง เกิดปัญหาดินและน้ำเค็มขึ้น ทำให้ส่งผลต่อการประกอบอาชีพด้านการเกษตรและวิถีชีวิตของคนท้องถิ่น จึงจัดทำโครงการกำหนดเป้าหมายในการรักษา และพัฒนาพื้นที่สีเขียวในคຸ່งบางกะเจ้าให้ได้ 6,000 ไร่ ภายในระยะเวลา 5 ปี (ปี 2562 – 2566) โดยปีแรกของการดำเนินงานสามารถพัฒนาพื้นที่สีเขียวได้แล้วจำนวน 400 ไร่ โดยได้มีการปลูกไม้ป่า ไม้ผล ไม้เศรษฐกิจระยะสั้นกว่า 13,000 ต้น และสำหรับปี 2563 มຸ່งเพิ่มพื้นที่สีเขียวอีก 600 ไร่ แบ่งเป็นพื้นที่ส่วนรวมจำนวน 300 ไร่ และพื้นที่เกษตรส่วนบุคคล 300 ไร่ และพัฒนาต่อจนครบ 6,000 ไร่ภายในระยะเวลา 5 ปี นอกจากเป้าหมายในการเพิ่มพื้นที่สีเขียวแล้ว ยังส่งเสริมการกระจายรายได้ให้กับชุมชน พัฒนาคุณภาพสินค้าท้องถิ่น ภายใต้อัตลักษณ์ชาวคຸ່งบางกะเจ้า ทั้งนี้การจัดการขยะและน้ำก็สำคัญในการพัฒนาคຸ່งบางกะเจ้า โดยมีการจัดแผนอบรมความรู้การจัดการขยะครบวงจร รวมถึงพัฒนาผลิตภัณฑ์จากขยะรีไซเคิล เช่น การนำขวดพลาสติกมาแปรรูป เป็นต้น มีการพัฒนาพื้นที่สวนเกษตรผสมผสานแบบร่องสวน และเกษตรอินทรีย์ของพื้นที่การเกษตรบางกะเจ้า (สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2563)

แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวสีเขียว กรุงเทพมหานคร

จากสถานการณ์เรื่องมลภาวะในพื้นที่กรุงเทพมหานคร กำลังอยู่ในภาวะวิกฤต จากที่ข้อมูลพื้นที่สีเขียวขององค์การอนามัยโลก (WHO) ระบุว่าประชาชน 1 คน ต้องการพื้นที่สีเขียว 9-15 ตารางเมตร

แต่กรุงเทพมหานครยังมีพื้นที่สีเขียวเพียง 6.9 ตารางเมตรต่อคนเท่านั้น ปัจจุบันมีพื้นที่สีเขียวรูปแบบสวนสาธารณะและสวนหย่อมรวมประมาณ 8,081 แห่ง อาทิ สวนลุมพินี สวนหลวง ร.9 และสวนสาธารณะอื่นๆ อีกมากมาย รวมถึงปริมาณพื้นที่สีเขียวที่มีอยู่ มีผลต่อการบรรเทาผลกระทบทางอากาศด้วย และนั่นได้กลายเป็นแรงผลักดันสำคัญของกรุงเทพมหานคร กับแนวคิดเพิ่มพื้นที่สีเขียวเพื่อเข้าสู่มหานครสีเขียว (Green Bangkok 2030) ด้วยการเพิ่มพื้นที่ร่มไม้ต่อพื้นที่เมืองให้มากขึ้น จากปัจจุบันร้อยละ 14 เป็นร้อยละ 30 และเพิ่มอัตราเฉลี่ยพื้นที่สีเขียวต่อจำนวนประชากร อีกทั้งยังมีโครงการเพาะกล้าไม้ยืนต้น แจกให้ประชาชน นำไปปลูกในโครงการ ปลูกไม้ยืนต้นเฉลิมพระเกียรติฯ เนื่องในโอกาสมหามงคล พระราชพิธีบรมราชาภิเษก พุทธศักราช 2562 พร้อมกับโครงการใหม่ล่าสุด Tree You Again เป็นโครงการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ และอนุรักษ์ธรรมชาติ ด้วยการเชิญนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติมาปลูกต้นไม้โดยโครงการนี้สามารถตรวจสอบการเจริญเติบโตของต้นไม้ที่ปลูกได้ทางแอปพลิเคชัน We Grow ทั้งนี้ในปัจจุบันได้มีสวนสาธารณะลอยฟ้า ซึ่งเป็นโครงการปรับปรุงสะพานพระปกเกล้า สกายปาร์ก ซึ่งจะกลายเป็นแลนด์มาร์กสีเขียวแห่งใหม่ จากแผนพัฒนากรุงเทพมหานคร ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2556-2575) ในช่วงนี้ถือเป็นแผนระยะที่ 2 (พ.ศ.2561-2565) ในมิติของมหานครสีเขียว เป้าหมายของกรุงเทพมหานคร คือ มหานครสีเขียว ที่มีความสะดวกสบาย ด้วยการจัดระเบียบเมือง ปรับภูมิทัศน์สวยงาม ไม่มีสายไฟ สายโทรศัพท์พันกัน และสร้างพื้นที่สวนสาธารณะ พื้นที่สีเขียวที่กระจายทั่วทุกพื้นที่ของกรุงเทพมหานคร และได้ทำให้ปี พ.ศ. 2563 กรุงเทพมหานครขับเคลื่อนนโยบายด้านมหานครสีเขียวอย่างเต็มกำลังเข้มข้น ในทุกนโยบายและทุกโครงการ รวมทั้งตั้งเป้าในปี พ.ศ. 2573 โดยการเป็นมหานครสีเขียวอย่างเต็มรูปแบบ (อโนชา ทองชัย, 2563)

จากกรณีศึกษาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวสีเขียวจากทั้งต่างประเทศและแหล่งท่องเที่ยวในประเทศไทย นั้นวิเคราะห์ได้ว่า (1) ด้านการจัดทำยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวสีเขียวที่ดี การพัฒนาการท่องเที่ยวสีเขียวของประเทศไทยให้มีประสิทธิภาพและประสบความสำเร็จอย่างต่างประเทศ ต้องเริ่มจากการที่วางตำแหน่งของประเทศตนเองเป็นแหล่งท่องเที่ยวสีเขียวที่ชัดเจน มีการ

กำหนดนโยบายด้านสิ่งแวดล้อมที่คุ้มครอง อนุรักษ์ พัฒนา และพัฒนา รวมทั้งการปรับปรุงกฎหมาย กฎระเบียบข้อบังคับในการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นธรรม มีการปรับโครงสร้างสถาบันของรัฐบาลอย่างเข้มงวดและมีบทบาทการจัดการที่ชัดเจน มีการแบ่งหน้าที่อย่างชัดเจนในการพัฒนาเมือง โดยกรณีการบริหารจัดการด้านสิ่งแวดล้อม และการจัดวางผังเมืองนั้น แต่ละพื้นที่จะต้องมีกฎหมายเพื่อการบริหารจัดการในพื้นที่ของตน รวมทั้งมีหน่วยงานรับผิดชอบหลักด้านสิ่งแวดล้อม เพื่อส่งเสริมด้านการท่องเที่ยวทางด้านพื้นที่สีเขียวของตนเองด้วยความร่วมมือกันของทุกภาคส่วน และสุดท้ายมีวิสัยทัศน์ระยะยาวที่ชัดเจนที่ทำให้ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องเห็นเป้าหมายของการท่องเที่ยวสีเขียวร่วมกัน (2) ด้านกฎหมายสิ่งแวดล้อมที่ช่วยลดปัญหาการสร้างความเสียหายแก่สิ่งแวดล้อมจากการกระทำของบุคคล ต่างประเทศ นั้นมีกฎหมายคุ้มครองสิ่งแวดล้อมและพระราชบัญญัติสิ่งแวดล้อมหลายฉบับ ที่มีความเข้มงวดและมีบทลงโทษที่ร้ายแรงหากฝ่าฝืนกฎในการทำลายหรือกระทำการที่ส่งผลต่อสิ่งแวดล้อมและแหล่งท่องเที่ยว ยกตัวอย่างเช่น กฎหมายของประเทศออสเตรเลีย ซึ่งมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสิ่งแวดล้อม เช่น ออสเตรเลีย มีกฎหมายคุ้มครองสิ่งแวดล้อมและการอนุรักษ์ ซึ่งการที่ไม่ปฏิบัติตามกฎหมายจะต้องได้รับโทษทั้งทางอาญาและทางแพ่ง รวมทั้งการเยียวยาแก้ไขความเสียหายต่อสิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพตามคำสั่งของศาล เห็นได้ว่าต่างประเทศให้ความสนใจด้านกฎหมายสิ่งแวดล้อมเป็นอย่างมากต่อการเป็นเมืองสีเขียว ถึงแม้ประเทศไทยมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมหลายฉบับ ยกตัวอย่างเช่น กฎหมายสิ่งแวดล้อม รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 57(2) บัญญัติว่า รัฐต้องอนุรักษ์คุ้มครอง บำรุงรักษา ฟื้นฟูบริหารจัดการ และใช้หรือจัดให้มีการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพให้เกิดประโยชน์ อย่างสมดุลและยั่งยืน โดยต้องให้ประชาชนและชุมชนในท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมดำเนินการ และได้รับประโยชน์จากการดำเนินการดังกล่าว ด้วยตามที่กฎหมายบัญญัติ (กรมสนธิสัญญาและกฎหมาย, 2564) แต่อย่างไรก็ตามการกำกับดูแล ติดตาม ขาดการปรับสภาพแวดล้อมของการท่องเที่ยวให้เอื้อต่อการขับเคลื่อนการพัฒนาการท่องเที่ยวสีเขียวโดยเฉพาะในด้านกฎหมาย

กฎระเบียบและการบังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจัง ผลที่ตามมา เช่น ประชาชนไม่ตระหนักถึงสิ่งแวดล้อมเพราะมีบทลงโทษที่ไม่มีประสิทธิภาพ ในด้านการท่องเที่ยวสีเขียว ด้อยกว่าประเทศอื่น ทรัพยากรธรรมชาติเสื่อมโทรมหากไม่มีการจัดการที่ดี เป็นต้น (3) กลยุทธ์ด้านการตลาดสีเขียว มีการส่งเสริมการตลาดในการประชาสัมพันธ์ การโฆษณา ในการจัดกิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อมต่างๆ เพื่อขับเคลื่อนและส่งเสริมการตลาดการท่องเที่ยวสีเขียว เพิ่มการลงทุนด้านการทำการตลาดในธุรกิจอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว และสร้างความตระหนักต่อผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมให้กับภาคส่วนต่างๆ ในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว นอกจากนี้ยังส่งเสริมการตลาดเพื่อกระตุ้นให้เกิดการจับจ่ายบริโภคผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยว เช่น การจัดกิจกรรมหรือนิทรรศการ การเชื่อมโยงเส้นทางท่องเที่ยวสีเขียว เพื่อให้การท่องเที่ยวเติบโตอย่างต่อเนื่องถือเป็นกลยุทธ์ที่ภาคอุตสาหกรรมต่างๆ ให้ความสนใจ (4) การสร้างจิตสำนึกให้คนในประเทศและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม คือมีการจัดทำโครงการเพื่อให้ประชาชน และหน่วยงานทุกภาคส่วนได้มีความเข้าใจ และเรียนรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม รูปแบบการท่องเที่ยวสีเขียวให้มีจิตสำนึกที่ดีและต้องการอนุรักษ์ตั้งแต่ระดับชุมชน ไปจนถึงระดับประเทศ มีการเรียนรู้ถึงผลประโยชน์จากการเป็นการท่องเที่ยวสีเขียว จัดทำข้อบังคับที่ต้องปฏิบัติ ดังนี้ ควรทิ้งขยะให้ลงถังขยะ มีการคัดแยกขยะ ลดการปล่อยคาร์บอน ใช้ถุงผ้าแทนการใช้ถุงพลาสติก ช่วยกันปลูกต้นไม้เพื่อเพิ่มพื้นที่สีเขียวให้มากขึ้น ไม่บุกรุกพื้นที่ป่า และแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นมรดกของประเทศ ไม่เปิดน้ำไฟทิ้งไว้ เป็นต้น ทั้งหมดนี้จึงมีความสำคัญต่อประเทศในการก้าวไปสู่การท่องเที่ยวสีเขียว ดังพื้นที่ที่ยกตัวอย่างไว้ข้างต้น ซึ่งจากการศึกษาจึงมีจัดทำเครื่องมือทางกลยุทธ์ที่ใช้สำหรับสร้างกลยุทธ์ใหม่ขึ้นมาตามสภาพแวดล้อมปัจจุบันขององค์กร โดยการวิเคราะห์ TOWS Matrix จะเป็นการจับคู่ปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกขององค์กรที่มาจาก การวิเคราะห์ SWOT Analysis แล้ววิเคราะห์เพื่อสร้างกลยุทธ์ใหม่ขึ้นมา

บทสรุป

จากการศึกษาการท่องเที่ยวสีเขียวในประเทศไทย นั้นต้องมีการพัฒนาและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการขับเคลื่อนการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรต่อสิ่ง

แวดล้อมไปพร้อมกับการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน การท่องเที่ยวที่เกี่ยวเนื่องกันเกิดขึ้นมาเนื่องจากปัจจัยหลายด้าน อาทิ การเติบโตอย่างรวดเร็วของนักท่องเที่ยวต่างชาติ การเปลี่ยนแปลงทางธรรมชาติจากสภาวะโลกร้อนที่รุนแรงและสภาพอากาศผันผวน จากปัจจัยข้างต้น ส่งผลให้ประเทศไทยมีความจำเป็นในการยกระดับความใส่ใจและเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมในภาคการท่องเที่ยวมากขึ้น ดังนั้นรูปแบบการพัฒนาการท่องเที่ยวของต่างประเทศที่เหมาะสมกับประเทศไทย จากการวิเคราะห์ดังกล่าวจึงได้มีการสรุปรูปแบบการพัฒนาการท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับประเทศไทยไว้ดังนี้

1. ด้านการใช้อยุทธศาสตร์การกำหนดนโยบาย เนื่องจากประเทศไทยนั้นได้จัดทำยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวที่เกี่ยวเนื่องอยู่เพื่อส่งเสริมให้ภาคการท่องเที่ยวมีการขับเคลื่อนไปสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน การที่จะเป็นผู้นำการท่องเที่ยวที่เกี่ยวเนื่องนั้น จำเป็นต้องมียุทธศาสตร์ การกำหนดนโยบายด้านสิ่งแวดล้อมที่คุ้มครอง อนุรักษ์ พื้นฟู และพัฒนาสิ่งแวดล้อมรวมทั้งการปรับปรุงกฎหมาย และระเบียบข้อบังคับในการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างมีประสิทธิภาพและเป็นธรรม เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติ โดยส่งเสริมความร่วมมือจากทุกภาคส่วนและเพื่อก้าวไปสู่การบรรลุเป้าหมายของการเป็นสีเขียว โดยยุทธศาสตร์ที่มีความเป็นไปได้จะนำไปสู่ความสำเร็จและสอดคล้องกับสถานการณ์ แนวโน้มของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวทั้งในประเทศและต่างประเทศ

2. กลยุทธ์ด้านการตลาดสีเขียว มีการส่งเสริมการตลาดในการประชาสัมพันธ์ การโฆษณาในการจัดกิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อมต่างๆ เพื่อขับเคลื่อนและส่งเสริมการตลาดการท่องเที่ยวสีเขียว เพิ่มการลงทุนด้านการทำการตลาดในธุรกิจอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว และสร้างความตระหนักต่อผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมให้กับภาคส่วนต่างๆ ในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว นอกจากนี้ยังส่งเสริมการตลาดเพื่อกระตุ้นให้เกิดการจับจ่ายบริโภคผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยว เช่น การจัดกิจกรรมหรือนิทรรศการ การเชื่อมโยงเส้นทางท่องเที่ยวสีเขียว เพื่อให้การท่องเที่ยวเติบโตอย่างต่อเนื่อง

3. ด้านการสร้างจิตสำนึกให้คนในประเทศและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เพื่อให้เห็นประโยชน์ของการรักษาสี

แวดล้อม และการเป็นท่องเที่ยวสีเขียวได้ประโยชน์อย่างไร ต่อชุมชน และแหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ มีการอบรมเพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจในการปลูกจิตสำนึกที่ดีให้กับคนในประเทศและต่างประเทศให้เห็นคุณค่าของสิ่งแวดล้อมและควรค่าแก่การอนุรักษ์ มีการนำแนวคิดข้อบังคับต่างๆ มาปรับใช้ในการสร้างความเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมและส่งเสริมให้ประชาชน นักท่องเที่ยวได้เข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เช่น ควรทิ้งขยะให้ลงถังขยะ ใช้ถุงผ้าแทนการใช้ถุงพลาสติก ช่วยกันปลูกต้นไม้เพื่อเพิ่มพื้นที่สีเขียวให้มากขึ้น ไม่ทิ้งน้ำเสียลงแม่น้ำ ไม่ควรเผาขยะหรือเศษไม้ เศษหญ้าซึ่งอาจก่อให้เกิดควันพิษทำลายบรรยากาศ เป็นต้น และเห็นคุณค่าในการอนุรักษ์เพื่อให้เกิดการท่องเที่ยวอย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

1. จากการศึกษาแนวทางการพัฒนาของต่างประเทศพบว่า หน่วยงานภาครัฐและเอกชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในประเทศไทยและประชาชน ควรเข้ามามีส่วนร่วมอย่างจริงจังในเรื่องของนโยบายหรือแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวให้เกิดเป็นการท่องเที่ยวสีเขียว

2. แหล่งท่องเที่ยวในชุมชนและในภูมิภาคในประเทศไทย ควรจัดอบรมหรือจัดกิจกรรมที่สร้างจิตสำนึกด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและมีการให้ความรู้ในเรื่องของผลกระทบของการท่องเที่ยวต่อสิ่งแวดล้อม และเพื่อให้ทราบถึงประโยชน์จากการที่เป็นส่วนหนึ่งของการท่องเที่ยวสีเขียว

3. ควรมีการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวเรื่องการท่องเที่ยวอย่างจริงจัง เพื่อให้ให้นักท่องเที่ยวรับรู้และเกิดความสนใจในการมีส่วนร่วมกิจกรรมท่องเที่ยวที่เน้นการเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เพื่อให้การท่องเที่ยวสีเขียวในประเทศไทยเป็นที่รู้จักทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ

4. ประเทศไทยควรมีการกำกับดูแล ติดตาม ประเมินผลในเรื่องของผลกระทบจากการท่องเที่ยวต่อสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะในด้านของกฎหมาย กฎระเบียบ และการบังคับใช้กฎหมาย กฎระเบียบควรเด็ดขาด เพื่อให้ผู้คนตระหนักถึงสิ่งแวดล้อมมากยิ่งขึ้น

References

- Bangkokbiznews. (2021). *The situation of 'plastic waste' during the Covid-19 outbreak*. Retrieved from <https://www.bangkokbiznews.com/social/942224>
- Bank of Thailand. (2018). *Over tourism, impacts and management approaches for sustainability*. Southern Office
- Deesilatham, K. (2016). Innovation for green logistics. *Green transport for the environmental saving*, 43(247). 6-9.
- Department of Treaties and Legal Affairs. (2021). *Environmental law*. Retrieved from <https://treaties.mfa.go.th/>
- Egat today. (2021). *Environmental experts' discussion on the solutions for climate change*. Retrieved from <http://www.egat.co.th/egattoday/>
- Jennifer, C. (2019). *Best eco-friendly practices for organic restaurants*. Retrieved from <https://www.thebalancesmb.com/>
- Lux Royal Thailand. (2015). *Main reasons for environmental problems*. Retrieved from <http://lux.co.th/cptblogs/main-reason-environmental-problem/>
- Marketeeronline. (2018). *7 Greens project launched by TAT: A new tourism style with care for the environment*. Retrieved from <https://marketeeronline.co/archives/14843>
- Ministry of Natural Resources and Environment. (2019). *Green hotel*. Retrieved from <https://datacenter.deqp.go.th/service-portal/g-green/greenhotel/derivation/>
- Ministry of Tourism and Sports. (2017). *Strategy for promoting green tourism 2017-2021*. Bangkok: TAT. 6-7.
- Ministry of Tourism and Sports. (2017). *Strategy for promoting green tourism 2017-2021*. Bangkok: TAT. 8.
- _____. (2017). *Strategy for promoting green tourism 2017-2021*. Bangkok: TAT. 9.
- _____. (2017). *Strategy for promoting green tourism 2017-2021*. Bangkok: TAT. 14-15.
- Office of the Council of State. (2019). *Summary of legal meetings related to pollution management policies and laws Garbage disposal and urban planning for sustainable development*. Commonwealth Government.
- Office of Natural Resources and Environmental Policy and Planning. (2020). *Our Khung BangKachao: Nature heals nature*. Retrieved from <https://www.onep.go.th/>
- Office of National Higher Education Science Research and Innovation Policy Council (NXPO). (2021). *BCG in action: The new sustainable growth engine economic model for sustainable development*. Retrieve from <https://www.nxpo.or.th/th/bcg-economy/>
- Resource Renewal Institute. (2020). *New Zealand green plan*. Retrieved from <https://www.rri.org/new-zealand-green-plan/>
- Sukong, P. (2021). *Explore traveler behavior: How much do Thai people want to travel?*. Retrieved from <https://thestandard.co/thai-traveler-behavior-survey/>
- Serisakul, N. (2019). *Singapore so green: How can a green city become a brand?*. Retrieved from <https://theurbanis.com/environment/31/10/2019/267>

- Thongyoi, A. (2020). *Improve quality of life by added green space to transforming Bangkok into a fully Green City in 2030*. Retrieved from <https://www.aroundonline.com/Bangkok/>
- Thailand Business Council for Sustainable Development. (n.d.). *Green meetings*. Retrieve from <http://www.tei.or.th/tbcd/projects/greenmeeting.html>
- Tourism Authority of Thailand. (2018). *10 green cities around the world*. Retrieved from <https://7greens.tourismthailand.org/green-story/>
- Tourism Authority of Thailand. (2018). *Green community fun to travel with care*. Retrieved from <https://7greens.tourismthailand.org/green-story/>
- Tourism Authority of Thailand. (2021). *9 new trends of the future tourism*. Bangkok: TAT. 33.
- Weaver, D. B. (2005). Comprehensive and minimalist dimensions of ecotourism. *Annals of tourism research*, 32(2).

การตีความศิลปกรรมดวงดาวของรัชกาลที่ 4 ในวัดคู่ บรมนิवास-ราชันดดาราม

Interpretation of the Stellar Arts of King Rama IV in the Couple Temples: Boromniwas-Ratchanaddaram

วชิรวิชัย ตั้งธนาวัฒน์

Wachirawit Tungtanuwat

สถาบันนิติเวชวิทยา โรงพยาบาลตำรวจ, สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

Institute of Forensic Medicine, Police General Hospital, Royal Thai Police

Received: August 18, 2022

Revised: September 21, 2022

Accepted: September 22, 2022

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อรายงานการสำรวจและตีความศิลปกรรมดวงดาวของรัชกาลที่ 4 ในวัดคู่ บรมนิवास-ราชันดดาราม เมื่อสังเคราะห์ข้อมูลจากการสำรวจพบว่าจิตรกรรมในวัดราชันดดาวยึดรูปแบบเดิมคือแบบไทย ประเพณี ทรงกำหนดให้วัดนี้เป็นแหล่งแสดงความรู้ศาสตร์แห่งดวงดาวในแง่โหราศาสตร์ทั้งภาคคำนวณและภาคพยากรณ์ ภาคคำนวณเกี่ยวข้องกับการนับวันเดือนปีตามปฏิทินโหร ซึ่งต้องใช้ทั้งคำนวณและสังเกตการโคจรของพระจันทร์และ พระอาทิตย์เทียบกับดาวฤกษ์ประจำจักรราศีต่างๆ ซึ่งแสดงโดยภาพจิตรกรรมฝาผนังในพระอุโบสถ ส่วนโหราศาสตร์ ภาคพยากรณ์นั้นทรงแสดงจิตรกรรมเทวดาพระเคราะห์คู่มิตรที่บานหน้าต่าง และเทวดาพระเคราะห์คู่สมพลบนใบเสมา นอกจากนี้จิตรกรรมในพระอุโบสถยังแสดงการปฏิบัติพุทธกิจของพระพุทธเจ้าในช่วงเช้า-ออกพรรษาตามกาลปฏิทิน ในขณะที่จิตรกรรมในพระอุโบสถวัดบรมนิवासเป็นแบบเสมือนจริงอย่างศิลปะตะวันตก ทรงกำหนดให้วัดนี้เป็นแหล่ง แสดงความรู้ทางดาราศาสตร์สากลเกี่ยวกับดาวเคราะห์ในระบบสุริยะ ภาพจันทร์เพ็ญและจันทร์ดับบนผนังสื่อถึงการนับ ปักขณนาตามปฏิทินพระฝ่ายธรรมยุติที่ต้องปฏิบัติสมณกิจให้ตรงกับกาลปฏิทินตามพุทธบัญญัติ ความรู้จากศิลปกรรม วัดคู่ทั้งสองนี้ทำให้สรุปได้ว่า รัชกาลที่ 4 ทรงทราบถึงความแตกต่างระหว่างศาสตร์แห่งดวงดาวยุคดั้งเดิมในโลกตะวันออกกว่าแตกต่างจากศาสตร์ยุคใหม่ของโลกตะวันตก แต่หากทำความเข้าใจอย่างถ่องแท้แล้ว สามารถนำความรู้มาปรับ ใช้กับจารีตไทยได้ เช่น การทำปฏิทินปักขณนาหรือการแก้ไขปฏิทินโหร เป็นต้น

คำสำคัญ: การตีความศิลปกรรม, วัดบรมนิवास, วัดราชันดดาราม, ดาราศาสตร์, โหราศาสตร์

Abstract

The purpose of this study was to explore and interpret the stellar arts of King Rama IV in the couple temples: Boromniwas-Ratchanaddaram. when synthesizing the survey data, it was found that the paintings in Wat Ratchanaddaram were the Thai traditional style. This temple has been identified as a learning resource for astrology, both computational and prophetic. The computational part consists in counting the astrological calendar that requires both the calculation and observation of the orbit of the moon and the sun in relation to the fixed stars of the zodiac, this part is represented by the murals in the Phra Ubosot. regarding prophetic astrological, the paintings of the auspicious

deity are displayed in the window and the couple power divinity is displayed on the boundary marker stone. Furthermore, the murals of the Phra Ubosot also show the practice of the Buddha during Buddhist Lent according to the calendar. While the realistic western style paintings in the Phra Ubosot of Wat Boromniwas demonstrate the universal astronomical knowledge about the planets in the solar system. Regarding the Full Moon and New Moon murals in the Phra Ubosot refers to the Pakakanana count or the Dhammyuttika calendar, this specifies the date that the Buddha required the monks to perform their duties as prescribed. The knowledge of the arts from these couple temples led to the conclusion that King Rama IV knew the difference between the ancient knowledge of stars in the Eastern world and the modern knowledge of the Western world, and able to apply knowledge to Thai customs such as making a Pakakanana calendar or editing an astrologer calendar, etc.

Keywords: Artistic interpretation, Wat Boromniwas, Wat Ratchanaddaram, Astronomy, Astrology

บทนำ

เมื่อครั้งพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 4 ทรงโปรดให้ขุดคลองใหม่ชื่อคลองผดุงกรุงเกษม ครั้นนั้นทรงสถาปนาวัดคู่ คือวัดที่สร้างเพื่อเฉลิมพระเกียรติ พระองค์และพระอัครมเหสีพระนางเจ้าโสมนัสวัฒนาวดี ได้แก่วัดมกุฏกษัตริยารามกับวัดโสมนัสวิหารคู่เคียงกันริม คลอง เฉกเช่นเมื่อครั้งแผ่นดินพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศทรง สร้างวัดกุฎีดาวเป็นวัดหลวงกับสมณโกฏิเป็นวัดมเหสีอยู่ ตรงข้ามฝั่งคลองกัน (Wat Boromniwas, 2014) นอกจาก วัดมกุฏกษัตริยารามกับวัดโสมนัสวิหารที่เป็นวัดคู่อย่างเป็นทางการแล้ว จากการประวัติศาสตร์ศิลปะพบว่าวัดบรม นิवासและวัดราชนันทารามสามารถมีสถานะเรียกว่าเป็น วัดคู่ของทั้งสองพระองค์ได้อีกคู่หนึ่ง วัดบรมนิवासหรือ วัด “บรมสุข” นั้นตั้งอยู่ริมคลองผดุงกรุงเกษมถัดจากวัด โสมนัสมาแต่อยู่คนละฟากคลอง วัดนี้เมื่อครั้งพระภิกษุ เจ้าฟ้ามงกุฎ (รัชกาลที่ 4) ทรงปฏิสังขรณ์ไว้เป็นวัดส่วน พระองค์ ต่อเมื่อทรงครองราชย์แล้วก็ยังรังสรรค์งานศิลปะ อย่างต่อเนื่องจนเหมือนเป็นวัดประจำรัชกาล ส่วนวัดราช นันทารามนั้นอยู่ทางทิศตะวันออกของพระบรมมหาราชวัง พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 3 ทรงสร้าง ขึ้นใหม่เพื่อเฉลิมพระเกียรติแด่พระนันทาพระเจ้าหลานเธอ พระองค์เจ้าโสมนัสวัฒนาวดี ซึ่งต่อมาคือพระมเหสีพระองค์ แรกในรัชกาลที่ 4 (สถาปนาเป็นพระมเหสีเมื่อ 2 มกราคม พ.ศ. 2395) แต่การยังไม่แล้วเสร็จก็สิ้นรัชกาลเสียก่อน

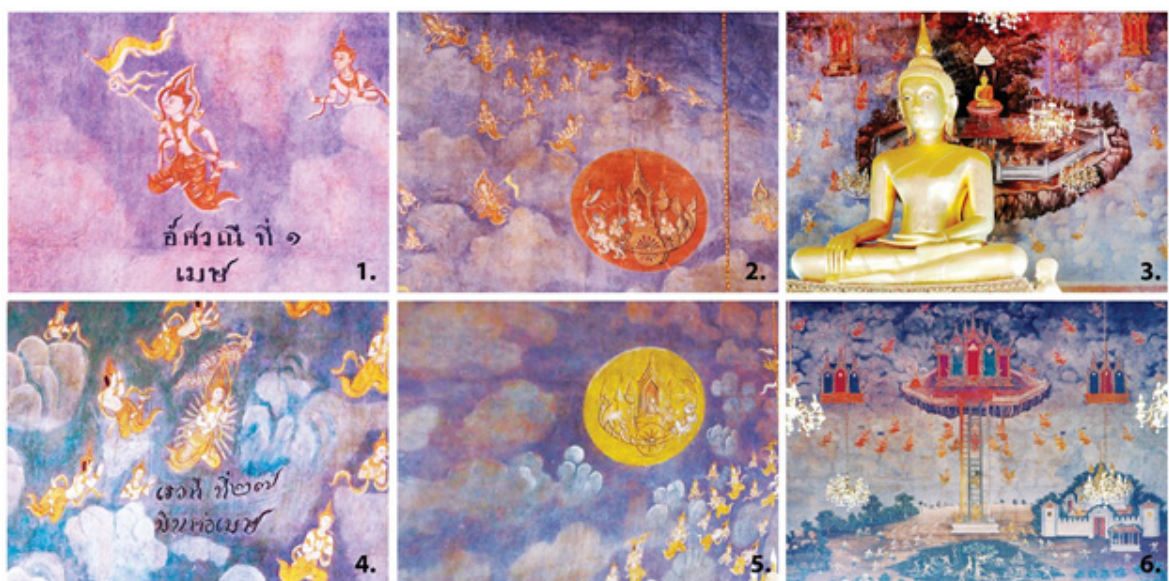
ต่อมาเมื่อพระนางเจ้าโสมนัสวัฒนาวดีพระมเหสีในรัชกาล ที่ 4 ทรงรับสร้างต่อ แต่ทำได้เพียง 3 เดือนก็สิ้นพระชนม์ (10 ตุลาคม พ.ศ. 2395) ดังนั้นรัชกาลที่ 4 จึงทรงรับช่วง งานที่ค้างไว้คือ “การไม่การบั้นการเขียนในพระอุโบสถแล พระวิหาร” ซึ่งเริ่มทำหลังเสด็จเถลิงถวัลยราชสมบัติมา 13 ปี (พ.ศ. 2406) (Vajirayan Library, 1926) จนสำเร็จ วัด ราชนันทาจึงนับเป็นวัดมเหสีในรัชกาลที่ 4 ด้วยวัดหนึ่ง ดัง นั้นโดยพฤตินัยจึงนับว่าวัดบรมนิवासและวัดราชนันทาราม มีสถานะเป็นวัดคู่พระมหากษัตริย์-มเหสีในรัชกาลที่ 4 อีกคู่ หนึ่งเช่นกัน นอกจากนาม “บรมสุข-โสมนัส” ที่คล้องต้องกัน แล้ว ประติมากรรมบานประตูประดับมุกหน้าโถงพระสญูป วัดบรมนิवासยังเป็นหลักฐานอีกชิ้นหนึ่งที่บ่งบอกถึงความ เป็นวัดคู่คือปรากฏลายประดิษฐ์สัญลักษณ์ของทั้งสองพระ องค์เคียงกัน (ภาพ 1) เนื่องจากศิลปกรรมในวัดคู่ทั้งสองนี้ ล้วนรังสรรค์ขึ้นโดยรัชกาลที่ 4 โดยใช้แนวคิดเดียวกันคือ เกี่ยวเนื่องกับเรื่อง “ดวงดาว” ทั้งทางดาราศาสตร์และทาง โหราศาสตร์ โดยมีความต่างกันอย่างเห็นได้ชัดสิ่งหนึ่งคือ จิตรกรรมในวัดบรมนิवासเน้นรูปแบบการวาดเชิงเสมือน จริง (Realistic Art) อย่างตะวันตก เช่นภาพพระบพสุริยะ จักรวาล ภาพพุทธกิจต่างๆ ซึ่งศิลปะเชิงเสมือนจริงนี้เป็น ที่นิยมในยุครัชกาลที่ 4 ในขณะที่จิตรกรรมในวัดราชนันทา รามกลับวาดแบบไทยประเพณี เนื่องจากยังไม่มีการศึกษา าศิลปะศิลปกรรมร่วมของวัดทั้งสองแห่งนี้ในเชิงบูรณาการ

ทางความคิดมาก่อน ดังนั้นเพื่อทำความเข้าใจเจตน์จำนงในการรังสรรค์ศิลปกรรมในวัดคู่ทั้งสองนี้ผู้เขียนจึงเลือกวัดคูนี้เป็นพื้นที่ศึกษา โดยบทความนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อรายงาน

การสำรวจและตีความศิลปกรรมดวงดาวของรัชกาลที่ 4 ในวัดคู่ บรมนิวาส-ราชันดารามในแง่มุมต่างๆ ที่ค้นพบ

ภาพ 1 ภาพถ่ายบานประตูประดับมุกหน้าโถงพระสถูปวัดบรมนิวาส รูปขยายด้านข้างแสดงตราสัญลักษณ์คู่
ที่มา: Wachirawit Tungtananuwat บันทึกภาพเมื่อ 12 กรกฎาคม พ.ศ. 2565

ภาพ 2 จิตรกรรมฝาผนังในพระอุโบสถวัดราชันดาราม, 1-2 ทิศตะวันออก, 3 ทิศใต้, 4-5 ทิศตะวันตก, 6 ทิศเหนือ
ที่มา: Wachirawit Tungtananuwat บันทึกภาพเมื่อ 12 กรกฎาคม พ.ศ. 2565

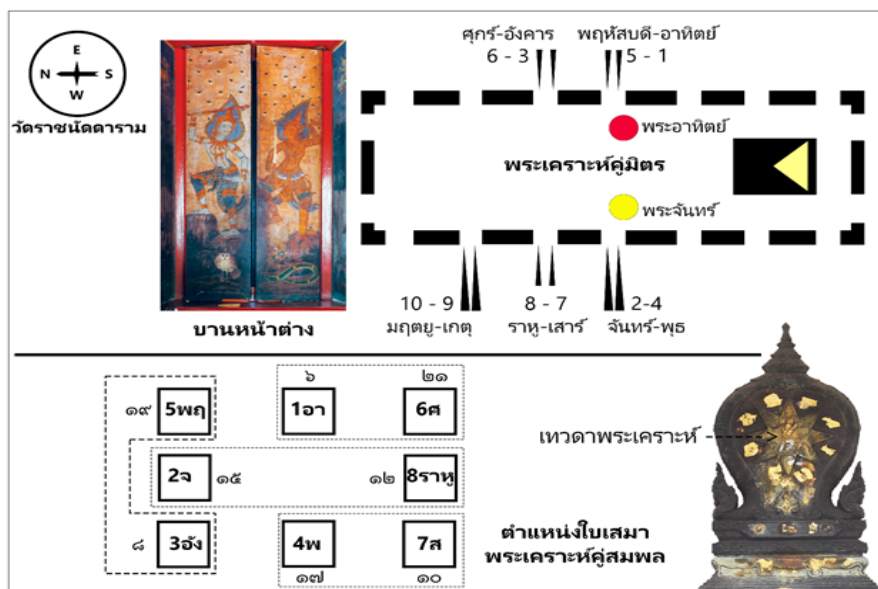
1. ศิลปกรรมในวัดราชนัดาราม หมายถึงเฉพาะส่วน จิตรกรรมฝาผนังในพระอุโบสถ-จิตรกรรมเทวดาพระ เคารห์หลังบานหน้าต่าง และประติมากรรมเทวดาพระ เคารห์ที่แกะสลักบนใบเสมาทั้ง 8 เท่านั้น

1.1 จิตรกรรมในพระอุโบสถวัดราชนัดาราม

พระอุโบสถวัดราชนัดารามมีขนาด 7 ห้อง หัน ไปทางทิศเหนือ ภายในประกอบด้วยจิตรกรรมฝาผนัง 4 ด้านเขียนขึ้นในสมัยรัชกาลที่ 4 ผนังสกัดด้านหลังพระ ประธานเขียนภาพสวรรค์ดาวดึงส์บนเขาพระสุเมรุแสดง ตอนเทศนาดาวดึงส์ ผนังสกัดหน้าเขียนบันไดทิพย์ทอด จากดาวดึงส์สู่พื้นโลกแสดงตอนเสด็จลงดาวดึงส์-เปิดโลก ผนังด้านทิศตะวันออกเขียนพระอาทิตย์ มีเทวดาทรงรถ แวดล้อมด้วยหมู่เทวดาดาวฤกษ์ กลุ่มที่ 1-13 ส่วนผนัง ด้านทิศตะวันตกมีหมู่เทวดาดาวฤกษ์ กลุ่มที่ 14-27 สิ้นสุด ที่พระจันทร์ทรงรถ โดยหมู่เทวดาดาวฤกษ์ทั้ง 27 กลุ่มนี้มี อักษรระบุชื่อนักขัตฤกษ์และจักรราศีกำกับไว้ (ภาพ 2)

ผู้เขียนศึกษาเนื้อหาของจิตรกรรมฝาผนังแล้วมี ความคล้ายคลึงเป็นพิเศษกับจิตรกรรมไตรภูมิสมัยอยุธยาที่ เขียนบนผนังสกัดหน้าในพระอุโบสถวัดเกาะแก้วสุทธาราม จังหวัดเพชรบุรี 3 ประการคือ 1. แสดงช่วงเวลาที่เกี่ยวข้อง เทศกาลเข้าและออกพรรษาชัดเจน โดยจิตรกรรมวัดเกาะฯ ปรากฏภาพตอนเทศนาดาวดึงส์สื่อถึงช่วงเวลาเข้าพรรษา และภาพบันไดทิพย์ทอดจากสวรรค์ลงมาสู่พื้นโลกสื่อถึง ช่วงออกพรรษา 2. แสดงกลุ่มดาวฤกษ์ครบทั้ง 27 กลุ่ม

โดยจิตรกรรมวัดเกาะฯ วาดกลุ่มดาวฤกษ์ด้วยสัญลักษณ์ วงกลมขนาดเล็ก ตามลักษณะและจำนวนสมาชิกของแต่ละ กลุ่มดาวฤกษ์ เขียนเรียงกันเป็นแนววงกลมรอบเขาสด บริภณต์และเขาพระสุเมรุ ส่วนจิตรกรรมวัดราชนัดาราม เขียนเป็นรูปเทวดาดาวฤกษ์แทน 3. แสดงรูปพระอาทิตย์ และพระจันทร์ โดยจิตรกรรมวัดเกาะฯ ยึดตามเนื้อหาใน ไตรภูมิอย่างเคร่งครัดคือ พระอาทิตย์และพระจันทร์โคจร ในระดับยอดเขาเขาคันธมาถ์ โดยพระจันทร์โคจรในระดับต่ำ กว่าพระอาทิตย์เล็กน้อย ในขณะที่จิตรกรรมวัดราชนัดาราม กลับเขียนพระอาทิตย์และพระจันทร์โคจรในระดับ เดียวกันและสูงกว่าระดับเขาพระสุเมรุ บ่งบอกโดยนัยว่า แม้จิตรกรรมทั้งสองนี้แม้ดูคล้ายคลึงกัน แต่ต่างกัน ใน จุดประสงค์เนื้อหา กล่าวคือ จิตรกรรมในวัดราชนัดาราม มิได้เน้นเรื่องไตรภูมิอย่างจิตรกรรมวัดเกาะฯ หากแต่ให้ ความสำคัญกับภาพหมู่ดาวฤกษ์ พระอาทิตย์ พระจันทร์ และ “กิจของพระพุทธเจ้า” ในช่วงเวลาเข้าและออกพรรษา เป็นอย่างมาก ซึ่งในสมัยพุทธกาลนั้นหมู่ดาวฤกษ์ที่ถูกแบ่ง เป็นจักรราศีมีความสำคัญอย่างยิ่งในการใช้เทียบบอกเวลา ตามปฏิทินโบราณ ตามความเชื่อว่าโลกเป็นศูนย์กลางของ จักรวาล (Geocentric model) ดวงอาทิตย์และดวงจันทร์ โคจรรอบโลก เมื่อพราหมณ์หรือโหราจารย์สังเกตการเคลื่อน ของดวงอาทิตย์หรือดวงจันทร์โดยเทียบกับหมู่ดาวฤกษ์ก็ จะสามารถสร้างปฏิทินสุริยคติหรือจันทรคติเพื่อบอกวัน เดือนปีได้

ภาพ 3 ด้านบน: แสดงตำแหน่งบานหน้าต่างพระเคราะห์คู่มิตร ด้านล่าง: แสดงตำแหน่งใบเสมาพระเคราะห์คู่มิตร ที่มา: ภาพถ่ายและแผนผังจากการสำรวจโดย Wachirawit Tungtananuwat บันทึกภาพเมื่อ 12 กรกฎาคม พ.ศ. 2565

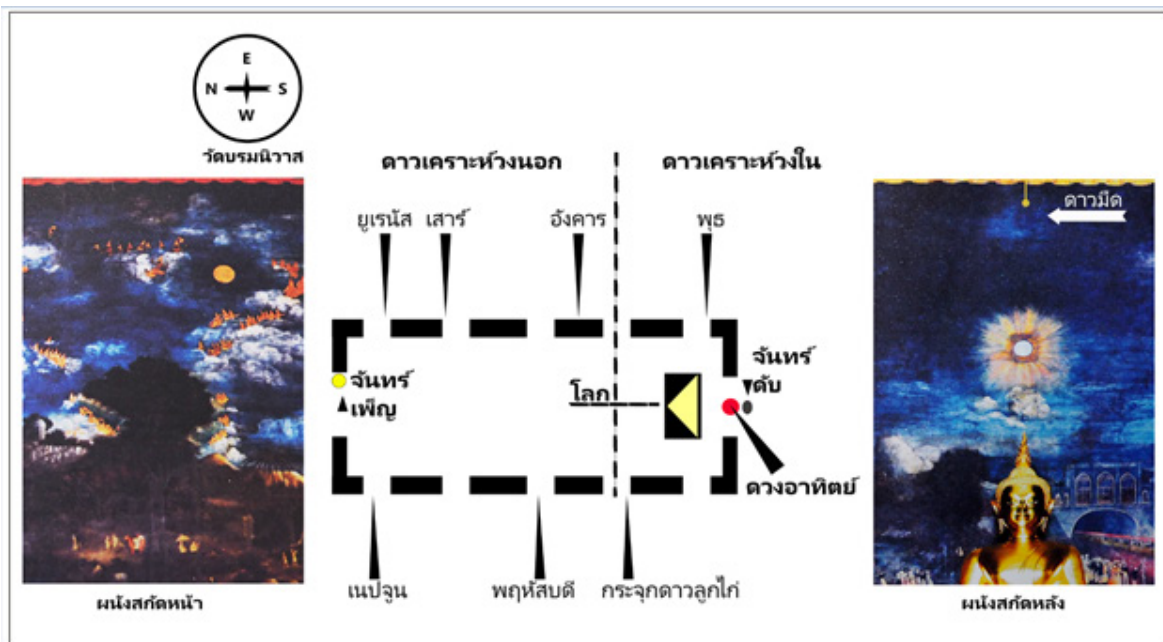
1.2 จิตรกรรมและประติมากรรมเทวดาพระเคราะห์บนบานหน้าต่างและใบเสมา

เทวดาพระเคราะห์ในตำราโหราไทยนั้นได้แก่ พระอาทิตย์แทนด้วยเลข 1 มีกำลัง 6, พระจันทร์แทนด้วยเลข 2 มีกำลัง 15, พระอังคารแทนด้วยเลข 3 มีกำลัง 8, พระพุธแทนด้วยเลข 4 มีกำลัง 17, พระพฤหัสบดีแทนด้วยเลข 5 มีกำลัง 19, พระศุกร์แทนด้วยเลข 6 มีกำลัง 21, พระเสาร์แทนด้วยเลข 7 มีกำลัง 10, พระราหูแทนด้วยเลข 8 มีกำลัง 12, พระเกตุแทนด้วยเลข 9 และพระมฤตยูซึ่งมีเพิ่มขึ้นภายหลังการค้นพบดาวยูเรนัส แทนด้วยเลข 0 หรือ 10 รัชกาลที่ 4 นั้นทรงโปรดปรานเรื่องในการโหราศาสตร์มาตั้งแต่ยังครองสมณเพศในพระราชหัตถเลขาที่ยังทรงรับว่า “ตัวฉันก็เป็นตัวโหร (Astrologer)” (Lertrattanarungsri, 2019) ทรงราชาธิบายเกี่ยวกับเทวดาพระเคราะห์ที่เป็น “คู่มิตร” และ “คู่สมพล” (Plu-Luang, 2019) ว่า

“อนึ่ง ท่านทั้งปวงนับถือตามโณลกคูนิมิตว่า อาทิตย์เป็นมิตรกับครุ จันทรโณมิตรพุธนงเยาวศุกร์ปาก หวานอังคารรับเอา ราหูกับเสาร์เป็นมิตรแก่กัน จึงจัดเป็น คู่มิตร 4 คู่ 1-5, 2-4, 3-6, 7-8”

“ท่านทั้งปวงทราบหรือไม่ การที่จะจัดพระเคราะห์ เป็น 4 คู่อีกอย่างหนึ่ง เรียกว่า คู่สมพล คือ 1-6, 2-8, 3-5, 4-7 พระเคราะห์เหล่านี้ แต่ละคู่มีกำลังรวมกันเป็น 27 เท่ากับนักษัตรฤกษ์ 27”

จากการสำรวจจิตรกรรมบานหน้าต่างทั้ง 14 ช่อง 28 บานในพระอุโบสถล้วนเขียนภาพเทวดาทั้งสิ้น แต่มี 4 ช่องที่เขียนภาพเทวดาพระเคราะห์ที่เป็นคู่มิตรกัน ดังแผนผังในภาพ 3 ยกตัวอย่างเช่น ช่องที่ 4 ทิศตะวันออก เขียนภาพพระอาทิตย์ (1) คู่มิตรกับพระพฤหัสบดี (5) ส่วนช่องที่ 4 ทิศตะวันตกเขียนภาพพระจันทร์ (2) คู่มิตรกับพระพุธ (4) ซึ่งผังเหนือบานหน้าต่างก็วาดภาพพระอาทิตย์และพระจันทร์ไว้ในแนวเดียวกัน ส่วนใบเสมาคู่รอบพระอุโบสถนั้นเฉพาะใบเสมาด้านในทั้ง 8 เท่านั้นที่จำหลักลายเทวดาพระเคราะห์โดยจัดตำแหน่งให้เป็นลักษณะ “คู่สมพล” กัน เช่น ใบเสมารูปพระอาทิตย์ (เลข 1 กำลัง 6) เรียงต่อกับใบเสมารูปพระศุกร์ (เลข 6 กำลัง 21) เมื่อนำกำลังของทั้งสองมารวมกันจะได้กำลังรวมเท่ากับ 27 ซึ่งเท่ากับจำนวนหมู่ดาวฤกษ์ทั้ง 27 พอดี ซึ่งศิลปกรรมทั้งพระเคราะห์คู่มิตรและคู่สมพลนี้เป็นความรู้พื้นฐานทางโหราศาสตร์ที่ รัชกาลที่ 4 ทรงออกแบบและแสดงไว้ในวัดราชนัดดาราม

ภาพ 4 แผนผังแสดงตำแหน่งภาพวาดดาวเคราะห์ในระบบสุริยะ และภาพผนังสกัดหน้าและหลัง

ที่มา: แผนผังจากการสำรวจโดย Wachirawit Tungtanuwat, ภาพผนังสกัดหน้าและหลังจาก Youngrod & Ongwathiwet (2016: 109, 181)

2. ศิลปกรรมในวัดบรมนิวาส หมายถึงเฉพาะจิตรกรรมฝาผนังในพระอุโบสถและประติมากรรมกรอบกระຈังและลายทองรดน้ำหน้าประตูพระอุโบสถเท่านั้น

2.1 จิตรกรรมในพระอุโบสถวัดบรมนิวาส

พระอุโบสถวัดบรมนิวาสเป็นอาคารขนาด 5 ห้อง ภายในพระอุโบสถเขียนจิตรกรรมฝาผนังฝีมือชาวอินชังคนเดียวกับที่เขียนจิตรกรรมวัดบวรนิเวศ จิตรกรรมแบ่งออกเป็น 2 ส่วนคือ 1. จิตรกรรมระหว่างบานประตูและหน้าต่างเขียนเรื่องราวเกี่ยวกับประเพณีการทำบุญในพระพุทธศาสนาตามเทศกาลต่างๆ 2. จิตรกรรมเหนือบานประตูหน้าต่างเขียนเป็นภาพปรีชาธรรม นอกจากนี้ด้านบนสุดยังเขียนเป็นภาพจักรวาลวิทยา มีดวงดาว 8 ดวง ครอบคลุมดาราศาสตร์ตะวันตกในสมัยนั้น ได้แก่ดวงอาทิตย์ ดวงจันทร์ ดาวอังคาร ดาวพุธ ดาวพฤหัสบดี ดาวศุกร์ ดาวเสาร์และดาวยูเรนัส (Wat Boromniwas, 2014) ในขณะที่ Youngrod and Ongwathiwet (2016) อธิบายดาวในพระอุโบสถตามหลักโหราศาสตร์ว่ามีทั้งหมด 9 ดวง ประกอบด้วยพระอาทิตย์ พระพฤหัสบดี พระจันทร์ พระเสาร์ ราหู พระเกตุ ส่วนอีก 3 ดวงยังระบุไม่ได้ ส่วนการศึกษาของ Pongsathorn (2021) นักดาราศาสตร์ ตั้งสมมติฐานว่า รัชกาลที่ 4 ทรงให้จิตรกรเขียนภาพดาวในพระอุโบสถวัดบรมนิวาสให้ตรงกับตำแหน่งดาวเคราะห์ต่างๆ ในระบบสุริยะที่โคจรรอบอยู่ในวันและเวลาที่เกิดสุริยุปราคาเมื่อวันที่ 18 กันยายน พ.ศ. 2400 โดยพิสูจนเอกลักษณ์ดาวแต่ละภาพและจำลองตำแหน่งของดาวเคราะห์แต่ละดวงที่โคจรรอบอยู่ในวันเวลานั้นด้วยโปรแกรมแบบจำลองทางดาราศาสตร์สรุปว่าพบ ดวงอาทิตย์ ดวงจันทร์(ของโลก) ดาวพุธ ดาวพฤหัสบดี ดาวเสาร์ ดาวยูเรนัส ดาวเนปจูน และพบกลุ่มดาวลูกไก่ซึ่งเป็นดาวฤกษ์ แต่ไม่พบดาวศุกร์ ส่วนดาวดำมืดเหนือดวงอาทิตย์นั้นสันนิษฐานว่าเหมือนดวงอาทิตย์ขณะเกิดสุริยุปราคาเต็มดวงหรืออาจเป็นสุริยุปราคาวงแหวน

สำหรับบทความนี้ ผู้เขียนวาดแผนผังแสดงตำแหน่งดาวในพระอุโบสถตามสัดส่วนจริง (ภาพ 4) โดยตั้งสมมติฐานว่าจิตรกรวาดขึ้นอิงตามตำราและความรู้ทางวิทยาศาสตร์-ดาราศาสตร์สากลในช่วงเวลานั้นโดยเทียบกับตำราดาราศาสตร์ที่รัชกาลที่ 4 ทรงศึกษา 2 เล่มคือ Outlines of Astronomy (Herschel, 1861) และ Popular Astronomy, A Description of the Principal Phenomena of Astronomy (Reynolds, 1859) เมื่อ

วิเคราะห์ภาพและตำแหน่งดาวบนผนัง ประกอบกับผลการศึกษาที่ผ่านมาข้างต้น สรุปได้ว่าจิตรกรเขียนตำแหน่งภาพวงโคจรดาวเคราะห์ในแบบสากลคือมีดวงอาทิตย์เป็นศูนย์กลาง (Heliocentric model) หรือระบบสุริยะ จุดตัดของเส้นประในแผนผังคือตำแหน่งของโลก หรืออีกนัยหนึ่งคือมุมมองที่นักดูดาวบนโลก (Earth) ทำการสังเกตการณ์ท้องฟ้า ผังดังกล่าวหลังพระประธานประดับกระจกเงาวงกลมบานหนึ่ง รอบกระจกระบายสีสีแดงเป็นสัญลักษณ์สื่อถึงดวงอาทิตย์ (Sun) และแสงสว่าง ดาวเคราะห์ที่อยู่ตั้งแต่แนวเส้นประถึงดวงอาทิตย์ เรียกว่าดาวเคราะห์วงใน ประกอบด้วยดาวพุธ (Mercury) และดาวศุกร์ (Venus) ดาวพุธเป็นดาวเคราะห์ขนาดเล็กและโคจรใกล้ดวงอาทิตย์ที่สุด ด้านที่หันเข้าหาดวงอาทิตย์จะสว่างจ้าในขณะที่ด้านหลังที่ไม่ได้รับแสงจะเป็นเงามืดชัดเจน (Herschel, 1861) จิตรกรจึงวาดดาวพุธเป็นดาว 2 สี ครึ่งขาวครึ่งดำ ตามแผนผังอยู่ในตำแหน่งใกล้ดวงอาทิตย์ที่สุด เกี่ยวกับดาวพุธนี้ รัชกาลที่ 4 ทรงเคยส่งกล้องทอดพระเนตรและมีความรู้เป็นอย่างดี หลักฐานคือประกาศเรื่อง “ดาวพระเคราะห์พุธเข้าในดวงพระอาทิตย์” ซึ่งทรงประกาศล่วงหน้าให้ประชาชนทราบว่าในวันอังคาร เดือน 12 ขึ้น 10 ค่ำ ปีระกา (10 พฤศจิกายน พ.ศ. 2404) จะเกิดปรากฏการณ์นี้ขึ้น ทรงแนะนำให้ประชาชนดูด้วย “กล้องส่องที่มีแว่นสีเขียวหรือน้ำเงินหรือสีแดงสบ้างตาจึงจะเห็นได้ ด้วยดวงพระพุธเป็นจุดดำนั้นเล็กน้อย” นอกจากนี้ยังทรงเตือนให้แยกความแตกต่างระหว่างดาวพุธกับจุดดำ (dark spot) บนดวงอาทิตย์ซึ่งมีลักษณะคล้ายกันด้วย (Vajirayan Library, 1923) ภาพดาวพุธที่ปรากฏบนผนังทิศตะวันออกทำให้ตีความได้ว่าขณะส่องกล้องเห็นนั้นเป็นเวลาใกล้รุ่งเพราะดาวพุธจะขึ้นก่อนดวงอาทิตย์ (ใกล้รุ่ง) และขึ้นอีกครั้งตอนหัวค่ำ (Reynolds, 1859) การที่จิตรกรวาดภาพดาวพุธมีลักษณะประหลาดเป็นครึ่งขาว-ดำนี้ ทำให้ Youngrod & Ongwathiwet (2016) ตีความว่า ดาวดวงนี้หมายถึงพระราหู-จันทร์คราส ที่ต้องจักรพระนารายณ์ตัดขาดครึ่งตัว สำหรับดาวศุกร์เป็นดาวเคราะห์วงในที่มีวงโคจรใกล้โลก สามารถมองเห็นได้ด้วยตาเปล่า 2 ช่วงเวลาคือ ตอนใกล้รุ่งทางทิศตะวันออกเรียกว่า ดาวประกายพรึก และตอนหัวค่ำทางทิศตะวันตกเรียกว่าดาวประจำเมือง สำหรับจิตรกรรมในพระอุโบสถไม่ปรากฏภาพดาวศุกร์ชัดเจนแต่เมื่อประเมินจากระยะห่างวงโคจรซึ่งดาวศุกร์อยู่ใกล้โลก

มากที่สุดโดยห่างเพียง 26 ล้านไมล์ (Reynolds, 1859) และดาวศุกร์อยู่ใกล้กลุ่มดาวฤกษ์ที่เรียกว่ากระจุกดาวลูกไก่ (Pleiades) โดยทุก 8 ปี ดาวศุกร์จะโคจรผ่านกระจุกดาวลูกไก่ในระยะใกล้ที่สุด ประมาณ 1° จนดูกลมกลืนเหมือนเป็นสมาชิกของกระจุกดาวนี้ ดังนั้นภาพกระจุกดาวลูกไก่บนผนังด้านทิศตะวันตกจึงเชื่อว่ามีดาวศุกร์อยู่ในกระจุกดาวนั้นด้วย และตีความได้ว่าผู้ดูดาวสังเกตเห็นดาวศุกร์ (ดาวประจำเมือง) อยู่ในกระจุกดาวลูกไก่ในเวลาหัวค่ำ ทั้งดาวพุธและดาวศุกร์ในกระจุกดาวลูกไก่ถูกวาดในตำแหน่งที่สอดคล้องกับ (Herschel, 1861) คือมุมที่มองเห็นดาวพุธคือไม่เกิน 29° และมุมที่มองเห็นดาวศุกร์คือไม่เกิน 47° เมื่อเทียบกับดวงอาทิตย์ และระยะห่างวงโคจรสอดคล้องกับรายละเอียดในภาพและคำบรรยายในแผนที่ดาวเคราะห์ในระบบสุริยะ (Reynolds, 1859) ส่วนดาวเคราะห์วงนอกนั้น ตามแผนผังคือนับแต่เส้นประไปทางทิศเหนือ ประกอบด้วยดาวอังคาร (Mars) ซึ่งระบายสีแดงเป็นเอกลักษณ์ ดาวพฤหัสบดี (Jupiter) ซึ่งมีขนาดใหญ่มีแถบลายเมฆสองเส้น คาดกลางเป็นเอกลักษณ์ ดาวเสาร์ (Saturn) มีวงแหวนเป็นเอกลักษณ์เช่นกัน ภาพดาวเสาร์นี้เมื่อเทียบกับภาพดาวเสาร์ที่วัดบรรณิเวศที่ซัววินโซ่งวาดเช่นกันพบว่าดาวเสาร์วัดบรรณิเวศมีรายละเอียดชัดเจนมากกว่า แสดงว่าได้แบบภาพต้นแบบที่ใหม่และชัดเจนกว่ามาเป็นแบบ ดังนั้นจึงช่วยยืนยันว่าจิตรกรรมในส่วนของภาพดวงดาวในวัดบรรณิเวศมีอายุใหม่กว่าจิตรกรรมวัดบรรณิเวศ ถัดไปเป็นดาวยูเรนัส (Uranus) และดาวเนปจูน (Neptune) ตามลำดับ ส่วนผนังสกัดหน้าวาดดวงจันทร์เต็มดวงสี่เหลี่ยม รายล้อมด้วยหมู่เทวดา

ปริศนาที่พบอย่างหนึ่งเกี่ยวกับดาวเคราะห์ในพระอุโบสถคือ ด้านผนังสกัดหลังพระประธานเหนือกระจกดวงอาทิตย์ มีดาวมืดดวงหนึ่งเป็นดาวที่เกินมาจากดาวเคราะห์ทั้ง 8 ของระบบสุริยะ ดังนั้นจึงเป็นปริศนาให้ตีความว่าดาวมืดดวงนี้หมายถึงดาวใด Youngrod and Ongwathiwet (2016) ตีความว่าดาวมืดดวงนี้หมายถึงดาวเกตุ ซึ่งเป็นส่วนอมตะของพระราหู และจิตรกรนิยมสื่อด้วยสีดำเพื่อแสดงถึงความลึกลับและตำแหน่งทางโหราศาสตร์ของดาวเกตุจะประจำอยู่ในทิศท่ามกลาง ดังนั้นจึงวาดดาวเกตุไว้ในเหนือดวงอาทิตย์ ส่วน Pongsathorn (2021) สันนิษฐานว่าดาวมืดดวงนี้คือดวงอาทิตย์ขณะเกิดสุริยุปราคา

เมื่อพิจารณาตามสมมติฐาน แนวคิดดาวเกตุซึ่ง

เป็นฝ่ายโหราศาสตร์จึงไม่สอดคล้องกับการศึกษานี้ ส่วนข้อสันนิษฐานของ Pongsathorn (2021) นั้นหมายถึงการมีดวงอาทิตย์ 2 ดวง อยู่ในพระอุโบสถ ดวงหนึ่งเป็นอาทิตย์ส่องสว่าง ส่วนอีกดวงเป็นอาทิตย์ที่ถูกคราสหรือถูกกลืน กรณีนี้ดวงอาทิตย์ 2 ดวงนี้ รัชกาลที่ 4 ทรงเคยประกาศว่า “ราษฎรพากันว่าเห็นพระอาทิตย์เป็นสองดวง การนั้นไม่จริงเป็นการล่อลวงของคนที่ยากจะ使人ตื่น เปนอุบายของคนที่ยากจะ使人ตื่นแก่งแย่งกันดอก ” (Vajirayan Library, 1923) ดังนั้นข้อสันนิษฐานนี้จึงไม่น่าเป็นไปได้ สำหรับข้อสรุปของบทความนี้ ผู้เขียนเห็นว่าดาวมืดดวงนี้ควรหมายถึง จันทรดับ (เดือนดับหรือ New moon) ของวันแรม 15 ค่ำหรือวันขึ้น 1 ค่ำ ในขณะที่ผนังสกัดด้านตรงข้ามเป็นจันทรเพ็ญ (เดือนเพ็ญหรือ Full moon) ของวันขึ้น 14 ค่ำหรือ 15 ค่ำ กรณีนี้อาจแย้งกับความรู้สึกสามัญว่าดวงจันทร์ไม่ควรอยู่ในตำแหน่งสูงกว่าดวงอาทิตย์ ซึ่งสามารถอธิบายตามหลักดาราศาสตร์ได้ว่า ระนาบวงโคจรของดวงจันทร์นั้นทำมุมเอียงและมุมตก 5° และ -5° เหลือกับระนาบสุริยวิถี (Ecliptic) เมื่อใดที่ดาวทั้งสามโคจรมาเรียงในมุมตรงกัน เช่นดวงจันทร์โคจรมาคั่นอยู่ระหว่างโลกกับดวงอาทิตย์ ผู้ที่อยู่บนโลกจะเห็นจันทรดับเพราะเห็นด้านหลังของดวงจันทร์ที่ไม่ได้รับแสงอาทิตย์ แต่หากดวงจันทร์โคจรมาอยู่ในมุมตรงแต่อยู่หลังโลกและดวงอาทิตย์ ความเหลื่อมกันของระนาบจะทำให้ดวงจันทร์จะได้รับแสงสว่างจากดวงอาทิตย์เต็มที่โดยที่โลกก็ไม่บังแสง เมื่อมองจากโลกจะเห็นดวงจันทร์นั้นเต็มดวงเป็นจันทรเพ็ญ (Reynolds, 1859) ดังนั้นจากการสังเกตจิตรกรรมในพระอุโบสถวัดบรรณิเวศทำให้ได้ข้อสรุปเบื้องต้น 2 ประการคือ 1. รัชกาลที่ 4 ทรงต้องการแสดงความรู้ทางดาราศาสตร์สากลซึ่งเป็นเรื่องใหม่สำหรับชาวสยามในสมัยนั้นผ่านงานจิตรกรรมเสมือนจริง (Realistic Art) เห็นได้จากภาพดาวเคราะห์ทั้งหมดถูกวาดตามเอกลักษณ์เฉพาะของดาวแต่ละดวง และตำแหน่งดาวเคราะห์แต่ละดวงถูกกำหนดให้สอดคล้องกับข้อมูลระยะห่างของดาวเคราะห์กับดวงอาทิตย์ตามข้อเท็จจริง (Reynolds, 1859) 2. ทรงให้ความสำคัญกับจันทรเพ็ญและจันทรดับเป็นอย่างยิ่ง เห็นได้จากทรงวางตำแหน่งภาพดวงจันทร์ไว้บนผนังสกัดหน้าและหลังของพระอุโบสถซึ่งเป็นพื้นที่เด่นของพระอุโบสถ เมื่อพิจารณาาร่วมกับภาพจิตรกรรมระหว่างบานประตูและหน้าต่างที่เขียนเรื่องราวเกี่ยวกับประเพณี

การทำบุญในพระพุทธศาสนาตามเทศกาลต่างๆ แล้ว จึงได้ขอยุติว่าจิตรกรรมในพระอุโบสถวัดบรมนิวาสนี้ รัชกาลที่ 4 ผู้ก่อตั้งลัทธิธรรมยุติกนิกายที่เน้นเรื่องเคร่งครัดถูกต้องต่อพระธรรมวินัยนั้น ทรงต้องการสื่อให้ทราบว่ “กิจแห่งสงฆ์” ตามพุทธบัญญัตินั้นล้วนผูกติดกับคติจักรทั้งสี่

2.2 ประติมากรรมกรอบกระจังและลายทองรดน้ำหน้าประตูพระอุโบสถ

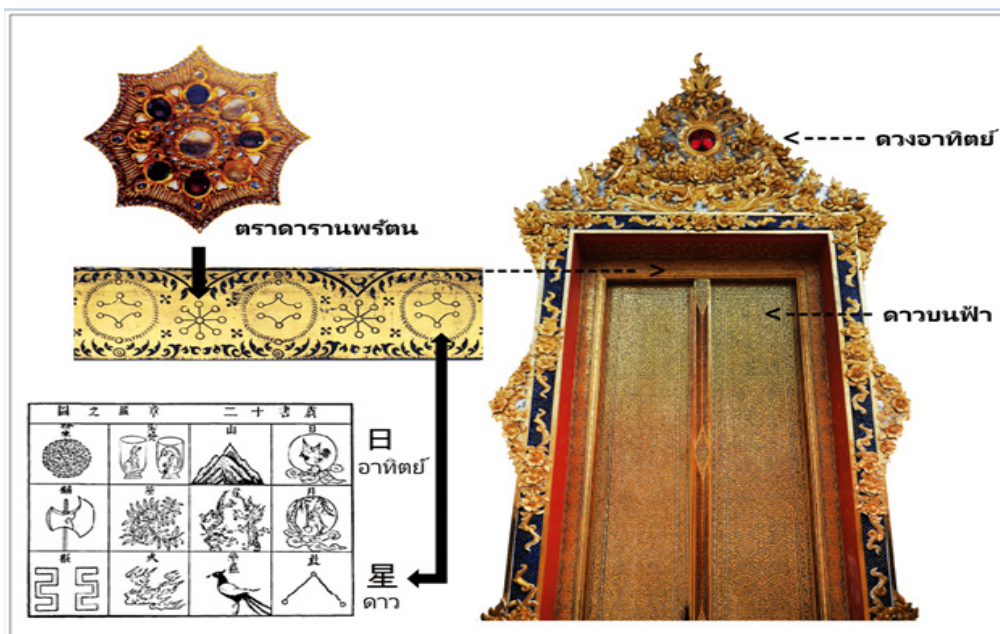
กระจังเหนือกรอบประตูทั้งด้านหน้าและด้านหลังพระอุโบสถ มีกระจังสี่แฉกประดับเป็นดวงกลมสื่อความหมายถึง “ดวงอาทิตย์” ส่วนกระจังสี่ชิ้นเล็กชิ้นน้อยมากมายที่ประดับบนบานประตูหอแสงระยิบระยับนั้นเป็นการสร้างสรรค์เพื่อสื่อถึง “ดวงดาว” ในห้วงจักรวาลที่ดารดาษนับพันนับหมื่น (ภาพ 5)

กรอบในประตูเขียนลายรดน้ำทองเป็นสัญลักษณ์ของ “ดาว” อันเป็นเครื่องเกียรติยศทั้งอย่างจีนและไทยเรียงสลับกันล้อมกรอบทั้งสี่ด้าน สำหรับชาวจีนโบราณนั้นเชื่อว่าดวงอาทิตย์ (日) ให้กำเนิดดาว (星) ดังนั้นอักษรคำว่าดาว 星 จึงประดิษฐ์จากอักษร 2 ตัวรวมกัน คือคำว่าดวงอาทิตย์ 日 อยู่ด้านบน และคำว่ากำเนิด 生 อยู่ด้านล่าง ฉะนั้นเมื่อประดิษฐ์ดวงอาทิตย์ไว้บนยอดกระจังแล้วลายกรอบประตูจึงเขียนสัญลักษณ์ “ดาวอย่างจีน” ไว้เป็นบริวาร โดยสัญลักษณ์ดาวจีนนี้เป็น 1 ใน 12 สัญลักษณ์สำคัญที่ปักบนเสื้อคลุมมังกรของจักรพรรดิจีน ลักษณะเป็นจุดกลมสามจุดเชื่อมต่อกันด้วยเส้นสั้นๆ สองเส้นลักษณะ

เหมือน “บั้ง” (ภาพ 5) ส่วนดาวอย่างไทยหรือสากลนั้นเขียนเป็นลายดอกจันลักษณะเป็นดาววงกลมตรงกลางล้อมด้วยดาวบริวารโดยรอบอีก 8 ดวง ยึดโยงกันด้วยเส้นผ่านศูนย์กลาง (ภาพ 5) ลักษณะจุดดาวเคราะห์ทั้งแปดยึดโยงโคจรรอบดวงอาทิตย์ด้วยแรงดึงดูดสู่ศูนย์กลางซึ่งเป็นความรู้พื้นฐานทางดาราศาสตร์ในขณะนั้น และเชื่อว่าเป็นหนึ่งในแรงบันดาลใจให้รัชกาลที่ 4 ทรงนำมณีนพเก้ามาออกแบบประดิษฐ์เป็นเครื่องราชอิสริยาภรณ์อย่างตะวันตกขึ้น เมื่อ พ.ศ. 2401 เรียกว่าตราดารานพรัตน์ (Crown Property Bureau, 2011) ดังพระราชหัตถเลขาว่า

“พระเจ้าแผ่นดินสยามในรัชกาลปัจจุบันนี้เมื่อส้องเสพกับชาวต่างประเทศได้สืบทราบว่ในประเทศต่างๆ มีเครื่องยศสำหรับสำแดงลำดับยศอย่างสูงแลลำดับนั้นๆ ลงมา ด้วยทำเป็นดาวแลดอกจัน แลรูปต่างๆ ตามบัญญัติในเมืองนั้นๆ จึงได้คิดตั้งพระราชบัญญัติให้ทำดอกจันประดับด้วยพลอย 9 อย่างนั้นขึ้นเพื่อจะให้ประดับในนาเสื้อเป็นสำคัญยศอย่างสูง”

ประตูพระอุโบสถนับเป็นส่วนสำคัญของสถาปัตยกรรมวัดบรมนิวาสที่ผู้แสวงเวียนมาสามารถแลเห็นได้สะดวกตา ดังนั้นการรังสรรค์ประติมากรรมดวงอาทิตย์ การเขียนลายดาวจีนอันเป็นเครื่องยศสำหรับจักรพรรดิและสัญลักษณ์ดารานพรัตน์อันเป็นเครื่องเกียรติยศสำหรับผู้ทรงเกียรติล้วนเพื่อเกียรติยศต่อวัดสำคัญในพระองค์แห่งนี้

ภาพ 5 ประตูพระอุโบสถวัดบรมนิวาสแสดงสัญลักษณ์ดวงอาทิตย์และดวงดาวในแบบต่างๆ

ที่มา: ภาพตราดารานพรัตน์ (Crown Property Bureau, 2011), ภาพ 12 สัญลักษณ์เสื้อคลุมมังกร (Eberhard, 2006)

ภาพถ่ายกรอบกระจังและประตูโดย Wachirawit Tungtanuwat บันทึกภาพเมื่อ 12 กรกฎาคม พ.ศ. 2565

การวิเคราะห์อภิปรายและตีความ

ศิลปกรรมที่รังสรรค์ในวัดคู่ บรมนิวาส-ราชันดดา นั้นเมื่อวิเคราะห์แล้วเป็นผลจากจิตวิญญาณความเป็นครูที่อยู่ในพระองค์เองของรัชกาลที่ 4 การใดที่ทรงสนพระราชหฤทัยก็ทรงอุตสาหะศึกษาใฝ่เรียนใฝ่รู้จนปัญญาเสมอด้วยนักปราชญ์หาผู้ทัดเทียมยาก ทรงเป็นครูสงฆ์องค์ประธานก่อตั้งธรรมยุติกนิกายมีลูกศิษย์ลูกหามากมาย “ทรงบำรุงการเรียนปริยัติธรรมให้รุ่งเรืองทรงบอกปริยัติธรรมเอง..ทรงเป็นหลักอยู่ในการเล่า

หนังสือพระองค์หนึ่ง” (Wachirayanwaroros, 1922) เมื่อทราบความรู้ใหม่ๆ สิ่งใด ถ้าเห็นว่าเป็นประโยชน์ก็ทรงถ่ายทอดออกมาไม่ชักช้า เมื่อทรงครองราชย์จิตวิญญาณใฝ่สอนก็หาบทย่อยลงไม่ เห็นได้จากประกาศต่างๆ ที่ทรงพระอักษรออกมา ล้วนแต่มีทั้งส่วนที่แจ้งเนื้อความและส่วนที่บอกสอน อันเป็นอัตลักษณ์เฉพาะประจำพระองค์ ยกตัวอย่างเช่น ประกาศรัชกาลที่ 4 ตอนหนึ่งว่า “อธิบายเท่านี้ผู้ที่เป้นโหราจารย์อ่านให้เข้าใจ ถ้าอยากรู้ให้ละเอียดจะขอเรียนค่านวนก็จะบอกให้ได้” (Vajirayan Library, 1924) ซึ่งศิลปกรรมในวัดคู่ทั้งสองนี้ก็เป็นส่วนหนึ่งในกระบวนการสอนของพระองค์ในรูปแบบแหล่งการเรียนรู้ (Learning resources)

และอีกพระอุปนิสัยหนึ่งที่สังเกตได้คือทรงโปรด “คู่เทียบ” (Pair comparison) การที่ทรงปราดเปรียบเทียบเรื่องราวโหราศาสตร์ คณิตศาสตร์และดาราศาสตร์สากล กอปรกับประสบการณ์และบทบาททั้งฐานะประธานสงฆ์และฐานะกษัตริย์เหล่านี้เป็นสิ่งหล่อหลอมและผนึกดันให้พระองค์รังสรรค์ศิลปกรรมคู่เทียบขึ้นที่วัดคู่ทั้งสอง โดยทรงกำหนดให้วัดราชันดดารามเป็น Learning resources เกี่ยวกับศาสตร์แห่งดวงดาวในแง่โหราศาสตร์ทั้งภาคคำนวณและภาคพยากรณ์

ภาคคำนวณก็คือโหราศาสตร์เกี่ยวกับการนับวันเดือนปีตามปฏิทินหลวงหรือปฏิทินโหรแบบสยามนั้นเป็นระบบผสมระหว่างปฏิทินสุริยคติกับปฏิทินจันทรคติ เรียกว่า “ปฏิทินสุริยจันทรคติ” (Lunisolar calendar) คือ นับปีตามรอบดิถีจันทร์ควบคู่ไปกับการเทียบตำแหน่งดวงอาทิตย์ โคจรครบรอบดาวฤกษ์จักรราศีไปด้วย ปีตามสุริยคติคือปีที่โหรใช้คำนวณวันที่พระอาทิตย์โคจรกลับมาที่ดาวฤกษ์เริ่มต้น สำหรับสยามถือว่าวันสงกรานต์เป็นวันขึ้นปีใหม่ ตามประกาศรัชกาลที่ 4 ฉบับที่ 305 ว่า “เมื่อพระอาทิตย์ถึง

ดาวอัษฎฤกษ์เมื่อใด ก็เปนมหาสงกรานต์เมื่อนั้น” (ดาวอัษฎฤกษ์, น. บาลี ไทยเรียกอัสวดี เป็นดาวฤกษ์หมู่ 1 ราศีเมษ, ภาพ 2) (Vajirayan Library, 1924) ปีสุริยคติตามคัมภีร์สุริยยาตรา มี 365 วันกับเศษ 6 ชั่วโมง 12 นาที (Vajirayan Library, 1924) ดังนั้นเมื่อถึงปีที่ 4 จะรวมเศษชั่วโมงของสามปีที่ผ่านมาเข้าเป็น 1 วัน ปีที่ 4 จึงมี 366 วัน ส่วนปีจันทรคติในเดือนคมี 29 วัน เดือนคมี 30 วัน ดังนั้น 1 ปีจันทรคติมีเพียง 354 วัน มีวันน้อยกว่าปฏิทินสุริยคติอยู่ประมาณ 11 วัน เมื่อสยามนำระบบปฏิทินแบบสุริยจันทรคติที่เรียกว่าปฏิทินหลวง/ปฏิทินโหรมาใช้ โดยมีหลักว่าต้องพยายามทำให้วันตามจันทรคติต่อปี = วันตามสุริยคติต่อปี ดังนั้นในทุกปีที่ 3 จึงมีการเพิ่มเดือนพิเศษขึ้น 1 เดือน เดือนพิเศษนี้มาจากผลต่าง 11 วันของทั้งสามปีรวมกัน แต่คิดถ้วนเพียง 30 วันเท่านั้น โดยให้แทรกเดือนพิเศษนี้ในเดือน 8 เรียกว่าเดือน 8 สองหน และปีนั้นเรียกว่าปีอธิกมาส

การที่พระองค์ทรงสมณเพศเป็นระยะเวลานาน ทำให้ทรงทราบว่า ปฏิทินหลวงที่กำหนดให้แทรกเดือนพิเศษในทุกปีที่ 3 และให้แทรกเฉพาะในระหว่างเดือน 7 กับเดือน 8 เท่านั้นไม่ถูกต้องตามหลักความเป็นจริงและเป็นการแก้ปัญหาย่างง่าย ทำให้บ่อยครั้งทรงพบว่าวันอุโบสถได้แก่ แรม 14 ค่ำ (เดือนขาด) หรือแรม 15 ค่ำ ในเดือนปกติ และวันขึ้น 15 ค่ำ ตามปฏิทินหลวงนั้นไม่สอดคล้องกับรูปทรงดวงจันทร์ (ดิถีจันทร์) รายละเอียดปรากฏแทรกในประกาศรัชกาลที่ 4 เรื่องมหาสงกรานต์เกือบทุกฉบับ หรือบางครั้งเทศกาลเข้าพรรษาไม่ตรงกับฤดูฝน เป็นต้น ซึ่งทำให้สงฆ์ที่ลงอุโบสถตามวันในปฏิทินหลวงอาจกลางแคลงว่าวันดังกล่าวตรงกับที่พระธรรมวินัยบัญญัติหรือไม่ ความนี้ปรากฏในประกาศรัชกาลที่ 4 ฉบับที่ 301 เรื่องวันธรรมสวนะว่า “ในกาลบัดนี้ พระสงฆ์ก็มีคลุหสัถย์ก็มีเปนอันมากที่มีอุสาหะจะใคร่ทำธรรมสวนะแลรักษาอุโบสถศีลให้ถูกต้องวันเพ็ญวันดับที่แท้...” (Vajirayan Library, 1924) สำหรับระบบปฏิทินหลวงนั้นใช้สืบต่อกันมาช้านานแล้วการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงโดยฉับพลันทำได้ยาก แม้กระนั้นพระองค์ก็ทรงดำริหาวิธีปรับปรุงการออกปฏิทินหลวงด้วยวิธีการต่างๆ ที่พระองค์ทรงพิจารณาแล้วว่าสามารถเพิ่มความถูกต้องเป็นระบบได้ เช่นประกาศว่าด้วยวิธีคิดอธิกมาสและประกาศวิธีบอกศักราช (Vajirayan Library, 1924) เป็นต้น และในที่สุดแล้วทรงสร้างปฏิทิน

เฉพาะที่แทรกเดือนพิเศษในปีอธิกมาสอย่างเหมาะสม ไม่ยึดตามกฎปฏิทินหลวงเพื่อสำหรับใช้ในสงฆ์ฝ่ายธรรมยุติกนิกาย เรียกว่าปฏิทินปักขคณนา ซึ่งมีความถูกต้องแม่นยำ และสอดคล้องกับธรรมวินัยบัญญัติมากกว่าปฏิทินหลวงที่ใช้ทั่วไปในกิจการโหร

จิตรกรรมในพระอุโบสถวัดราชนัคดารามที่ภาพพระอาทิตย์และพระจันทร์โคจรในระบบสูงเท่ากันสื่อถึงหลักการทำปฏิทินหลวง/โหร ที่ยึดสมการ: จำนวนวันตามปีจันทรคติ = จำนวนวันตามปีสุริยคติ โดยใช้วิธีการเติมเดือนพิเศษเข้าไป 1 เดือน (30 วัน) ในทุก 3 ปีจันทรคติ

ส่วนภาพเทศนาดาวดิงส์และเสด็จจากดาวดิงส์ - เปิดโลกนั้นสื่อถึงการสิ้นสุดฤดูฝน รัชกาลที่ 4 ทรงราชธิบายไว้ในประกาศฉบับที่ 305 ว่า ฤดูกาลนี้ใช้บอกปีปฏิทินทางพุทธศาสนา สำหรับปีใหม่ทางพุทธนั้นถือเอาสิ้นสุดฤดูฝนเมื่อใดก็เข้าปีใหม่เมื่อนั้น เพราะพุทธชนบูชาทวน (เหมันตฤดู) เป็นต้นปี ฤดูร้อนเป็นกลางปี (คิมหฤฤดู) และฤดูฝน (วัสสานฤดู) เป็นปลายปี “ในคำบอกฤดูเมื่อทวนถามอุโบสถว่า อุตุนิช ปนสาสน เหมนตคิมทวสสานานิวเสนตีนิ โหนติ ดังนี้ ออกชื่อเหมันตเป็นต้น คิมหะเป นกลาง วัสสานะเป นปลายต้องกับตำราที่ว่ามานี้หมด” (Vajirayan Library, 1924) เมื่อออกพรรษาที่ถือว่าพ้นฤดูฝนสิ้นสุดปลายปีวันถัดไปก็เข้าปีใหม่อย่างพุทธ ประกาศฉบับนี้สำคัญมากเมื่อเทียบเนื้อความแล้วเข้ากันได้กับเนื้อหาในจิตรกรรมฝาผนังทั้ง 4 ด้านในวัดราชนัคดารามทั้งหมด โดยท้ายประกาศว่า “ถ้าผู้อ่านตริตrongก็พอจะเข้าใจแล้ว จงอ่านกำหนดพิเศษในปีฉลุสัปดาห์นี้” ปีฉลุที่ว่าตรงกับ พ.ศ. 2408 ดังนั้นจึงอนุมานได้ว่าภาพจิตรกรรมวัดราชนัคดารามคงเขียนขึ้นในช่วงใกล้เคียงกับปีดังกล่าว

ส่วนโหราศาสตร์ภาคพยากรณ์ในวัดราชนัคดารามนั้นทรงแสดงอย่างง่ายในรูปของจิตรกรรมบานหน้าต่าง

พระเคราะห์คู่มิตร และประติมากรรมใบเสมาพระเคราะห์คู่สมพล เป็นต้น

ในขณะที่ทรงกำหนดคู่เทียบอีกแห่งคือให้วัดบรมนิวาสเป็น Learning resources เกี่ยวกับศาสตร์แห่งดวงดาวในแง่ดาราศาสตร์สากล และการนับวันเดือนปีตามปฏิทินพระคือตามดิถีจันทร์และการเพิ่มเดือนอธิกมาสให้ตรงกับความเป็นจริงที่เรียกว่าปฏิทินปักขคณนา

อีกหนึ่งคู่เทียบที่ควรวิเคราะห์วิจารณ์คือ การเทียบภาพจิตรกรรมในประเด็น “กิจปฏิบัติตามกาลปฏิทิน” กล่าวคือ จิตรกรรมในวัดราชนัคดารามนั้นแสดงให้เห็นว่าแม้ในสมัยพุทธกาลในอินเดียที่ต่างบ้านต่างเมืองต่างฤดูกาลกับสยามประเทศ เมื่อปรากฏการณ์ดวงจันทร์-ดวงดาวตามกาลปฏิทินชี้ว่าถึงฤดูเข้าพรรษาแล้ว เมื่อนั้นแม้พระพุทธรูปยังทรงปฏิบัติ “พุทธกิจ” เป็นตัวอย่างให้เห็น (ภาพ 2) เพื่อเปรียบเทียบกับภาพจิตรกรรมจันทร์เพ็ญ-จันทร์ดับ (ดิถีจันทร์) และภาพสงฆ์ประกอบสมณกิจในวัดบรมนิวาส ดิถีจันทร์เป็นตัวบอกว่าถึงเวลาที่ภิกษุต้องปฏิบัติสังฆกิจตามพุทธบัญญัติแล้ว ปฏิทินปักขคณนาที่คำนวณวันจันทร์เพ็ญ-จันทร์ดับ ถึงจันทร์ทำให้สงฆ์ธรรมยุติปฏิบัติ “สมณกิจ” ได้ตรงตามวันเพ็ญวันดับแท้

สรุป

ความรู้จากศิลปกรรมวัดคู่ทั้งสองนี้ทำให้สรุปได้ว่า รัชกาลที่ 4 ทรงทราบถึงความแตกต่างระหว่างศาสตร์แห่งดวงดาวยุคดั้งเดิมในโลกตะวันออกที่ทรงศึกษาผ่านวิชาโหราศาสตร์แขนงต่างๆ ว่าแตกต่างจากศาสตร์ยุคใหม่ของโลกตะวันตกในรายละเอียด แต่หากทำความเข้าใจอย่างถ่องแท้แล้ว ทรงพบว่าสามารถนำความรู้สมัยใหม่มาปรับใช้กับระบบจารีตไทยหรือพุทธศาสนาได้ เช่น การแก้ไขปฏิทินโหรหรือการทำปฏิทินปักขคณนา เป็นต้น

References

- Crown Property Bureau. (2011). *Debsirindranusorn*. Bangkok: Plan Printing. (in Thai)
- Eberhard, W. (2006). *A dictionary of Chinese symbols*. London: Routledge & Kegan Paul Ltd.
- Herschel, J. F. W. (1861). *Outlines of astronomy*. Philadelphia: Blanchard & Lea.
- Lertrattanarungsi, W. (2019). *Before the solar eclipse at Wa Kor. In Songkumchum Sikkha. (Editor), King Mongkut's prophecy: Controversy between astronomy and astrology*. Bangkok: Illuminations editions. (in Thai)
- Pongsathorn, K. (2021). *Turning point of the universe Thailand's first solar system mural in the Phra Ubosot Wat Boromniwas*. Retrieved from www.facebook.com/khondudao/ (in Thai)
- Plu-Luang. (2019). *King mongkut and Thai astrology. in Songkumchum Sikkha. (Editor), King Mongkut's prophecy: Controversy between astronomy and astrology*. Bangkok: Illuminations editions. (in Thai)
- Reynolds, J. (1859). *Popular astronomy, A description of the Principal Phenomena of Astronomy*. London: George Phillip and Son.
- Vajirayan Library. (1923). *Collection of the announcement of King Rama IV, Volume V*. Phranakorn: Sophonphipatthanakorn Printing. (in Thai)
- _____. (1924). *Collection of the announcement of King Rama IV, Volume miscellaneous part I*. Phranakorn: Bamrungnukulkij Printing. (in Thai)
- _____. (1926). *Collection of the announcement of King Rama IV, Volume miscellaneous part II*. Phranakorn: Sophonphipatthanakorn Printing. (in Thai)
- Wachirayanwaroros, Krom Phraya Somdej Phra Mahasamanachao. (1922). *The regend of Wat Bowonniwes*. Phranakorn: SophonPipatthanakorn. (in Thai)
- Wat Boromniwas. (2014). *180th Anniversary celebration of Wat Boromniwas Ratchaworawihan, B.E. 1834-2014*. Bangkok: Wat Boromniwas. (in Thai)
- Youngrod, W., & Ongwuthiwet, T. (2016). *Decoding the murals of King Mongkut-KruaInKhong*. Nonthaburi: Museum Press. (in Thai)

Guidelines for the Development of Academic Administration of the Chinese
Language Study Program in Schools Under the Secondary Educational
Service Area Office of Pathumthani, Thailand

แนวทางพัฒนาการบริหารงานวิชาการโปรแกรมวิชาภาษาจีนในโรงเรียนมัธยมศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานี ประเทศไทย

Jiayi Lyu¹ and Kitpinit Usaho²

เจียอี้ ลู่¹ และ กิจพิณัฐ อุสาโห²

¹Educational Administration Program, Eastern Asia University

¹สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย

²Master's Degree Graduate School, Eastern Asia University

²หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย

Received: April 8, 2022

Revised: May 20, 2022

Accepted: May 20, 2022

Abstract

This research was a mixed method. the objectives were to study the current status and to guideline for the development of academic administration of Chinese Language Study Programs in secondary schools of Pathumthani. the research samples consisted of 44 teachers and 22 school administrators. the instruments used in collecting data were questionnaire surveys and interview form. The statistics utilized in this study were Frequency, Percentage, Mean and Standard Deviation. the results showed that the overall current status of the development of academic administration of Chinese Language was at the highest level. The media setting for instruction, teaching process, director support, research for development the quality of Chinese language, curriculum management, measurement and evaluation is at the highest level, the coordination and cooperation on development the Chinese language study program is at the high level. the guidelines for the development were as follows; (1) the school directors must support to build network for coordination and cooperation both inside and outside educational institution (2) teachers must be mobilized actively and the curriculum must be revised every year (3) schools should take students as the center and develop diversified courses (4) students capacity in each class must be in control (5) teachers should improve their own abilities strengthen their understanding of Chinese teaching and create a good classroom atmosphere (6) educational supervision systems using coaching and mentoring should be set up effectively and (7) different ways of test and evaluation must be implemented to students.

Keywords: Guidelines for the Development, Academic Administration, Chinese Language Program

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงผสมผสาน (Mixed Method Research) วิธีมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและเพื่อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการ โปรแกรมวิชาภาษาจีนในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานี กลุ่มตัวอย่างของงานวิจัยประกอบด้วยครู จำนวน 44 คน และผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 22 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันของการบริหารงานวิชาการโปรแกรมภาษาจีนอยู่ในระดับมาก ด้านสื่อการเรียนการสอนมีค่าสูงสุด รองลงมาได้แก่ กระบวนการจัดการเรียนการสอน การสนับสนุนจากผู้อำนวยการ การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพภาษาจีน การจัดการบริหารหลักสูตร การวัดและประเมินผล ค่าต่ำสุด คือ การประสานงานและความร่วมมือ แนวทางพัฒนามีดังนี้ (1) ผู้อำนวยการควรสนับสนุนสร้างเครือข่ายทั้งภายในและภายนอกโรงเรียนด้านการประสานงานและการสร้างความร่วมมือ (2) โรงเรียนควรระดมคุณครูให้มีความกระตือรือร้นอย่างเต็มความสามารถปฏิรูปหลักสูตร ทุก ๆ ปี (3) โรงเรียนควรเน้นให้มีการจัดการเรียนรู้แบบนักเรียนเป็นศูนย์กลาง (4) โรงเรียนควรควบคุมการจัด นักเรียนแต่ละชั้น (5) ครูควรปรับปรุงความสามารถของตนเองให้มีความเข้มแข็งเข้าใจการสอนวิชาภาษาจีนและสร้างบรรยากาศในชั้นเรียน (6) โรงเรียนควรใช้ระบบนิเทศการศึกษาโดยการสอนงานและการเป็นพี่เลี้ยง (7) โรงเรียนควรมีวิธีการทดสอบนักเรียน โดยใช้เครื่องมือในการทดสอบที่หลากหลาย เช่น แบบทดสอบปากเปล่า การเขียน และการประเมินผลการเรียนรู้ เป็นต้น

คำสำคัญ: แนวทางพัฒนา, การบริหารงานวิชาการ, โปรแกรมวิชาภาษาจีน

Introduction

With the promotion of Chinese fever, Chinese language study program as a foreign language is being extended to overseas Chinese classes step by step. Since the Thai government approved Chinese to be an elective course at all level schools in 1992, more and more secondary schools have set up Chinese as a language skill class with the implementation of a series of policies by the Thai government. (Xie, 2011, p. 27) The Chinese language study program in Thai secondary schools also plays an important role in the teaching of Chinese in Thailand. Its construction and development are good or bad, which on the one hand can test whether the foundation of Chinese education in Thai primary schools is solid and on the other hand can test whether the Chinese education at the University or even higher level can be carried out

smoothly. (Wang, 2014, p. 16) Chinese language study program in secondary schools has become a major part of Chinese language education in Thailand. Therefore, it is necessary to study the Level of the academic administration of Chinese language study program in secondary schools of Pathumthani and identify the guidelines to improve the Academic Administration of Chinese Language Study Program in Secondary Schools under the Secondary Educational Service Area Office of Pathumthani, Thailand.

Objectives of the Research

1. To study the current status of the development of the academic administration of Chinese language study program in secondary schools of Pathumthani
2. To guideline for the development of the

academic administration of Chinese language study program in secondary schools of Pathumthani

Literature Review

The four departments of decentralized educational institution administration theory are subjects of personnel administration, general, budget and academic administration especially Chinese language study program is the part of educational administration. (Announcement Board of Teachers council, 2013) at the case, maybe in the following matters:

1. Academic Administration has seventeen missions in education: Development or action related to local curriculum, Academic Planning, Teaching and learning in Educational Institution, Curriculum Development of Educational Institution, Developing the Learning process, Assessment measurements and conducting comparisons to transfer the results of education, Research for improving the quality of Education in Educational Institution, Development and promotion of Learning resources, Educational Supervision, Guidance, Development of internal quality assurance systems in educational institution and educational standards, Encourage the community to be academically strong, Coordination in academic development with educational institution and other organization, Promotion and support of academic work for individuals, families, organization, agencies, enterprises and other institution providing, Preparation of regulations and guidelines for academic work of educational institution, Selection of textbooks for use in educational institution, Development and use of media and technology for education.

The Development of the Chinese Language Study Program in Thailand

As China's economic development in the world continues to expand, and Chinese is one of the most widely used languages, it is also one of the working languages of the United Nations. On August 17th in 2005, the Ministry of Education of Thailand ordered the establishment of a working group to promote strategic planning for teaching Chinese language in Thailand. Its task was to draft Strategic Plan for Promoting Chinese Teaching in Thailand to improve National Competitiveness and submitted it to the Ministry of Education. Its purpose is to improve the level of native Chinese and integrate with international standards. In 2006, the relevant organization for Chinese education of the Ministry of Education of Thailand formally issued the Thailand Promotional Chinese Language Program to Enhance its National Competitiveness Strategic Plan (Wang, 2014, pp. 18-21). Its main contents were as follows:

1. The annual strategic plan targets:

- 1.1 All stages of Thai formal school students were well educated in Chinese language and made them excellent in Chinese. The criterias are as follows: Graduates in the fourth stage of basic education (high school), graduates of vocational schools, and graduates of middle and higher education institutions must ensure that at least 20% of students have learned Chinese language.

- 1.2 The outstanding Chinese students should reach 4,000 and ensure that they could use Chinese to communicate and learn. After continuous improvement, the Chinese would reach a level of proficiency or an expert level.

- 1.3 Of the working-age people in Thailand, at least about 100,000 people have learned Chinese and could use Chinese to

communicate at work. They could also be used as an additional skill in employment.

2. Strategic plan implementation:

According to the status and problems arising from the Chinese education management in Thailand, the Ministry of Education of Thailand has formulated the strategic plan for promoting Chinese teaching to improve national Competitiveness. on 26th in 2013, the Ministry of Education of Thailand made efforts to improve and develop Thai language teaching in Thailand.

The Situation of the Chinese language study program in upper secondary schools of Bangkok at present

There is a 18-week course in the Chinese language study program and students will be studying for 4 months. The student has 6 lessons per week and each lesson will last 50 minutes.

The students began to study Chinese in the first year of upper secondary school. There was a 18-week course in the Chinese language study program and students would be studying for 4 months as one semester. They had 5 or six lessons per week and each lesson would last 50 minutes. (Zhuang, 2017, p. 22)

There were 7 comprehensive courses per week in the first year of upper secondary school. And there were 5 comprehensive courses, 2 listening and speaking courses and 2 courses for college examination in the second year of upper

secondary school. There were 3 comprehensive courses, 2 reading and writing courses and 1 course for college examination in the third year of upper secondary school. (Zhuang, 2017, p. 22)

The Related Researchs

Assawarojchanakulchai (2010, p. 110) had studied the causal relationship of factors with the performance of private school teachers in Chinese language teaching. It was found that there were eight performance factors of teachers in private Chinese language schools. They were teachers' collaboration, teacher perceived abilities, mental health of teachers, motivation achievements, teacher's knowledge, information seeking, school cultures and organization structures.

Zhuang (2017, p. 60) said that from the analysis of questionnaires, the overall-level of academic administration of Chinese language study program in upper secondary schools of Bangkok is at high level.

Conceptual framework

This research was to study the current status and the guidelines for the development of the academic administration of Chinese language study program in secondary schools of Pathumthani. So the conceptual framework was derived from the applications of announcement board of teacher council (2013) as follows:

The Conceptual Framework

Academic Administration	Guidelines for the Development of Academic Administration of the Chinese Language Study Program in Schools under the Secondary Educational Service Area Office of Pathumthani, Thailand.
1. Curriculum Management (Chinese Language Study Program Management) 1.1 Chinese Curriculum Setting 1.2 Chinese Curriculum Improvement 1.3 Teaching And Learning Materials 1.4 The Student Capacity 2. Principal Support 2.1 School Culture 2.2 Organization Structure 3. Teaching Process 3.1 Teaching Content 3.1.1 Teacher's Knowledge 3.1.2 Teaching Knowledge 3.2 Teaching Method 3.2.1 Teaching Supervision 3.2.2 Teaching Measurement And Evaluation 3.2.3 Collaboration For Teaching Between Thai and Native Teacher 3.3 Teaching Supervision 3.3.1 Teacher's Perceived Ability 3.3.2 Teacher's Mental Health 4. Measurement and Evaluation 4.1 Content 4.2 Achievement 4.3 Instrument 4.4 Satisfaction 5. Media Setting for Instruction 5.1 Basic Setting 5.2 Advanced Setting 6. Research for Developing the Quality of Chinese Language Study Program 6.1 Information Seeking 6.2 Doing Research 7. Coordination and Cooperation on Developing the Chinese Language Study Program 7.1 Internal Coordination and Cooperation 7.2 External Coordination and Cooperation	1) the school directors must support to build networks for coordination and cooperation both inside and outside educational institutions. 2) teachers must be mobilized actively and the curriculum must be revised every year. 3) schools should take students as the center and develop diversified courses. 4) students capacity in each class must be in control.. 5) teachers should improve their own abilities, strengthen their understanding of Chinese teaching, and create a good classroom atmosphere. 6) educational supervision systems using coaching and mentoring should be set up effectively. 7) different ways of test and evaluation must be implemented to students.

Research Methodology

The research used a mixed method design of quantitative and qualitative analysis. The population of the study consisted of 44 teachers and 22 administrators of 22 secondary schools with Chinese language study program in Pathumthani, 51 of them made use of the questionnaire and 15 of them both used questionnaire and interview respectively. The research tool was a questionnaire with a reliability value of 0.97. For the qualitative method, use the purposive sampling, the researcher has interviewed 15 key informants that were classified as five school administrators and ten Chinese teachers. The data collecting total delivered 66 questionnaire and use one month receive 40 valid questionnaires with the valid return rate as 61%. The researcher collected all the questionnaires via three ways: first, with advisors' help, the researcher have been to some schools in person to find the teacher or administrator who works in the Chinese language study program to finish the survey; second, Thai friends and classmates help to give their teachers or friends to fill the questionnaire; third, questionnaires were sent out by email to some schools. Techniques of descriptive statistics were used in the analysis of the data collected consisted of Frequency, Percentage, Mean and Standard Deviation (SD) For interviews were analyzed by content analysis.

Research Instruments

The research instrument employed in this study was a questionnaire and interview; the steps of designing the research tool were included the following:

1. To clearly define the object of the questionnaire based on the purpose of the research study.

2. To create the questionnaire.

3. To examine the validity of the questionnaire.

- 3.1 The advisor examined the drafted questionnaire on its content validity and clear usage of language to ensure the questionnaire was appropriate for the research study and had breadth of content coverage.

- 3.2 The questionnaire was revised based on the suggestion of advisor.

- 3.3 The revised questionnaire was examined by three specialists on its content validity and suitability. (IOC $\geq$ 0.67-1.00)

- 3.4 To examine the reliability of the questionnaire. The Cronbach's Alpha Coefficient formula was used to compute the data collected to identify the reliability value of the questions; The alpha reliability coefficients of total questions is 0.9588.

Data Analysis

The criteria to define the range of the Mean scores were described (Wangwanich, 2005) as:

4.21-5.00 = the highest level of practice or needs for practice

3.41-4.20 = the high level of practice or needs for practice

2.61-3.40 = the moderate level of practice or needs for practice

1.81-2.60 = the low level of practice or needs for practice

1.00-1.80 = the lowest level of practice or needs for practice

Research Results and Discussions

The Results of Data Analysis According to Objective One

Table 4.1*A Slot-Table*

Academic Administration	Mean	SD	Level	Order
Curriculum Management	4.33	.45	highest	5
Director support	4.41	.54	highest	3
Teaching Process	4.43	.44	highest	2
Measurement And Evaluation	4.24	.49	highest	6
Media Setting for Instruction	4.46	.62	highest	1
Research for Development the Quality of Chinese Language	4.38	.61	highest	4
Coordination And Cooperation on Development the Chinese Language Study Program	3.93	.52	high	7

In the table 4.1, the highest value was ($\bar{X}=4.46, SD=.62$), whose level was highest. Most of the schools were at the highest level in Media setting for instruction. The basic settings for instruction were provided well in many schools. Students had a good environment to study Chinese. The next highest value was ($\bar{X}=4.43, SD=.44$) about teaching process. This was obviously at the highest level. The most teachers think they have different skills and rich knowledge to teach Chinese. The value of research for director support was ($\bar{X}=4.41, SD=.54$), which was at the highest level. Most of the school director really gave enough support and much attention on the Chinese language study program. Curriculum management was the highest ($\bar{X}=4.33, SD=.45$). They were referring to Chinese curriculum setting, Chinese curriculum improvement, teaching materials, the student capacity, teaching content, teaching method, teaching supervision, and teaching measurement and evaluation. The value of the measurement and Evaluation was ($\bar{X}=4.24, SD=.49$) which was at the highest level, but still needs to be improved. In addition,

coordination and cooperation on developing the Chinese language study program had the lowest score ($\bar{X}=3.93, SD=.52$), that mean some schools didn't get enough internal and external supports and coordination from other programs. It needed to be improved to high level. At the same time, the researcher would identify the guidelines to improve academic administration of the Chinese language study program from the director support and measurement and evaluation.

The Results of Content Analysis According to Objective Two

From the analysis of questionnaires, the overall level of academic administration of Chinese language study program in secondary schools of Pathumthani was at the highest level. The levels of curriculum management, teaching process and measurement and evaluation were at the highest level. The levels of director support, media setting for instruction, research for developing the quality of Chinese language study program were at the highest level, and cooperation on developing the Chinese language study program was at the high level. From the analysis of interview

results, the guidelines to improve the academic administration of Chinese language study program in secondary schools of Pathumthani should start in the following aspects:

1.1 Curriculum Management:

(a) In order to fully mobilize teachers and actively carry out curriculum reform and construction, schools should improve teachers' ideological awareness and attach to the importance of curriculum construction. The teaching management department should establish a curriculum construction file, carefully study and analyze the basic situations of the curriculum construction; schools should enhance the management awareness of Chinese courses, and strengthen the quality awareness of teachers;

2. Director Support:

(a) Schools should take students as the center, develop diversified Chinese courses, and combine Chinese and Thai cultures, which was an effective way to develop diversified Chinese courses. (Pawat Ngamkoonadham, Interview February 2, 2022) For example, through the development of school-based courses such as "Making Chinese Food to Learn Chinese", "Film and Chinese Culture", and "China's Schools" to meet students' learning needs, and promote students' understanding of Chinese cultures;

3.1 Teaching Process :

(a) To control the students capacity in one class, in which the number of students were not over 20 people and teachers could classify students according to their levels or performances in Chinese;

(b) Teachers should improve their own abilities, strengthen their understanding of Chinese teaching, and create a good classroom environment.

(c) Schools should carry out more

activities such as Chinese clubs and morning reading, so that students could actively participate in Chinese activities. (Interview from the teachers of Tanyarat school)

4.1 Measurement And Evaluate:

(a) Schools should establish an effective supervision system, strengthen the supervision system internally and externally, and ensure the quality of education;

(b) In making different ways to test the student, the teachers did not rate the students based only on the marks they obtain from the test paper. Schools could hold different Chinese speaking activities to practice and test students. When the activity is over, the teacher could give a point and ask them to make a conclusion;

(c) An instrument with combination of oral and written tests should be used to measure and evaluate the Chinese language performance of students; and

(d) Teaching supervision: the school administrators must try coaching and mentoring about teaching supervision in order to create effectiveness in Chinese language. (Interview from the deputy director of Suankularb Wittayalai Rangsit School)

5.1 Coordination and Cooperation on Developing the Chinese Language Study Program

(a) Building network inside and outside the school. (Chalee Wattanakajohn, Interview February 2, 2022)

(b.) MOU with the educational institution PRC. (Chalee Wattanakajohn, Interview February 2, 2022)

Discussions

The results of the research were be discussed one by one as follows:

1. The current states of the academic

administration of Chinese language study program in secondary schools of Pathumthani is at the highest level.

The research studied the current status of academic administration Chinese language study program in secondary schools of Pathumthani and found out the problems in the Academic administration of Chinese Language study program. The results of data analysis according to objective 1, the overall level of academic administration of Chinese language study program in secondary schools of Pathumthani is at the highest level ($\bar{X}=4.31, SD=.52$). It's different with Srisroi (2008, p. 162) State and Problems of Academic Administration in Schools under the office of Sakon Nakhon Education Service Area III, referred that "The status of academic administration in schools was at the high level". And Jeasara (2014, p. 154) The Guidelines of Academic Administration for Small Schools of Khampheng Phet Educational Service Area office II, concluded that "The Academic Administration Problems of Small Schools Overall are Moderate." The researcher think the current state of Chinese language study program in secondary schools of Pathumthani is at the highest level because the school meet the national education requirements, that meant conducting a student-centered education philosophy that focused on the students Chinese language skills training and cultural communication, to draw international curricular outline formulation results in line with international standards, and to make the output of the program be targeted and practical. The highest value is ($\bar{X}=4.46, SD=.62$) about Media setting for instruction is at the highest level, that meant the basic settings for instruction are provided well in many schools. Students had a good environment to study Chinese, and the lowest value about coordination and

cooperation on developing the Chinese language study program was at high level ($\bar{X}=3.93, SD=.52$), it's was consistent with Zhuang (2017, p. 60) said the mean value of 4.09, it's was about coordination and cooperation on developing the Chinese language study program. This was obviously at high level. The coordination and cooperation also is an very important part in Chinese language study program, the director must support to build network both inside and outside educational institution (Chalee Wattanakaejohn, Interview February 2, 2022, in order to improve coordination and cooperation on developing the Chinese language study program to the highest level. This study provides corresponding solutions and suggestions for the current problems, and publishes guidelines for the development of academic administration in Chinese language study program in secondary schools of Pathumthani. It was hoped that this research would be helpful for Chinese program in Pathumthani secondary School.

2. The guidelines for the development of the academic administration of Chinese language study program in secondary schools of Pathumthani are as follows:

1.1 Curriculum management

The curriculum management is the most important of academic administration, needs to improve every five years. (Announcement Board of Teachers Council, 2013)

a) The Chinese language curriculum has been in existence for more than five years. The curriculum has been developed every year, starting with a brainstorming session of the Teacher Academy Committee, and approving to improve the curriculum by defining the contents. The curriculum has to be analyzed and improved every year, analyzed from the study results, and then answer the question whether the course

has problems or needs to be fixed or not, thus becoming the source of curriculum analysis. (Chalee Wattanakaejohn, Interview February 2, 2022)

b) Schools should promote the standardization and institutionalized management of curriculum construction. The teaching management department should establish a Chinese curriculum construction file, and seriously study and analyze the basic situation of the Chinese curriculum construction. Schools should take a series of measures such as teaching supervision, teaching evaluation, teaching inspection, observation teaching, follow-up evaluation, inspection and evaluation, listening to classroom evaluation, listening to students' opinions, analyzing test scores and personnel training, and strengthening teaching quality from the basic aspects of teaching, monitoring, strict teaching management, enhancing the management awareness of Chinese courses, and strengthening the quality awareness of teachers. Curriculum quality assessment is an important part of Chinese curriculum construction. Curriculum assessment is an important means of doing well in the construction of Chinese curriculum. The purpose of the assessment is to ensure the quality of undergraduate teaching and consolidate the central position of teaching work. (Chalee Wattanakaejohn and Pawat Ngamkoonadham, Interview February 2, 2022)

1.2 Director support

a) Schools should take students as the center, develop diversified Chinese courses, and combine Chinese and Thai cultures, which is an effective way to develop diversified Chinese courses. (DuangtiwaTheppanya, Interview February 2, 2022). For example, through the development of school-based courses such as “Making Chinese

Food to Learn Chinese”, “Film and Chinese Culture”, and “China’s Schools” to meet students’ learning needs, promote students’ understanding of Chinese cultures;

1.3 Teaching process

a) The school wants to carry out Chinese teaching, promote Chinese to students, and introduce Chinese culture. In order to achieve this goal, it must first raise awareness and strengthen the publicity of relevant knowledge. The school director should give strong support and strengthen the leadership of various channels and forms of Chinese language teaching in the whole school. Only in this way, the development of the Chinese language industry can be further promoted. (Tianqi, Zhang, Interviewing Boriboonsil Rangsit school, January 15, 2022)

b) Chinese teaching focuses on students’ activities. Teachers strive to create a relaxing and pleasant atmosphere, stimulate students’ interests in learning, and reduce students’ tensions and fear of learning a second language. To create a classroom atmosphere, teachers need to use classroom teaching skills to chat with students. (Interview from the teachers of Tanyarat school)

1.4 Measurement and evaluation

After the interview, I found that the biggest problem in the evaluation stage is that the evaluation method is single, mainly focusing on the test paper. It seems too single and unpersuasive to adapt only one standard.

The teaching evaluation can be improved from the following aspects:

a) Making different ways to test and do not test just according to points; teachers should not just evaluate a student by the points that he gets on the paper. Instead, students should be evaluated by the whole activities they make in school. In Chinese test, we should look at

the students' abilities to listen, speak, read and write. The spoken Chinese should be put in an outstanding place. Schools could hold different spoken Chinese activities to practice and test the students. When an activity is over, the teacher could give a point and make them to make a conclusion. Even teacher can make them to write a mini-Chinese paper to show their abilities in Chinese. The teacher at last gives an integrated evaluation. (Tianqi, Zhang, Interviewing Boriboonsil Rangsit school , January 15, 2022)

b) Paying attention to the differences and individualities of students; the traditional way to test, that is to say, to test by paper could find the individuality of the students. We considered the students as the same overall and cannot find their special characters. In Chinese learning, different students may manage it to different degree. So we cannot put them together and give the same evaluation. In order to manage this language skills better, we have to find which skills they can do and which they can not. For example, some students are better in listening and the other in speaking. After we get to know this, we should treat them differently and encourage them to take advantages of their good qualities and make up shortages. (Yawang, Interviewing Boriboonsil Rangsit school, January 15, 2022)

c) Improving the professional qualities of the teachers obviously; the test is designed and carried out by teachers, so the teacher himself is the key in Chinese test and evaluation. In this case, the teachers have to be professional and responsible to make a suitable test plan to carry out. Teachers from different schools and places should communicate often to change good ideas and make necessary interchanges. (Yawang, Interviewing Boriboonsil Rangsit school , January 15, 2022)

1.5 Media setting for instruction

a) Teachers can select more active and enthusiastic students in grades and classes to participate in the daily management and maintenance of multimedia, allowing students to participate in multimedia management work, which not only improves work efficiency, but also gives students the opportunity to practice, saving manpower and financial resources. (Tianqi, Zhang ,Interviewing Boriboonsil Rangsit school , January 15, 2022)

b) Schools can provide teachers with some corresponding multimedia teaching courses, so that teachers can make better use of multimedia resources and better combine books with multimedia, so as to achieve better teaching effects. (Tianqi, Zhang ,Interviewing Boriboonsil Rangsit school , January 15, 2022)

1.6 Research for Developing the Quality of Chinese Language Study Program

a) Schools should actively advocate the establishment of teaching research, teaching method observation, teaching lectures, collective lesson preparation and random lecture system, through joint discussion and exchange of teaching and research, and solving practical problems encountered in teaching practice in a timely manner. (Tianqi, Zhang, Interviewing Boriboonsil Rangsit school, January 15, 2022)

b) To encourage teachers to reflect on teaching methods, through post-teaching reflections, reviewing, analyzing and summarizing the design and practice of the teaching process, recording experiences and lessons, communicating with other teachers in a timely manner, discussing, summarizing and reflecting, and constantly adjusting personal teaching habits, role positioning and teaching strategies, which is conducive to improving individual

professional quality, promoting individual professional development, and improving the teaching level to a new level in the future. (Interview from the teachers of Tanyarat school)

1.7 Coordination and Cooperation on Development the Chinese Language Study Program

a) The government should strengthen teaching and research activities, attach importance to the training of young teachers, increase teacher training efforts, and continuously improve the professional ability and level of teachers.

b) The government should provide financial support to schools to a certain extent and arrange a certain proportion of funds for teacher training. Care about teachers' work and life, and improve teachers' salaries and welfare benefits.

Conclusions

The overall level of academic administration of Chinese language study program in secondary schools of Pathumthani is at the highest level. The guidelines for the development of the academic administration of Chinese language study program in secondary schools of Pathumthani are as follows:

1.1 The guidelines for the development of Coordination and Cooperation on Developing the Chinese Language Study Program are as follows:

a. Building network inside and outside the school. (Chalee Wattanakaejohn , Interview February 2, 2022)

b. MOU with the educational institution PRC. (Chalee Wattanakaejohn , Interview February 2, 2022)

1.2 The guidelines for the Measurement and evaluation are as follows:

a. To set up effective educational

supervision systems using coaching and mentoring. (Chalee Wattanakaejohn ,Interview February 2, 2022)

b. Teaching supervision: the school' administrators must try coach and mentor about teaching supervision in order to obtain effectiveness in Chinese language. (Chalee Wattanakaejohn and Pawat Ngamkoonadham, Interview February 2, 2022)

c. Making different ways to test the students.

(Chalee Wattanakaejohn and Pawat Ngamkoonadham, Interview February 2, 2022)

d. Using an instrument with combination of oral and written tests to measure and evaluate the Chinese language performance of students. (Chalee Wattanakaejohn and Pawat Ngamkoonadham, Interview February 2, 2022)

1.3 The guidelines for the Curriculum management are as follows:

a. To fully mobilize teachers and actively carry out curriculum reform and construction in every year. (Chalee Wattanakaejohn ,Interview February 2, 2022)

b. Schools should take students as the center, develop diversified courses, and integrate and select teaching content and teaching methods. (Tianqi, Zhang, Interviewing BoriboonsilRangsit school , January 15, 2022)

1.4 The guidelines for the Research for Developing the Quality of Chinese Language Study Program are as follows:

a. To increase the academic seminars among Schools. (Yawang, Interviewing Boriboonsil Rangsit school , January 15, 2022)

1.5 The guidelines for the Director support are as follows:

a. The educational institution must recruit and select native Chinese teacher in order to

teach Chinese language. (Chalee Wattanakaejohn and Pawat Ngamkoonadham ,Interview February 2,2022)

1.6 The guidelines for the teaching process are as follows:

a. To control the students capacity in each class

b. Teachers should improve their own abilities, strengthen their understanding of Chinese teaching, and create a good classroom atmosphere.

1.7 The guidelines for the media setting are as follows:

a. Using different medium in the class to attract student's interest

Recommendations for Further Study

From the results of the reach, the researchers found that although the overall current state of academic administration of Chinese Language Study Program in Secondary Schools of Pathumthani is at the highest level,

but there are still several aspects that need to be improved, such as curriculum management, teaching process, measurement and evaluation, Coordination and Cooperation on Developing the Chinese Language Study Program ,which occupy an important position in academic management. If these problems are solved according to the guidelines, the overall current state of academic administration of Chinese language study program in secondary schools of Pathumthani will be at the highest level.

The Title for Further Study ought to be as follows:

1. An evaluation of academic administration of the Chinese language study program

2. An evaluation of management of the cooperation and operation in Chinese language study program

References

- Announcement Board of Teachers Council. (2013). *Knowledge capacity and professional experience of teachers, educational managers, educational administration and supervisors according to the regulations of the Teachers council of professional standards*. Bangkok: Thailand Government Printing Office.
- Assawarojchanakulchai, A. (2010). *The causal relationship of factors with the performance of private school teachers in chinese language teaching*. Doctor of Philosophy in Education Thesis, Silpakorn University.
- Chalee, W. (2022). *Interview*. Director of Suankularb Wittayalai Rangsit School.
- Jeesara, M. (2014). *The guidelines of academic administration for small schools of Khamphengphet educational service area office 2*. Master of Education, NakhonSawanrajabhat University.
- Kongkaew, T. (2022). *Interview*. Teacher of Thanyarat School.
- Ministry of Education (2013). *Manual for administration of basic education institution that are juristic personal*. Bangkok: Ministry of Education shipping organization and people in the delivery of goods.

- Ngamkoonadham, P. (2022). *Interview*. Deputy Director of Suankularb Wittayalai Rangsit School.
- Srisroi, B. (2008). *State and problems of academic administration in schools under the office of sakon nakhon education service area 3*. Master of Education, Sakon Nakhon Rajabhat University.
- Tianqi, Z. (2022). *Interview*. Chinese Teacher of Boriboonsil Rangsit School.
- Theppanya, D. (2022). *Interview*. Deputy Director of Thanyarat School.
- Wang, X. (2014). *The research on teaching Chinese language in secondary schools in Bangkok of Thailand*. Shandong Normal University. (in Chinese)
- Wang, Y. (2022). *Interview*. Chinese Teacher of Boriboonsil Rangsit School.
- Wongwanich, S. (2005). *Needs assessment*. Bangkok: Chulalongkorn University.
- Xie, H. (2011). *The analysis of current situations and solutions of teaching Chinese language in high school of Thailand*. Liaoning Normal University. (in Chinese)
- Zhuang, Y. (2017). *Academic administration of the Chinese language study program in upper secondary Schools of Bangkok Thailand*. Eastern Asia University.

การสื่อสารการตลาดและปัจจัยสังคมวัฒนธรรมที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการชำระค่าสินค้าผ่านโทรศัพท์มือถือด้วยแอปพลิเคชันของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย

Marketing Communication and Socio-Cultural Factor Affecting the Decision to Use a Mobile Payment Service with An Application of a Commercial Bank in Thailand

วีต้า สัตยารมณ¹ และ เยาวภา ปฐมศิริกุล¹

Vida Sattayarom¹ and Yaowapa Pathomsirikul¹

¹หลักสูตรบริหารธุรกิจดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย

¹Doctor of Business Administration Program, Eastern Asia University

Received: April 23, 2022

Revised: June 2, 2022

Accepted: June 2, 2022

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) สำรวจคุณลักษณะปัจจัยส่วนบุคคล และพฤติกรรมการใช้บริการชำระค่าสินค้าผ่านโทรศัพท์มือถือด้วยแอปพลิเคชันของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย (2) วิเคราะห์อิทธิพลของการสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการชำระค่าสินค้าผ่านแอปพลิเคชัน และ (3) วิเคราะห์อิทธิพลของปัจจัยสังคมวัฒนธรรมที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการชำระค่าสินค้าผ่านแอปพลิเคชัน การวิจัยนี้ใช้การวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง คือ Gen B (เกิดระหว่าง พ.ศ. 2489-2507 อายุ 57-75 ปี) จำนวน 600 คน สุ่มตัวอย่างแบบเป็นระบบ โดยใช้แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ ได้แก่ สถิติเชิงพรรณนา และ การวิเคราะห์สมการถดถอยโลจิสติก ผลการวิจัยพบว่า (1) ปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุ 57-75 ปี เป็นผู้เกษียณอายุ การศึกษาปริญญาตรี รายได้เฉลี่ยต่อเดือน 40,001-50,000 บาท มีพฤติกรรมการใช้บริการแอปพลิเคชันเพื่อสั่งอาหารออนไลน์จากร้านอาหารมากที่สุด ความถี่ในการใช้บริการเดือนละครั้ง ค่าใช้จ่ายในการใช้บริการเฉลี่ย 1,000 – 10,000 บาทต่อครั้ง เหตุผลสำคัญที่สุดที่ใช้บริการ คือ มีโปรโมชั่นที่ตรงใจ สื่อที่มีอิทธิพลในการตัดสินใจใช้บริการมาจากแอปพลิเคชันไลน์ (2) การสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการ ด้านการโฆษณา และการส่งเสริมการขาย ทำนายโอกาสการตัดสินใจเลือกแบรนด์แอปพลิเคชัน ส่วนการโฆษณา การประชาสัมพันธ์ การตลาดออนไลน์และสื่อสังคมออนไลน์ ทำนายโอกาสการตัดสินใจเลือกใช้ประเภทธุรกรรม และ การส่งเสริมการขาย กิจกรรมและประสบการณ์ การตลาดออนไลน์และสื่อสังคมออนไลน์ ทำนายโอกาสการตัดสินใจเลือกจำนวนหรือปริมาณซื้อผ่านแอปพลิเคชัน (3) ปัจจัยสังคมวัฒนธรรมด้านกลุ่มอ้างอิง ครอบครัว ชนทางสังคม วัฒนธรรมและวัฒนธรรมย่อย ทำนายโอกาสการตัดสินใจเลือกแบรนด์แอปพลิเคชัน ส่วนกลุ่มอ้างอิง ครอบครัว วัฒนธรรมและวัฒนธรรมย่อย ทำนายโอกาสการตัดสินใจเลือกใช้ประเภทธุรกรรม และ กลุ่มอ้างอิง ครอบครัว ชนทางสังคม ทำนายโอกาสการตัดสินใจเลือกจำนวนหรือปริมาณซื้อผ่านแอปพลิเคชัน

คำสำคัญ: การสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการ, ปัจจัยสังคมวัฒนธรรม, การตัดสินใจ, แอปพลิเคชันของธนาคารพาณิชย์

Abstract

The purpose of this research was to (1) explore the characteristics of personal factors and behavior of using mobile payment services using an application of commercial banks in Thailand. (2) analysis of the influence of integrated marketing communications affecting the decision to use the payment service via the application (3) analyze the influence of sociocultural factors affecting the decision to use the payment service through the application. This research uses quantitative research. The sample group was Gen B (born between 1946-1964, aged 57-75 years) with a total of 600 people. Systematic random sampling using questionnaires. The statistics used were descriptive statistics and logistic regression analysis. The results of the research found that (1) the personal factors of the sample group most of them were female, aged 57-75 years, retired, Bachelor's degree, average monthly income 40,001-50,000 baht. The behavior of using an application service to order food online from restaurants. The most frequency of using the service once a month. The average cost of using the service is 1,000 - 10,000 baht per time. The most important reason for using the service is that there is a promotion that like. The media influencing the decision to use the service comes from the LINE application (2) integrated Marketing Communications, advertising and sale promotion predicting opportunity decisions on brands application. Advertising, public relations, online marketing and social media predict decision opportunities on transaction types. And promotions, activities and experiences, online marketing and social media predict the probability of deciding on the amount or quantity of purchases made through the application (3) sociocultural factors of reference group, family, social class, culture and subculture predict application brand decision opportunities. Reference groups, families, cultures and subcultures predict the likelihood of a decision on transaction type and reference group, family, social class predict the likelihood of a decision on the amount or quantity of purchases made through the application.

Keywords: Integrated marketing communications, socio-cultural factors, decision-making, commercial bank applications

บทนำ

ใน พ.ศ. 2565 จากสถานการณ์ของการแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 ส่งผลต่อการใช้ชีวิตในภาวะปกติแบบใหม่ (new normal) และยังเป็นตัวเร่งให้เกิดการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีในชีวิตประจำวันอย่างรวดเร็วและมากขึ้นกว่าเดิม ทำให้ทุกธุรกิจต้องปรับตัวเพื่อให้สามารถส่งมอบสินค้าและบริการผ่านแพลตฟอร์มดิจิทัลต่าง ๆ เพื่อตอบสนองกับไลฟ์สไตล์ที่เปลี่ยนไปและสร้างความสะดวกสบายให้กับลูกค้า โดย “ธุรกิจธนาคารพาณิชย์” เป็นอีกหนึ่งธุรกิจที่ลูกค้าใช้บริการผ่านช่องทางออนไลน์มากขึ้น

อย่างเห็นได้ชัด หลังการแพร่ระบาดส่งผลให้ประชาชนลดการเดินทาง และหลีกเลี่ยงการไปทำธุรกรรมที่สาขาของธนาคาร โลกของเราได้เข้าสู่ยุคพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ (E-commerce) จึงทำให้การใช้จ่ายผ่านอินเทอร์เน็ตทำได้ง่ายและทั่วถึงทุกมุมโลก ธนาคารพาณิชย์ต่างออกมาตอบรับกระแสนี้ เพื่อให้ผู้ใช้บริการสามารถใช้งานได้สะดวกรวดเร็วยิ่งขึ้น การใช้งานธนาคารดิจิทัลปรับตัวเพิ่มสูงขึ้นในช่วงการแพร่ระบาด โดยคนส่วนใหญ่หันมาใช้บริการธนาคารผ่านมือถือ (Mobile Banking) มากกว่าเดิม

เช่นเดียวกับการใช้จ่ายผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์อื่น ๆ การให้ผู้ให้บริการทางการเงินเปิดเผยข้อมูลการเงินของลูกค้าของตนให้กับบุคคลที่สาม เช่น ฟินเทค บริษัทเทคโนโลยี และสถาบันการเงินอื่น ๆ จะยิ่งทำให้ลูกค้าสามารถเข้าถึงบริการทางการเงินได้อย่างสะดวก และเลือกใช้บริการที่ตรงกับความต้องการเฉพาะบุคคลได้ในรูปแบบเรียลไทม์ หากลูกค้าได้รับประสบการณ์ที่ไม่ดี พบปัญหาติดขัดในการใช้งาน หรือใช้งานยาก ความทรงจำที่ไม่ดีเหล่านี้จะส่งผลการตัดสินใจใช้บริการชำระค่าสินค้าผ่านโทรศัพท์มือถือด้วยแอปพลิเคชันของธนาคารพาณิชย์

กลุ่มผู้ใช้บริการที่ชำระค่าสินค้าผ่านโทรศัพท์มือถือด้วยแอปพลิเคชันของธนาคารพาณิชย์ ผู้บริโภคกลุ่ม Gen-B (Baby Boomer) เป็นกลุ่มคนที่เกิดระหว่างปี พ.ศ. 2489-2507 อายุ 57-75 ปี เป็นกลุ่มผู้สูงอายุที่ใช้เงินในการใช้จ่ายใช้สอยมากที่สุด กลุ่มนี้จะมีการซื้อของอย่างมีเหตุผล และซื้อของให้ลูกหลาน คนสูงอายุมักมองว่าการใช้เงินสดมีความสำคัญ เริ่มมีพฤติกรรมใช้โมบายแบงก์มากขึ้น แต่ยังคงใช้เงินสดในเรื่องที่ยังไม่แน่ใจ (Marketeeronline, 2019)

จากงานวิจัยพบว่าลูกค้ามีความภักดีต่อแบรนด์ธนาคารที่ตนใช้อยู่มากกว่าในอดีตในช่วงวิกฤตการแพร่ระบาด (ปราโมทย์ ยอดแก้ว, 2564, น. 11-22) และถึงแม้ว่าจะมีลูกค้าบางส่วนที่ต้องการเปลี่ยนไปทดลองใช้ผลิตภัณฑ์และบริการของธนาคารอื่น ๆ แต่ความภักดีนี้ย่อมไม่ใช่สิ่งที่แน่นอน ฉะนั้นการนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้และความรวดเร็วในการออกผลิตภัณฑ์และบริการทางการเงินให้ตรงกับความต้องการครอบคลุมทุกจุดสัมผัส (Touchpoints) ของลูกค้าต่างหากที่จะเป็นทางออกในระยะยาว ซึ่งแท้จริงแล้วธนาคารควรพิจารณาว่ากลุ่มผู้บริโภคกลุ่มใดที่ต้องการข้อเสนอในรูปแบบการใช้งานผ่านมือถือในรูปแบบใด หากต้องการให้กลุ่มผู้บริโภค Gen Y สนใจใช้งานชำระค่าสินค้าผ่านโทรศัพท์มือถือด้วยแอปพลิเคชันของธนาคารพาณิชย์เพิ่มมากขึ้น ดังนั้นจึงมีความจำเป็นต้องศึกษาถึง พฤติกรรมการใช้งาน ความคิดเห็นของลูกค้าต่อการสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการ ปัจจัยสังคม วัฒนธรรม และการตัดสินใจใช้บริการชำระค่าสินค้าผ่านโทรศัพท์มือถือด้วยแอปพลิเคชันของธนาคารพาณิชย์ ว่ากลุ่มผู้บริโภค Gen Y มีสิ่งใดกระตุ้นให้เกิดความต้องการใช้งานแอปพลิเคชันการชำระเงินด้วยโทรศัพท์มือถือ เพื่อกระตุ้น

ให้ผู้บริโภคเกิดการใช้งานที่มากขึ้นได้ในส่วนของธนาคารพาณิชย์จะสามารถพัฒนาแอปพลิเคชันให้เข้าถึงกลุ่มผู้ใช้งาน เกิดการรักษฐานลูกค้าเดิม และเพิ่มจำนวนลูกค้าให้มากขึ้น ซึ่งจะทำให้เกิดการพัฒนาทางด้านบริการต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนบุคคล พฤติกรรมการใช้บริการชำระค่าสินค้าผ่านโทรศัพท์มือถือด้วยแอปพลิเคชันของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย ของกลุ่ม Gen B
2. เพื่อวิเคราะห์อิทธิพลของการสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการที่ส่งผลต่อการตัดสินใจของกลุ่ม Gen B ที่ใช้บริการชำระค่าสินค้าผ่านโทรศัพท์มือถือด้วยแอปพลิเคชันของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย
3. เพื่อวิเคราะห์อิทธิพลของปัจจัยสังคมวัฒนธรรมที่ส่งผลต่อการตัดสินใจของกลุ่ม Gen B ที่ใช้บริการชำระค่าสินค้าผ่านโทรศัพท์มือถือด้วยแอปพลิเคชันของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย

แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยนี้ประยุกต์ใช้แนวคิด ทฤษฎี ที่เกี่ยวข้องในประเด็น ดังนี้

1. แนวคิดการตลาดแบบบูรณาการ จากการศึกษาดูการตลาดแบบบูรณาการ ตามแนวคิด ของ Kotler & Keller (2016, p.582) ได้ให้ความหมายว่า เป็นการมีส่วนร่วมของแบรนด์ และการขาย ในสภาพแวดล้อมการสื่อสารใหม่นี้แม้ว่าการโฆษณาจะเป็นองค์ประกอบหลักของโปรแกรมการสื่อสารการตลาด แต่ก็ไม่ใช่อะไรที่สำคัญที่สุดสำหรับการขายและการสร้างแบรนด์ และส่วนของลูกค้า เช่นเดียวกับบริษัทอื่น ๆ การสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการในงานวิจัยนี้ ประกอบด้วย การโฆษณา (advertising) การส่งเสริมการขาย (sales promotion) การตลาดเชิงกิจกรรมประสบการณ์ (event and experience) การประชาสัมพันธ์ (public relations) และ การตลาดออนไลน์และสื่อสังคมออนไลน์ (online marketing and social media) ผู้บริหารของธนาคารพาณิชย์ หรือนักการตลาด สามารถใช้ควบคุมทิศทางการดำเนินธุรกิจที่เกี่ยวกับการให้บริการแอปพลิเคชันเพื่อการชำระเงิน เพื่อส่งเสริมธุรกิจธนาคารพาณิชย์ก้าวหน้าเติบโตได้ ซึ่งการนำกลยุทธ์การตลาดแบบบูรณาการมาเป็นเครื่องมือ

มือทางการตลาด จะสามารถเพิ่มศักยภาพทางการแข่งขัน และช่วยส่งเสริมการตัดสินใจของลูกค้ากลุ่มเป้าหมายที่เป็นกลุ่ม Gen B ให้สนใจใช้งานแอปพลิเคชันเพื่อการชำระเงินของธนาคารพาณิชย์ได้ทั้งปัจจุบันและในอนาคต งานวิจัยเกี่ยวกับแนวคิดการตลาดแบบบูรณาการ ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจของกลุ่ม Gen B ที่ใช้บริการชำระค่าสินค้าผ่านโทรศัพท์มือถือด้วยแอปพลิเคชันของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย

ประเมษฐ์ สิริพิพัฒน์ และ ฐติกุล ไชยวรรณ (2559, น. 135-149) การให้ส่วนลดพิเศษ การสะสมแต้ม กิจกรรมร่วมสนุกให้ลูกค้าเสมอ ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ของผู้สูงอายุคนไทย รองลงมาคือการแจ้งโปรโมชั่นสินค้าใหม่ให้ลูกค้ารับรู้เสมอ การไม่คิดค่าธรรมเนียมในการส่งสินค้า มีสิทธิพิเศษอื่นให้ลูกค้า และการโฆษณาผ่านสื่ออื่นๆ ให้ลูกค้ารับรู้ได้ง่าย ตามลำดับ กฤตยา จันทรแสน ตอ อีราวัฒน์ ชมระกา และ พินิต เครือไทย (2558, น. 19-29) การตลาดออนไลน์และสื่อสังคมออนไลน์ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ของผู้สูงอายุมากที่สุด จารูวรรณ กิตตินราภรณ์ (2565, น. 172 – 187) การโฆษณาและสื่อสังคมออนไลน์ ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ของผู้สูงอายุมากที่สุด Akram, H., Khan, T. M., & Ahmad (2018, pp. 235-256) การสื่อสารผ่านสื่อสังคมออนไลน์จะส่งผลให้เกิดพฤติกรรม การซื้อออนไลน์ และการส่งเสริมการขายมีอิทธิพลอย่างมากต่อการซื้อออนไลน์ของผู้สูงอายุ นฤมล บุตรดี และ ณกมล จันทรสม (2557, น. 351-372) สื่อโฆษณาออนไลน์มีผลต่อการทำธุรกรรมทางการเงินผ่านโทรศัพท์มือถือทำให้เกิดการตัดสินใจใช้บริการชำระเงินผ่านแอปพลิเคชันโทรศัพท์มือถือ ศิริประภา ศรีวิโรจน์ และ ยาวภา ปฐมศิริกุล (2564, น. 76-89) การสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสำหรับผู้สูงอายุพบว่า เป็นด้านการประชาสัมพันธ์ การส่งเสริมการขาย การตลาดออนไลน์และสื่อสังคมออนไลน์

2. แนวคิดปัจจัยสังคมวัฒนธรรม จากการศึกษา ปัจจัยด้านสังคมวัฒนธรรมตามแนวคิดของ Schiffman & Wisenblit (2015, p.258) กล่าวถึงปัจจัยสังคมวัฒนธรรมว่าเป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องในชีวิตประจำวันของมนุษย์ โดยที่พฤติกรรมของคนหนึ่งที่ต้องมีความสัมพันธ์กับคนอื่น ๆ ในสังคม เกิดการถ่ายทอด การเรียนรู้ การออกกฎเกณฑ์ทางสังคม เพื่อเป็นบรรทัดฐานในการอยู่ร่วมกัน โดยมี

กระบวนการของสังคมและสิ่งแวดล้อมทางวัฒนธรรม เป็นส่วนสำคัญในการกำหนดลักษณะและพฤติกรรมของคนส่วนใหญ่ที่อยู่ในสังคมหรือกลุ่มชนชั้นเดียวกัน ซึ่งโดยส่วนใหญ่จะได้รับการถ่ายทอดจากบรรพบุรุษ ในงานวิจัยนี้ประกอบด้วย (1) กลุ่มอ้างอิง (2) ครอบครัว (3) ชั้นทางสังคม และ (4) วัฒนธรรมและวัฒนธรรมย่อย

งานวิจัยเกี่ยวกับแนวคิดปัจจัยด้านสังคมวัฒนธรรม ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจของกลุ่ม Gen B ที่ใช้บริการชำระค่าสินค้าผ่านโทรศัพท์มือถือด้วยแอปพลิเคชันของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย

จารูวรรณ กิตตินราภรณ์ (2565, น. 172 – 187) บุคคลในครอบครัวบอกต่อ และ ผู้ที่นำเชื่อถือนั่น ทำให้กลุ่ม Gen B มีแนวโน้มในการตัดสินใจซื้อเพิ่มขึ้น Rahman & Yu (2019, pp.193-208) ปัจจัยทางสังคมวัฒนธรรม-มีอิทธิพลอย่างมากต่อพฤติกรรมการซื้อของกลุ่มผู้สูงอายุ ชัยวัฒน์ วิชัยวงศ์ และ ทิพย์รัตน์ แสงเรืองรอบ (2562, น. 1-16) ปัจจัยทางสังคมวัฒนธรรมมีส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าช่องทางออนไลน์ กาญจนา แซ่ม้อย, กุลนิษฐ์ ศรีสุโข, ญาดา เฉลิมฉัตร, นัชฌา กิจโสภี, นิตยา ธรรมสอน และชุตินันท์ วิลามาต (2560, น. 116-125) ปัจจัยสังคมวัฒนธรรมและรูปแบบการดำเนินชีวิตส่งผลต่อการตั้งใจซื้อของผู้บริโภค พิมลอร ตันหัน (2559, น. 55-62) พฤติกรรม การเลือกใช้งานแอปพลิเคชันของผู้สูงอายุมักใช้ตามกันในกลุ่มเพื่อน ยาวภา ปฐมศิริกุล, โชติรส ขวัญชัย, เริ่ม ไสแจ่ม, และรัฐพล สันสน (2560, น. 178-192) ผู้สูงอายุ มักได้รับการบอกต่อจากเพื่อน ผู้เชี่ยวชาญ/พนักงานขาย ซึ่งมีผลต่อการเลือกแบรนด์และโอกาสเกิดความต้องการในการซื้อ

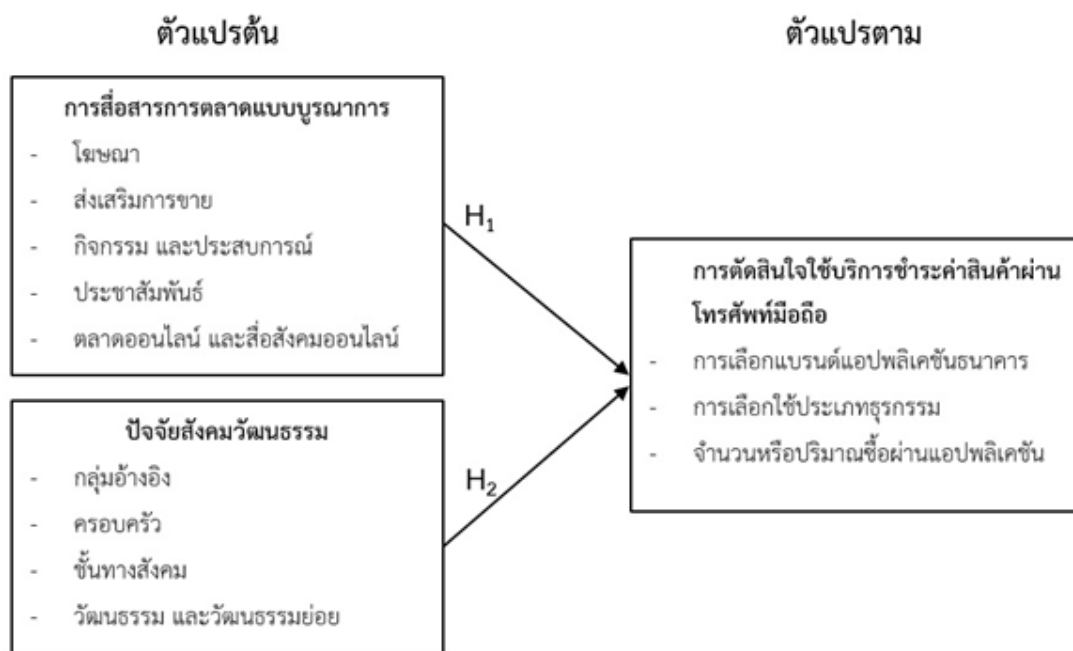
3. แนวคิดการตัดสินใจ จากการศึกษานโยบายการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์หรือบริการของผู้บริโภคตามแนวคิดของ Kotler & Keller (2012, p. 160) ที่กล่าวว่า จุดเริ่มต้นในการทำความเข้าใจพฤติกรรมของผู้บริโภคคือรูปแบบการตอบสนองต่อแรงกระตุ้นและสิ่งเร้าทางสภาพแวดล้อม กระตุ้นจิตสำนึกของผู้บริโภค และชุดของกระบวนการทางจิตวิทยารวมกับลักษณะเฉพาะบุคคลของผู้บริโภค ทำให้เกิดกระบวนการตัดสินใจ และสุดท้ายจึงเกิดการตัดสินใจซื้อ และจากแนวคิดของ Kotler & Keller (2016, p. 187) กล่าวว่า ผู้บริโภคจะมีการตัดสินใจซื้อสินค้าหรือบริการนั้น มีองค์ประกอบที่สามารถส่งผลต่อการตัดสินใจของลูกค้า

ได้แก่ การเลือกผลิตภัณฑ์ (product choice) การเลือกแบรนด์ (brand choice) การเลือกตัวแทนขาย (dealer choice) การเลือกเวลาในการซื้อ (purchase timing) จำนวนหรือปริมาณซื้อ (purchase amount) และการเลือกวิธีชำระเงิน (payment method) ซึ่งการที่ลูกค้ากลุ่มเป้าหมายที่เป็นผู้สูงอายุจะตัดสินใจใช้บริการชำระค่าสินค้าผ่านโทรศัพท์มือถือด้วยแอปพลิเคชันของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย โดยได้รับแรงจูงใจต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ สะดวกสบาย ต่อการใช้งานในชีวิตประจำวัน ซึ่งงานวิจัยนี้

ประกอบด้วย (1) การเลือกแบรนด์แอปพลิเคชันธนาคาร (brand choice) (2) การเลือกใช้ประเภทธุรกรรมในแอปพลิเคชัน (product choice) และ (3) จำนวนหรือปริมาณซื้อผ่านแอปพลิเคชัน (purchase amount)

กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยจึงกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย ดังแสดงใน ภาพที่1

ภาพ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย เรื่องการสื่อสารการตลาดและปัจจัยสังคมวัฒนธรรมที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการชำระค่าสินค้าผ่านโทรศัพท์มือถือด้วยแอปพลิเคชันของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย

สมมติฐานการวิจัย

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการ ปัจจัยสังคมวัฒนธรรม ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการชำระค่าสินค้าผ่านโทรศัพท์มือถือด้วยแอปพลิเคชันของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย ดังนั้น ผู้วิจัยจึงกำหนดสมมติฐานการวิจัยของตัวแปรดังกล่าว ดังต่อไปนี้

สมมติฐานข้อที่ 1 (H₁) ปัจจัยการตลาดแบบบูรณาการมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจใช้บริการชำระค่าสินค้าผ่านโทรศัพท์มือถือด้วยแอปพลิเคชันของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย

สมมติฐานข้อ 2 (H₂) ปัจจัยสังคมวัฒนธรรมมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจใช้บริการชำระค่าสินค้าผ่านโทรศัพท์

มือถือด้วยแอปพลิเคชันของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยในครั้งนี้ ใช้ระเบียบวิธีวิจัยการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา คือ ผู้บริโภคที่เคยใช้บริการชำระเงินผ่านแอปพลิเคชันโทรศัพท์มือถือของธนาคารในประเทศไทย ในรอบ 6 เดือนที่ผ่านมา โดยเป็นกลุ่มเป้าหมาย Gen-B (Baby Boomer) (กลุ่มคนที่เกิดระหว่างปี พ.ศ. 2489-2507 อายุ 57-75 ปี) เป็นผู้ใช้งานแอปพลิเคชันของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย จาก 5 ธนาคารชั้นนำ ได้แก่ (1) ธนาคารกสิกรไทย (2) ธนาคารไทยพาณิชย์ (3) ธนาคารกรุงไทย (4) ธนาคารกรุงศรีอยุธยา

และ (5) ธนาคารทหารไทยธนชาติ กำหนดกำหนดขนาดตัวอย่างจากตารางจำนวนตัวอย่างโดยสูตรของคอคแรน (Cochran, 1977 อ้างถึงใน ธีรภูมิ เอกะกุล, 2543) ที่ระดับความเชื่อมั่น ร้อยละ 95 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 62 ความคลาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่างที่ยอมให้เกิดขึ้นได้ เท่ากับ 5 เลือกตัวอย่างแบบเป็นระบบ (systematic random sampling) ขนาดตัวอย่างที่ต้องการจะเท่ากับจำนวน 600 คน

ขั้นการเลือกหน่วยสุ่ม คือ การสุ่มเลือกหน่วยวิเคราะห์ (unit of analysis) เป็นการเลือกหน่วยที่ผู้วิจัยต้องการศึกษาโดยอาศัยความน่าจะเป็น การสุ่มตัวอย่างอย่างมีระบบ (Systematic Random Sampling) โดยวิธีเก็บตัวอย่างแบบออนไลน์ ติดต่อผู้ดูแลเพจเฟซบุ๊กขอรายชื่อสมาชิกมาทำการสุ่มตัวอย่างโดยเว้นช่วงระยะห่าง

หน่วยวิเคราะห์ เป็นเพจเฟซบุ๊กที่เกี่ยวข้องกับการซื้อขายสินค้า/บริการในประเทศไทย จาก 12 ประเภทสินค้า/บริการ หน่วยของการสุ่มตัวอย่าง เป็นเพจเฟซบุ๊กที่ทำการสุ่มเลือกหน่วยสุ่ม จำนวน 12 ประเภทสินค้า/บริการ อย่างละ 1 เพจ ทำให้ได้หน่วยสุ่ม 12 เพจเฟซบุ๊ก ได้แก่ กลุ่ม 1 สินค้าอุปโภคบริโภค กลุ่ม 2 แฟชั่น/เครื่องแต่งกาย กลุ่ม 3 อุปกรณ์ไอที กลุ่ม 4 เครื่องใช้ภายในบ้าน กลุ่ม 5 สุขภาพและความงาม กลุ่ม 6 ทัศนียภาพ/เครื่องประดับ กลุ่ม 7 สิ่งอาหารออนไลน์ กลุ่ม 8 ร้านอาหาร กลุ่ม 9 การเดินทางท่องเที่ยว กลุ่ม 10 ดารวโนโหลด กลุ่ม 11 บ้านเทิง และ กลุ่ม 12 การเงิน/การลงทุน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

งานวิจัยนี้ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัย โดยการสร้างเครื่องมือขึ้นจากการรวบรวมข้อมูลจากหนังสือ ตำรา บทความ ผลงานวิจัย นำมากำหนดประเด็นขอบเขตให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ และประโยชน์ของการวิจัย ดำเนินการสร้าง แบบสอบถามฉบับร่าง นำไปทดสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ว่าข้อคำถามสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัยและ นิยามศัพท์ และความถูกต้องในสำนวนภาษา นำแบบสอบถามผ่านการทดสอบคุณภาพของเครื่องมือค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (content validity) ด้วยวิธีการหาค่า IOC (index of item objective congruence) แต่ละข้อคำถาม โดยทุกข้อคำถามมีค่า 0.60 ขึ้นไป (Revinelli & Hamlieton, 1977,

pp. 49-60) โดยค่าดัชนี IOC ของข้อคำถามทั้งสิ้นจำนวน 65 ข้อ มีค่าดัชนี IOC มากกว่า 0.6 จำนวน 57 ข้อ และค่าดัชนี IOC ต่ำกว่า 0.6 จำนวน 8 ข้อ ที่ต้องดำเนินการปรับปรุงแก้ไขข้อคำถามก่อนการนำไปทดลองใช้ (try-out) กับกลุ่มที่มีลักษณะ คล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการศึกษา จำนวน 30 ชุด แล้วนำมาทดสอบหาความเชื่อมั่น โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา ของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) ซึ่งค่าสัมประสิทธิ์ที่ได้ต้องมีค่ามากกว่า 0.8 (กัลยา วาณิชขัญชา, 2555, น. 34-42) ผลการหาค่าความเชื่อมั่น ของแบบสอบถาม ตอนที่ 2 การสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการ จำนวน 16 ข้อ ได้เท่ากับ 0.870 ตอนที่ 3 ปัจจัยสังคมวัฒนธรรม จำนวน 12 ข้อ ได้เท่ากับ 0.957 และ ตอนที่ 4 การตัดสินใจซื้อ จำนวน 3 ข้อ ได้เท่ากับ 0.911 มีแบบสอบถามทั้งฉบับมีค่าเท่ากับ 0.934 ซึ่งมากกว่า 0.8 ซึ่งถือว่าแบบสอบถามมีความเชื่อถือได้

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้เครื่องมือแบบสอบถามที่ผ่านการหาความความเชื่อมั่น ไปเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง Gen-B (Baby Boomer) กลุ่มคนที่เกิดระหว่างปี พ.ศ. 2489-2507 อายุ 57-75 ปี เป็นผู้ใช้งานแอปพลิเคชันของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย ในรอบ 6 เดือนที่ผ่านมาโดยวิธีการเก็บตัวอย่างแบบออนไลน์ จำนวน 600 ตัวอย่าง แล้วนำมาตรวจสอบข้อมูล (editing) การลงรหัสข้อมูล (coding) และบันทึกข้อมูล (data input) เพื่อเตรียมการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ (1) สถิติเชิงพรรณนา (descriptive statistics) ประกอบด้วย การแจกแจงความถี่ (frequency) ค่าร้อยละ (percentage) ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (arithmetic mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) เพื่ออธิบายปัจจัยส่วนบุคคล พฤติกรรมการใช้บริการ และการตัดสินใจใช้ใช้บริการชำระค่าสินค้าผ่านโทรศัพท์มือถือด้วยแอปพลิเคชันของธนาคารพาณิชย์ ของกลุ่มตัวอย่าง Gen B เพื่ออธิบายความคิดเห็นต่อปัจจัยการสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการ ปัจจัยสังคมวัฒนธรรม (2) การวิเคราะห์

ปัจจัยการสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการที่ส่งผลต่อการตัดสินใจของกลุ่ม Gen B ในการใช้บริการชำระค่าสินค้าผ่านโทรศัพท์มือถือด้วยแอปพลิเคชันของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย โดยใช้สถิติการวิเคราะห์สมการถดถอยโลจิสติก (3) การวิเคราะห์ปัจจัยสังคมวัฒนธรรมที่ส่งผลต่อการตัดสินใจของกลุ่มของ Gen B ในการใช้บริการชำระค่าสินค้าผ่านโทรศัพท์มือถือด้วยแอปพลิเคชันของ

ธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย โดยใช้สถิติการวิเคราะห์สมการถดถอยโลจิสติก

ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ผลการสำรวจคุณลักษณะส่วนบุคคล พฤติกรรมการใช้บริการชำระค่าสินค้าผ่านโทรศัพท์มือถือด้วยแอปพลิเคชันของธนาคารพาณิชย์ ของกลุ่ม Gen B

ตาราง 1

จำนวน ร้อยละ ของกลุ่มตัวอย่าง Gen B ที่ใช้บริการชำระค่าสินค้าผ่านโทรศัพท์มือถือด้วยแอปพลิเคชันของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย

ปัจจัยส่วนบุคคล		จำนวน	ร้อยละ
เพศ	ชาย	225	37.5
	หญิง	375	62.5
อายุ	57 - 75 ปี	600	100
อาชีพ	นักศึกษา	0	0
	เจ้าของกิจการ/ธุรกิจส่วนตัว	20	3.3
	พนักงานบริษัทเอกชน	95	15.8
	ข้าราชการ	126	21.0
	รัฐวิสาหกิจ	166	27.7
	ผู้เกษียณอายุ	180	30.0
	อาชีพอิสระ/ฟรีแลนซ์	13	2.2
ระดับการศึกษาสูงสุด	ประถมศึกษา	1	0.2
	มัธยมศึกษา	1	0.2
	ปวส./อนุปริญญา	7	1.2
	ปริญญาตรี	538	89.7
	ปริญญาโท	49	8.2
	ปริญญาเอก	4	0.7
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน	น้อยกว่าหรือเท่ากับ 10,000 บาท	3	0.5
	10,001 – 20,000 บาท	25	4.2
	20,001 – 30,000 บาท	50	8.3
	30,001 – 40,000 บาท	140	23.3
	40,001 – 50,000 บาท	257	42.8
	50,001 – 60,000 บาท	97	16.2
	60,001 – 70,000 บาท	9	1.5
	มากกว่า 70,000 บาท ขึ้นไป	19	3.2

จากตาราง 1 ผลการวิจัยคุณลักษณะทั่วไปของ กลุ่ม Gen B ด้านปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ส่วนใหญ่เป็น เพศหญิง อายุระหว่าง 57-75 ปี อาชีพผู้เกษียณอายุ ระดับ การศึกษาปริญญาตรี และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 40,001-50,000 บาท

ตาราง 2

จำนวน ร้อยละ พฤติกรรมการใช้บริการของกลุ่ม Gen B ในการชำระค่าสินค้าผ่านโทรศัพท์มือถือด้วยแอปพลิเคชันของ ธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย

พฤติกรรมการใช้บริการ			
รายการ	คุณลักษณะ	จำนวน	ร้อยละ
การใช้แอปพลิเคชันของธนาคารพาณิชย์เพื่อซื้อสินค้า/บริการ ประเภทใดมากที่สุด	สินค้าอุปโภคบริโภค	38	6.3
	แฟชั่น/เครื่องแต่งกาย	40	6.7
	อุปกรณ์ไอที	49	8.2
	เครื่องใช้ภายในบ้าน	22	3.7
	สุขภาพและความงาม	52	8.7
	อัญมณีและเครื่องประดับ	35	5.8
	สั่งอาหารออนไลน์	180	30.0
	ร้านอาหาร	136	22.7
	การเดินทาง/ท่องเที่ยว	18	3.0
	ดาวน์โฮลด์	7	1.2
	บันเทิง	3	0.5
	การเงิน/การลงทุน	20	3.3
สถานที่ซื้อสินค้า/บริการโดยการชำระเงินผ่านแอปพลิเคชันของธนาคารพาณิชย์	ร้านค้าปลีกมีหน้าร้าน	42	7.0
	สถานที่จัดงานแสดงสินค้า	89	14.8
	ร้านค้าออนไลน์	167	27.8
	ร้านอาหาร	302	50.3
ความถี่ในการใช้บริการชำระเงินผ่านแอปพลิเคชันของธนาคารพาณิชย์	มากกว่าสัปดาห์ละ 1 ครั้ง	14	2.3
	สัปดาห์ละครั้ง	114	19.0
	ระหว่าง 2 – 3 สัปดาห์ต่อครั้ง	156	26.0
	เดือนละครั้ง	261	43.5
	ระหว่าง 2 – 3 เดือนต่อครั้ง	48	8.0
	มากกว่า 3 เดือนต่อครั้ง	7	1.2
ค่าใช้จ่ายในการใช้บริการชำระค่าสินค้า/บริการผ่านแอปพลิเคชันธนาคารพาณิชย์ เฉลี่ยต่อครั้ง	ต่ำกว่า 1,000 บาท	235	39.2

	1,000 – 10,000 บาท	301	50.2
	10,001 – 50,000 บาท	62	10.3
	มากกว่า 50,000 บาทขึ้นไป	2	0.3
เหตุผลสำคัญที่สุดที่ใช้บริการชำระค่าสินค้า/บริการ ผ่านแอปพลิเคชันธนาคารพาณิชย์	ระบบชำระเงินผ่านแอปพลิเคชันใช้งานง่าย	14	2.3
	ได้รับความสะดวก รวดเร็ว	146	24.3
	มีโปรโมชั่นที่ตรงใจ	221	36.8
	ได้รับราคาสินค้า/บริการ ถูกกว่าที่เคยเจอ	79	13.2
	เป็นสินค้า/บริการ ที่มีจำหน่ายทางออนไลน์	37	6.2
	มีการรับประกันความพอใจ	34	5.7
	ร้านค้ามีความน่าเชื่อถือ	59	9.8
	เชื่อมั่นความปลอดภัยในการซื้อ	9	1.5
	คำแนะนำจากผู้ใช้งานจริง	1	0.2
สื่อที่มีอิทธิพล ต่อการตัดสินใจชำระค่าสินค้า/บริการ ผ่านแอปพลิเคชันธนาคารพาณิชย์	หนังสือพิมพ์/นิตยสาร/แผ่นพับ	7	1.2
	โทรทัศน์	46	7.7
	วิทยุ	24	4.0
	แอปพลิเคชันไลน์	291	48.5
	เว็บไซต์	165	27.5
	เฟซบุ๊ก	40	6.7
	พนักงานขาย ณ สถานที่ซื้อสินค้า	17	2.8
	การบอกต่อจากผู้ที่เคยซื้อสินค้า	10	1.7

จากตาราง 2 พฤติกรรมการใช้บริการชำระค่าสินค้าผ่านโทรศัพท์มือถือด้วยแอปพลิเคชันของธนาคารพาณิชย์ ของกลุ่ม Gen B พบว่า ใช้แอปพลิเคชันของธนาคารพาณิชย์เพื่อสั่งอาหารออนไลน์มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 30 สถานที่ซื้อสินค้า/บริการโดยการชำระเงินผ่านแอปพลิเคชันของธนาคารพาณิชย์มากที่สุดคือร้านอาหาร คิดเป็นร้อยละ 50.3 ความถี่ในการใช้บริการชำระเงินผ่านแอปพลิเคชันของธนาคารพาณิชย์มากที่สุดคือเดือนละครึ่ง คิดเป็นร้อยละ 43.5 ค่าใช้จ่ายในการใช้บริการชำระค่าสินค้า/บริการ ผ่านแอปพลิเคชันธนาคารพาณิชย์ โดยเฉลี่ยต่อครั้งมากที่สุดคือ 1,000 – 10,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 50.2 เหตุผลสำคัญที่สุดที่ใช้บริการชำระค่าสินค้า/บริการ ผ่านแอปพลิเคชันธนาคารพาณิชย์มากที่สุดคือ มีโปรโมชั่นที่ตรงใจ คิดเป็นร้อยละ 36.8 ผู้มีอิทธิพลต่อการ

ตัดสินใจชำระค่าสินค้า/บริการผ่านแอปพลิเคชันธนาคารพาณิชย์มากที่สุดคือ บุคคลในครอบครัว คิดเป็นร้อยละ 36.7 และการรับรู้ข้อมูลข่าวสารมากที่สุดคือ จากช่องทางแอปพลิเคชันไลน์ คิดเป็นร้อยละ 48.5

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติก ของปัจจัยการสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการ ที่มีอิทธิพลต่อใช้บริการชำระค่าสินค้าผ่านโทรศัพท์มือถือด้วยแอปพลิเคชันของธนาคารพาณิชย์ของกลุ่ม Gen B ในประเทศไทย

ผลการทดสอบสมมติฐานข้อที่ 1 พบว่า ปัจจัยการสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการด้านการโฆษณา และการส่งเสริมการขาย สามารถทำนายโอกาสการตัดสินใจเลือกแบรนด์แอปพลิเคชันธนาคารโดยรวมได้ร้อยละ 57.0 ดังแสดงข้อมูลใน ตารางที่ 1

ปัจจัยการสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการด้าน

การโฆษณา การประชาสัมพันธ์ การตลาดออนไลน์และสื่อสังคมออนไลน์ สามารถทำนายโอกาสการตัดสินใจเลือกใช้ประเภทธุรกรรมธนาคารโดยรวมได้ร้อยละ 68.0 ดังแสดงข้อมูลในตารางที่ 2

ปัจจัยการสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการด้านการส่งเสริมการขาย กิจกรรมและประสบการณ์ การตลาดออนไลน์ และสื่อสังคมออนไลน์ สามารถทำนายโอกาสการตัดสินใจเลือกจำนวนหรือปริมาณซื้อผ่านแอปพลิเคชันโดยรวมได้ร้อยละ 73.0 ดังแสดงข้อมูลใน ตารางที่ 3

ตาราง 3

การวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติก ของปัจจัยการสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการ ที่มีอิทธิพลการตัดสินใจเลือกแบรนด์แอปพลิเคชันธนาคารพาณิชย์ของกลุ่ม Gen B ในประเทศไทย

ตัวแปร	B	S.E.	Wald	df	Sig.	Exp(B)
การโฆษณา	0.24	0.12	4.34	1	0.037	1.28
การส่งเสริมการขาย	-0.35	0.18	3.92	1	0.048	0.70
ค่าคงที่	0.49	1.01	0.23	1	0.628	1.63

จากตาราง 3 การวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติก ทำนายการตัดสินใจเลือกใช้แบรนด์แอปพลิเคชันธนาคารพาณิชย์ของกลุ่ม Gen B ในประเทศไทย จากตัวแปรอิสระคือ การโฆษณา การส่งเสริมการขาย กิจกรรมและประสบการณ์ การประชาสัมพันธ์ ตลาดออนไลน์และสื่อสังคมออนไลน์ โดยตัวแปรตาม ได้แก่ ธนาคารในกำกับของรัฐบาล และ ธนาคารเอกชนอื่น ๆ ผลการวิเคราะห์พบว่า การโฆษณา (sig = 0.037) และการส่งเสริมการขาย (sig. = 0.048) มีอิทธิพลต่อตัวแปรตาม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แสดงว่า เมื่อการโฆษณาเพิ่มขึ้น 1 หน่วย จะมีโอกาสมากขึ้นที่ กลุ่ม Gen B ที่ใช้แอปพลิเคชันของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทยจะตัดสินใจ

เลือกธนาคารในกำกับของรัฐบาล มากกว่ากลุ่ม Gen B ที่ตัดสินใจเลือกใช้ธนาคารเอกชนอื่น ๆ จำนวน 1.28 ในขณะเดียวกันเมื่อการส่งเสริมการขายเพิ่มขึ้น 1 หน่วย จะมีโอกาสที่กลุ่ม Gen B ที่ใช้แอปพลิเคชันของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทยจะตัดสินใจเลือกใช้ธนาคารในกำกับของรัฐบาล น้อยกว่ากลุ่ม Gen B ที่ตัดสินใจเลือกใช้ธนาคารเอกชนอื่น ๆ น้อยลงร้อยละ 30.00 และจากค่าสัมประสิทธิ์ที่ได้สามารถเขียนสมการ ดังนี้

$$\text{Ln (เลือกแบรนด์แอปพลิเคชันธนาคารพาณิชย์ของกลุ่ม Gen B)} = 0.49 + 0.24 (\text{การโฆษณา}) - 0.35 (\text{การส่งเสริมการขาย})$$

ตาราง 4

การวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติก ของปัจจัยการสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการ ที่มีอิทธิพลการตัดสินใจเลือกใช้ประเภทธุรกรรมธนาคารพาณิชย์ของกลุ่ม Gen B ในประเทศไทย

ตัวแปร	B	S.E.	Wald	df	Sig.	Exp(B)
การโฆษณา	0.28	0.13	4.60	1	0.032	1.33
การประชาสัมพันธ์	-0.41	0.20	4.01	1	0.045	0.66
การตลาดออนไลน์ และสื่อสังคมออนไลน์	-0.39	0.20	3.38	1	0.046	0.68
ค่าคงที่	0.80	1.09	0.54	1	0.464	2.23

จากตาราง 4 การวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติก ทำนายการตัดสินใจเลือกใช้บริการธุรกรรมธนาคารพาณิชย์ของกลุ่ม Gen B ในประเทศไทย จากตัวแปรอิสระคือ การโฆษณา การส่งเสริมการขาย กิจกรรมและประสบการณ์ การประชาสัมพันธ์ ตลาดออนไลน์และสื่อสังคมออนไลน์ โดยตัวแปรตาม ได้แก่ การโอนเงิน และการทำธุรกรรมอื่น ๆ ผลการวิเคราะห์พบว่า การโฆษณา ($\text{sig} = 0.032$) การประชาสัมพันธ์ ($\text{sig} = 0.045$) และการตลาดออนไลน์ และสื่อสังคมออนไลน์ ($\text{sig} = 0.046$) มีอิทธิพลต่อตัวแปรตาม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แสดงว่า เมื่อ เมื่อการโฆษณาเพิ่มขึ้น 1 หน่วยจะมีโอกาสมากขึ้นที่ กลุ่ม Gen B ที่ใช้แอปพลิเคชันของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทยจะตัดสินใจเลือกใช้บริการโอนเงิน

ตาราง 5

การวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติก ของปัจจัยการสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการ ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกจำนวนหรือปริมาณซื้อผ่านแอปพลิเคชันธนาคารพาณิชย์ของกลุ่ม Gen B ในประเทศไทย

ตัวแปร	B	S.E.	Wald	df	Sig.	Exp(B)
การส่งเสริมการขาย	0.42	0.20	4.71	1	0.03	1.53
กิจกรรม และประสบการณ์	-0.48	0.19	6.56	1	0.01	0.62
การตลาดออนไลน์ และสื่อสังคมออนไลน์	0.41	0.20	4.24	1	0.04	1.50
ค่าคงที่	-1.34	1.12	1.43	1	0.23	0.26

จากตาราง 5 การวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติก ทำนายการตัดสินใจเลือกจำนวนหรือปริมาณซื้อผ่านแอปพลิเคชันธนาคารพาณิชย์ของกลุ่ม Gen B ในประเทศไทย จากตัวแปรอิสระคือ การโฆษณา การส่งเสริมการขาย กิจกรรมและประสบการณ์ การประชาสัมพันธ์ ตลาดออนไลน์และสื่อสังคมออนไลน์ โดยตัวแปรตาม ได้แก่ บ่อยและไม่บ่อย ผลการวิเคราะห์พบว่า การส่งเสริมการขาย ($\text{sig} = 0.03$) กิจกรรมและประสบการณ์ ($\text{sig} = 0.01$) และการตลาดออนไลน์ และสื่อสังคมออนไลน์ ($\text{sig} = 0.04$) มีอิทธิพลต่อตัวแปรตาม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แสดงว่า เมื่อการส่งเสริมการขาย และการตลาดออนไลน์และสื่อสังคมออนไลน์ เพิ่มขึ้น 1 หน่วยจะมีโอกาสมากขึ้นที่ กลุ่ม Gen B ที่ใช้แอปพลิเคชันของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทยจะตัดสินใจใช้บ่อย มากกว่ากลุ่ม Gen B ที่ใช้แอปพลิเคชันของธนาคารพาณิชย์จะตัดสินใจใช้ไม่บ่อย

เงิน มากกว่ากลุ่ม Gen B ที่ใช้แอปพลิเคชันของธนาคารพาณิชย์จะตัดสินใจเลือกใช้บริการธุรกรรมอื่น ๆ จำนวน 1.33 ในขณะเดียวกันเมื่อการประชาสัมพันธ์ และการตลาดออนไลน์และสื่อสังคมออนไลน์เพิ่มขึ้น 1 หน่วย จะมีโอกาสที่กลุ่ม Gen B ที่ใช้แอปพลิเคชันของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทยจะตัดสินใจเลือกใช้บริการโอนเงิน น้อยกว่ากลุ่ม Gen B ที่ตัดสินใจเลือกใช้บริการธุรกรรมอื่น ๆ น้อยลงร้อยละ 34.00 และ 32.00 ตามลำดับ และจากค่าสัมประสิทธิ์ที่ได้สามารถเขียนสมการ ดังนี้

$\text{Ln}(\text{เลือกใช้บริการธุรกรรมธนาคารพาณิชย์ของกลุ่ม Gen B}) = 0.80 + 0.28 (\text{การโฆษณา}) - 0.41 (\text{การประชาสัมพันธ์}) - 0.39 (\text{การตลาดออนไลน์ และสื่อสังคมออนไลน์})$

จำนวน 1.53 และ 1.50 ตามลำดับ ในขณะเดียวกันเมื่อ กิจกรรมและประสบการณ์ เพิ่มขึ้น 1 หน่วย จะมีโอกาสที่กลุ่ม Gen B ที่ใช้แอปพลิเคชันของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทยจะตัดสินใจเลือกใช้บ่อย น้อยกว่ากลุ่ม Gen B ที่ตัดสินใจเลือกใช้ไม่บ่อย น้อยลงร้อยละ 38.00 และจากค่าสัมประสิทธิ์ที่ได้สามารถเขียนสมการ ดังนี้

$\text{Ln}(\text{จำนวนหรือปริมาณซื้อผ่านแอปพลิเคชันธนาคารพาณิชย์ของกลุ่ม Gen B}) = -1.34 + 0.42 (\text{การส่งเสริมการขาย}) - 0.48 (\text{กิจกรรม และประสบการณ์}) + 0.41 (\text{การตลาดออนไลน์และสื่อสังคมออนไลน์})$

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติก ของปัจจัยสังคมวัฒนธรรม ที่มีอิทธิพลต่อใช้บริการชำระค่าสินค้าผ่านโทรศัพท์มือถือด้วยแอปพลิเคชันของธนาคารพาณิชย์ของกลุ่ม Gen B ในประเทศไทย

ผลการทดสอบสมมติฐานข้อที่ 2 พบว่า ปัจจัย

สังคมวัฒนธรรมด้าน กลุ่มอ้างอิง ครอบครัว ชั้นทางสังคม วัฒนธรรมและวัฒนธรรมย่อย สามารถทำนายโอกาสการตัดสินใจเลือกแบรนด์แอปพลิเคชันธนาคารโดยรวมได้ร้อยละ 61.0 ดังแสดงข้อมูลใน ตารางที่ 4

ปัจจัยสังคมวัฒนธรรมด้าน กลุ่มอ้างอิง ครอบครัว วัฒนธรรมและวัฒนธรรมย่อยสามารถทำนายโอกาสการ

ตัดสินใจเลือกใช้ประเภทธุรกรรมธนาคารโดยรวมได้ร้อยละ 66.3 ดังแสดงข้อมูลในตารางที่ 5

ปัจจัยสังคมวัฒนธรรมด้าน กลุ่มอ้างอิง ครอบครัว ชั้นทางสังคม สามารถทำนายโอกาสการตัดสินใจเลือกจำนวนหรือปริมาณซื้อผ่านแอปพลิเคชันโดยรวมได้ร้อยละ 73.8 ดังแสดงข้อมูลใน ตารางที่ 6

ตาราง 6

การวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติก ของปัจจัยสังคมวัฒนธรรม ที่มีอิทธิพลการตัดสินใจเลือกแบรนด์แอปพลิเคชันธนาคารพาณิชย์ของกลุ่ม Gen B ในประเทศไทย

ตัวแปร	B	S.E.	Wald	df	Sig.	Exp(B)
กลุ่มอ้างอิง	-0.39	0.18	4.51	1	0.034	0.68
ครอบครัว	-0.36	0.18	3.90	1	0.048	0.70
ชั้นทางสังคม	0.46	0.18	6.31	1	0.012	1.59
วัฒนธรรมและวัฒนธรรมย่อย	-0.35	0.17	4.05	1	0.044	0.71
ค่าคงที่	2.30	0.75	9.44	1	0.002	9.94

จากตาราง 6 การวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติก ทำนายการตัดสินใจเลือกใช้แบรนด์แอปพลิเคชันธนาคารพาณิชย์ของกลุ่ม Gen B ในประเทศไทย จากตัวแปรอิสระ คือ กลุ่มอ้างอิง ครอบครัว ชั้นทางสังคม วัฒนธรรมและวัฒนธรรมย่อย โดยตัวแปรตาม ได้แก่ ธนาคารในกำกับของรัฐบาล และ ธนาคารเอกชนอื่น ๆ ผลการวิเคราะห์พบว่า กลุ่มอ้างอิง (sig = 0.034) ครอบครัว (sig. = 0.048) ชั้นทางสังคม (sig. = 0.012) วัฒนธรรมและวัฒนธรรมย่อย (sig = 0.044) มีอิทธิพลต่อตัวแปรตาม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แสดงว่า เมื่อกลุ่มอ้างอิง ครอบครัว วัฒนธรรมและวัฒนธรรมย่อย เพิ่มขึ้น 1 หน่วย จะมีโอกาสที่กลุ่ม Gen B ที่ใช้แอปพลิเคชันของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทยจะตัดสินใจเลือกใช้ธนาคารในกำกับของรัฐบาล

น้อยกว่ากลุ่ม Gen B ที่ตัดสินใจเลือกใช้ธนาคารเอกชนอื่น ๆ น้อยลงร้อยละ 32.00 30.00 และ 29.00 ตามลำดับ ในขณะที่เมื่อชั้นทางสังคมเพิ่มขึ้น 1 หน่วย จะมีโอกาสมากขึ้นที่ กลุ่ม Gen B ที่ใช้แอปพลิเคชันของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทยจะตัดสินใจเลือกธนาคารในกำกับของรัฐบาล มากกว่ากลุ่ม Gen B ที่ตัดสินใจเลือกใช้ธนาคารเอกชนอื่น ๆ จำนวน 1.59 และจากค่าสัมประสิทธิ์ที่ได้สามารถเขียนสมการ ดังนี้

$$\ln(\text{เลือกแบรนด์แอปพลิเคชันธนาคารพาณิชย์ของกลุ่ม Gen B}) = 2.30 - 0.39 (\text{กลุ่มอ้างอิง}) - 0.36 (\text{ครอบครัว}) + 0.46 (\text{ชั้นทางสังคม}) - 0.35 (\text{วัฒนธรรมและวัฒนธรรมย่อย})$$

ตาราง 7

การวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติก ของปัจจัยการสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการ ที่มีอิทธิพลการตัดสินใจเลือกใช้ประเภทธุรกรรมธนาคารพาณิชย์ของกลุ่ม Gen B ในประเทศไทย

ตัวแปร	B	S.E.	Wald	df	Sig.	Exp(B)
กลุ่มอ้างอิง	-0.41	0.19	4.58	1	0.032	0.66
ครอบครัว	0.43	0.19	5.05	1	0.025	1.53
วัฒนธรรมและวัฒนธรรมย่อย	-0.48	0.18	6.78	1	0.009	0.62
ค่าคงที่	0.99	0.79	1.58	1	0.21	2.70

จากตาราง 7 การวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติก ทำนายการตัดสินใจเลือกใช้ประเภทธุรกรรมธนาคารพาณิชย์ของกลุ่ม Gen B ในประเทศไทย จากตัวแปรอิสระคือ จากตัวแปรอิสระคือ กลุ่มอ้างอิง ครอบครัว ขึ้นทางสังคม วัฒนธรรมและวัฒนธรรมย่อย โดยตัวแปรตาม ได้แก่ การโอนเงิน และ การทำธุรกรรมอื่น ๆ ผลการวิเคราะห์พบว่า กลุ่มอ้างอิง (sig = 0.032) ครอบครัว (sig. = 0.025) วัฒนธรรมและวัฒนธรรมย่อย (sig = 0.009) มีอิทธิพลต่อตัวแปรตาม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แสดงว่า เมื่อกลุ่มอ้างอิง และ วัฒนธรรมและวัฒนธรรมย่อย เพิ่มขึ้น 1 หน่วย จะมีโอกาสที่กลุ่ม Gen B ที่ใช้แอปพลิเคชันของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทยจะ

ตัดสินใจเลือกใช้บริการโอนเงิน น้อยกว่ากลุ่ม Gen B ที่ตัดสินใจเลือกใช้บริการทำธุรกรรมอื่น ๆ น้อยลงร้อยละ 34.00 และ 38.00 ตามลำดับ ในขณะที่เมื่อครอบครัวเพิ่มขึ้น 1 หน่วย จะมีโอกาสมากขึ้นที่ กลุ่ม Gen B ที่ใช้แอปพลิเคชันของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทยจะตัดสินใจเลือกใช้บริการโอนเงิน มากกว่ากลุ่ม Gen B ที่ตัดสินใจเลือกใช้บริการทำธุรกรรมอื่น ๆ จำนวน 1.53 และจากค่าสัมประสิทธิ์ที่ได้สามารถเขียนสมการ ดังนี้

$$\text{Ln (เลือกแบรนด์แอปพลิเคชันธนาคารพาณิชย์ของกลุ่ม Gen B)} = 0.99 - 0.41 (\text{กลุ่มอ้างอิง}) + 0.43 (\text{ครอบครัว}) - 0.48 (\text{วัฒนธรรมและวัฒนธรรมย่อย})$$

ตาราง 8

การวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติก ของปัจจัยการสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการ ที่มีอิทธิพลการตัดสินใจเลือกจำนวนหรือปริมาณซื้อผ่านแอปพลิเคชันธนาคารพาณิชย์ของกลุ่ม Gen B ในประเทศไทย

ตัวแปร	B	S.E.	Wald	df	Sig.	Exp(B)
กลุ่มอ้างอิง	-0.41	0.20	4.06	1	0.044	0.67
ครอบครัว	0.47	0.19	5.91	1	0.015	1.60
ขึ้นทางสังคม	-0.43	0.21	4.29	1	0.038	0.66
ค่าคงที่	1.57	0.86	3.30	1	0.070	4.80

จากตาราง 8 การวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติก ทำนายการตัดสินใจเลือกจำนวนหรือปริมาณซื้อผ่านแอปพลิเคชันธนาคารพาณิชย์ของกลุ่ม Gen B ในประเทศไทย จากตัวแปรอิสระคือ กลุ่มอ้างอิง ครอบครัว ชั้นทางสังคม วัฒนธรรมและวัฒนธรรมย่อย โดยตัวแปรตาม ได้แก่ บ่อย และ ไม่บ่อย ผลการวิเคราะห์พบว่า กลุ่มอ้างอิง (sig = 0.044) ครอบครัว (sig. = 0.015) ชั้นทางสังคม (sig = 0.038) มีอิทธิพลต่อตัวแปรตาม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05 แสดงว่า เมื่อกลุ่มอ้างอิง และ วัฒนธรรมและวัฒนธรรมย่อย เพิ่มขึ้น 1 หน่วย จะมีโอกาสที่กลุ่ม Gen B ที่ใช้แอปพลิเคชันของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทยจะตัดสินใจเลือกใช้บ่อย น้อยกว่ากลุ่ม Gen B ที่ตัดสินใจใช้ ไม่บ่อย น้อยลงร้อยละ 33.00 และ 34.00 ตามลำดับ ในขณะที่เมื่อครอบครัวเพิ่มขึ้น 1 หน่วย จะมีโอกาสมากขึ้น ที่ กลุ่ม Gen B ที่ใช้แอปพลิเคชันของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทยจะตัดสินใจเลือกใช้บ่อยมากกว่ากลุ่ม Gen B ที่ตัดสินใจใช้ไม่บ่อย จำนวน 1.60 และจากค่าสัมประสิทธิ์ ที่ได้สามารถเขียนสมการ ดังนี้

$$Ln(\text{จำนวนหรือปริมาณซื้อผ่านแอปพลิเคชันธนาคารพาณิชย์ของกลุ่ม Gen B}) = 1.57 - 0.41(\text{กลุ่มอ้างอิง}) + 0.47(\text{ครอบครัว}) - 0.43(\text{ชั้นทางสังคม})$$

การอภิปรายผล

ผลการวิจัย 1. คุณลักษณะส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า คุณลักษณะของ Gen B ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุระหว่าง 57-75 ปี เนื่องจากเพศหญิงจะสนใจซื้อสินค้าด้วยแอปพลิเคชันธนาคารพาณิชย์มากกว่าเพศชาย ส่วนใหญ่เป็นผู้เกษียณอายุ ระดับการศึกษาปริญญาตรี รายได้เฉลี่ยต่อเดือน 40,001-50,000 บาท สำหรับพฤติกรรม การตัดสินใจใช้บริการชำระค่าสินค้าผ่านโทรศัพท์มือถือ ด้วยแอปพลิเคชันของธนาคารพาณิชย์ ของกลุ่ม Gen B พบว่า ใช้แอปพลิเคชันของธนาคารพาณิชย์เพื่อสั่งอาหารออนไลน์จากร้านอาหารมากที่สุด สถานที่ซื้อสินค้า/บริการ โดยการชำระเงินผ่านแอปพลิเคชันของธนาคารพาณิชย์ คือร้านอาหารมากที่สุด เนื่องจาก กลุ่ม Gen B ส่วนใหญ่ เป็นผู้เกษียณอายุ จึงมักใช้เวลาอยู่บ้านกับลูกหลานและครอบครัว และสั่งซื้ออาหารในรูปแบบออนไลน์จากร้านอาหารมารับประทานที่บ้านเป็นส่วนใหญ่ และแม้ว่าจะออกไปข้างนอกโดยส่วนใหญ่จะเป็นการไปทานอาหาร

นอกบ้านจึงจ่ายชำระผ่านแอปพลิเคชันที่ร้านอาหารมากที่สุด จำนวนหรือปริมาณซื้อผ่านแอปพลิเคชันของธนาคารพาณิชย์เดือนละครั้ง ค่าใช้จ่ายในการใช้บริการชำระค่าสินค้า/บริการ ผ่านแอปพลิเคชันธนาคารพาณิชย์ โดยเฉลี่ยต่อครั้ง 1,000 – 10,000 บาท เองจากส่วนใหญ่เป็นการซื้ออาหารสำหรับการรับประทานร่วมกันในครอบครัว เหตุผลสำคัญที่สุดที่ใช้บริการชำระค่าสินค้า/บริการ ผ่านแอปพลิเคชันธนาคารพาณิชย์คือมีโปรโมชั่นที่ตรงใจ เนื่องจากเห็นถึงความคุ้มค่าในการจ่ายเงิน ผู้มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจชำระค่าสินค้า/บริการผ่านแอปพลิเคชันธนาคารพาณิชย์ คือบุคคลในครอบครัว เนื่องจากคนกลุ่ม Gen B มักกังวล ความวิตกกังวลของผู้ใกล้ชิดในครอบครัว และ Gen B มีการรับรู้ข้อมูลข่าวสารจากช่องทางแอปพลิเคชันไลน์มากที่สุด เนื่องจากเป็นแอปพลิเคชันที่คนไทยเข้าถึงมากที่สุด ใช้งานง่าย จึงทำให้กลุ่ม Gen B เล่นแอปพลิเคชันนี้ มีกลุ่มไลน์ และรับรู้ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ เป็นจำนวนมากที่สุด

ข้อค้นพบจากผลการทดสอบสมมติฐานข้อที่ 1 ยอมรับสมมติฐานที่ว่า ปัจจัยการตลาดแบบบูรณาการ ด้านการโฆษณา การส่งเสริมการขาย กิจกรรมและประสบการณ์ การประชาสัมพันธ์ ตลาดออนไลน์และสื่อสังคมออนไลน์ ส่ง ผลต่อการตัดสินใจใช้บริการชำระค่าสินค้าผ่านโทรศัพท์มือถือ ด้วยแอปพลิเคชันของธนาคารพาณิชย์ โดยการโฆษณา และการส่งเสริมการขาย สามารถทำนายโอกาสการตัดสินใจเลือกแบรนด์แอปพลิเคชันธนาคารโดยรวมได้ร้อยละ 57.0 การโฆษณา การประชาสัมพันธ์ การตลาดออนไลน์ และสื่อสังคมออนไลน์ สามารถทำนายโอกาสการตัดสินใจเลือกใช้บริการธุรกรรมธนาคารโดยรวมได้ร้อยละ 68.0 การส่งเสริมการขาย กิจกรรมและประสบการณ์ การตลาดออนไลน์ และสื่อสังคมออนไลน์ สามารถทำนายโอกาสการตัดสินใจเลือกจำนวนหรือปริมาณซื้อผ่านแอปพลิเคชันโดยรวมได้ร้อยละ 73.0

จากข้อค้นพบที่ว่าปัจจัยการตลาดแบบบูรณาการ ด้านการโฆษณา การส่งเสริมการขาย กิจกรรมและประสบการณ์ การประชาสัมพันธ์ ตลาดออนไลน์และสื่อสังคมออนไลน์ ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการชำระค่าสินค้าผ่านโทรศัพท์มือถือด้วยแอปพลิเคชันของธนาคารพาณิชย์ ผลการวิจัยสอดคล้องกับแนวคิดปัจจัยการตลาดแบบบูรณาการของ Kotler and Keller (2012, pp. 581-583) ที่ได้กล่าวถึงปัจจัยการตลาดแบบบูรณาการได้

ผ่านกระบวนการหรือวิธีในการพยายามที่จะชักชวน เชิญชวน ลูกค้าหรือผู้บริโภคเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ บริการ และแบรนด์ ดังเช่นงานวิจัยของ ประเมษฐ์ สิริพิพัฒน์ และ รุติกุล ไชยวรรณ (2559) ที่พบว่า กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญกับด้านการส่งเสริมการตลาด พบว่าการได้รับข้อคิดเห็นเกี่ยวกับผู้ใช้สินค้ารายอื่นเพื่อช่วยในการตัดสินใจส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อของลูกค้ามากที่สุด รองลงมา คือการให้ส่วนลดพิเศษ การสะสมแต้ม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยนี้ ด้านการโฆษณา และการส่งเสริมการขาย และสอดคล้องกับแนวคิด Don E. Schultze (1990, 1994 อ้างแล้ว ใน เยาวภา ปฐมศิริกุล (2561) ว่าหากเลือกใช้สื่อใดและใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพก็ไม่จำเป็นต้องใช้สื่อให้ครบทุกประเภท สอดคล้องกับ การสื่อสารผ่านเว็บไซต์จะส่งผลให้เกิดพฤติกรรมซื้อออนไลน์ ส่วนการส่งเสริมการขายมีอิทธิพลอย่างมากต่อแรงกระตุ้นในการซื้อออนไลน์ของผู้สูงอายุ (Akram, etc. 2018, pp. 235-256) และสอดคล้องกับกลุ่มตัวอย่างแสดงให้เห็นความสำคัญระดับมากกับ การซื้อจากโฆษณาที่มีลิงค์เชื่อมโยง การลงโฆษณาผ่านทางเว็บไซต์ต่าง ๆ และมีการแจกของแถม ชิงโชค หรือแลกของรางวัล ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยนี้ด้านการโฆษณา และการส่งเสริมการขาย (กฤตยา จันทร์แสนต่อ อีราวัฒน์ ชมระกา และ พินิต เครือไทย 2558 ,น. 19-29) และสอดคล้องกับ Buttle (2009) ผู้บริโภค Gen B มีพฤติกรรมการซื้อจากการลดราคาสินค้ามากที่สุด และต้องการการส่งเสริมการขายที่เข้าใจง่ายไม่ซับซ้อน สอดคล้องกับงานวิจัยของจาร์วรรณ กิตตินราภรณ์ (2565, น. 172 – 187) การโฆษณาส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ของผู้สูงอายุมาก เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยกับการนำเสนอสินค้าผ่านโทรศัพท์มากที่สุดรองลงมา คือ บุคคลในครอบครัวบอกต่อ และผู้นำเชื่อถือยืนยัน แต่ไม่สอดคล้องกับด้านการส่งเสริมการขายของงานวิจัยนี้ เนื่องจากในงานวิจัยดังกล่าว กลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้สูงอายุจะใช้เวลาพยายามน้อยที่สุดในการรับข้อมูลข่าวสาร สอดคล้องกับงานวิจัยของ นฤมล บุตรดี และ ณกมล จันทรสม (2557, น. 351-372) ว่า สื่อโฆษณาออนไลน์มีผลต่อการทำธุรกรรมทางการเงินผ่านโทรศัพท์มือถือ เนื่องจากผู้บริโภคให้ความน่าเชื่อถือและภาพลักษณ์ของผู้ให้บริการจึงทำให้เกิดการตัดสินใจใช้บริการชำระเงินผ่านแอปพลิเคชันโทรศัพท์มือถือ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิริประภา ศรีวิโรจน์ และ เยาว

ภา ปฐมศิริกุล (2564, น. 76-89) ว่าการสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสำหรับผู้สูงอายุพบว่า เป็นด้านการประชาสัมพันธ์ การส่งเสริมการขาย การตลาดออนไลน์และสื่อสังคมออนไลน์ เช่น การให้ความรู้ การให้คุณค่าเพิ่ม การให้รางวัล ส่งผลให้ผู้สูงอายุตัดสินใจซื้อสินค้าและบริการได้ เป็นต้น

ด้านการโฆษณาเป็นปัจจัยที่สำคัญต่อการตัดสินใจที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกแบรนด์แอปพลิเคชัน และการตัดสินใจเลือกใช้ประเภทธุรกรรมธนาคารพาณิชย์ ของกลุ่ม Gen B เนื่องจากผู้สูงอายุเปิดโทรศัพท์ทิ้งไว้ดูเรื่อย ๆ และผู้สูงอายุกดข้ามโฆษณาไม่ได้ ทำให้ได้ยินเสียงและรับชมภาพไปพร้อม ๆ กันจนจบเสมอการโฆษณา ขอบเวลาเพื่อนหรือลูกหลานส่งโฆษณาที่มีความเกี่ยวข้องกับตัวเองมาให้ ขอบดูโฆษณาที่มีความเกี่ยวข้องกับตัวเอง ดังนั้นจึงควรให้ความสำคัญกับการโฆษณาที่สามารถเข้าถึงกลุ่ม Gen B ทั้งสื่อสื่อออกอากาศ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์

ด้านการส่งเสริมการขายเป็นปัจจัยที่สำคัญต่อการตัดสินใจที่มีอิทธิพลต่อการเลือกแบรนด์แอปพลิเคชัน และตัดสินใจเลือกจำนวนหรือปริมาณซื้อผ่านแอปพลิเคชัน ของกลุ่ม Gen B เนื่องจากกลุ่ม Gen B ชอบความคุ้มค่าในการซื้อสินค้าและบริการ จึงควรให้ความสำคัญกับการส่งเสริมการขาย เช่น การลดราคาสินค้า การสะสมแต้มการจากซื้อ การให้สมัครสมาชิกและสิทธิประโยชน์แก่สมาชิก เป็นต้น

ด้านกิจกรรมและประสบการณ์เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกจำนวนหรือปริมาณซื้อผ่านแอปพลิเคชัน ของกลุ่ม Gen B ดังนั้นควรมุ่งเน้นด้านกิจกรรมและประสบการณ์ของกลุ่ม Gen B โดยให้ความสำคัญกับการใช้บริการชำระค่าสินค้า/บริการ ผ่านแอปพลิเคชันธนาคารพาณิชย์ เช่น การจัดกิจกรรมเกี่ยวกับสินค้า กิจกรรมบันเทิงและสันทนาการ กิจกรรมสร้างจิตสำนึกเพื่อชุมชนและสังคม เป็นต้น

ด้านการประชาสัมพันธ์เป็นปัจจัยที่สำคัญต่อการตัดสินใจเลือกจำนวนหรือปริมาณซื้อผ่านแอปพลิเคชัน ของกลุ่ม Gen B ดังนั้นควรมุ่งเน้นการประชาสัมพันธ์ที่จะทำให้กลุ่ม Gen B เกิดการใช้บริการชำระค่าสินค้าผ่านโทรศัพท์มือถือด้วยแอปพลิเคชันของธนาคารพาณิชย์เพิ่มขึ้น เช่น การให้ข่าวสารที่น่าสนใจกับกลุ่ม Gen B เกี่ยวกับนวัตกรรมแอปพลิเคชันใหม่ การประชาสัมพันธ์และเผยแพร่กิจกรรมเพื่อสังคม การให้ลูกค้าเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อ

สังคมและสิ่งแวดล้อม เป็นต้น

ด้านตลาดออนไลน์และสื่อสังคมออนไลน์เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้ประเภทธุรกรรม และตัดสินใจเลือกจำนวนหรือปริมาณซื้อผ่านแอปพลิเคชัน ของกลุ่ม Gen B ดังนั้นควรมุ่งเน้นการตลาดออนไลน์และสื่อสังคมออนไลน์ที่จะทำให้กลุ่ม Gen B เกิดการใช้บริการชำระค่าสินค้าผ่านโทรศัพท์มือถือด้วยแอปพลิเคชันของธนาคารพาณิชย์เพิ่มขึ้น เช่น การส่งเสริมให้ลูกค้าจ่ายชำระเงินผ่านแอปพลิเคชันของธนาคาร การค้นหาข้อมูลสินค้า สั่งซื้อสินค้า ผ่านสื่อออนไลน์ และสื่อสังคมออนไลน์ การให้ลูกค้าสามารถตรวจสอบ แสดงความเห็น หรือให้ข้อเสนอแนะ ต่อสินค้าหรือบริการที่ได้รับจากร้านค้าออนไลน์ เป็นต้น

2. ข้อค้นพบจากผลการทดสอบสมมติฐานข้อที่ 2 ยอมรับสมมติฐานที่ว่า ปัจจัยสังคมวัฒนธรรมมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจใช้บริการชำระค่าสินค้าผ่านโทรศัพท์มือถือด้วยแอปพลิเคชันของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย โดยกลุ่มอ้างอิง ครอบครัว ชั้นทางสังคม วัฒนธรรมและวัฒนธรรมย่อย สามารถทำนายโอกาสการตัดสินใจเลือกแบรนด์แอปพลิเคชันธนาคารโดยรวมได้ร้อยละ 61.0 กลุ่มอ้างอิง ครอบครัว วัฒนธรรมและวัฒนธรรมย่อยสามารถทำนายโอกาสการตัดสินใจเลือกใช้ประเภทธุรกรรมธนาคารโดยรวมได้ร้อยละ 66.3 กลุ่มอ้างอิง ครอบครัว ชั้นทางสังคม สามารถทำนายโอกาสการตัดสินใจเลือกจำนวนหรือปริมาณซื้อผ่านแอปพลิเคชันโดยรวมได้ร้อยละ 73.8

จากข้อค้นพบที่ว่าปัจจัยสังคมวัฒนธรรมด้านกลุ่มอ้างอิง ครอบครัว ชั้นทางสังคม วัฒนธรรมและวัฒนธรรมย่อย มีผลต่อการตัดสินใจตัดสินใจเลือกแบรนด์แอปพลิเคชันธนาคารพาณิชย์ของกลุ่ม Gen B โดยผลการวิจัยสอดคล้องกับแนวคิดปัจจัยสังคมวัฒนธรรมของ Schiffman and Wisenblit (2015, p.258) ที่กล่าวว่า ความต้องการของผู้บริโภคนั้นเป็นพฤติกรรมที่เกิดขึ้นจากความสัมพันธ์กับคนอื่น ๆ ในสังคม เกิดการถ่ายทอด การเรียนรู้ การออกกฎเกณฑ์ทางสังคม เพื่อเป็นบรรทัดฐานในการอยู่ร่วมกัน โดยมีกระบวนการของสังคมและสิ่งแวดล้อมทางวัฒนธรรมเป็นส่วนสำคัญในการกำหนดลักษณะและพฤติกรรมของคนส่วนใหญ่ที่อยู่ในสังคมหรือกลุ่มชนชั้นเดียวกัน ทำให้ผู้บริโภคแสดงออกมา ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ พิมลอร ดันหัน (2559, น. 55-62) ว่าพฤติกรรมการเลือกใช้

งานแอปพลิเคชันของผู้สูงอายุมักมีทัศนคติในการใช้งานแอปพลิเคชันโดยใช้ตามกันในกลุ่มเพื่อน เนื่องจาก Gen B นั้นมีลักษณะเป็นกลุ่มที่มีความเชื่อถือตาม ๆ กันจากกลุ่มอ้างอิงที่ตนเชื่อถือสูง และสอดคล้องกับงานวิจัยของ จารุวรรณ กิตตินราภรณ์ (2565, น. 172 – 187) บุคคลในครอบครัว และ ผู้ที่น่าเชื่อถือยืนยัน ทำให้กลุ่ม Gen B มีแนวโน้มในการตัดสินใจซื้อเพิ่มขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ Rahman and Yu (2019, pp.193-208) ปัจจัยทางสังคมวัฒนธรรมส่งผลอย่างมากต่อพฤติกรรมซื้อของกลุ่มผู้สูงอายุ สอดคล้องกับงานวิจัยของ เยาวภา ปฐมศิริกุล, เริ่ม ไสแจ่ม และรัฐพล สันสน (2560, น. 178-192) ผู้สูงอายุมักเชื่อถือจากคำแนะนำของเพื่อน และกลุ่มอ้างอิงที่ตนเชื่อถือ ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อ

ด้านกลุ่มอ้างอิงเป็นปัจจัยที่สำคัญต่อการตัดสินใจที่มีอิทธิพลต่อการเลือกแบรนด์แอปพลิเคชัน เลือกใช้ประเภทธุรกรรม และเลือกจำนวนหรือปริมาณซื้อผ่านแอปพลิเคชัน ของกลุ่ม Gen B ดังนั้นจึงควรให้ความสำคัญกับกลุ่มอ้างอิงที่สามารถเข้าถึงกลุ่ม Gen B เช่น บุคคลผู้มีชื่อเสียง ดารา นักแสดง หรือกลุ่มเพื่อน ๆ ที่ใช้แบบเดียวกัน หรือกลุ่มผู้ที่เคยใช้งานมาก่อน เนื่องจากกลุ่ม Gen B จะเลือกใช้ตามเมื่อเห็นว่าบุคคลดังกล่าวใช้แล้วดี

ด้านครอบครัวเป็นปัจจัยที่สำคัญที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกแบรนด์แอปพลิเคชัน เลือกใช้ประเภทธุรกรรม และเลือกจำนวนหรือปริมาณซื้อผ่านแอปพลิเคชัน ของกลุ่ม Gen B ดังนั้นจึงควรให้ความสำคัญกับด้านบุคคลในครอบครัว เนื่องจากกลุ่ม Gen B มักปรึกษา วางแผน และได้รับคำแนะนำจากบุคคลในครอบครัวก่อนการใช้บริการชำระค่าสินค้า/บริการ ผ่านแอปพลิเคชันธนาคารพาณิชย์

ด้านชั้นทางสังคมเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกแบรนด์แอปพลิเคชัน และเลือกจำนวนหรือปริมาณซื้อผ่านแอปพลิเคชัน ของกลุ่ม Gen B ดังนั้นจึงควรให้ความสำคัญกับชั้นทางสังคม เนื่องจากกลุ่ม Gen B เห็นว่าการชำระค่าสินค้า/บริการ ผ่านแอปพลิเคชันธนาคารพาณิชย์ เป็นการแสดงถึงสถานะทางสังคม แสดงให้เห็นว่าตามทันสังคมและเทคโนโลยี และช่วยสร้างการยอมรับจากกลุ่มเพื่อนและสังคม

ด้านวัฒนธรรมและวัฒนธรรมย่อยเป็นปัจจัยที่สำคัญต่อการเลือกแบรนด์แอปพลิเคชัน และเลือกจำนวน

หรือปริมาณซื้อผ่านแอปพลิเคชัน ของกลุ่ม Gen B ดังนั้น จึงควรให้ความสำคัญกับวัฒนธรรมและวัฒนธรรมย่อย เนื่องจากกลุ่ม Gen B จะให้ความสำคัญกับค่านิยมของ สังคมรอบตัว ขนบธรรมเนียม ประเพณีในท้องถิ่น และการถ่ายทอดความรู้ ความเข้าใจ จากภูมิปัญญาท้องถิ่น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ผู้ประกอบการธุรกิจธนาคารพาณิชย์ควรนำ กลยุทธ์การตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจจากการศึกษาวิจัย ครั้งนี้ อันได้แก่ กลยุทธ์การตลาดแบบบูรณาการ (1) ด้าน การโฆษณา (2) การส่งเสริมการขาย และ (3) การตลาด ออนไลน์และสื่อสังคมออนไลน์ เนื่องจากทำนายโอกาส การตัดสินใจเลือกแบรนด์แอปพลิเคชันธนาคารได้มากขึ้น และทำนายโอกาสการเกิดจำนวนหรือปริมาณซื้อผ่านแอปพลิเคชันมากขึ้น และนำกลยุทธ์การตลาดแบบบูรณาการ มาประยุกต์ใช้ในการจัดทำแผนธุรกิจ แผนการตลาด แผน กลยุทธ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ให้การกำหนดนโยบายและ แผนงานสามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย กำหนดกลยุทธ์ วิธี ปฏิบัติ ในการนำกลยุทธ์ที่จะนำไปสู่ผลสัมฤทธิ์ด้านการ ตลาดของแอปพลิเคชันธนาคารพาณิชย์ต่อไป

2. ผู้เชี่ยวชาญด้านพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ และผู้ที่ มีส่วนเกี่ยวข้อง เช่น สมาคมธนาคารไทย สภาหอการค้าไทย เป็นต้น และหน่วยงานของรัฐบาลที่เกี่ยวข้องกับธุรกรรม ด้านการเงิน เช่น ธนาคารแห่งประเทศไทย กระทรวง พาณิชย์ เป็นต้น สามารถนำผลการวิจัยมาประยุกต์ใช้เพื่อ เป็นแนวทางในการวางแผนยุทธศาสตร์ในการพัฒนาและ ส่งเสริมด้านนวัตกรรมแอปพลิเคชันเกี่ยวกับธุรกรรมทาง อิเล็กทรอนิกส์ (e-Transactions) หรือธุรกรรมออนไลน์ ทั้งธุรกรรมทางการเงิน การติดต่อแลกเปลี่ยนข้อมูล ข่าวสารต่าง ๆ และพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ หรืออีคอมเมิร์ซ (e-Commerce) การค้าขายสินค้าและบริการทางออนไลน์ ให้ทุกกิจกรรมที่เกิดขึ้นผ่านเครือข่ายเทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อให้ผู้ใช้งานแอปพลิเคชันมีการใช้งานที่ตอบโต้ และเลือก การใช้งานด้วยแอปพลิเคชันโอนเงินชำระค่าสินค้าหรือ บริการมากยิ่งขึ้น

3. นักวิชาการ นักศึกษา นักวิจัย รวมถึงบุคคล ทั่วไปและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สามารถผลการวิจัย ไปศึกษาต่อ ก่อให้เกิดงานวิจัยเพิ่มมากขึ้น ซึ่งจะช่วย

พัฒนางานวิจัยให้กว้างขวางและมีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น หรือสามารถนำกลยุทธ์การตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจ ใช้บริการชำระค่าสินค้าผ่านโทรศัพท์มือถือด้วยแอปพลิเคชันของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย ไปประยุกต์ ใช้กับธุรกิจได้

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการและการนำผลการวิจัยที่ค้นพบไปประยุกต์ใช้

1. ผู้ประกอบการธุรกิจธนาคารพาณิชย์ ควรมุ่ง เน้นการพัฒนากลยุทธ์การตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจ ใช้บริการชำระค่าสินค้าผ่านโทรศัพท์มือถือด้วยแอปพลิเคชันของธนาคารพาณิชย์ โดยใช้เกณฑ์ในการแบ่งกลุ่ม เป้าหมาย Gen B ตามความต้องการใช้งานแอปพลิเคชัน พฤติกรรมการใช้บริการในแอปพลิเคชัน วัตถุประสงค์ที่ใช้ บริการแอปพลิเคชัน เป็นต้น

2. การใช้กลยุทธ์การตลาดแบบบูรณาการส่งผล ต่อการตัดสินใจใช้บริการชำระค่าสินค้าผ่านโทรศัพท์มือถือ ด้วยแอปพลิเคชันของธนาคารพาณิชย์ ต้องให้ความสำคัญ กับปัจจัยที่สำคัญทั้ง 5 องค์ประกอบ ได้แก่ (1) การโฆษณา (2) การส่งเสริมการขาย (3) กิจกรรมและประสบการณ์ (4) การประชาสัมพันธ์ และ (5) การตลาดออนไลน์และ สื่อสังคมออนไลน์ ดังนี้

2.1 ด้านการโฆษณา ผู้ประกอบการธุรกิจ ธนาคารพาณิชย์ ควรให้ความสำคัญกับการใช้สื่อออกอากาศ การดู การฟัง เช่น โทรทัศน์ วิทยุ เป็นต้น สื่ออิเล็กทรอนิกส์ เช่น เว็บไซต์ แอปพลิเคชัน ไลน์ ยูทูบ เฟซบุ๊ก เป็นต้น

2.2 การส่งเสริมการขาย ควรมุ่งเน้นให้ความสำคัญกับการส่งเสริมการขาย เช่น การลด แลก แจก แถม การสะสมแต้ม การให้สมัครสมาชิก การคืนเงินเข้าบัญชี ของสมาชิกผู้ใช้งาน เป็นต้น

2.3 กลยุทธ์ด้านการตลาดเชิงกิจกรรมและ ประสบการณ์ ควรมุ่งเน้นการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับสินค้า จัด กิจกรรมบันเทิง และสนทนาการ จัดกิจกรรมสร้างจิตสำนึก เพื่อชุมชนและสังคม เช่น การจัดกิจกรรมเพื่อสะสมแต้ม แลกรางวัล การจัดกิจกรรมแข่งขันเกมออนไลน์ การแสดง ดนตรี การบริจาคเงินผ่านแอปพลิเคชันเพื่อการช่วยเหลือ กิจกรรมเพื่อสังคมหรือองค์กรการกุศล เป็นต้น

2.4 กลยุทธ์การประชาสัมพันธ์ ควรมุ่งเน้น การให้ข่าวประชาสัมพันธ์ด้านนวัตกรรมแอปพลิเคชันใหม่

เช่น มีการปรับปรุงแอปพลิเคชันให้ใช้งานง่ายยิ่งขึ้น มีฟังก์ชันเสริมในการใช้มากขึ้น และทำการประชาสัมพันธ์และเผยแพร่กิจกรรมเพื่อสังคมหรือให้ลูกค้าเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อสังคมและสิ่งแวดล้อม เช่น กิจกรรมปลูกป่าชายเลน การได้รับส่วนลดเมื่อได้รับถุงพลาสติกในการซื้อสินค้าของร้านค้า เป็นต้น

2.5 กลยุทธ์การตลาดออนไลน์และสื่อสังคมออนไลน์ ควรมุ่งเน้นการส่งเสริมการตลาดออนไลน์และสื่อสังคมออนไลน์ เช่น ให้ลูกค้าจ่ายชำระเงินผ่านแอปพลิเคชันของธนาคารทั้งร้านค้าออนไลน์ และออฟไลน์ แนะนำให้ลูกค้าทราบถึงร้านค้าที่สามารถชำระค่าสินค้า/บริการผ่านแอปพลิเคชันธนาคารพาณิชย์ เป็นต้น

ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยครั้งต่อไปผู้วิจัยขอเสนอ 2 ประเด็น ได้แก่

1. ควรศึกษาในเชิงลึกถึงคุณลักษณะ และรูปแบบของแอปพลิเคชันของธนาคารพาณิชย์สำหรับกลุ่ม Gen B และปัจจัยด้านรูปแบบการใช้ชีวิตของกลุ่ม กลุ่ม Gen B เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกด้านความต้องการของกลุ่ม Gen B ในการเลือกใช้บริการชำระค่าสินค้าผ่านโทรศัพท์มือถือด้วยแอปพลิเคชันของธนาคารพาณิชย์

2. ควรศึกษาตัวแปรอื่น ๆ ที่อาจส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการชำระค่าสินค้าผ่านโทรศัพท์มือถือด้วยแอปพลิเคชันของธนาคารพาณิชย์สำหรับกลุ่ม Gen B เช่น ปัจจัยการตลาดบริการ การบริหารลูกค้าสัมพันธ์ เป็นต้น

References

- Akram, U., Hui, P., Khan, K. M., Tanveer, Y., Mehmood, K., & Ahmad, W. (2018). How website quality affects online impulse buying moderating effects of sales promotion and credit card use. *Asia pacific journal of marketing and logistics*, 30(1), 235-256. Doi: doi.org10.1108/APJML-04-2017-0073.
- Buttle, F. (2009). *Customer relationship management: Concepts and technologies*. (2nd ed.). Burlington: Elsevier.
- Chaiwat, W., & Tibrat, S. (2019). The influence of personality factor, social factor and value factor toward the decision to purchase goods in Bangkok downtown area via online channel between social commerce and e-commerce. *Journal of chandrakasemsarn*, 25(1), 1-16 (in Thai)
- Jaruwan, K. (2022). Communication factors affecting the purchasing decision of products for the elderly to prepare for the longevity economy. *Journal of communication arts review*, 26(2), 172-187 (in Thai)
- Kanjana, C., Kullanit, S., Yada, C., Natchar, K., Nidtaya, T., & Chutinun, W. (2017). Social factors and lifestyle related to clean food purchasing intentions of consumers in Phra Nakhon Si Ayutthaya Province. *RMUTSB Aca, J. Humanities and Social Sciences*, 2(2), 116-125 (in Thai)
- Kanlaya, V. (2012). *Statistics for research*. (6th ed.). Bangkok: Thammasarn. (in Thai)
- Kotler, P., & Keller, K. L. (2012). *Marketing management*. (14th ed.). London: Pearson.
- _____. (2016). *Marketing management*. (15th ed.). London: Pearson.
- Krittaya, C., Irawat, C., & Panin, K. (2015). Marketing mix strategies that affect the decision purchase clothing via the internet in Uttaradit Province. *Phranakorn Rajabhat research journal*, 10(1), 19-29 (in Thai)
- Marketeeronline. (2019). *The future of payment follow the life of saipay that change to the digital world*. Retrieved from <https://marketeeronline.co/archives/102397> (in Thai)

- Narumon, B., & Nakamol, C. (2014). Perception and trust in online advertising media towards financial transactions via mobile phones. *Journal of finance, investment, marketing and business administration*, 4(2), 351-372 (in Thai)
- Pimolorn, T. (2016). Mobile phone application development for older adults. *EAU Heritage Journal Science and Technology*, 10(3), 55-62 (in Thai)
- Poramet, S., & Tatikul, C. (2016). Marketing mix factors affecting the decision-making to purchase online-products of Thai-Elder people. *Payap University journal*, 26(2), 135-149 (in Thai)
- Pramote, Y. (2021). Digital marketing and lifestyle changes in Thai society. *Journal of multidisciplinary academic research and development*, 3(1), 11-22 (in Thai)
- Rahman, O., & Yu, H. (2019). Key antecedents to the shopping behaviours and preferences of aging consumers: A qualitative study. *Journal of fashion marketing and management*, 23(2), 193-208. Doi: 10.1108/JFMM-12-2018-0165.
- Rovinelli, R. J., & Hambleton, R. K. (1977). On the use of content specialists in the assessment of Criterion-Referenced test validity. *Tijdschrift voor onderwijs research*, 2(2), 49-60
- Shiffman, L. G., & Wisenblit, J. (2015). *Customer behavior*. (11th ed.). London: Pearson.
- Siraprapha, S., & Yaowapa, (2021). A model of integrated marketing communication strategy and customer relationship management affecting buying decision of furniture for the elderly in Thailand. *EAU Heritage Journal Social Science and Humanity*, 11(3), 76-89 (in Thai)
- Teerawut, E. (2006). *Research methods in behavioral sciences and social sciences*. (11th ed.). Ubon Ratchathani: Wittaya Offset Printing. (in Thai)
- Yaowapa, P. (2018). *A survey of critical issues in advanced marketing theory and practice*. PathumThani: Eastern Asia University. (in Thai)
- Yaowapa, P., Chotirus, C., Ream, S., & Rattapon, S. (2017). Purchase behavior and opportunities of buying clothes and shoes for the elderly customer in Thailand. *Journal of the association of researchers*, 22(1), 178-192 (in Thai)

ฉายเงาจิตรกรรมฝาผนังฮูปแต้มด้วยละครเวที

Shadowing the Hooptam Mural Art with a Theatrical Play

เมษา อุทัยรัตน์

Maysa Utairat

คณะศิลปกรรมศาสตร์และวัฒนธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

Faculty of Fine-Applied Arts and Cultural Science, Mahasarakham University

Received: June 5, 2022

Revised: June 20, 2022

Accepted: June 20, 2022

บทคัดย่อ

งานวิจัยชิ้นนี้เกิดขึ้นจากวัตถุประสงค์ในความพยายามที่จะขยายฐานความรู้เรื่องฮูปแต้มอันเป็นจิตรกรรมฝาผนังอีสานให้เป็นที่รู้จักในกลุ่มเยาวชนรุ่นใหม่ผ่านรูปแบบของละครเวที นำมาซึ่งคำถามว่านักแสดงสมัครเล่นซึ่งเป็นเยาวชนอายุ 19-25 ปีจะรู้จักฮูปแต้มผ่านกระบวนการละครได้อย่างไร ผู้วิจัยได้ออกแบบเทคนิคการแสดงสำหรับจุดมุ่งหมายดังกล่าว โดยมีสมมุติฐานว่าหากนักแสดงสร้างการแสดงเงาร่างกายด้วยแบบฝึกหัดการแสดงละครเวทีด้วยจินตนาการและการค้นสดของของไมเคิล เชคอฟ จะทำให้เยาวชนสะท้อนความเข้าใจเกี่ยวกับฮูปแต้มออกมาได้ ผู้วิจัยสนใจแบบฝึกหัดการแสดงของเชคอฟซึ่งเมื่อนำมาปรับใช้จะช่วยให้นักแสดงที่ไม่มีภูมิหลังเรื่องฮูปแต้มได้รับรู้ภาพและทำความเข้าใจความหมายของฮูปแต้มขณะแสดงละคร การวิจัยครั้งนี้จึงใช้กระบวนการ Practice as research สร้างกระบวนการละครและการแสดงละครเงาร่างกายฮูปแต้มของเยาวชนกลุ่มละครเอ้าเป๊ะ นิสิตจากหลายสาขาวิชาที่มารวมตัวกันด้วยความชื่นชอบทางการแสดง แสดงละครเวทีจากการฝึกซ้อมด้วยตนเองและดำเนินกิจกรรมละครเพื่อจิตสาธารณะ นักแสดงกลุ่มเอ้าเป๊ะไม่มีภูมิหลังเกี่ยวกับฮูปแต้มมาก่อนกระบวนการละคร การวิจัยแบ่งออกเป็นสองระยะใน พ.ศ. 2552 และ พ.ศ. 2554 ระยะแรกการวิจัยดำเนินการสร้างละครเงาร่างกายจากเรื่องราวของฮูปแต้มเพื่อให้นักแสดงทำความเข้าใจตัวละครและเรื่องราวบนฮูปแต้มผ่านการแสดง ในระยะที่สองนักแสดงและผู้วิจัยได้ปรับปรุงรูปแบบการแสดงเงาร่างกายเพื่อให้ผู้ชมเข้าใจลักษณะเฉพาะและสถานที่ตั้งของฮูปแต้มได้ผ่านละครหน้าฉากที่เพิ่มเข้ามาตั้งคำถามถ่ายทอดความหมายของฮูปแต้มไปถึงทั้งนักแสดงและผู้ชม โดยผู้วิจัยและนักแสดงได้พัฒนารูปแบบการแสดงร่วมกับผู้เชี่ยวชาญที่ขับเคลื่อนทางวิชาการของ สสส. และเครือข่ายสื่อพื้นบ้านภาคอีสาน

คำสำคัญ: ฮูปแต้ม, จิตรกรรมฝาผนังอีสาน, ละครเงาร่างกาย, ร่างกายในจินตนาการ, จินตนาการ, ไมเคิล เชคอฟ, ด้นสด, ละครหุ่นเงา

Abstract

This research project was aimed at conveying the knowledge of Hooptam, an Isan mural art form, to young Isan performers through theatre. The young performers were drawn to the Hooptam storytelling, with its expressive characters painted on the walls of ancient Isan monasteries. The vivid impression left on the young generation creates the question, how can young amateur performers aged 19-25 understand the Hooptam mural art through a theatrical process? the hypothesis was that, the young performers may reflect their understanding of the Hooptam itself through the creation

of body shadows by means of Chekhovian acting exercises involving imagination and improvisation. The method was practice as a form of research; the theatrical creation process of the body shadow theatre, performed by the amateur performers of the Ohpoh theatre troop, made up of performers brought together by pure passion for theatre, with various academic backgrounds and had no previous knowledge of Hooptam. The research was conducted in two parts in 2009 and 2011. The meaning and the context of Hooptam are clarified as the body shadow and the curtain play are being performed. The researcher and the young performers developed the theatrical form with a team of academic advisors, specialists, and Isan folk art network.

Keywords: Hooptam, Isan mural art, Body shadow, Imaginary Body, Imagination, Michael Chekhov, Improvisation, Shadow Puppet Theatre

บทนำ

การวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการละครหุ่นเงา ฐูปแต้ม “ฐูปแต้ม” หมายถึงงานจิตรกรรมฝาผนังบนลิมโบสถ์โบราณอีสาน ฐูปแต้มมีคุณค่าด้านวัฒนธรรมเนื่องจากเป็นบันทึกหลักฐานทางประวัติศาสตร์และมีความจำเป็นในการอนุรักษ์ให้คงอยู่เนื่องจากลิมเสื่อมสภาพผุพัง บางแห่งถูกรื้อถอนเพื่อปลูกสิ่งก่อสร้างใหม่แทนที่ ฐูปแต้มที่ยังคงอยู่บนลิมก็โดนสภาพอากาศและสิ่งแวดล้อมทำให้สีสันทลายละลายลบเลือนไป โครงการละครหุ่นเงาฐูปแต้มอยู่ในโครงการสืบสานบ้านสานสุขปีที่ 1 และปีที่ 3 สนับสนุนโดยสำนักงานแผนงานทุนอุปถัมภ์เชิงรุกเพื่อศิลปวัฒนธรรมและกิจกรรมสร้างสรรค์ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ดำเนินการระยะแรกในปี พ.ศ. 2552 “ฐูปแต้ม; ถักในความหมาย ง่ายในรูปทรง ตรงต่อการแสดงออก” ระหว่างมีนาคมถึงกรกฎาคม 2552 และระยะที่ 2 ในปีพ.ศ. 2554 “ละครหุ่นเงาฐูปแต้ม” มีกลุ่มเป้าหมายคือนักแสดงสมัครเล่นซึ่งเป็นเยาวชนกลุ่มละครเห่าเหาะ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม (พ.ศ. 2550-พ.ศ. 2555) การวิจัยนี้มีการแสดงละครเวที 9 พื้นที่ในเขตอีสานเหนือ อีสานกลางและอีสานใต้ การวิจัยเป็นลักษณะ Practice as research วิธีวิจัยคือกระบวนการละครสำหรับนักแสดงกลุ่มเห่าเหาะเพื่อสร้างสรรค์และแสดงละครเวทีกับผู้ชมผ่านแบบฝึกหัดการแสดงของไมเคิล เชคอฟ (Michael Chekhov) นักการละครชาวรัสเซียซึ่งมีชีวิตอยู่ในช่วง ค.ศ. 1891-1955 ผู้วิจัยนำแบบฝึกหัดการแสดงของเชคอฟ

มาสร้างกระบวนการแสดงละครสำหรับเยาวชนกลุ่มละครเห่าเหาะเหาะ นักแสดงเยาวชนสมัครเล่นอายุระหว่าง 19-25 ปี ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างจากนิสิตมหาวิทยาลัยมหาสารคาม ผ่านคำถามที่ว่านักแสดงเยาวชนกลุ่มเห่าเหาะจะรู้จักฐูปแต้มผ่านกระบวนการละครได้อย่างไร ด้วยเป้าหมายว่านักแสดงจะเข้าใจฐูปแต้มผ่านการแสดงละครเวทีได้ ผู้วิจัยคาดหวังว่ากระบวนการละครที่สร้างขึ้นจะทำให้กลุ่มเป้าหมายเข้าใจความหมาย ความสำคัญ และลักษณะเฉพาะของฐูปแต้มจนสามารถแสดงออกผ่านการแสดงละครเวที บทบาทหน้าที่ของผู้วิจัยคือผู้รับผิดชอบโครงการฯ สร้างกระบวนการละครร่วมกับนักแสดงเยาวชนร่วมกับผู้เชี่ยวชาญทีมขับเคลื่อนทางวิชาการของ สสส. และเครือข่ายสืบสานภาคอีสาน ผลคือการสร้างสรรค์ละครเงาร่างกายผ่านการปรับเทคนิคจินตนาการและการค้นสดของเชคอฟเป็น 8 ขั้นตอน รูปแบบการแสดงที่นักแสดงจะได้ทำความเข้าใจจนเข้าใจฐูปแต้ม ช่วงแรกผู้ชมสนใจตัวละครเงาร่างกายและเรื่องราวมากกว่าฐูปแต้ม ในระยะที่สองนักแสดงจึงถ่ายทอดความเข้าใจไปยังผู้ชมผ่านละครหน้าฉากและคำถาม 5 ขั้นตอนที่ส่งผลกับผู้ชม มุ่งเน้นฐูปแต้ม ศิลปะอันเป็นแหล่งที่มาของละครเงาร่างกายและบริบทที่ทำให้นักแสดงและผู้ชมเข้าใจความหมายของภาพในฐูปแต้ม

วัตถุประสงค์การวิจัย

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อให้เยาวชนกลุ่มละครเอ้าะเปาะได้ทำความรู้จักและเข้าใจอุปแต้มจิตรกรรมฝาผนังอีสานผ่านกระบวนการสร้างสรรค์และการแสดงละครเวที

แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

การลงพื้นที่สำรวจจิตรกรรมฝาผนังอีสานอุปแต้มในจังหวัดมหาสารคาม ขอนแก่น และกาฬสินธุ์ ในระยะแรกของการวิจัยเยาวชน สนใจอุปแต้มที่วัดสวนวาริพัฒนารามซึ่งตั้งอยู่ที่อำเภอบ้านไผ่ จังหวัดขอนแก่น อาจวาดโดยช่างแต้มไท-อีสาน กลุ่มช่างส่วนใหญ่ในจังหวัดขอนแก่นและมหาสารคาม ได้รับอิทธิพลผสมล้านช้าง-กรุงเทพฯ บริเวณพื้นที่นี้มีทั้งกลุ่มช่างแต้มพื้นบ้านแท้ที่ฝึกฝนในท้องถิ่น บ้างก็ได้รับอิทธิพลของช่างหลวงกรุงเทพฯรวมถึงวัฒนธรรมล้านช้าง-กรุงเทพฯ เรื่องราวที่วาดเป็นวรรณกรรมพื้นบ้านและชาดก แสดงความคิดเห็นนาการ บันทึกอารมณ์ ประสบการณ์ ถ่ายทอดผ่านภาพ (เพ็ญผกา นันทิลก, 2541, น. 57) อุปแต้มสอนศีลธรรม ธรรมะ บันทึกเรื่องราวที่เกิดขึ้นในช่วงนั้น อุปแต้มที่วัดสวนวาริมีเนื้อหาพุทธประวัติและนิทานพื้นบ้านสินไชยภาพในเรื่องจะวาดไปตามผนังด้านทิศเหนือและต่อไปตามทิศอื่นจนสุดผนัง เมื่อช่างยังวาดไม่จบจะกระโดดไปที่ผนังด้านหลัง(ทิศตะวันตก)จนจบเรื่อง นอกจากจะไม่ได้เน้นการวาดตามลำดับเรื่อง ช่างยังแทรกการวาดเรื่องราวในที่ว่าง หากผู้ชมเคยทราบเรื่องราวมาก่อนจะเข้าใจได้มากขึ้น อีกทั้งช่างยังมีการแปลงเรื่องตามความสร้างสรรค์ วาดอย่างอิสระไม่มีกรอบหรือแบบแผนเคร่งครัด (สอนสุพรรณและกัลยาณี กิจโชติประเสริฐ, 2545) นอกจากนี้เยาวชน สนใจภาพอุปแต้มที่วัดสระบัวแก้วซึ่งปรากฏภาพวิถีชีวิตผู้คนในยุคของช่างแต้มช่วงพ.ศ.2474-2477 และพุทธประวัติการกล่าวถึงนรก สวรรค์ (บุญยงค์ เกศเทศ, 2560) ในระยะที่สองของการวิจัย เยาวชน สนใจอุปแต้มบนลิมวัดบ้านยาง ช่างแต้มของวัดบ้านยางมีการแสดงออกเป็นอิสระไม่คำนึงถึงกฎเกณฑ์ศิลปะภาพ ไม่ได้เน้นเรื่องหลักเรื่องรองในภาพ ถ่ายทอดเวสสันดรชาดก พุทธประวัติ ไตรภูมิ นิทานพื้นบ้าน ปรีชาธรรมและวิถีชีวิตชาวบ้าน ความเชื่อพื้นฐานและวิถีชีวิตความเป็นอยู่ (เพ็ญผกา นันทิลก, 2541, น. 59-62) นักแสดงเฝ้าชมตัวละครชาวบ้านในอุปแต้มที่วัด

บ้านยางใช้ร่างกายแสดงออกอย่างตรงไปตรงมา ออกท่าทางตามธรรมชาติ ร่ายล้อมด้วยรายละเอียดข้าวของและสัตว์เลี้ยงที่มีความสมจริง แต่ภาพกลับไม่เน้นลำดับเรื่องราว มีการวาดแทรกตอนใหม่หรือวาดเติมพื้นที่ว่าง เมื่อช่างแต้มต้องการเน้นสิ่งใดก็จะเพิ่มขนาดให้เด่นขึ้นมา เมื่อสิ่งใดอยู่ไกลออกไปจะวาดให้เล็กลง การสร้างลิมอาศัยวัตถุดิบและแรงงานเชื่อมโยงสมาชิกชุมชนซึ่งต่อมาเป็นผู้ได้ชมภาพบนลิมประกอบการเล่าเรื่องและฟังเทศน์ (อุทอง ประศาสน์วินิจฉัย, 2551, น. 11-15)

การลงพื้นที่สำรวจทำให้ผู้วิจัยและนักแสดงได้ค้นหารูปแบบการแสดงละครเวที ลักษณะการวาดอุปแต้มบนผนังลิมโบราณกระตุ้นจินตนาการความรู้สึกของนักแสดง ดึงดูดให้นักแสดงต้องการเข้าไปในเรื่องราวและตัวละครที่มองเห็น ติดตามตัวละครบนภาพวาดด้วยจินตนาการและรู้สึกไปกับการแสดงออกของตัวละคร อุปแต้มทั้งสามวัดมีภาพที่นักแสดงต้องการเข้าถึงผ่านละคร เมื่อนักแสดงต้องการจะทำความเข้าใจภาพจึงตีความเรื่องราวในภาพและตั้งคำถามถึงบริบทของภาพ ในระยะแรกนักแสดงได้เลือกภาพที่มีเรื่องราวตัวละครจากชาดกและความเชื่อโลกหลังความตายต่างจากระยะที่สองซึ่งนักแสดงกลับมาสนใจลักษณะการวาดอย่างเป็นอิสระของช่างแต้มและการแสดงออกอย่างเป็นอิสระของตัวละคร ลักษณะการวาดอุปแต้มที่มีฉากเรื่องราวไม่ต่อเนื่อง วิถีชีวิตชาวบ้านและเหตุการณ์ที่ช่างแต้มบันทึกไว้ เช่น ตัวละครชาวบ้านในอุปแต้มที่วัดบ้านยางแสดงออกอย่างเปิดเผยด้วยท่าทางตามธรรมชาติและเกินจริง ข้าวของและสัตว์เลี้ยงมีรายละเอียดสมจริง ภาพของกลุ่มตัวละครชาวบ้านอยู่ในเหตุการณ์เดียวกันแต่กลับเป็นอิสระจากกัน ภาพไม่เน้นลำดับเรื่องราว มีการต้นสดในการวาดเติมพื้นที่ว่าง เน้นแสดงความเป็นวิถีไกลของวัตถุและตัวละครแบบง่าย ๆ จากการสัมภาษณ์พระและชาวบ้านในชุมชน รวมทั้งหนังสือ เอกสารเกี่ยวกับอุปแต้มพบว่าการสร้างลิมอาศัยวัตถุดิบทั้งในและนอกท้องถิ่น สมาชิกชุมชนเป็นทั้งแรงงานผู้สร้างลิมและจะกลายเป็นผู้ชมผู้ฟังเทศน์ของพระเมื่อช่างวาดอุปแต้มเสร็จ ภาพบนลิมจะทำให้ผู้ชมได้เฝ้ามองประกอบการเล่าเรื่องและฟังเทศน์ ข้อมูลพื้นฐานเหล่านี้ส่งผลให้นักแสดงเลือกละครเงาร่างกายเพื่อถ่ายทอดภาพสองมิติบนผนังลิมให้กลายเป็นเงาจากร่างกาย แสดงออกถึงจินตนาการของช่างแต้มด้วยจินตนาการของนักแสดงอีกทอดหนึ่ง และตัวละครที่

แสดงออกอย่างมีอิสระทั้งตามธรรมชาติและเกินจริงเป็นอิทธิพลหลักที่ทำให้เยาวชนต้องการจะเข้าใจเหตุการณ์ในภาพวาดเพื่อถ่ายทอดตัวละครด้วยละครเงาร่างกาย

การเลือกละครเงาร่างกายเป็นรูปแบบในการแสดงยังมาจากการเครือข่ายสื่อพื้นบ้าน นักแสดงได้ลงพื้นที่สังเกตการณ์การแสดงของศิลปินครูเชียง ปรีชา การุณ และเยาวชนเพชรอีสานในช่วงพ.ศ. 2548-2549 และเกิดความต้องการจะค้นหารูปแบบการแสดงละครเวที เนื้อหาเรื่องราวที่เป็นต้นฉบับในแบบของตนเอง ในเวลานั้นคณะเพชรอีสานสร้างละครหุ่นเงาจากหนังสือเกี่ยวกับกลุ่มนักแสดงเด็กเยาวชนและสมาชิกรุ่นต่างๆ ในชุมชน ฝึกฝนทั้งการร้อง หมอลำและดนตรีประกอบการเชิดหุ่นเงา ลักษณะของหุ่นเงาคล้ายตัวละครฮูปแต้มบนลิ่มเล่าเรื่องจากวรรณกรรมสังข์สินไชย เวสสันดรชาดก และความเชื่อท้องถิ่น จนกระทั่งศิลปินครูเชียงและสมาชิกพัฒนาเป็นละครหุ่นกระต๊อบในชื่อคณะเด็กเทวดาตั้งแต่ช่วงพ.ศ. 2550 เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน คณะของครูเชียงสร้างสรรค์หุ่นจากวัสดุธรรมชาติ (ปรีชา การุณ, การสื่อสารส่วนบุคคล, 29 พฤษภาคม 2565) ด้วยกระบวนการคล้ายละครชุมชน (Community Theatre) (พรรัตน์ ดำรุง, 2561, น. 132) คณะเพชรอีสานเป็นเครือข่ายสื่อพื้นบ้านภาคอีสานที่กลุ่มเอื้อเฟื้อได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ในช่วงลงพื้นที่ระยะแรกจนถึงระยะที่สอง

จากฮูปแต้มนักแสดงได้สร้างการแสดงละครเงาร่างกาย เยาวชนกลุ่มละครเอื้อเฟื้อได้ฝึกการแสดงด้วยเทคนิคการแสดงจากภายนอกสู่ภายใน (Outside-in) และจากภายในสู่ภายนอก (Inside-out) ของ ไมเคิล เชคอฟ (Michael Chekhov) เชคอฟได้พัฒนาเทคนิคการแสดง ค้นหาความเชื่อมโยงระหว่างการแสดงออกทางร่างกายและสภาวะทางอารมณ์ความรู้สึกในเชิงจิตวิทยา เชคอฟเห็นว่าแม้นักแสดงจะไม่เคยมีประสบการณ์ตรงมาก่อนในการสร้างตัวละครและสถานการณ์แต่จินตนาการของนักแสดงจะสามารถนำมาใช้แทนความทรงจำในอดีตของนักแสดงได้ เชคอฟเห็นว่าการกระทำของร่างกายสามารถกระตุ้นสภาวะจิตใจและในทางกลับกันสภาวะทางจิตใจก็ค้นหาการแสดงออกของร่างกาย ตัวละครสามารถถูกมองแบบวัตถุนิยม เป็นอิสระจากมุมมองและกฎของตัวละครเอง (Rushe, 2021, p. 6-7) จินตนาการทำให้นักแสดงมองเห็นสภาวะจิตใจ อารมณ์ และชีวิตภายในของภาพ นักแสดงถูกปลุกให้ตื่นด้วยอารมณ์ ความรู้สึก เกิดแรงกระตุ้นที่สำคัญ

ต่อการแสดงเป็นตัวละคร (Chekhov, 2002, น. 25) เมื่อมองเห็นชีวิตภายในของตัวละครและมีประสบการณ์กับชีวิตภายในนั้น จะกระตุ้นนักแสดงไปสู่การแสดงออกภายนอกแบบใหม่ที่มีความเป็นต้นฉบับ (Chekhov, 2002, น. 26) แนวคิดการฝึกฝนการแสดงด้วยจินตนาการของเชคอฟเป็นส่วนสำคัญที่นักแสดงกลุ่มละครเอื้อเฟื้อนำมาปรับใช้ในการแสดงละครเงาร่างกายฮูปแต้ม ผ่านแบบฝึกหัดการแสดงของเชคอฟ จินตนาการ (Imagination) และการด้นสด (Improvisation) เพื่อมองเห็นภาพฮูปแต้มจากสภาวะภายในของนักแสดง ค้นหาชีวิตภายในของภาพไปพร้อมกับการแสดงออกผ่านร่างกายภายนอก

การฝึกจินตนาการ (Imagination) 4 ระดับ แบบฝึกหัดของเชคอฟ ระดับแรกคือ การจินตนาการสิ่งที่นักแสดงรู้ว่ามียุ่จริง สร้างขึ้นจากความจำ ใช้การสังเกตและก่อให้เกิดภาพที่มองเห็นได้ในใจ ระดับที่สองคือความสามารถในการจินตนาการสิ่งที่นักแสดงไม่คุ้นเคยแต่รู้ว่ามียุ่ (Rushe, 2021, p. 234) การนึกถึงเหตุการณ์ที่ไม่ใช่ประสบการณ์ส่วนตัวด้วยรายละเอียดมากที่สุด โดยจับภาพแรกสุดจากช่วงที่ปรากฏขึ้น แล้วมองเห็นภาพตรงหน้าในใจจากดวงตาภายใน เมื่อจับภาพนั้นไว้ได้ในใจแล้วก็มองและรอ จนกว่าภาพจะเริ่มขยับ เปลี่ยนแปลง พุดหรือแสดงด้วยตัวมันเองออกมา นักแสดงตระหนักว่าภาพแต่ละภาพมีชีวิตที่เป็นอิสระ จึงไม่เข้าไปแทรกแซงแต่ยังคงตามภาพไปอยู่ครู่หนึ่ง (Chekhov, 2002, น. 28) ระดับที่สามคือการยอมให้สิ่งที่นักแสดงมองเห็นในใจมีผลต่อตนเองแล้วปล่อยให้ผ่านตัวนักแสดงออกมา เชคอฟอธิบายว่าสิ่งที่นักแสดงสร้างขึ้นสามารถมีอิทธิพลต่อตัวผู้สร้างเองได้ (Rushe, 2021, p. 234) เมื่อนักแสดงสร้างและปล่อยให้ภาพนั้นพัฒนาไปอย่างมีชีวิตเป็นอิสระ สักครู่จึงเริ่มเข้าไปถาม เพื่อให้ภาพในใจแสดงการเคลื่อนไหว ถามคำถามและออกคำสั่งถึงความรู้สึกและให้ภาพได้แสดงความรู้สึกออกมา จนกระทั่งภาพอาจแสดงตรงใจของนักแสดง อาจให้อิสระกับภาพหรือร้องขอการเปลี่ยนแปลงก็เป็นได้ (Chekhov, 2002, p. 28) นักแสดงมองภาพในใจเพื่อให้เกิดผลกับอารมณ์ ความต้องการ ความรู้สึก และสิ่งที่ภาพเสนอให้ จนกระทั่งผู้แสดงเริ่มจะรู้สึกและปรารถนาอย่างภาพกำลังเป็น (Chekhov, 2002, p. 30) ระดับที่สี่คือ การควบคุมและเปลี่ยนภาพที่สร้างขึ้น เป็นการสร้างรายละเอียด มิติของตัวละคร จากจินตนาการ (Rushe, 2021, p. 234-236) เจาะลงไปใน

สิ่งที่ปรากฏอยู่ภายนอกเข้าไปที่ชีวิตภายใน พยายามได้อิน บทเจรจาหรือเสียงจากภาพโดยคงความต่อเนื่องของภาพที่กำลังค่อยๆเปลี่ยนไป อาจใส่ตัวละครและสถานการณ์ที่แตกต่างออกไป ถ้ามองและติดตามชีวิตภายในของตัวละครที่เกิดขึ้นจนมีผลกับผู้แสดง ร่วมมือกับตัวละครโดยรับสิ่งที่ตัวละครเสนอหากนักแสดงพอใจ (Chekhov, 2002, p. 30-31) การใช้จินตนาการสร้างร่างกายในจินตนาการ (Imaginary body) นักแสดงจะจินตนาการว่าร่างกายจริงของนักแสดงกำลังครอบครองพื้นที่เดียวกันกับร่างกายในจินตนาการของตัวละคร ซึ่งนักแสดงสร้างร่างกายในจินตนาการให้เกิดขึ้นในใจอยู่ระหว่างร่างกายจริงและจิตใจ โดยร่างกายในจินตนาการจะมีอิทธิพลต่อร่างกายจริงและจิตใจเท่าๆกัน นักแสดงจะเริ่มพูดและรู้สึกไปกับร่างกายในจินตนาการ ตัวละครอาศัยอยู่ในตัวนักแสดงหรือขณะเดียวกันนักแสดงก็อาศัยอยู่ในร่างกายในจินตนาการ เมื่อฝึกการใช้ร่างกายในจินตนาการจะกระตุ้นแรงจูงใจและความรู้สึก รวมถึงการพูด และการเคลื่อนไหวของตัวละคร ซึ่งจะเปลี่ยนนักแสดงให้เป็นอีกคน (Chekhov, 2002, pp. 78-79) แบบฝึกหัดจินตนาการของเชคอฟถูกนำมาปรับใช้กับนักแสดงในกรณีของละครสตูดิโอ โดยใช้แบบฝึกหัดของเชคอฟสร้างชีวิตภายในของภาพและตัวละครในภาพ ความรู้สึกแรกเห็นสตูดิโอของนักแสดงร่างกายสตูดิโอในใจ เมื่อนักแสดงเริ่มใช้ร่างกายฉายร่างกายตัวเองในพื้นที่สิ่งแวดล้อมซึ่งคือฉาก นักแสดงจะเริ่มร่างเค้าโครงร่างเงาในใจ หรือ ร่างกายในจินตนาการ (Imaginary body) ซึ่งจะเปลี่ยนเป็นเงาของร่างกายจริงของนักแสดง จากนั้นเมื่อนักแสดงมองเห็นภาพร่างกายในจินตนาการกำลังเคลื่อนไหวในใจ ร่างกายจริงของนักแสดงก็จะเคลื่อนไหวไปพร้อมกัน ภาพบนผนังของลิ้มและบรรยากาศภายในของลิ้มถูกนักแสดงเทียบกลับมาเป็นภาพในใจ ฉากผ้าว่างเปล่าจะรองรับร่างกายในจินตนาการที่เกิดจากเงาร่างกายจริงของนักแสดงซึ่งได้ฉายร่างกายในจินตนาการออกมาบนฉากผ้าแสดงให้เห็นตัวละคร นักแสดงจะตามแรงกระตุ้นในการแสดงออกจากจินตนาการต่อไป

เงาร่างกาย (Body shadow) ในละครสตูดิโอ หมายถึงเงาร่างกายนักแสดงที่ใช้แสดงท่าทางและหยุดนิ่ง (Pose) เคลื่อนไหวเพื่อเล่าเรื่อง เงาร่างกายเกิดจากแสงไฟที่ฉายส่องโครงร่างของร่างกายนักแสดงไปยังฉากผ้า จนเกิดโครงร่างตัวละครในละครสตูดิโอดังกล่าว

ใช้โครงร่างเงาร่างกายประกอบกับโครงร่างเงาจากวัตถุ รวมทั้งอุปกรณ์ประกอบฉากและเครื่องแต่งกายเพื่อสร้างรายละเอียดเงาตัวละครและฉาก นอร์แมนและคณะเห็นว่าเงาช่วยทำให้จำแนกวัตถุได้ (Norman et al., 2000) ผู้วิจัยพบว่านักแสดงจะแยกแยะเพื่อรับรู้วัตถุทั้งจากวัตถุจริงทางกายภาพ เงาวัตถุบนผ้าและภาพวัตถุที่ปรากฏขึ้นในใจจากจินตนาการ นักแสดงจะเริ่มรับรู้ภาพเงาในฉากผ้าเพื่อแยกแยะว่าเงาที่เกิดขึ้นใหม่นั้นคืออะไร การแยกแยะนี้จะทำให้นักแสดงสามารถประกอบโครงร่างเงาจากเงาที่มาจากร่างกายตนเอง ร่างกายนักแสดงคนอื่นและจากวัตถุ แยกแยะเงาของตนเอง เงาของตนเองที่ประกอบร่างกับเงาอื่น เคลื่อนไหวจนกลายเป็นตัวละคร การแยกแยะนี้จะทำในแต่ละบุคคลและทำร่วมกันกับนักแสดงอื่นเพื่อให้ร่างกายในจินตนาการจะปรากฏออกมาได้ เมื่อเงาร่างกายกลายเป็นตัวละคร และเงาร่างกายและวัตถุกลายเป็นฉาก นักแสดงจะจินตนาการและตีความภาพต่อไปในใจจนสามารถแสดงออกไปที่เงาร่างกายเพื่อเล่าเรื่องในฉาก

เงาเป็นส่วนขยายออกไปจากตัวบุคคลทำให้บุคคลรู้สึกถึงพื้นที่ของร่างกายและพื้นที่บนภาพเงาที่ฉายออกมา แต่ในขณะเดียวกันก็ทำให้บุคคลกลับมาสนใจตัวของบุคคลเอง เงาได้กระตุ้นความรู้สึกที่หลากหลายเกี่ยวกับพื้นที่ส่วนตัว นอกจากนี้เงาร่างกายอาจสร้างความเชื่อมโยงระหว่างพื้นที่ส่วนบุคคลและพื้นที่ของสิ่งแวดล้อมที่ใกล้เคียงออกมา เช่น ร่างกายครอบครองพื้นที่และพื้นที่เองก็ถูกครอบครองด้วยเงาร่างกายตามลำดับ (Pivanni & Castiello, 2015) ในละครเมื่อนักแสดงมองเห็นเงาร่างกายตนเองทอดออกไปที่ฉากผ้าก็จะขยับร่างกายให้เงานั้นเกิดรายละเอียด เคลื่อนไหวตาม ร่างกายที่กำลังแสดงออกและภาพในใจของนักแสดงที่จินตนาการสตูดิโอเป็นพื้นที่ส่วนตัว เมื่อนักแสดงปล่อยให้ร่างกายในจินตนาการภายในใจผ่านออกมา นักแสดงจะมองเห็นเงาที่เกิดขึ้นเป็นโครงร่างตัวละครสตูดิโอ ซึ่งเงานี้จะกลับมากระตุ้นความรู้สึกและจินตนาการของนักแสดงต่อไป ร่างกายนักแสดงเชื่อมโยงพื้นที่ภายในใจและภายนอกร่างกายนักแสดงขณะขยับท่าทางและหยุดนิ่ง เป็นโครงร่างเงาและเชื่อมโยงกับบรรยากาศบนฉากที่เกิดจากโครงร่างหุ่นเงาที่มาจากวัตถุอุปกรณ์ประกอบการแสดง ดังนั้นเมื่อเงาร่างกายมารวมกับเงาบรรยากาศของฉาก นักแสดงได้เชื่อม

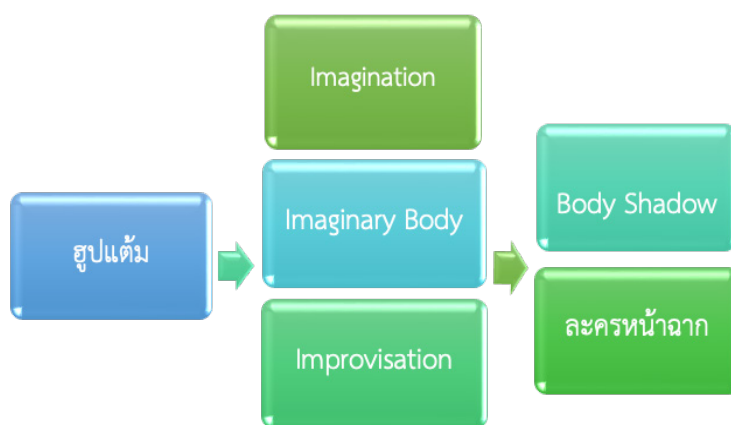
โยงตัวเองกับภาพอุปแต้มที่นักแสดงสร้างขึ้นด้วยโครงร่างเงาเงาร่างกายที่ปรากฏภายนอกและหุ่นเงาที่เข้ามาสร้างบรรยากาศของฉากกระตุ้นการโต้ตอบของตัวละคร

การด้นสด (Improvisation) ในแบบฝึกหัดการแสดงตามแนวคิดของเชคอฟ คือการลงมือทำแล้วดูว่าเกิดอะไรขึ้น เกิดสถานการณ์ที่ผุดขึ้นมาในใจอย่างทันทีทันใดใหม่ และหากมีนักแสดงก็แสดงตามสัญชาตญาณที่เกิดขึ้นในการกระทำนั้นตามลำดับด้วยแรงกระตุ้นแบบทันทีทันใดและการด้นสด แสดงให้เห็นความสร้างสรรค์เฉพาะของนักแสดงแต่ละคน การด้นสดเป็นการเปิดรับอิทธิพลที่มีผลกับตัวนักแสดงและเล่นตอบโต้กับสิ่งนั้น แบบฝึกหัดการด้นสด เช่น การสร้างลักษณะการตอบโต้แบบไม่ซ้ำเดิม การตามการด้นสดไปแล้วเลือกการกระทำหรือประโยคที่เข้ากันหรือขัดแย้งกับสถานการณ์ หรือไม่อย่างนั้นอาจเพิ่มส่วนที่ไร้แรงจูงใจในการกระทำหรือไร้เหตุผลล่วงหน้ากับการกระทำบางช่วงโดยปล่อยให้การกระทำปรากฏขึ้นเอง อาจกำหนดตอนต้นและจบไว้แต่ทดลองด้นสดสถานการณ์ระหว่างนั้นใหม่ อาจด้นสดกับการเคลื่อนไหวร่างกาย จังหวะ ค้นหาแรงกระตุ้นใหม่ๆ (Rushe, 2021, p. 217-218, p. 222-223) ไม่พยายามจำกัดความแก่นเรื่องหรือโครงเรื่องไว้ จำกัดเพียงอารมณ์หรือความรู้สึกตอนเริ่มต้นและตอนจบ นักแสดงจะเห็นความเป็นไปได้ที่สอดคล้องกับอารมณ์ในช่วงเวลา

เฉพาะหรือกับความบังเอิญที่พบขณะด้นสด นักแสดงต้องฟังเสียงภายในซึ่งจะกระตุ้นการเปลี่ยนแปลงทางจิตวิทยาและการกระทำขณะแสดง (Chekhov, 2002, p. 37-38) แนวคิดการด้นสดของเชคอฟเป็นแนวทางแบบฝึกหัดการแสดงซึ่งนักแสดงนำมาใช้เชื่อมเงาร่างกายกับความหมายและบริบทของภาพอุปแต้ม การด้นสดจะนำความเป็นส่วนตัวของภาพในใจนักแสดงออกมาตอบโต้กับภาพในใจของนักแสดงคนอื่นจนเกิดภาพใหม่ขึ้น และชีวิตภายในของภาพจะปรากฏ ผ่านเงาร่างกายนักแสดง การด้นสดเชื่อมฉากละครเงากับละครหน้าฉากด้วยบริบทของอุปแต้มซึ่งผู้วิจัยจะได้กล่าวถึงในช่วงอภิปรายผลการวิจัยต่อไป

กรอบแนวคิดการวิจัย

กรอบแนวคิดการวิจัยประกอบไปด้วย การทำความเข้าใจอุปอุปแต้มผ่านแบบฝึกหัดการแสดงด้วยจินตนาการของไมเคิล เชคอฟเพื่อสร้างร่างกายในจินตนาการ (Imaginary body) การแสดงออกผ่านเงาร่างกาย (Body shadow) เพื่อสร้างตัวละครอุปแต้ม แบบฝึกหัดการด้นสด (Improvisation) ของเชคอฟสร้างละครเงาร่างกายและเชื่อมกับละครหน้าฉาก ซึ่งกระบวนการสร้างจนถึงแสดงละครจะสะท้อนความเข้าใจเกี่ยวกับอุปแต้มของนักแสดง

ภาพ 1 ภาพแสดงกรอบแนวคิดการวิจัย ที่มา: ผู้วิจัย (2565)

สมมติฐานการวิจัย

เยาวชนเอ้าเปาะสามารถรู้จักอุปแต้มจิตรกรรมฝาผนังอีสานผ่านกระบวนการสร้างและแสดงละครเวที หากนักแสดงสร้างการแสดงเงาร่างกายด้วยแบบฝึกหัดการแสดงละครเวทีด้วยจินตนาการและการค้นสดของของไมเคิล เชคอฟ จะทำให้เยาวชนสะท้อนความเข้าใจเกี่ยวกับอุปแต้มออกมาได้

วิธีดำเนินการวิจัย

วิจัยแบบปฏิบัติการ Practice as research เป็นการปฏิบัติลงมือทำของศิลปิน ผู้ทำวิจัยที่ตั้งใจให้ออกแบบกระบวนการสร้างสรรค์ผลงานการแสดง พร้อมทั้งสามารถสืบค้นข้อมูล สร้างผลงานการแสดงให้ตอบโจทย์วิจัยนั้น ระเบียบวิธีวิจัยคือการสร้างสรรค์ผลงานการแสดงประกอบการบันทึกข้อมูลของผู้สร้างสรรค์และผู้ร่วมงานด้วยคลิปวิดีโอหรือบันทึกการซ้อมซึ่งจะมีการบันทึกการแก้ไข เปลี่ยนแปลง อีกทั้งยังมีการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญในสาขาที่เกี่ยวข้องในช่วงระยะการสร้างสรรค์เพื่อประกอบการวิเคราะห์ ในการฝึกซ้อมจะคาดการณ์ถึงปัญหาที่อาจเกิดขึ้น นำเสนอการแสดงต่อผู้ชมไม่น้อยกว่า 2 รอบ พร้อมทั้งอภิปรายความคิดเห็น ตอบคำถามหลังการแสดง การประเมินแบบปิดระหว่างผู้เชี่ยวชาญและนักวิจัย (พรรัตน์ ดำรุง, 2560, น. 21-22) ละครเงาร่างกายอุปแต้มมีผลสรุปเป็นงานสร้างสรรค์ มีวิธีการวิจัยเป็นแบบ Practice-based หมายถึง การสร้างสรรค์โดยอาศัยการปฏิบัติเป็นเครื่องมือเพื่อนำไปสู่ความรู้ใหม่ในสาขานั้น อาจเน้นถึงความรู้ที่ได้จากกระบวนการศึกษาและสร้างสรรค์ที่มีเอกลักษณ์ของผลงาน (Originality) หรือการพัฒนา ความรู้สำหรับการปฏิบัติงานสร้างสรรค์ (ปรีชา เกาทอง, 2557, น. 7)

วิธีการวิจัยละครอุปแต้ม อาศัยกระบวนการละครเป็นเครื่องมือปฏิบัติการสร้างความเข้าใจถึงอุปแต้มให้กับนักแสดง เกิดเป็นขั้นตอนของกระบวนการและผลงานละครเงาร่างกายอุปแต้ม รวมทั้งมีการนำผลจากกระบวนการมาพัฒนารูปแบบการแสดงต่อเนื่องในระยะที่สองของการวิจัย กระบวนการละครมีดังนี้ 1. การลงพื้นที่ของนักแสดงเพื่อทำความรู้จักและได้แรงบันดาลใจจากอุปแต้มจากการสังเกต รับรู้ผ่านประสาทสัมผัส ทำความเข้าใจอุปแต้มบนผนังสิม(โบสถ์อีสานโบราณ) จากสถานที่จริง ได้แก่ วัดในเขตจังหวัดขอนแก่น มหาสารคามและกาฬสินธุ์ วัด

อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ วัดโพธาราม อำเภอดงบัง จังหวัดมหาสารคาม วัดป่าเรไร อำเภอดงบัง จังหวัดมหาสารคาม วัดไชยศรี จังหวัดขอนแก่น และวัดสนวนวารี จังหวัดขอนแก่น 2. นักแสดงสัมภาษณ์พระ พุดคุยแลกเปลี่ยนมุมมองกับสมาชิกในชุมชน 3. ผู้วิจัยบันทึกภาพอุปแต้มจากสิมกลับมาค้นคว้าเปรียบเทียบกับหนังสือภาพอุปแต้มที่มีการขยายให้รายละเอียดของแต่ละภาพ รวมถึงค้นหาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับเรื่องของอุปแต้ม 4. นักแสดงเลือกภาพของอุปแต้มมาทำเป็นละครเงาร่างกายในระยะแรกนั้นภาพส่วนใหญ่มาจากวัดสระบัวแก้วและวัดสนวนวารี อำเภอบ้านไผ่ จังหวัดขอนแก่น และระยะที่สองภาพอุปแต้มมาจากวัดบ้านยาง จังหวัดมหาสารคาม 5. ผู้วิจัยและนักแสดงอภิปราย วิเคราะห์กระบวนการละครเพื่อพัฒนารูปแบบการแสดงละครเผยแพร่สู่ผู้ชมในช่วงปี พ.ศ. 2552 จัดแสดงครั้งที่1 (10 รอบ) 6. ผู้วิจัย นักแสดงผู้เชี่ยวชาญจากสสส.และเครือข่ายสื่อพื้นบ้านภาคอีสานร่วมวิเคราะห์และพัฒนารูปแบบละครจนกระทั่งจัดแสดงครั้งที่ 2 (5 รอบ) พ.ศ.2554 7. ผู้วิจัยสังเกตแบบมีส่วนร่วมร่วมกับนักแสดงระหว่างการแสดงทั้งสองระยะ ควบคู่กับการสัมภาษณ์นักแสดงระหว่างกระบวนการสร้างละคร กระบวนการซ้อมและการแสดงเงาร่างกาย รูปแบบของละครและปฏิกิริยาโต้ตอบของผู้ชม 8. ผู้วิจัยและนักแสดงนำข้อมูลที่วิเคราะห์ในช่วงแรกมาแก้ไขรูปแบบของละครเพื่อพัฒนาการสร้างความเข้าใจเรื่องอุปแต้มไปยังผู้ชม เสริมคำถามในละครระหว่างนักแสดงและผู้ชม 9. ผู้วิจัยและนักแสดงอภิปราย ประเมิน และสรุปผลกับทีมขับเคลื่อนทางวิชาการ สสส.อีกครั้ง 10. ผู้วิจัยนำข้อมูลทั้งหมดมาวิเคราะห์เพื่อนำเสนอผลการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรคือนิสิตมหาวิทยาลัยมหาสารคาม กลุ่มตัวอย่างคือนักแสดงสมัครเล่นอายุ 19-25 ปี ผู้สนใจการแสดง (Acting) และศิลปะอุปแต้ม กลุ่มตัวอย่างของผู้วิจัยคือนักแสดงสมัครเล่นกลุ่มละครเอ้าเปาะ เยาวชนที่รวมตัวกันในชมรมศิลปการแสดง มหาวิทยาลัยมหาสารคาม เปิดการแสดงละครเวทีจากการฝึกซ้อมด้วยตนเองก่อนจะรวมตัวเป็นนักแสดงสมัครเล่นกลุ่มละครเอ้าเปาะแสดงและดำเนินกิจกรรมละครเพื่อจิตสาธารณะ ผู้วิจัยจะกล่าวถึงกลุ่มตัวอย่างว่านักแสดง โดยกลุ่มตัวอย่างหรือนักแสดง

ไม่รู้จักและไม่มีภูมิหลังเกี่ยวกับฮูปแต้มมาก่อนการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. การสังเกตแบบมีส่วนร่วมกับนักแสดง ผู้วิจัยร่วมในกระบวนการละครกับนักแสดงตั้งแต่ต้นจนจบ
2. บันทึกภาพ เสียงและวิดีโอการฝึกซ้อม
3. การสัมภาษณ์นักแสดงและผู้ชม ผู้วิจัยสัมภาษณ์นักแสดงในการสร้างสรรค์และการแสดง นักแสดงเป็นผู้สัมภาษณ์ผู้ชมในระหว่างการแสดงช่วงคำถามของละครหน้าฉาก

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลมีขึ้นในระหว่าง พ.ศ.2552 และ 2554 ด้วยวิธีการสังเกตแบบมีส่วนร่วม จากการลงพื้นที่ฮูปแต้มของผู้วิจัยและนักแสดงในจังหวัดมหาสารคาม ขอนแก่น และกาฬสินธุ์ รวบรวมข้อมูลฮูปแต้มในสถานที่ตั้ง หนังสือและงานวิจัย ผู้วิจัยทำการสังเกตแบบมีส่วนร่วมกับนักแสดงขณะฝึกซ้อมการแสดง ขณะแสดงและหลังการแสดงทั้งสองระยะ บันทึกภาพและวิดีโอการเพื่อนำมาพัฒนารูปแบบการแสดงในระยะแรกไปสู่ระยะที่สอง ผู้วิจัยสัมภาษณ์นักแสดงในช่วงลงพื้นที่ ระหว่างการซ้อมและหลังการแสดง และนักแสดงได้สัมภาษณ์ผู้ชมช่วงการแสดง

ผลการวิจัย

หลังจากลงพื้นที่ชมฮูปแต้มที่วัดซึ่งเป็นพื้นที่วิจัย ผู้วิจัยจึงเริ่มค้นหาคะบวนการละครที่จะทำให้นักแสดงได้รู้จักฮูปแต้ม เมื่อทดลองการแสดงเงาร่างกายก็พบว่าแสดงลักษณะคล้ายฮูปแต้มที่เป็นภาพสองมิติบนผนังโบสถ์ จึงทดลองอุปกรณ์แสงที่จะนำมาใช้สร้างเงาร่างกายและวัตถุ เล่าเรื่องผ่านโครงร่าง (silhouette) ขาว-ดำของเงาเพียงอย่างเดียวและดนตรีจากกีตาร์คลาสสิก รวบรวมเรื่องราวที่ปรากฏอยู่บนสิม อันได้แก่ ความเชื่อเรื่องสวรรค์นรก พระเวสสันดรบริจาคนาน และการเดินทางของสังข์สินไชย นักแสดงและผู้วิจัยเลือกแก่นของเรื่องราวและนำโครงเรื่อง

แบบตะวันตกมาใช้เล่าเรื่อง สอดคล้องกับคำแนะนำของทีมขับเคลื่อนทางวิชาการ สสส. ผลการดำเนินงานระยะแรกพบว่าโครงเรื่องแบบตะวันตกทำให้ละครเงาร่างกายเข้าใจได้ง่ายขึ้น ผู้ชมจึงติดตามตัวละครเงาร่างกายในเรื่องได้สนุกสนานมากขึ้น นักแสดงเข้าใจเรื่องราวและแสดงออกถึงตัวละครฮูปแต้มผ่านละครเงาร่างกายได้ แต่ผู้ชมมุ่งสนใจการตีความภาพเงาและติดตามเรื่องราวของตัวละครมากกว่าฮูปแต้มซึ่งเป็นแหล่งที่มา จากปัญหาดังกล่าวผู้วิจัยได้ค้นพบในการวิจัยระยะที่สองว่า ก่อนผู้วิจัยนำโครงเรื่องแบบตะวันตกมาใช้ นักแสดงใช้ภาพเขียนฮูปแต้มตั้งต้นสร้างการแสดงตามลักษณะการวาดฮูปแต้ม ช่วงแต้มได้วาดภาพไหลลื่นไปตามผนังแบบด้นสดอย่างมีอิสระเป็นลักษณะพิเศษของศิลปะฮูปแต้มอย่างทีพบในวัดบ้านยาง ผู้วิจัยและนักแสดงจึงได้ปรับเปลี่ยนนำลักษณะการวาดฮูปแต้มมาใช้โดยลดการร้อยเรียงเรื่องราวแบบโครงเรื่องละครตะวันตกและลดการเล่าเหตุการณ์ตามลำดับเรื่อง ลดลักษณะของเงาร่างกายซึ่งเป็นนามธรรมเมื่อมองจากโครงร่างเงา (silhouette) ขาวดำ เพิ่มอุปกรณ์ ฉากและสีของแสงแสดงโครงร่างที่มีรายละเอียดของภาพที่กระตุ้นความรู้สึกและความต้องการตีความของนักแสดง เช่น ภาพทหารจากหัวเมือง ชาวต่างชาติที่มาค้าขาย เน้นให้สะท้อนลักษณะฮูปแต้ม ย้ำถึงฮูปแต้มซึ่งเป็นจิตรกรรมฝาผนังไม่ใช่ตัวละครเงา

ละครในระยะที่สองนักแสดงประมวลบริบทของภาพแต่ละภาพ บริบทที่อยู่ในรูปภาพของสิมวัดบ้านยาง แสดงวัฒนธรรมท้องถิ่นที่นักแสดงเชื่อมโยงกับประสบการณ์ตรงที่เคยพบเห็นหรือเข้าร่วมในชุมชนของตนเองและได้เล่าให้นักแสดงที่ไม่มีประสบการณ์ตรงจินตนาการตามร่างภายในจินตนาการของแต่ละคนกลายเป็นภาพเงาร่วมกัน ทดลองเคลื่อนไหว ให้เสียง ด้นสด ค้นคว้าบริบทจากสถานการณ์ในภาพ ตอบโต้กับตัวละครและเหตุการณ์เป็นละครหน้าฉากจากบริบทของภาพและสัมพันธ์กับกระบวนการถามคำถามของนักแสดงกับผู้ชมต่อชีวิตภายในของภาพ

ภาพ 2 ภาพโครงร่างเงาที่มีสีสันระยะที่สอง โครงร่างเงาจากวัตถุสร้างฉากให้ตัวละครเงาร่างกาย
ที่มา: ผู้วิจัย (2554)

ภาพ 3 ภาพโครงร่างเงาร่างกายฉากความเชื่อเรื่องนรก เงาร่างกายขนาดใหญ่เกินจริงและสีของแสงกระตุ้น
จินตนาการของนักแสดง
ที่มา: ผู้วิจัย (2554)

ทีมขับเคลื่อนทางวิชาการแนะนำให้ใช้คำถามหลัง
การแสดงสะท้อนความเข้าใจของผู้ชมต่อสิ่งที่ผู้สร้างละคร

ต้องการจะสื่อสาร ผู้วิจัยและนักแสดงพัฒนาวิธีการถาม
คำถามที่ส่งผลต่อผู้ชม แสดงตามตารางดังนี้

ตาราง 1

ตารางแสดงพัฒนาการวิธีถามคำถาม 5 ขั้นตอนผ่านตัวละครอุปถัมภ์ในละครหน้าฉากและผลที่มีต่อผู้ชม

ลำดับ ขั้นตอน	ระยะแรก พ.ศ.2552	ระยะที่สอง พ.ศ.2554
1	นักแสดงถามคำถามผู้ชมหลังละครเงาร่างกาย ถึงเรื่องราวและตัวละครอุปถัมภ์	นักแสดงในบทบาทตัวละครอุปถัมภ์ถามความหมายและสถานที่ตั้งของอุปถัมภ์กับผู้ชม
2	นักแสดงถามคำถามถึงความหมายของอุปถัมภ์และสื่อสารกับผู้ชมว่าอุปถัมภ์คือจิตรกรรมฝาผนังบนผนังโบสถ์โบราณอีสาน	-ตัวละครอุปถัมภ์ถามคำถามระหว่างการแสดงละครหน้าฉาก สถานการณ์สั้นๆก่อนและหลังภาพเงาอุปถัมภ์ปรากฏและเคลื่อนไหว -ตัวละครสื่อสารกับผู้ชมเป็นระยะว่าอุปถัมภ์ เน้นและย้ำว่าอุปถัมภ์คือจิตรกรรมฝาผนังบนผนังโบสถ์โบราณในภาคอีสาน เรื่องราวและตัวละครทั้งหมดวาดอยู่บนอุปถัมภ์
3	ตัวละครชวนผู้ชมติดตามภาพผู้ชมสนใจตัวละครเงาร่างกายและเรื่องราวในละครมากกว่ากล่าวถึงอุปถัมภ์	-ตัวละครชวนผู้ชมติดตามภาพและความหมายของภาพผ่านละครหน้าฉากด้วยคำถามจากตัวละคร -ผู้ชมสนใจบริบทของภาพ
4	ตัวละครย้ำสถานที่จริงที่มีอุปถัมภ์เพื่อให้ผู้ชมตามไปชมทราบที่มาของภาพเงาและตามไปชม อุปถัมภ์ของจริงในสถานที่จริง (ครั้งสุดท้ายของการแสดงระยะแรก)	-ตัวละครแสดงหน้าฉากนานขึ้นเพื่อใช้เวลาถามคำถามกับผู้ชม แสดงฉากบริบทของภาพ เหตุการณ์ที่ช่างบันทึกไวบนลิ้มและ อุปถัมภ์ในห้องถิ่น -ตัวละครถามถึงลักษณะของการวาดอุปถัมภ์ สถานที่จริงที่มีอุปถัมภ์ -ผู้ชมสะท้อนความเข้าใจว่าสิ่งที่ตนดูไม่ใช่หุ่นเงาที่เรียกว่าอุปถัมภ์แต่คือการจำลองเรื่องราวของรูปภาพที่ปรากฏในอุปถัมภ์ของวัดบ้านยางจังหวัดมหาสารคาม -ผู้ชมแปลความหมายของรูปภาพร่วมกันกับนักแสดงและผู้ชมอื่น -ผู้ชมแลกเปลี่ยนเรื่องราวเกี่ยวกับอุปถัมภ์ที่ตนเคยชม เนื้อหาของอุปถัมภ์ที่เคยเรียนในชั้นเรียน พูดยกับตัวละครและผู้ชมอื่นอย่างภูมิใจว่าเห็นพบตัวละครอุปถัมภ์ในละครอยู่ที่สี่มของวัดในชุมชน เมื่อละครอุปถัมภ์จัดแสดงในพื้นที่ติดกับวัดสวนวาริพัฒนาราม ที่โรงเรียนบ้านไผ่ศึกษาและโรงเรียนหัวหนองนาว่าโนนงิ้ว

-ตัวละครชวนผู้ชมพูดถึงอุปแต้มและข้อวัตรที่ตั้งของสมิ
ในพื้นที่ที่ละครกำลังแสดงอยู่
-ผู้ชมพูดคุยกันในกลุ่มผู้ชมเองที่มาจากหลายพื้นที่ถึงอุป
แต้มในจังหวัดของตน เข้ามาถามตัวละครถึงที่ตั้งของอุป
แต้มที่ใกล้ที่สุดที่สามารถไปชมได้หลังจากเสร็จสิ้นงาน
ตุ้มโฮมจังหวัดสุรินทร์ การแสดงครั้งสุดท้ายของการวิจัย

ที่มา: ผู้วิจัย (2565)

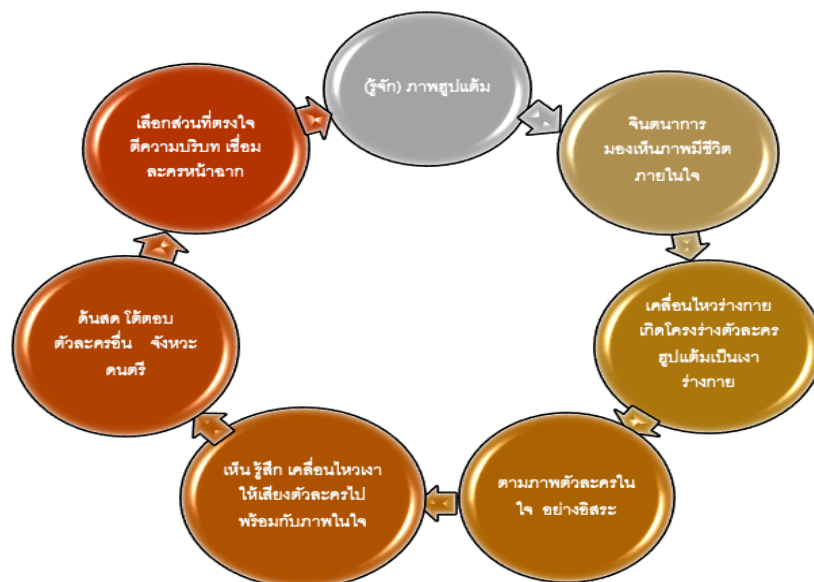
การอภิปรายผล

ผู้วิจัยปรับเปลี่ยนฝึกหัดการแสดงของเซคอฟสำหรับ
นักแสดงเพื่อสร้างตัวละครจากอุปแต้มด้วยขั้นตอนดังนี้

1. การทำความเข้าใจอุปแต้ม นักแสดงทำความเข้าใจ
อุปแต้มด้วยการชมและพิจารณาอุปแต้มบนสมิในพื้นที่จริง
2. การจินตนาการ มองให้เห็นภาพมีชีวิตภายใน
ใจนักแสดง นักแสดงมองและสังเกตรายละเอียดตัวละคร
บนผนังสมิพร้อมกับจินตนาการและรู้สึกถึงบรรยากาศของ
ภาพ บันทึกภาพและนำความรู้สึกแรกกลับมาพิจารณาราย
ละเอียดเทียบกับหนังสือภาพ เมื่อมาถึงฉากว่างเปล่านักแสดง
แสดงใช้จินตนาการมองเห็นภาพตัวละครภายในใจ
3. การเคลื่อนไหวร่างกายและหยุดนิ่ง ร่างกายใน
จินตนาการของนักแสดงประกอบกลายเป็นเค้าโครงร่างเงา

ตัวละครอุปแต้มจากเงาร่างกายของนักแสดง เมื่อนักแสดง
ปล่อยให้ภาพในจินตนาการผ่านร่างกายให้เคลื่อนไหวจน
เกิดเงาบนฉากผ้า ภาพอุปแต้มจะถูกแปลงเป็นโครงร่างเงา
ร่างกาย นักแสดงจะตระหนักถึงร่างกายของตนเองแต่ละ
ส่วนที่ทำให้เกิดโครงร่างเงาขณะที่ยังมองเห็นเงาบนฉากผ้า
เค้าโครงเงาร่างบนสมิได้ผ่านจินตนาการและร่างกายนักแสดง
แสดงแต่ละคนจากรายละเอียดของภาพในใจ

4. นักแสดงตามภาพตัวละครในใจอย่างอิสระ
ภาพในใจของนักแสดงแต่ละคนจะแสดงออกมาผ่าน
การเคลื่อนไหวไปพร้อมกับภาพในใจของนักแสดงอื่นที่
แสดงออกมา

ภาพ 4 ภาพการปรับเปลี่ยนฝึกหัดของเซคอฟ จินตนาการและการค้นสด ที่มา: ผู้วิจัย (2565)

5. นักแสดงเห็น รู้สึกและแสดงออกตามร่างกาย ในจินตนาการที่เคลื่อนไหวและหยุดนิ่ง ให้เสียงตัวละคร ไปพร้อมกับภาพในใจ เมื่อนักแสดงเห็นภาพฉายเงาของ ร่างกายตนเองร่วมกับนักแสดงอื่นกลายเป็นตัวละครอุป แต้มีจึงหยุดมองและทำความเข้าใจภาพ ก่อนจะเคลื่อนไหว เเงาร่างกายตามภาพในจินตนาการอีกครั้ง ภาพอุปแต่มีนำ นักแสดงสู่ภาพจินตนาการภายใน ขณะที่เงาร่างกายกลายเป็นภาพฉายร่างกายในจินตนาการ (Imaginary body) ที่ นักแสดงได้สร้างขึ้น รายละเอียดร่างกายในจินตนาการถูก แสดงออกให้ปรากฏสู่ภายนอก ตัวละครเกิดจากเงาร่างกาย ของนักแสดงหรือร่วมกับเงาร่างกายนักแสดงอื่นขณะแสดง ท่าทางและหยุดนิ่ง เงาของอุปกรณ์ประกอบการแสดงบน ตัวนักแสดงช่วยสร้างร่างกายตามจินตนาการหลายรูปแบบ เมื่อร่างกายในจินตนาการของนักแสดงและนักแสดงอื่นได้ มารวมกันแสดงออกผ่านเงาร่างกายจึงทำให้เกิดตัวละคร ขึ้น

6. นักแสดงค้นสด ได้ตอบตัวละครอื่น และได้ตอบ กับจังหวะดนตรีตามภาพตัวละครในจินตนาการ มองเห็น โครงร่างเงาของตัวละครแล้วจะรอความรู้สึกเข้ามาทำการ เคลื่อนไหวและหยุดนิ่ง การเคลื่อนไหวและเสียง กระตุ้น ให้การเคลื่อนไหวเปลี่ยนเป็นการกระทำของตัวละคร เมื่อ นักแสดงตามภาพในจินตนาการต่อไป เสียงจะเกิดขึ้น และ บทสนทนาจากภาพในใจที่ตัวละครที่กำลังพูด นักแสดงเริ่ม ให้เสียงตัวละคร เงาร่างกายเริ่มโต้ตอบกับเงาตัวละครอื่น กับเสียงและกับเงาของอุปกรณ์ประกอบการแสดง นักแสดง กำลังค้นหาชีวิตภายในของภาพ

7. นักแสดงเลือกส่วนที่ตรงใจ ดีความบริบท เชื่อม ละครหน้าฉาก เพื่อถ่ายทอดความเข้าใจเรื่องอุปแต่มีผ่าน ละครหน้าฉากและคำถามของตัวละครไปสู่ผู้ชม

8. นักแสดงเข้าใจอุปแต่มีจนแลกเปลี่ยนให้ผู้ชมรู้ จักอุปแต่มีผ่านละครเวทีได้ นักแสดงใช้การแสดงละครเงา ร่างกายและละครหน้าฉากพร้อมคำถามแลกเปลี่ยนกับผู้ ชม

ในระยะที่สองมีการเปลี่ยนแปลงในข้อ 2. การ จินตนาการ มองให้เห็นภาพมีชีวิตภายในใจนักแสดง การ เริ่มต้นจินตนาการภาพตัวละครในใจเกิดขึ้นจากบรรยากาศ ภายนอก ฉากจึงมีหุ่นเงาจากวัตถุเข้ามาประกอบบน ฉากผ้า นักแสดงจินตนาการส่วนที่เป็นบรรยากาศของ ฉากตามลักษณะภาพอุปแต่มีก่อนก่อนจะสร้างตัวละคร

ในจินตนาการขึ้นมา นักแสดงจึงถ่ายทอดตัวละครใน จินตนาการโดยเพิ่มสีสัน ขนาดของตัวละครและใช้รูปทรง เครื่องแต่งกาย อุปกรณ์ประกอบฉากสร้างรายละเอียดเงา จากร่างกาย ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในข้อ 3-6 ตัว ละครในจินตนาการของนักแสดงเชื่อมกลับไปมาระหว่าง โครงร่างเงาที่มาจากภายในใจและลักษณะภาพอุปแต่มี ที่มาจากภายนอกอยู่โดยตลอดในการแสดง นักแสดงจึงเห็น เงาภายนอกแล้วจะนำกลับเข้าสู่ภายใน อาทิ บรรยากาศ ของตัวละครต่างยุคสมัยกับนักแสดง สถานการณ์ในภาพที่ นักแสดงไม่ได้มีประสบการณ์ตรง หรือตัวละครเหนือจริง นักแสดงจึงได้ค้นหาการเคลื่อนไหว เสียงและการกระทำ เช่น เมื่อนักแสดงเห็นภาพนรกบนอุปแต่มี ภาพร่างกายใน จินตนาการของนักแสดงฉายออกมาเป็นเงาร่างกายบนฉาก ผ้า นักแสดงสร้างเงาตัวละครที่ไม่ใช่มนุษย์แล้วเคลื่อนไหว เงาร่างกายตามแรงกระตุ้นจากภาพภายใน จนเปล่งเสียง ออกมา จากเสียงก็เริ่มเกิดคำพูดระหว่างตัวละคร

นอกจากบรรยากาศทางกายภาพของเงาวัตถุบน ฉากผ้า บริบทยังเริ่มเข้ามามีผลต่อจินตนาการนักแสดง เป็นการเปลี่ยนแปลงในข้อ 7. นักแสดงเลือกส่วนที่ตรง ใจ ดีความบริบท เชื่อมละครหน้าฉาก อย่างในฉากพระ เวสสันดรให้ทานช้าง นักแสดงจินตนาการเค้าโครงเงา บริบท ของภาพ ยุคสมัยและสถานการณ์อันห่างจากประสบการณ์ ตรงของนักแสดง ภาพจะถูกต่อยอดด้วยจินตนาการ ขณะ เดียวกันก็ต่อยอดด้วยการค้นคว้าบริบทของภาพ นักแสดง พัฒนาการสร้างความหมายให้ภาพต่อจากแบบฝึกหัด จินตนาการของเชคอฟ พยายามเข้าใจบริบทเหตุการณ์ที่ ช่างแต่มีบันทึกไว้ การสร้างความหมายของภาพช่วยให้ นักแสดงเลือกภาพในจินตนาการที่ปรากฏออกมาได้ตรง ตามที่นักแสดงต้องการ ในฉากพระเวสสันดรหลังน้ำจาก สังข์ลงบนมือของผู้ขอช้าง การเคลื่อนไหวท่าทาง การ เปล่งเสียงสาธุของผู้ให้และผู้รับเกิดขึ้นเมื่อนักแสดงกำลัง เคลื่อนไหวเงาไปพร้อมกับสิ่งที่เกิดขึ้นในจินตนาการและ ได้ยินเสียงจากตัวละคร นักแสดงเลือกจบฉากด้วยจุดนี้ ตรงที่นักแสดงพอใจ เงาร่างกายสิ้นสุดการเคลื่อนไหวหรือ เปล่งเสียงเพราะภาพที่ปรากฏมาบรรจบกับบริบทของฉาก ตามเรื่องทาน ชีวิตภายในของภาพอุปแต่มีปรากฏขึ้นใน ใจด้วยจินตนาการและแสดงออกมาด้วยเงาร่างกายก่อน บริบทภาพจะเข้ามา การเลือกจุดเริ่มและสิ้นสุดของภาพ จะนำไปสู่การค้นสดละครหน้าฉาก

ภาพ 5 นักแสดงกำลังเคลื่อนไหวร่างกายด้วยจินตนาการพร้อมภาพในใจ
ที่มา: ผู้วิจัย (2554)

ภาพ 6 นักแสดงฟังเสียงจากภาพเพื่อให้เสียงกลับไปตัวละครและโต้ตอบกับเสียงดนตรี
ที่มา: ผู้วิจัย (2554)

การเดินสวดของกลุ่มละครเอ๊ะเป๊ะมีในส่วนของเงาร่างกาย หุ่นเงาและละครหน้าฉาก การเลือกจุดเริ่มและสิ้นสุดของฉากเงาร่างกายนำมาสู่การเดินสวด ณ จุดเริ่มต้นของภาพในใจนักแสดง นักแสดงจะเดินสวดครั้งแรกจากแรงกระตุ้นที่ต่อเนื่องมาจากร่างภายในจินตนาการที่กำลังเคลื่อนไหว มีเสียง เกิดคำพูดและการกระทำ ความรู้สึกที่เกิดขึ้นในตอบโต้กับบรรยากาศที่เกิดขึ้นนอก การตอบโต้กับเงาตัวละครอื่นและฉากของหุ่นเงาเริ่มเกิดขึ้นจนนำไปสู่การโต้ตอบกันของเงาร่างกาย เสียงและคำพูดแต่อาจไม่ได้สื่อสารความหมายเป็นประโยค เช่น นักแสดงเปล่งเสียงร้องของสัตว์ ทำเสียงลมฝนขึ้นมา ก่อนจะนำไปสู่เสียงของคำพูด ประโยค หรือ บทเจรจาตอบโต้กัน ต่อมาการเดินสวดจะเข้ามาพร้อมกับบริบทของภาพเพื่อช่วยให้ตัวละครเคลื่อนไหวต่อไปในฉากด้วยการตีความของนักแสดง

แต่ละคน

ละครหน้าฉากเป็นส่วนขยายออกจากจุดเริ่มต้นหรือจุดสิ้นสุดของฉากเงาร่างกาย ขยายจากตัวละครในฉากโดยเคลื่อนไหวหรือหลังจากตัวละครหยุดนิ่งเมื่อฉากจบลง แสดงบริบทของภาพ เหตุการณ์หรือประวัติศาสตร์ อาทิ ฉากลิ้นไข่เค็มดง นักแสดงจะเดินสวดหน้าฉากเป็นลิ้นไข่ที่ตกอยู่ในสถานการณ์ที่กำลังจะเกิดขึ้นด้วยตัวนักแสดงเองก่อนจะกลับไปหลังม่านแล้วให้เงาร่างกายของนักแสดงได้เริ่มขยับเป็นตัวละคร และออกมาหน้าฉากเพื่อดำเนินสวดอีกครั้งหลังเหตุการณ์ในฉากจบลง อย่างไรก็ตามนักแสดงกล่าวว่ารู้สึกมีอิสระในการเดินสวดเป็นตัวละครชาวบ้านที่ไม่ได้อยู่ในเรื่องเล่า คล้ายกับตัวละครลับที่ช่างแต้มวาดแทรกเข้ามาเพราะสามารถเล่นกับจินตนาการในใจได้มากขึ้นและสร้างความขัดแย้งก่อนจุดเริ่มต้นและหลังจุดสิ้นสุดฉากได้โดยไม่

กระทบกับเส้นเรื่องในฉาก ในระยะที่สองนักแสดงไม่ได้เล่าเรื่องตามลำดับโครงเรื่องมีเพียงจุดเริ่มต้นและสิ้นสุดของแต่ละภาพ เอื้อให้แต่ละฉากนักแสดงได้เสนอชีวิตภายในตามจินตนาการเพื่อให้ตัวละครเสนอความเป็นไปได้มากขึ้น นอกจากนี้เมื่อเสียงดนตรีจากกีตาร์คลาสสิกให้เสียงบรรยากาศกำลังเล่น ตัวละครจะรับเสียงดนตรีที่มาจาก การตีความของผู้เล่นดนตรีเพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการตัดสินใจ การตัดสินใจไปสู่ขั้นตอนที่ 8. นักแสดงเข้าใจอุปสรรคจนแลกเปลี่ยนให้ผู้ชมรู้จักอุปสรรคผ่านละครเวที ผ่านละครหน้าฉากและการตั้งคำถามจากตัวละครโดยตรงกับผู้ชม ผู้ชมแสดงการรับรู้อุปสรรคและสะท้อนกลับออกมาให้เห็นผ่านคำตอบและคำถามต่อเนื่องของผู้ชมเอง จึงทำความเข้าใจอุปสรรคไปพร้อมกับนักแสดง

สรุป

การวิจัยสรุปผลได้ดังนี้ 1.) ผู้วิจัยออกแบบ 8 ขั้นตอนในการแสดงละครเวทีที่อุปสรรคจากการปรับเปลี่ยนฝึกหัดการแสดงของไมเคิล เชคอฟให้กับนักแสดงที่ไม่มีภูมิหลังเรื่องอุปสรรคได้เข้าใจอุปสรรคผ่านการแสดง เทคนิคในการสร้างร่างกายในจินตนาการของเชคอฟทำให้นักแสดงสร้างเงาร่างกายอุปสรรค การปรับรบบกับระหว่างแบบฝึกหัด

จินตนาการกับการตัดสินใจทำให้นักแสดงพัฒนาเงาร่างกายให้กลายเป็นฉากละครเชื่อมโยงกับบริบทของเรื่องและละครหน้าฉาก 2.) นักแสดงได้ร่วมค้นหาและให้ความหมายของภาพในอุปสรรค ความหมายของภาพปรากฏต่อนักแสดงครั้งแรกจากการมองเห็น การรับรู้ภาพและจินตนาการ ครั้งที่สองจากความพยายามแปลความหมายของภาพมาเป็นเงาร่างกายและฉากละคร ครั้งที่สามจากการเชื่อมโยงฉากในละครกับบริบทของภาพก่อนจะถ่ายทอดไปสู่ผู้ชม 3.) นักแสดงพัฒนาวิธีอ้างอิงถึงศิลปะอุปสรรคผ่านละครและผู้ชมได้แสดงความเข้าใจว่าอุปสรรคเป็นศิลปะแหล่งที่มาของละคร ผ่านวิธีถามคำถามผู้ชมผ่านตัวละครในละครหน้าฉาก 5 ขั้นตอน ทำให้นักแสดงสามารถถ่ายทอดความเข้าใจเกี่ยวกับอุปสรรคและบริบทของอุปสรรคไปสู่ผู้ชม 4.) นักแสดงอ้างอิงการแสดงเงาร่างกายและละครหน้าฉากถึงอุปสรรคของจริงในพื้นที่จังหวัดมหาสารคามและขอนแก่น ผู้ชมได้แสดงความต้องการเข้าถึงอุปสรรคในพื้นที่การแสดงละครต่อไปด้วยตนเอง ผู้วิจัยเห็นว่าละครเงาร่างกายอุปสรรคเป็นทางเลือกในการอนุรักษ์อุปสรรค อาจมีการศึกษาเพิ่มเติมต่อไปถึงเทคนิคการแสดงละครที่สัมพันธ์กับการอ้างอิงเรื่องราวและศิลปะอีสานในรูปแบบอื่นๆ

References

- Chekhov, M. (2002). *To the actor: On the technique of acting*. Routledge, Taylor & Francis Group.
- Damrhung, P. (2017). Practice & Value of “Performance as research” for University scholars in theatre and performance. *Journal of music and performing arts. Khon Kaen University*, 3(2), 18-22. (in Thai).
- _____. (2018). The theatre of SinSai Roo Jai ton: The storytelling of imagination and truth in performing arts. *Journal of music and performing arts Khon Kaen University*, 1(1), 129-142. (in Thai).
- Damrhung, P. et al. (2019). *Cross-time Cross-Borders: The research of cultural ecosystem*. Bangkok: Thailand Science Research and Innovation (TSRI). (in Thai).
- Database of Fine Arts and Vernacular Architecture in Isan Buddhist Art. (2022) *Sanuan-Varee-Pattanam Temple*. Retrieved from <https://cac.kku.ac.th/esanart/19%20Province/Khon%20Kaen/SanaunWaree/KK%20SanaunWaree.html>. (in Thai).
- Kerdted, B. (2017). *Hooptam on the Ancient Buddhist Monastery (Sim) of Sra-bua-kaew Temple Nong-song-hong District Khon-kaen Province*. Retrieved from https://www.technologychaoban.com/thai-local-wisdom/article_23590. (in Thai)

- Kitchotprasert, S., & Kanlayanee. (2002). The Ancient Buddhist Monastery (Sim) of Sanuan-Varee-Pattanam Temple. *Silpakorn University Journal*. n.p. (in Thai).
- Mascalzoni, E., Regolin, L., & Vallortigara, G. (2009). Mom's shadow: Structure-from-motion in newly-hatched chicks as revealed by an imprinting procedure. *Anim. Cogn*, 389–400.
- Nantadilok, P. (1998). *Vessantara Jataka Murals. the Ancient Buddhist Monastery (Sim) of Banyang Borabue District Mahasarakham Province*. Mahasarakham University. (in Thai).
- Norman, J. F., Dawson, T. E., & Raines, S. R. (2000). The perception and recognition of natural object shape from deforming and static shadows. *Perception*, 29, 135–148.
- Pivani, F., & Galfano, G. (2015). The multisensory body revealed through its cast shadows. *Front. Psycho.*
- Prasartvinichai, U. (2008). *Hidden treasures*. Bangkok: Focal Image Printing Group Ltd. (in Thai)
- Rushe, S. (2019). *Michael chekhov's acting technique: A practitioner's guide*. NY: Bloomsbury Publishing.
- Sihanantawong, S. (2000). *The study of concept in northeast local monastery preservation*. Chulalongkorn University. (in Thai).
- Toathong, P. (2014). A guideline of research and knowledge development. *Journal of the association of researchers*, 19(2), 5-11. (in Thai).
- Won, J., & Lee, J. (2016). Shadow theatre: Discovering human motion from a sequence of silhouettes. *ACM transactions on graphics*, 35(4), 1–12

ความสัมพันธ์ระหว่างผลลัพธ์การเรียนรู้ตลอดหลักสูตรตามมาตรฐานคุณวุฒิ
ระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ สาขาพยาบาลศาสตร์ คุณภาพของนักศึกษาปีสุดท้าย
และคุณภาพบัณฑิตหลังสำเร็จการศึกษา วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี จักรีราช

The Relationship Between the Learning Outcome According to Thailand
Qualification Framework for Higher Education (TQF: HEd) Quality of Final
Year Students and Graduate Quality After Graduation from Boromarajonani
College of Nursing, Chakiraj

พีระนันท์ จีระยั้งมงคล¹, ศิริกุล การุณเจริญพานิชย์¹, สุภัทรา สีเสนห์¹ และ ตริตาภรณ์ สร้อยสังวาลย์¹
Peranan Jerayingmongkol¹, Sirikul Karuncharernpanit¹, Supattra Seesanea¹ and
Tritaporn Sroysungwan¹

¹วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี จักรีราช

¹Boromarajonani college of Nursing, Chakiraj

Received: July 1, 2022

Revised: August 2, 2022

Accepted: August 4, 2022

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบเชิงพรรณนาเพื่อหาความสัมพันธ์ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) ผลลัพธ์การเรียนรู้ตลอดหลักสูตรตามมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ สาขาพยาบาลศาสตร์ (2) คุณภาพของนักศึกษาปีสุดท้าย (3) คุณภาพบัณฑิตตามมุมมองของผู้ใช้บัณฑิต และ (4) ความสัมพันธ์ระหว่างผลลัพธ์การเรียนรู้ตลอดหลักสูตรตามมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ สาขาพยาบาลศาสตร์ กับคุณภาพของนักศึกษาปีสุดท้ายตามมุมมองของพยาบาลพี่เลี้ยง และคุณภาพบัณฑิตตามมุมมองของผู้ใช้บัณฑิตของนักศึกษาพยาบาลศาสตร์รุ่น 18 วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี จักรีราช กลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย (1) อาจารย์จำนวน 32 คน (2) พยาบาลพี่เลี้ยงจำนวน 24 คน และ (3) ผู้ใช้บัณฑิต จำนวน 54 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบประเมินผลลัพธ์การเรียนรู้ตามมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ สาขาพยาบาลศาสตร์ ที่พัฒนามาจากสถาบันพระบรมราชชนก สำหรับการประเมินคุณภาพนักศึกษาปีสุดท้ายและคุณภาพบัณฑิต วิเคราะห์ความเชื่อมั่นของแบบประเมินคุณภาพนักศึกษาปีสุดท้ายและคุณภาพบัณฑิต โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค เท่ากับ 0.92 ผลการวิจัยพบว่า (1) คะแนนเฉลี่ยผลลัพธ์การเรียนรู้รวมอยู่ในระดับดี ($M=3.94-4.11$, $SD=0.13-0.14$) ผู้ประเมินทั้ง 3 กลุ่ม ให้คะแนนประเมินเกือบทุกด้านในระดับสูง ($M = 3.77 - 4.48$, $SD = 0.06$) ยกเว้นกลุ่มอาจารย์ที่ประเมินผลลัพธ์การเรียนรู้ตลอดหลักสูตร ด้านความรู้ในระดับปานกลาง ($M=3.40$, $SD = 0.18$) (2) ผลลัพธ์การเรียนรู้ตลอดหลักสูตร คุณภาพของนักศึกษาปีสุดท้าย และคุณภาพบัณฑิตตามมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ มีความสัมพันธ์กันไปในทิศทางบวก โดยผลลัพธ์การเรียนรู้ตลอดหลักสูตร มีความสัมพันธ์กับคุณภาพของนักศึกษาปีสุดท้าย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r=0.29$, $p< 0.05$) และผลลัพธ์การเรียนรู้ตลอดหลักสูตรมีความสัมพันธ์กับคุณภาพบัณฑิตตามมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r=0.24$, $p< 0.05$)

คำสำคัญ: ผลลัพธ์การเรียนรู้, คุณภาพของนักศึกษาปีสุดท้าย, คุณภาพบัณฑิตหลังสำเร็จการศึกษา

Abstract

This correlation descriptive study research aimed to explore (1) the Program learning outcome according to Thailand qualification framework for higher education (TQF: HEd) (2) quality of final year students (3) graduate quality after graduation of graduates of Boromarajonani College of Nursing, Chakiraj and (2) test the relationship among these three variables. Subjects were recruited from three groups: 32 instructors, 24 preceptors, and 54 graduate users. Research measurement tools included learning outcomes questionnaires based on Prabormarajchanok Institute and reliability testing with alpha Cronbach coefficient was 0.92. Spearman rank coefficient correlations were used for data analyzing. Results revealed in two folds: (1) means of overall learning outcomes, quality of final year students and graduate quality after graduation scores, graded from there groups of subjects, were at good level ($M=3.94-4.11$, $SD=0.13-0.14$). All three groups graded at good level for five aspects of TQF. ($M = 3.77 - 4.48$, $SD = 0.06$), except nursing instructors graded students as moderate level for knowledge aspect ($M=3.40$, $SD = 0.18$), (2) Scores of program learning outcomes, quality of final year students and graduate quality after graduation were positively correlated, in particular, means of program learning outcomes and quality of final year students were correlated significantly ($r=0.29$, $p< 0.05$). Additionally, means of program learning outcomes and Graduate quality after graduation of graduates were correlated significantly ($r=0.24$, $p< 0.05$).

Keywords: Learning outcomes, Quality of final year students, Graduate quality after graduation of graduates

บทนำ

แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579 และมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 มุ่งเน้นการพัฒนาคนและสังคมไทยให้เป็นรากฐานที่แข็งแกร่งของประเทศ มีความพร้อมทางกาย ใจ สติปัญญา และทักษะศตวรรษที่ 21 มีคุณธรรมจริยธรรม เคารพกฎหมาย มีภาวะผู้นำ รู้รักคุณค่าความเป็นไทย และรู้บริบทสากล โดยมุ่งหวังให้การจัดการศึกษาเป็นการศึกษาตลอดชีวิต สร้างวิถีการเรียนรู้ของคนไทยให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้การร่วมกันสร้างสรรค์นวัตกรรม เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคม (ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง มาตรฐานการอุดมศึกษา, 2561) สำหรับการเรียนการสอนพยาบาล ซึ่งเป็นวิชาชีพที่ต้องปฏิบัติโดยตรงต่อชีวิต สุขภาพและอนามัยของประชาชนด้วยความเอาใจใส่ อย่างเอื้ออาทรจำเป็นต้องใช้ศาสตร์ และศิลป์ทางการพยาบาล การผดุงครรภ์

ศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง และหลักฐานเชิงประจักษ์ เพื่อให้การพยาบาลองค์รวมแก่ผู้รับบริการที่เป็นบุคคล ครอบครัว และชุมชน ในทุกมิติ ทุกภาวะสุขภาพ และทุกช่วงชีวิต โดยคำนึงถึงความแตกต่างทางวัฒนธรรมของผู้รับบริการ การเปลี่ยนแปลงของสังคม ความก้าวหน้าของศาสตร์ทางการแพทย์ ศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง และเทคโนโลยี ทางการแพทย์ รวมถึงเทคโนโลยีสารสนเทศ ที่สนองตอบความต้องการของประชาชนและผู้รับบริการสุขภาพ ดังนั้น การจัดการเรียนการสอน จึงเน้นการฝึกปฏิบัติการพยาบาล ทั้งในสถานการณ์จำลองเสมือนจริง และสถานการณ์จริง เพื่อให้มีความปลอดภัยต่อชีวิตของผู้รับบริการสุขภาพ (ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่องมาตรฐานคุณวุฒิ ระดับปริญญาตรี สาขาพยาบาลศาสตร์, 2560) และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553

ระบุว่า “การศึกษา” เป็นเครื่องมือชนิดหนึ่งในการพัฒนา มนุษย์ โดยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ 2542 ได้ กำหนดเป้าหมายของการจัดการศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถในการเรียนรู้ และให้ถือว่าผู้เรียนมีความ สำคัญที่สุด กระบวนการเรียนรู้ จำเป็นต้องมีการส่งเสริม ให้ผู้เรียนได้พัฒนาขีดความสามารถตามธรรมชาติเต็มตาม ศักยภาพ จะเห็นได้ว่าพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ เล็งเห็นความสำคัญและศักยภาพของบุคคล ที่จะสามารถ พัฒนาตามความสามารถและศักยภาพของตนจากประกาศ กระทรวงศึกษาธิการเรื่อง กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับ อุดมศึกษาแห่งชาติ (Thai Qualifications Framework for Higher Education, TQF:HEd) โดยกำหนดปัจจัยสำเร็จ ที่เป็นวงจรคุณภาพของกรอบมาตรฐานคุณวุฒิ ประกอบด้วย แนวทางการออกแบบหลักสูตร รายวิชากระบวนการ จัดการเรียนการสอนและรายงานผลการดำเนินการ เพื่อ ใช้เป็นข้อมูลย้อนกลับสำหรับการปรับปรุงและพัฒนา หลักสูตร รวมถึงการเรียนการสอนอย่างเป็นขั้นตอน เพื่อ สามารถผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพและเพื่อประโยชน์ต่อการ รับรองมาตรฐานคุณวุฒิในระดับอุดมศึกษา โดยคุณภาพ ของบัณฑิตตามมาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี สาขา พยาบาลศาสตร์ พ.ศ. 2560 กำหนดมาตรฐานผลการ เรียนรู้ 6 ด้าน ที่สอดคล้องกับกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับ อุดมศึกษาแห่งชาติ และลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ของ สาขาพยาบาลศาสตร์ที่กำหนดไว้ ดังนี้ 1) ด้านคุณธรรม จริยธรรม 2) ด้านความรู้ 3) ด้านทักษะทางปัญญา 4) ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และความรับผิดชอบ 5) ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและ 6) ด้านทักษะการ ปฏิบัติทางวิชาชีพ (ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ, 2560) ซึ่งการกำหนดผลลัพธ์การเรียนรู้เพื่อให้สถาบันการศึกษา บริหารจัดการหลักสูตร พัฒนาอาจารย์และผู้เรียนรวมทั้ง ทรัพยากรการเรียนรู้ การประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนที่ ต้องครอบคลุมผลลัพธ์การเรียนรู้ในทุก ๆ ด้าน ตามที่กำหนด ไว้ในหลักสูตรเพื่อให้บัณฑิตมีคุณลักษณะตามมาตรฐานผล การเรียนรู้ที่กำหนดในมาตรฐาน (ประกาศคณะกรรมการ อุดมศึกษา, 2552)

การผลิตบัณฑิตพยาบาลให้มีคุณภาพนั้น สถาบัน การศึกษาจำเป็นต้องประเมินและตัดสินผลของนักศึกษา เป็นระยะ ได้แก่ ระยะที่กำลังศึกษา โดยประเมินในแต่ละ

รายวิชา จำแนกตามทักษะ 6 ด้าน ที่สอดคล้องตามที่ระบุ ไว้ใน มคอ.3 และ 4 เพื่อสะท้อนถึงผลลัพธ์การเรียนรู้ของ นักศึกษารายด้าน อันจะนำไปสู่การช่วยเหลือและพัฒนา ศักยภาพของนักศึกษาระหว่างการศึกษา ระยะก่อนสำเร็จ การศึกษา โดยนำผลการประเมินมาใช้ในการพัฒนาทักษะ ที่ยังบกพร่องของนักศึกษา ก่อนสำเร็จการศึกษา ทั้งนี้เพื่อ ให้นักศึกษามีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามที่ผู้ใช้บัณฑิต ต้องการมากที่สุด และระยะหลังสำเร็จการศึกษา ซึ่งจะ เป็นการประเมินคุณภาพบัณฑิต โดยผู้ใช้บัณฑิต การ ประเมินนี้เป็นการสะท้อนคุณภาพของผลผลิตของหลักสูตร และสถาบันการศึกษา (ศุจิภา ภูมิโคกรักษ์, อัจฉรา สุคนธ สรรพ, อัญญารัตน์ ว่องวิริยะพันธุ์, ธัญยาภรณ์ เหลี้ยว ตระกูลและวัชร นาคะป่า, 2559)

หลักการประเมินผลการเรียนรู้ที่เหมาะสมใน สถานการณ์ปัจจุบันหรือในยุคศตวรรษที่ 21 ควรจะมี การประเมินผลการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นการประเมินตามสภาพ จริง ที่มีจุดเน้นในการนำไปสู่การพัฒนาผู้เรียน และในการ ตัดสินผลต้องพิจารณาตั้งแต่การสรุปผลการเรียนรู้ในระดับ รายวิชาซึ่งเป็นการประเมินโดยอาจารย์ผู้สอน ควบคู่ไปกับ การตรวจสอบผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียนว่ามีคุณสมบัติที่ จะสามารถเลื่อนขั้นหรือสำเร็จการศึกษาได้หรือไม่ (ศศิธร บัวทอง, 2560) ซึ่งวิธีตรวจสอบผลการเรียนรู้ประเภทหลัง เป็นการทวนสอบผลการเรียนรู้ระดับหลักสูตร ซึ่งมีการ กำหนดไว้ใน มาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี สาขา พยาบาลศาสตร์ พ.ศ. 2552 (ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ, 2552) และถูกบรรจุไว้ในหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2555) และนำไปใช้ตั้งแต่ภาคเรียน ที่ 1 ปีการศึกษา 2556 เป็นต้นมา

ผลลัพธ์การเรียนรู้ตลอดหลักสูตรของผู้เรียนที่ได้ รับการประเมินโดยอาจารย์ประจำหลักสูตรของวิทยาลัย มีลักษณะเป็นการตรวจสอบผลการเรียนรู้ระดับรายวิชา ในบริบทของวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี จักรีนิจ ซึ่ง ได้ดำเนินการขยายผลต่อยอดโดยประยุกต์ใช้รูปแบบการ ประเมินเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ตามมาตรฐานคุณวุฒิระดับ ปริญญาตรี สาขาพยาบาลศาสตร์ ที่มีการพัฒนาโดยศุภรใจ เจริญสุขและคณะ (ศุภรใจ เจริญสุข, อัญญา ปลดเปลื้อง, วันดี วงศ์รัตนรักษ์, กุลฤดี จิตตยานันต์ และ นางนุช เสือพู มี, 2559) มาใช้เป็นฐานในการออกแบบเครื่องมือประเมิน ผู้เรียนในแต่ละรายวิชาให้มีคุณภาพ เช่น การใช้เกณฑ์การ

ประเมินผลแบบบูรณาการ แบบทดสอบ แบบประเมินผลการฝึกภาคปฏิบัติที่ผ่านการวิพากษ์โดยทีมอาจารย์ผู้สอนและผู้ทรงคุณวุฒิ และดำเนินการปรับปรุงคุณภาพของเครื่องมือเพื่อให้วัดและประเมินผู้เรียนได้ชัดเจนขึ้น หลังจากนั้นจึงวัดและประเมินผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียนและรายงานผลการประเมินโดยจำแนกเป็นทักษะตามมาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรีสาขาพยาบาลรายด้านตามแผนที่กระจายความรับผิดชอบของแต่ละรายวิชา ทั้งนี้ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลจากรายวิชาต่างๆ ตลอดหลักสูตรเพื่อนำมาวิเคราะห์ผลลัพธ์การเรียนรู้รายบุคคลจำแนกเป็นทักษะ 6 ด้านได้แก่ คุณธรรมจริยธรรม ความรู้ ทักษะทางปัญญา ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ ทักษะด้านการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และทักษะปฏิบัติทางวิชาชีพ

การประเมินคุณภาพของนักศึกษาปีสุดท้าย มีความสำคัญเนื่องจากเป็นส่วนหนึ่งในการตรวจสอบผลการประเมินการเรียนรู้ของผู้เรียนในระดับหลักสูตร ขั้นต้น ซึ่งดำเนินการเมื่อผู้เรียนกำลังจะสำเร็จการศึกษาในช่วงระยะเวลาการฝึกประสบการณ์เพิ่มเติม (Internship) ที่หน่วยงานต้นสังกัด โดยมีพยาบาลพี่เลี้ยงในแหล่งฝึกต่างๆ เป็นผู้ประเมิน จัดเป็นการประเมินผู้เรียนจากมุมมองอื่นเพื่อป้องกันการเกิดอคติในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ รวมทั้งเนื่องจากกลุ่มพยาบาลพี่เลี้ยงในแหล่งฝึกภาคปฏิบัติอาจจะมีมุมมองใกล้เคียงกับผู้ใช้บัณฑิตที่ได้รับการยอมรับว่าเป็นผู้ที่มีความสำคัญในการประเมินคุณภาพบัณฑิตในอนาคตเพื่อให้มองเห็นแนวโน้มของผลการประเมินคุณภาพบัณฑิตในอนาคต

การประเมินคุณภาพบัณฑิตโดยผู้ใช้บัณฑิตเป็นการประเมิน 6 ทักษะตามมาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี สาขาพยาบาลศาสตร์ ของผู้สำเร็จการศึกษาภายหลังสำเร็จการศึกษาแล้ว ประมาณ 1 ปี จัดเป็นองค์ประกอบหนึ่งในการตรวจสอบผลการประเมินการเรียนรู้ในระดับหลักสูตรและเป็นตัวบ่งชี้สำคัญในการประกันคุณภาพการศึกษาระดับหลักสูตรด้านผลลัพธ์ที่เกิดต่อผู้เรียนที่สถาบันการศึกษาต้องดำเนินการเป็นประจำทุกปี

หากการประเมินผลการเรียนรู้จากกลุ่มผู้ประเมิน 3 กลุ่มนี้มีความสัมพันธ์กัน จะช่วยยืนยันถึงคุณภาพของเครื่องมือวัดและประเมินผลการเรียนรู้ระดับรายวิชา และช่วยให้ผู้บริหารหลักสูตรสามารถเห็นแนวโน้มของผลการประเมิน

คุณภาพบัณฑิตโดยผู้ใช้บัณฑิตซึ่งเป็นตัวบ่งชี้ที่สำคัญในการประกันคุณภาพการศึกษาด้านผลลัพธ์ของผู้เรียนต่อไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งการนำไปสู่การพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุสมรรถนะที่กำหนดไว้ในหลักสูตร รวมทั้งนำไปสู่การพัฒนากระบวนการจัดการเรียนการสอนและหลักสูตรเพื่อพัฒนาสมรรถนะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนให้ดีขึ้นตามมุมมองของผู้ใช้บัณฑิต อย่างไรก็ตามมีรายงานผลเกี่ยวกับการประเมินคุณภาพการศึกษาของกลุ่มประเทศในสหภาพยุโรปที่พบว่ายังมีช่องว่างหรือความไม่สอดคล้องกันระหว่างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามมุมมองของผู้สอนหรือสถาบันการศึกษากับมุมมองของนายจ้างหรือผู้ใช้บัณฑิตทำให้การพัฒนาผู้เรียนได้ไม่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานได้ (Amalia & Mihaela, 2013)

เมื่อพิจารณาจากบริบทของวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนครราชสีมา ในปีการศึกษา 2558 ที่นักศึกษาชั้นที่ 18 เป็นนักศึกษาแรกเข้า วิทยาลัยได้มีการนำเกณฑ์มาตรฐานระดับหลักสูตรและการประเมินทักษะตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาของประเทศไทยมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนในหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตขึ้น

ประกอบกับวิทยาลัยฯ ซึ่งได้มีการพัฒนารูปแบบการประเมินผลการเรียนรู้โดยการออกแบบการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริง มีการต่อยอดขยายผลไปยังทุกสาขาวิชาพร้อมกับมีการสรุปรายงานการประเมินผลการเรียนรู้ที่จำแนกตามผลลัพธ์การเรียนรู้ด้านของผู้เรียนเป็นรายบุคคล ร่วมกันได้มีการเก็บรวบรวมข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับ การประเมินคุณภาพของนักศึกษาปีสุดท้าย และผลการประเมินคุณภาพบัณฑิตตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติเป็นประจำทุกปีซึ่งเป็นตัวบ่งชี้สำคัญตามข้อกำหนดของหลักสูตร

สำหรับผลการประเมินคุณภาพบัณฑิต รุ่นที่ 18 ในปีการศึกษา 2561 โดยผู้ใช้บัณฑิต มีผู้ตอบแบบสอบถามสำหรับนักศึกษาจำนวน 86 คน มีค่าเฉลี่ย 4.04 สำหรับคะแนนเฉลี่ยด้านที่มีคะแนนน้อยที่สุด ได้แก่ ด้านทักษะทางปัญญา คือ 3.77 รองลงมาคือด้านความรู้ซึ่งมีคะแนนเฉลี่ย 3.80 ทักษะด้านการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.87 และทักษะปฏิบัติทางวิชาชีพ ซึ่งมีคะแนนเฉลี่ย 3.95 ส่วนทักษะที่มีคะแนนสูงสุดคือทักษะด้านคุณธรรม จริยธรรม มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.23 และรองลงมาคือความสัมพันธ์

ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ เท่ากับ 4.03 (รายงานผลการดำเนินงานหลักสูตร, 2561) ผลการประเมินเป็นการสะท้อนภาพการจัดการเรียนการสอนของวิทยาลัยที่ยังคงต้องการการพัฒนาเพื่อให้ได้บัณฑิตที่มีความรู้ ความสามารถ มีทักษะทางวิชาชีพเพิ่มขึ้น มีศักยภาพด้านการคิด วิเคราะห์ การแก้ไขปัญหา ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของทักษะทางปัญญา แต่การประเมินคุณภาพบัณฑิตจะสามารถดำเนินการได้เมื่อบัณฑิตมีการปฏิบัติงานในสถานประกอบการภายใน 1 ปี ซึ่งทำให้มีข้อมูลย้อนกลับในการพัฒนากระบวนการเรียนการสอนล่าช้าไม่ทันต่อการพัฒนา

วิทยาลัยฯ ซึ่งตระหนักและให้ความสำคัญในปรับกระบวนการเรียนการสอนที่หลากหลายเพื่อพัฒนาบัณฑิตพยาบาลให้มีผลลัพธ์การเรียนรู้ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ (Thai Qualifications Framework for Higher Education, TQF: HEd) นอกจากนี้ วิทยาลัยฯ ยังคงต้องตระหนักถึงการประเมินผู้เรียนทุกระยะ และควรพิจารณาผลการประเมิน ที่วิทยาลัยประเมินนักศึกษา ระยะก่อนสำเร็จการศึกษา กับผลการประเมินคุณภาพบัณฑิตที่ประเมินโดยผู้ใช้บัณฑิตว่ามีความแตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร ควรมีการปรับปรุงแก้ไขอย่างไร เพื่อให้ได้บัณฑิตที่มีคุณภาพตามความต้องการของผู้ใช้บัณฑิตมากที่สุด

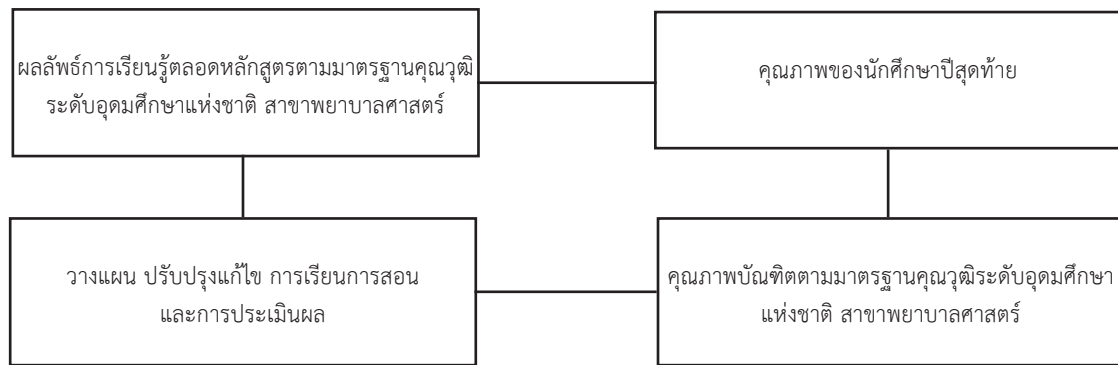
อย่างไรก็ตาม จากการทบทวนวรรณกรรมและทบทวนการปฏิบัติงานด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของวิทยาลัยฯ พบว่า ยังไม่พบรายงานการเปรียบเทียบเกี่ยวกับการประเมินผลการเรียนรู้ที่มีความแตกต่างของผู้ประเมิน 3 กลุ่มนี้ว่ามีช่องว่างหรือมีความแตกต่างกันหรือไม่ ดังนั้นผู้วิจัยในฐานะผู้บริหารและผู้สอนจึงสนใจศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างผลลัพธ์การเรียนรู้ของนักศึกษาตลอดหลักสูตรที่ประเมินโดยอาจารย์ของวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี จักรีรัช ผลการประเมินคุณภาพนักศึกษาปีสุดท้ายที่ประเมินโดยพยาบาลพี่เลี้ยงในแหล่งฝึกต้นสังกัด และผลการประเมินคุณภาพบัณฑิตของผู้ใช้บัณฑิตหลังจากสำเร็จการศึกษาและปฏิบัติงานที่ต้นสังกัดภายใน 1 ปีขึ้น เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาวางแผน ปรับปรุง และพัฒนาการเรียนการสอนให้นักศึกษามีผลลัพธ์การเรียนรู้ที่สอดคล้องกับคุณลักษณะบัณฑิตตามความต้องการของผู้ใช้บัณฑิตก่อนสำเร็จการศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. ศึกษาผลลัพธ์การเรียนรู้ตลอดหลักสูตรตามมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ สาขาพยาบาลศาสตร์ ของนักศึกษาพยาบาลรุ่น 18 วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี จักรีรัช
2. ศึกษาคุณภาพของนักศึกษาปีสุดท้าย ของนักศึกษาปีสุดท้ายรุ่น 18 วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี จักรีรัช
3. ศึกษาคุณภาพบัณฑิตตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติของบัณฑิต รุ่น 18 วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี จักรีรัช
4. ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างผลลัพธ์การเรียนรู้ตลอดหลักสูตรตามมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ สาขาพยาบาลศาสตร์ กับ คุณภาพของนักศึกษาปีสุดท้าย และ คุณภาพบัณฑิตตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ รุ่น 18 วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี จักรีรัช

กรอบแนวคิดการวิจัย

การประเมินผลลัพธ์การเรียนรู้ตลอดหลักสูตร ตามมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ ที่ประเมินโดยอาจารย์ การประเมินคุณภาพของนักศึกษาปีสุดท้าย ของนักศึกษาปีสุดท้ายรุ่น 18 ที่ประเมินโดยพยาบาลพี่เลี้ยงของแหล่งฝึก และการประเมินคุณภาพบัณฑิต ที่ประเมินโดยผู้ใช้บัณฑิตเมื่อผู้สำเร็จการศึกษากลับไปปฏิบัติงานแล้ว เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการทวนสอบ ว่าบัณฑิตสามารถประกอบอาชีพได้ตรงตามที่หลักสูตรกำหนดไว้หรือไม่ อย่างไร เป็นการตรวจสอบ เพื่อยืนยันความถูกต้องของการดำเนินการ ในบริบทของการศึกษาจะเกี่ยวข้องกับเรื่องของหลักสูตร และการเรียนการสอนเพื่อให้ได้คุณลักษณะที่พึงประสงค์ (ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ, 2558) ดังนั้น การตรวจสอบผลลัพธ์เป็นระยะน่าจะมีทิศทางที่สอดคล้องกัน หากไม่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน สถาบันการศึกษาควรต้องหา สาเหตุที่มาของปัญหาและวางแผนเพื่อปรับปรุงแก้ไข การเรียนการสอน การประเมินผล ดังแผนภูมิที่ 1

แผนภูมิที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

สมมติฐานการวิจัย

ความสัมพันธ์ระหว่างผลลัพธ์การเรียนรู้ตลอดหลักสูตร ตามมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา กับ คุณภาพของนักศึกษาปีสุดท้าย และคุณภาพบัณฑิตตามมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ สาขาพยาบาลศาสตร์มีความสัมพันธ์ทางบวก

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบเชิงพรรณนาเพื่อหาความสัมพันธ์ (correlation descriptive study) ซึ่งใช้ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Source of Data) ได้แก่

1. ผลลัพธ์การเรียนรู้ตามมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ สาขาพยาบาลศาสตร์ระหว่างที่กำลังศึกษา จากการวัดและประเมินผลของอาจารย์พยาบาลตลอดหลักสูตร ปีการศึกษา 2558-2561
2. ผลประเมินระดับความพึงพอใจของผู้ใช้บัณฑิตต่อคุณภาพนักศึกษา ของนักศึกษาปีสุดท้าย/บัณฑิต รุ่นที่ 18 วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี จักรีรัช ประจำปีการศึกษา 2561 ตามมาตรฐานคุณวุฒิอุดมศึกษาสาขาพยาบาลศาสตร์
3. รายงานการประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้บัณฑิตที่มีต่อบัณฑิตใหม่ รุ่นที่ 18 ของวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีจักรีรัช ประจำปีการศึกษา 2564 ตามมาตรฐานคุณวุฒิอุดมศึกษาสาขาพยาบาลศาสตร์

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้ศึกษาประชากร 3 กลุ่มดังนี้

กลุ่มที่ 1 คือ อาจารย์ของวิทยาลัยพยาบาลบรม

ราชชนนี จักรีรัช จำนวน 32 คน ในการประเมินผลลัพธ์การเรียนรู้ตามมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติตลอดหลักสูตร

กลุ่มที่ 2 คือ พยาบาลที่เลี้ยงในโรงพยาบาลแหล่งฝึก ภาคปฏิบัติ โครงการฝึกทักษะเพื่อเพิ่มพูนประสบการณ์ทางวิชาชีพพยาบาลของนักศึกษาปีสุดท้าย (Internship) จำนวน 24 คน ในการประเมินคุณภาพของนักศึกษาปีสุดท้าย หลังจากสิ้นสุดการฝึก

กลุ่มที่ 3 คือ ผู้ใช้บัณฑิตที่ประกอบด้วยผู้บังคับบัญชาและผู้ร่วมงาน จำนวน 54 คน ของโรงพยาบาลต้นสังกัดที่บัณฑิตปฏิบัติงานเป็นเวลา 1 ปี

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยใช้กลุ่มประชากรทั้งหมดเนื่องจากมีจำนวนน้อยและ ไม่สามารถสุ่มกลุ่มตัวอย่างเพื่อเป็นตัวแทนกลุ่มประชากรได้

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบประเมินผลลัพธ์การเรียนรู้ใช้ในการประเมินผลลัพธ์การเรียนรู้ของนักศึกษาปีสุดท้ายและคุณภาพบัณฑิตที่ ประกอบด้วยทักษะ 6 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านคุณธรรม 2) ด้านความรู้ 3) ด้านทักษะทางปัญญา 4) ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ 5) ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และ 6) ด้านทักษะการปฏิบัติทางวิชาชีพ จำนวน 75 ข้อ

ผู้วิจัยปรับปรุงเครื่องมือที่ใช้ประเมินผลลัพธ์การเรียนรู้ตามมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ สาขาพยาบาลศาสตร์ ที่พัฒนาโดยคณาจารย์ของสถาบันพระบรมราชชนก และส่งให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 คนตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) และหาค่า

ดัชนีความสอดคล้องระหว่างผู้เชี่ยวชาญ (Index of Item-Objective Congruence: IOC) เลือกข้อที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Congruence: IOC) ระหว่าง 0.66-1.00 ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิและนำไปทดลองใช้กับนักศึกษาพยาบาลมีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน วิเคราะห์หาความเชื่อมั่นโดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) เท่ากับ .92

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ใช้ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Source of Data) จากข้อมูลการวัดและประเมินผลจากหน่วยหลักสูตรคุณภาพการศึกษาและบริการการศึกษา วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนี จักรีราช ดังนี้

1. ขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้อำนวยการวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนี จักรีราช และหัวหน้าฝ่ายการโรงพยาบาล โรงพยาบาลทั่วไป และโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในจังหวัดราชบุรี ที่เกี่ยวข้องในการประเมิน

2. แนะนำตัวชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัย และการพิทักษ์สิทธิ์ของกลุ่มตัวอย่าง รวมทั้งขอ ความร่วมมือในการทำแบบสอบถามด้วยความสมัครใจไม่มีการบังคับและกลุ่มตัวอย่างสามารถเลือกที่จะไม่ตอบคำถามข้อที่ทำให้เกิดความไม่สบายใจ ส่วนการนำเสนอข้อมูลจะนำเสนอในภาพรวมซึ่งข้อมูลต่าง ๆ จะถูกเก็บเป็นความลับ ข้อมูลทั้งหมดจะถูกทำลายภายใน 1 ปี ภายหลังจากผลการวิจัยเผยแพร่แล้ว จากนั้นเปิดโอกาสให้กลุ่มตัวอย่างสอบถามในส่วนที่ยังไม่เข้าใจ

3. เมื่อได้รับอนุญาตให้เก็บรวบรวมข้อมูลแล้ว ผู้วิจัยทำหนังสือแจ้งงานทะเบียนวัดและประเมินผลการศึกษาเพื่อขอข้อมูลผลการประเมินผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ตลอดหลักสูตรของนักศึกษา รุ่น 18 ที่รวบรวมไว้ระหว่าง ปีการศึกษา 2558-2561 และงานบริหารหลักสูตรเพื่อขอข้อมูลผลการประเมินคุณภาพของนักศึกษาปีสุดท้าย รุ่นที่ 18 ที่ประเมินในปีการศึกษา 2561 หลังจากสิ้นสุดการฝึกภาคปฏิบัติเพื่อเพิ่มพูนประสบการณ์ (Internship) และผลการประเมินคุณภาพบัณฑิตหลังสำเร็จการศึกษา ที่ประเมินโดย

ผู้บังคับบัญชาและผู้ร่วมงาน โรงพยาบาลต้นสังกัดที่บัณฑิตปฏิบัติงานเป็นเวลา 1 ปี ที่ประเมินในปีการศึกษา 2562

4. ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล และตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูลก่อนการนำไปวิเคราะห์ข้อมูล

การพิทักษ์สิทธิ์ของกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยนี้ เป็นส่วนหนึ่งในโครงการวิจัย เรื่องความสัมพันธ์ระหว่างผลลัพธ์การเรียนรู้ตลอดหลักสูตร ตามมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ สาขาพยาบาลศาสตร์ของนักศึกษาวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนี จักรีราช ที่ประเมิน โดยอาจารย์กับผลการประเมินคุณภาพของนักศึกษาปีสุดท้าย และผลการประเมินคุณภาพบัณฑิตที่ประเมินโดยผู้ใช้บัณฑิต ซึ่งผ่านการรับรองจากคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมในมนุษย์ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนี จักรีราช หมายเลขใบรับรอง 17-97-2563 ลงวันที่ 14 กันยายน พ.ศ. 2563 โดยการเข้าร่วมการวิจัยนี้เป็นไปตามความสมัครใจและสามารถถอนตัวออกจากการวิจัยได้ตลอดเวลา โดยไม่มีผลกระทบใดๆ ต่อกลุ่มตัวอย่าง การนำเสนอข้อมูลจะนำเสนอในภาพ ข้อมูลการวิจัยถูกเก็บเป็นความลับและทำลายทิ้งภายใน 1 ปี ภายหลังจากที่ผลการวิจัยได้รับการเผยแพร่

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์สถิติด้วยเครื่องมือไมโครคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for Windows (Statistical Package for the Social Science for Windows) เมื่อตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามแล้ว ทำการวิเคราะห์ ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สถิติพรรณนา ได้แก่ ความถี่และร้อยละ วิเคราะห์ค่าเฉลี่ย (M) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) ของแบบสอบถามจำแนกเป็นรายข้อและโดยรวม โดยมีเกณฑ์โดยมีเกณฑ์การแปลผลคะแนนเฉลี่ย แบ่งเป็น 5 ระดับ ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2556)

คะแนนเฉลี่ย 4.51 - 5.00 หมายถึง ระดับสูงมาก

คะแนนเฉลี่ย 3.51 - 4.50 หมายถึง ระดับสูง

คะแนนเฉลี่ย 2.51 - 3.50 หมายถึง ระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 1.51 - 2.50 หมายถึง ระดับต่ำ

คะแนนเฉลี่ย 1.00 - 1.50 หมายถึง ระดับต่ำมาก

2. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างผลลัพธ์การเรียนรู้ตามมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ สาขาพยาบาลศาสตร์ตลอดหลักสูตร กับ ผลลัพธ์การเรียนรู้ของนักศึกษาปีสุดท้าย และ คุณภาพบัณฑิตที่ประเมินตามมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ รุ่น 18 วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนี จักรีรัช โดยใช้สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของสเปียร์แมน (Spearman rank correlation coefficient) เนื่องจากไม่ผ่านข้อตกลงเบื้องต้นของสถิติพาราเมตริก โดยมีเกณฑ์การแปลความหมายค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) 5 ระดับ ดังนี้ (Hinkle, William, & Stephen, 1998)

$r = 0.81 - 1.00$ หมายถึง ระดับสูงมาก

$r = 0.61 - 0.80$ หมายถึง ระดับสูง

$r = 0.41 - 0.60$ หมายถึง ระดับปานกลาง

$r = 0.21 - 0.40$ หมายถึง ระดับต่ำ

$r = 0.00 - 0.20$ หมายถึง ระดับต่ำมาก

ผลการวิจัย

นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากงานวิจัยในครั้งนี้สรุปนำเสนอ 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่1 ผลลัพธ์การเรียนรู้ตลอดหลักสูตรตามมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ ผลการประเมินคุณภาพของนักศึกษาปีสุดท้าย และคุณภาพบัณฑิต คุณภาพบัณฑิตตามมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ สาขาพยาบาลศาสตร์ ของนักศึกษาพยาบาลรุ่น 18

ผลลัพธ์การเรียนรู้ตลอดหลักสูตร ตามมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ ที่ประเมินโดยอาจารย์ของวิทยาลัยพยาบาลนี้ผู้วิจัยได้จากฐานข้อมูลงานประเมินผลของวิทยาลัย โดยทำการประเมินตั้งแต่ปีการศึกษา 2558-2561 พบว่าค่าเฉลี่ยผลลัพธ์การเรียนรู้ภาพรวมอยู่ในระดับสูง และมีผลลัพธ์การเรียนรู้จำนวน 5 ด้าน อยู่ในระดับสูง ได้แก่ ด้านคุณธรรมจริยธรรม ($M = 4.25$, $SD = 0.06$) ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ ($M = 4.25$, $SD = 0.09$) ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลขการสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ($M = 4.16$, $SD = 0.06$) ด้านทักษะปฏิบัติวิชาชีพ ($M = 4.04$, $SD = 0.13$) ด้านทักษะทางปัญญา ($M = 3.94$, $SD = 0.08$) มีเพียง 1 ด้านที่มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลางได้แก่ ด้านความรู้ ($M = 3.40$, $SD = 0.18$) ตามลำดับ ส่วนผลการประเมินคุณภาพนักศึกษาปีสุดท้ายนักศึกษาพยาบาล

ศาสตรบัณฑิตรุ่น 18 ที่ประเมินโดยพยาบาลที่เลี้ยงในแหล่งฝึก จำนวน 24 คน หลังเสร็จสิ้นการฝึกภาคปฏิบัติเพิ่มพูนประสบการณ์ (Internship) พบว่า คะแนนเฉลี่ยคุณภาพของนักศึกษาปีสุดท้ายอยู่ในระดับดี ($M = 4.11$, $SD = 0.33$) โดยด้านคุณธรรมจริยธรรมมีคะแนนเฉลี่ยสูงที่สุดและอยู่ในระดับสูง ($M = 4.48$, $SD = 0.40$) รองลงมาคือด้านทักษะการปฏิบัติทางวิชาชีพ ($M = 4.36$, $SD = 0.49$) ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และความรับผิดชอบ ($M = 4.10$, $SD = 0.47$) ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ($M = 4.00$, $SD = 0.47$) ด้านความรู้ ($M = 3.88$, $SD = 0.56$) และด้านทักษะทางปัญญา ($M = 3.83$, $SD = 0.42$) ตามลำดับ

สำหรับผลการประเมินคุณภาพบัณฑิตตามมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ สาขาพยาบาลศาสตร์ 6 ด้าน ที่มีการประเมินโดยผู้ใช้นบัณฑิต ซึ่งได้แก่ หัวหน้าหอผู้ป่วย หัวหน้างานที่รับผิดชอบในการควบคุมดูแลการปฏิบัติงานของผู้สำเร็จการศึกษาและปฏิบัติงานในสถานบริการอย่างน้อย 1 ปี พบว่าคะแนนเฉลี่ยคุณภาพบัณฑิตตามมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ สาขาพยาบาลศาสตร์ ภาพรวมอยู่ในระดับดี ($M = 3.94$, $SD = 0.30$) ด้านคุณธรรม จริยธรรม ที่มีคะแนนเฉลี่ยผลการประเมินผลลัพธ์การเรียนรู้ตลอดหลักสูตร ตามมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ คุณภาพของนักศึกษาปีสุดท้าย รุ่น 18 และคุณภาพบัณฑิตตามมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ สาขาพยาบาลศาสตร์ จากกลุ่มผู้ประเมินทั้ง 3 กลุ่ม พบว่าคะแนนเฉลี่ยภาพรวมอยู่ในระดับดี ($M = 3.94 - 4.11$, $SD = 0.13 - 0.14$) หากพิจารณารายด้าน พบว่าผู้ประเมินทั้ง 3 กลุ่ม ให้คะแนนประเมินเกือบทุกด้านในระดับดี ($M = 3.77 - 4.48$, $SD = 0.06 - 0.56$) ยกเว้นกลุ่มอาจารย์ที่ประเมินผลลัพธ์การเรียนรู้ตลอดหลักสูตรของนักศึกษารุ่น 18 ด้านความรู้เพียงระดับปานกลาง ($M = 3.40$, $SD = 0.18$) ด้านคุณธรรม จริยธรรมสูงที่สุดและอยู่ในระดับดี ($M = 4.23$, $SD = 0.33$) รองลงมาคือ ด้านความสัมพันธ์ ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ ($M = 4.03$, $SD = 0.38$) ด้านทักษะการปฏิบัติทางวิชาชีพ ($M = 3.95$, $SD = 0.35$) ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ($M = 3.87$, $SD = 0.31$) ด้านความรู้ ($M = 3.80$, $SD = 0.36$) และด้านทักษะทางปัญญา ($M = 3.77$, $SD = 0.36$) ตามลำดับ ดังแสดงในตารางที่ 1

ตาราง 1

ผลลัพธ์การเรียนรู้ตามมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ ตลอดหลักสูตร คุณภาพของนักศึกษาปีสุดท้าย รุ่น 18 และคุณภาพบัณฑิตตามมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ สาขาพยาบาลศาสตร์

หัวข้อประเมิน	ผลลัพธ์การเรียนรู้ ตลอดหลักสูตร		คุณภาพของ นักศึกษาปีสุดท้าย		คุณภาพบัณฑิต	
	Mean	SD	Mean	SD	Mean	SD
ด้านคุณธรรม จริยธรรม	4.25	0.06	4.48	0.40	4.23	0.33
ด้านความรู้	3.40	0.18	3.88	0.56	3.80	0.36
ด้านทักษะทางปัญญา	3.94	0.08	3.83	0.42	3.77	0.36
ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความ รับผิดชอบ	4.25	0.09	4.10	0.47	4.03	0.38
ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การ สื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ	4.16	0.06	4.00	0.47	3.87	0.31
ด้านทักษะการปฏิบัติทางวิชาชีพ	4.04	0.13	4.36	0.49	3.95	0.35
รวมค่าเฉลี่ยผลลัพธ์การเรียนรู้ 6 ด้าน	4.01	0.07	4.11	0.33	3.94	0.30

หากพิจารณาประเด็นอันดับการประเมิน พบว่า ผู้ประเมินทั้ง 3 กลุ่ม มีผลการประเมินสอดคล้องกันว่า นักศึกษาพยาบาล บัณฑิต รุ่น 18 ของวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนี จักรีรัช มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเป็นอันดับ 1 คือ ด้านคุณธรรม จริยธรรม นอกจากนี้ กลุ่มผู้ประเมินที่เป็นพยาบาลที่เลี้ยงที่ประเมินนักศึกษาปีสุดท้าย กลุ่มผู้ใช้บัณฑิต

ที่ประเมินคุณภาพบัณฑิต ประเมิน นักศึกษาพยาบาลบัณฑิต รุ่น 18 มีค่าเฉลี่ยน้อยสอดคล้องกัน 3 ลำดับได้แก่ อันดับ 4 ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยี อันดับ 5 ด้านความรู้ และอันดับท้าย คือ ด้านทักษะทางปัญญา ดังแสดงในตารางที่ 2

ตาราง 2

เรียงอันดับผลการประเมินผลลัพธ์การเรียนรู้ตลอดหลักสูตร คุณภาพของนักศึกษาปีสุดท้าย และคุณภาพบัณฑิตตามมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ

รายการการประเมิน			
อันดับ	ผลลัพธ์การเรียนรู้ ตลอดหลักสูตร	คุณภาพของนักศึกษาปีสุดท้าย	คุณภาพบัณฑิตตามมาตรฐาน คุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ
1	ด้านคุณธรรม จริยธรรม	ด้านคุณธรรม จริยธรรม	ด้านคุณธรรม จริยธรรม
2	ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความ รับผิดชอบ	ด้านทักษะการปฏิบัติทางวิชาชีพ	ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความ รับผิดชอบ
3	ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยี สารสนเทศ	ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความ รับผิดชอบ	ด้านทักษะการปฏิบัติทางวิชาชีพ

4	ด้านทักษะการปฏิบัติทางวิชาชีพ	ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ	ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ
5	ด้านทักษะทางปัญญา	ด้านความรู้	ด้านความรู้
6	ด้านความรู้	ด้านทักษะทางปัญญา	ด้านทักษะทางปัญญา

ตาราง 3

ความสัมพันธ์ระหว่างผลลัพธ์การเรียนรู้ตลอดหลักสูตร กับ คุณภาพของนักศึกษาปีสุดท้าย และ คุณภาพบัณฑิตตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ (N=67)

Pearson Correlation	ผลลัพธ์การเรียนรู้ตลอดหลักสูตร		ผลลัพธ์การเรียนรู้ นักศึกษาปีสุดท้าย		คุณภาพบัณฑิต	
	r	Sig	r	Sig	r	Sig
ผลลัพธ์การเรียนรู้ตลอดหลักสูตร	1		.29*	0.01	.24*	0.041
ผลลัพธ์การเรียนรู้ นักศึกษาปีสุดท้าย	.29*	0.01	1		0.14	0.229
คุณภาพบัณฑิต	.24*	0.04	0.14	0.23	1	

p < *.05

ส่วนที่ 2 ความสัมพันธ์ระหว่างผลการประเมินผลลัพธ์การเรียนรู้ตลอดหลักสูตร คุณภาพของนักศึกษาปีสุดท้าย และคุณภาพบัณฑิตตามมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ

การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างผลการประเมินผลลัพธ์การเรียนรู้ตลอดหลักสูตร คุณภาพของนักศึกษาปีสุดท้าย และคุณภาพบัณฑิตตามมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พบว่า ผลลัพธ์การเรียนรู้ตลอดหลักสูตร มีความสัมพันธ์ กับ คุณภาพของนักศึกษาปีสุดท้าย โดยมีความสัมพันธ์ทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.01 มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ที่ .288 และผลลัพธ์การเรียนรู้ตลอดหลักสูตรมีความสัมพันธ์ กับ คุณภาพบัณฑิตตามมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ โดยมีความสัมพันธ์ทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ที่ .235 ผลการทดสอบแสดงให้เห็นความสัมพันธ์กันกับสัมประสิทธิ์ที่เกิดขึ้นระหว่าง ผลการประเมินผลลัพธ์การเรียนรู้ตลอดหลักสูตร กับผลการประเมินคุณภาพของนักศึกษาปีสุดท้าย และผลการประเมินคุณภาพบัณฑิต มีความสัมพันธ์กันไปในทิศทางบวก ดังแสดงในตารางที่ 3

การอภิปรายผล

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างผลลัพธ์การเรียนรู้ตลอดหลักสูตรตามมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ สาขาพยาบาลศาสตร์ คุณภาพของนักศึกษาปีสุดท้าย และคุณภาพบัณฑิตหลังสำเร็จการศึกษา วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี จักรีรัช สามารถสรุปประเด็นการอภิปรายได้ 2 ส่วนดังนี้

1. ผลลัพธ์การเรียนรู้ตามมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ ตลอดหลักสูตร คุณภาพของนักศึกษาปีสุดท้ายรุ่น 18 และคุณภาพบัณฑิตตามมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ สาขาพยาบาลศาสตร์ ตามสมมติฐานที่ 1 2 และ 3

2. ความสัมพันธ์ระหว่างผลลัพธ์การเรียนรู้ตลอดหลักสูตรกับคุณภาพของนักศึกษาปีสุดท้ายและคุณภาพบัณฑิตตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับ อุดมศึกษาแห่งชาติ ตามสมมติฐานที่ 4

1. ผลลัพธ์การเรียนรู้ตามมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ ตลอดหลักสูตร คุณภาพของนักศึกษาปีสุดท้ายรุ่น 18 และคุณภาพบัณฑิตตามมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ สาขาพยาบาลศาสตร์

คะแนนเฉลี่ยผลลัพธ์การเรียนรู้ตลอดหลักสูตร

คุณภาพนักศึกษาปีสุดท้าย คุณภาพบัณฑิต ภาพรวมอยู่ในระดับสูง ($M = 3.94 - 4.11$, $SD = 0.13 - 0.14$) ผู้ประเมินทั้ง 3 กลุ่ม ให้คะแนนประเมินเกือบทุกด้านในระดับสูง ($M = 3.77 - 4.48$, $SD = 0.06 - 0.56$) ยกเว้นกลุ่มอาจารย์ที่ประเมินผลลัพธ์การเรียนรู้ตลอดหลักสูตร ด้านความรู้เพียงระดับปานกลาง ($M = 3.40$, $SD = 0.18$) กลุ่มผู้ประเมินทั้ง 3 กลุ่ม มีผลการประเมินสอดคล้องกันในด้านคุณธรรม จริยธรรม โดยมีค่าเฉลี่ยสูงสุดเป็นอันดับ 1 สอดคล้องกับการศึกษาของ ปัทมาภรณ์ คงขุนทด และคณะ (2565) เรื่องความคิดเห็นของผู้ใช้บัณฑิตต่อคุณภาพบัณฑิตและอัตลักษณ์ของพยาบาลจบใหม่ ที่สำเร็จการศึกษาจากวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนครราชสีมา ปีการศึกษา 2561 และสอดคล้องกับการศึกษา เรื่องคุณภาพบัณฑิตตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรีที่สำเร็จการศึกษาจากวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนครราชสีมา

ชัยนาท ปีการศึกษา 2559 ที่พบว่าคุณภาพบัณฑิตตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ ภาพรวมอยู่ในระดับสูง ($M = 4.12$, $SD = 0.52$) ด้านคุณธรรมจริยธรรม มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($M = 4.15$, $SD = 0.63$) ด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ทักษะทางปัญญา ($M = 4.07$, $SD = 0.55$) ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะวิชาชีพพยาบาลเป็นอาชีพที่ต้องปฏิบัติงานเกี่ยวกับความเป็นความตายของผู้ป่วย ต้องปฏิบัติงานภายใต้จรรยาบรรณวิชาชีพอย่างเคร่งครัด มีรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับจริยศาสตร์ กฎหมายวิชาชีพการพยาบาล มีการสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรม ในการเรียนการสอนทั้งนอกและในห้องเรียน (วิสุทธิ โนจิตต์ และคณะ, 2562) นักศึกษาพยาบาลจึงได้รับการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ตลอดระยะเวลาที่ศึกษา นอกจากนี้วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนครราชสีมา ยังกำหนดอัตลักษณ์ของบัณฑิตคือการบริการด้วยหัวใจ ความเป็นมนุษย์ ซึ่งหมายถึงการให้บริการด้วยความเป็นมิตร มีความรัก ความเมตตา ใส่ใจในปัญหา และความทุกข์ของผู้รับบริการ โดยคำนึงถึงความแตกต่างของบุคคล (หลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2555) ดังนั้นจึงมีการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีอัตลักษณ์ตามที่หลักสูตรกำหนด จึงอาจเป็นสิ่งที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนและบัณฑิตมีคะแนนเฉลี่ยด้านคุณธรรมมีคะแนนสูงที่สุด ส่วนคะแนนด้านทักษะทางปัญญาแม้จะอยู่ในระดับดี แต่มีคะแนนเฉลี่ยน้อยกว่าด้านอื่น อาจเกิดจากการจัด

กิจกรรมที่พัฒนาทักษะทั้งนอกและในห้องเรียน ด้านนี้ยังไม่มากพอ แม้ว่าการประเมินของผู้ประเมินทั้ง 3 กลุ่มพบว่า เกือบทุกด้านอยู่ในระดับดี และมีผลการประเมินบางด้านที่สอดคล้องกัน แต่หากพิจารณาตารางที่ 1 การประเมินคุณภาพบัณฑิต พบว่า คุณภาพบัณฑิตที่ใช้บัณฑิตประเมินนั้นมีคะแนนเฉลี่ยแต่ละด้านต่ำกว่า การประเมินของอาจารย์และพยาบาลที่เลี้ยง ยกเว้นด้านความรู้ ที่เป็นเช่นนี้อาจเกิดจากในปีสุดท้ายของหลักสูตร วิทยาลัยฯ มีการประเมินความรู้เป็นระยะ และมีโครงการเตรียมความพร้อม เพื่อการเรียนรู้และก้าวสู่วิชาชีพของนักศึกษา ดังนั้น การประเมินที่อาจารย์ประเมินซึ่งเป็นระยะก่อนการดำเนินโครงการ จึงพบคะแนนเฉลี่ยด้านความรู้ ต่ำกว่าหลังดำเนินโครงการ ที่ประเมินคุณภาพนักศึกษาปีสุดท้าย โดยพยาบาลที่เลี้ยง ส่วนคุณภาพบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาภายใน 1 ปี ที่ประเมินโดยผู้ใช้บัณฑิตว่ามีทักษะทางปัญญา ทักษะการปฏิบัติทางวิชาชีพ ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ ทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศต่ำกว่าการประเมินของอาจารย์ และพยาบาลที่เลี้ยงประเมิน อาจเนื่องจากบัณฑิตที่เพิ่งสำเร็จการศึกษามาเพียง 1 ปี ต้องสร้างความคุ้นเคยกับงานและสภาพแวดล้อมใหม่ในการปฏิบัติงาน และต้องสั่งสมประสบการณ์ให้เกิดความเชี่ยวชาญ ความสามารถในการแก้ไขปัญหา รวมทั้งยังไม่สามารถเชื่อมโยงความรู้สู่การปฏิบัติในสถานการณ์จริง ดังนั้นระยะเวลาการปฏิบัติงาน 1 อาจมีผลต่อทักษะการปฏิบัติงาน และการปฏิบัติงานร่วมกับผู้อื่น (ปัทมาภรณ์ คงขุนทด และคณะ, 2561) ส่วนการประเมินของพยาบาลที่เลี้ยงที่มีความแตกต่างจากการประเมินของอาจารย์

อาจเนื่องมาจาก เป็นเพราะว่านักศึกษาพยาบาลศาสตร์ชั้นปีที่ 4 ได้ผ่านการฝึกภาคปฏิบัติรายวิชาต่างๆ ครอบคลุมทุกสาขาวิชา และการฝึกปฏิบัติรายวิชาประสบการณ์วิชาชีพนี้เป็นรายวิชาสุดท้ายของการฝึกภาคปฏิบัติของหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต มีพยาบาลที่เลี้ยงดูแล สอนทักษะการพยาบาลควบคู่ไปกับคุณธรรมจริยธรรมในคลินิกอย่างใกล้ชิดทุกกิจกรรมการพยาบาล ทำให้นักศึกษาสามารถปฏิบัติการพยาบาลอย่างมั่นใจ มีความพร้อมที่จะเป็นพยาบาลวิชาชีพ ดูแลรับบริการอย่างมีคุณภาพ ดังนั้นคะแนนด้านทักษะการปฏิบัติทางวิชาชีพและด้านคุณธรรม จริยธรรมที่พยาบาลที่เลี้ยงประเมินจึงมี

คะแนนสูงกว่าด้านอื่นอย่างชัดเจน (ยุพิน หมั่นทิพย์ จันทิมา ช่วยชุม วรนิภา กรุงแก้ว ชูติมา รักษ์บางแหลม, 2565)

2. ความสัมพันธ์ระหว่างผลลัพธ์การเรียนรู้ตลอดหลักสูตร กับคุณภาพของนักศึกษาปีสุดท้าย และคุณภาพบัณฑิตตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ

การทดสอบความสัมพันธ์ พบเป็นไปในทางบวก โดยผลลัพธ์การเรียนรู้ตลอดหลักสูตรมีความสัมพันธ์ กับคุณภาพของนักศึกษาปีสุดท้าย ที่ระดับนัยสำคัญ 0.01 มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ที่ .254 และผลลัพธ์การเรียนรู้ตลอดหลักสูตรมีความ

สัมพันธ์ กับ คุณภาพบัณฑิตตามมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ที่ .222 ซึ่งค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ดังกล่าวอยู่ในระดับต่ำ ที่เป็นเช่นนี้อาจเกิดจากหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต (หลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตหลักสูตรปรับปรุง พ.ศ.2555) มีกระบวนการทวนสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ในระดับรายวิชา และระดับหลักสูตร เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียว่า นักศึกษา จะได้รับการจัดการศึกษาที่ดีและมีมาตรฐาน ซึ่งต้องเริ่มจากหน่วยเล็กที่สุดนั่นคือ ระดับกระบวนการวิชา (Course) และนำไปสู่ระดับโปรแกรม (Program) ของหลักสูตร การทวนสอบผลสัมฤทธิ์ของนักศึกษาตามมาตรฐานผลการเรียนรู้เป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาคุณภาพบัณฑิต เพราะผลลัพธ์การเรียนรู้ของหลักสูตร (Curriculum Learning Outcomes) เป็นพฤติกรรมที่เป็นรูปธรรมของผู้เรียนที่เป็นผลสำเร็จ ที่แสดงถึงความรู้และความเข้าใจ ทักษะปฏิบัติของวิชาชีพ ที่เกิดจากกระบวนการเรียนรู้ตลอดหลักสูตร บัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาจากหลักสูตรจึงเป็นผู้สะท้อนคุณภาพของหลักสูตร

สะท้อนเป้าประสงค์ของบัณฑิตตามปรัชญาของหลักสูตร คุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ ของสถาบัน (Oliva & Gordon II, 2013; Ornstein & Hunkins, 2018) ดังนั้นจึงทำให้การเรียนรู้ตลอดหลักสูตรมีความสัมพันธ์ทางบวกกับคุณภาพบัณฑิตปีสุดท้าย และมีความสัมพันธ์ทางบวกกับคุณภาพบัณฑิตตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ เช่นกัน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. คณะกรรมการบริหารหลักสูตรควรจัดกลยุทธิ์เพื่อเสริมแรงให้ อาจารย์ผู้สอนใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามศาสตร์การสอนแนวใหม่โดยใช้กลวิธีการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) เน้นการบูรณาการ การใช้เทคโนโลยี ฝึกการวิเคราะห์เชิง ตัวเลขและการสื่อสาร พร้อมทั้งฝึกทักษะ เพื่อให้ ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาพฤติกรรมการเรียนรู้ได้ครบทั้ง 6 ด้าน

2. ส่งเสริมให้มีระบบกำกับติดตาม ทวนสอบผลการประเมินคุณภาพบัณฑิตและผลลัพธ์การเรียนรู้ตลอดหลักสูตรของนักศึกษารายบุคคล เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรที่สอดคล้องกับผลการประเมินด้านที่ยังเป็นปัญหาหรือด้านที่มีคะแนนน้อย

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนแรกเข้ากับผลลัพธ์การเรียนรู้ตลอดหลักสูตรและคุณภาพบัณฑิต

2. ศึกษาในประเด็นปัจจัยทำนายต่อการพัฒนาคุณภาพบัณฑิต

References

- Amalia, N. D., & Mihaela, I. D. (2013). The quality of graduates, employers and higher education. *SEA: Practical application of science*, 2(2013), 66-76.
- Announcement of the Ministry of Education on "Criteria of Bachelor Degree's Curriculum Qualification" 2015. (2015). *Government gazette*. Volume. 132 Part 295, p. 2-11.
- Announcement of the Ministry of Education on "National Qualification Framework of Higher Education" 2018. (2018). *Government gazette*. Volume. 135 Part 199, p. 19-21.
- Announcement of the Ministry of Education on "National Qualification Framework of Higher Education regards nursing science" 2017. (2017). *Government gazette*. Volume. 135 Part 1 , p. 7-11.
- Boonchom, S. (2013). *Statistics for research*. No.1. (5th ed.). Bangkok: Suweriyasarn.
- Charoensuk, S., Plodpleung, U., Wongrattanak, W., Jittayanan, K., & Saupoommee, N. (2016). The model of assessment for learning development based on Thai qualification framework for bachelor of Nursing Science, Boromarajonani College of Nursing, Chakiraj. *Princess of Nara dhiwas University Journal*, 8(2), 28-43.
- Education ACT. (1999). *Government gazette*. No. 116 Chapter 74 A. p. 19
- Hinkle, D. E., William, W., & Stephen, G. J. (1998). *Applied statistics for the behavior sciences*. (4th ed.). New York: Houghton Mifflin.
- Kaiket C. H., Rodwattanaditsakul, N., Tuisry, P., Pukamarn, T. H., & Yantaragorn, P. (2021). The learning outcomes of physical education students according to Thai qualifications framework for higher education, Chiang Mai University. *Journal of humanities and social sciences University of Phayao*, 9(1), 56-78.
- Khomtanet, S., Saedkong, P., Prombooth, R., Tupsai, T., Thitiyanviroj, B., Butudom, A., & Klungklang, R. (2020). A quality evaluation of the graduates, Boromarajonani College of Nursing, Khon Kaen. *Journal of curriculum and instruction*, 12(34), 133-144.
- Khongkhoontot, P., Jarupisitpaiboonm C., Gaewgoontol, N., Pramasawat, N., & Pha-Ngam, M. (2020). Opinions of stakeholders on the qualities and identities of novice nurses graduated from Boromarajonani College of Nursing, Nakhon Ratchasima in the academic year 2018. *Journal of health science*, 29(6), 1086-1094.
- Muentip, Y., Chuaichum, C., Krungkaew, W., & Rukbanglaem, C. (2022). Perception of learning outcome in the student nurse 4th internship practicum according preceptors and students' expectation and reality. *Journal of MCU Nakhondhat*, 9(3), 65-78.
- Nochit, W., Taweepak, P., Tosem, S., Ratanakomol, P., Karabutrm, T., & Nawamawat, J. (2019). Comparison on expectation and recognition of quality of graduated nurses based on users' perception. *Journal of Kanchanaburi Rajabhat University*, 8(1), 132-145.
- Office of the Higher Education Commission. (2009). *Thai qualifications framework for higher education 2009*. Bangkok: Ministry of Education. (in Thai)
- Oliva, P. F., & Gordon II, W. R. (2013). *Developing the curriculum*. (8th ed.). Singapore: Pearson Education South Asia Pte Ltd.

- Ornstein, A. C., & Hunkins, F. P. (2018). *Curriculum foundations, principles and issues*. (7th ed.). New Jersey: Englewood Cliffs.
- Phumkokrux, S., Sukonthasarn, A., Wongwiriya, A., Liewtrakul, T., & Nakhapa, W. (2016). Desired characteristics of graduates from faculty of nursing, Chiang Mai University as perceived by their supervisors/Employers. *Nursing journal*, 43(Special issue). 151-161.
- Wareerat, K. (2021). *Curriculum development: From theory to practice*. Pitsanulok: Naresuan University Publishing House.

ความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะทางการบัญชีบริหารที่มีผลต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานของ
กลุ่มอุตสาหกรรม New S-Curve โดยมีการบัญชีบริหารเชิงกลยุทธ์เป็นตัวแปรส่งผ่าน
Relationship Between Management Accounting Competency Affected
Operational Efficiency of New S-Curve Company with Strategic
Management Accounting as a Mediator

สุทธิดา เรียบร้อย¹, กุลชญา แวนแก้ว², ศฐา วรณกุล² และ ดลยา ไชยวงศ์²
Sutthida Riabroy¹, Kulchaya Waenkaeo², Satha Waroonkun² and Donlaya Chaiwong²

¹หลักสูตรบัญชีมหาบัณฑิต คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยแม่โจ้

¹Master of Accountancy, Faculty of Business Administration, Maejo University

²สาขาวิชาการบัญชี คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยแม่โจ้

²Accounting Major, Faculty of Business Administration, Maejo University

Received: August 3, 2022

Revised: September 5, 2022

Accepted: September 5, 2022

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะทางการบัญชีบริหารที่มีผลต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานของกลุ่มอุตสาหกรรม New S-Curve โดยมีการบัญชีบริหารเชิงกลยุทธ์เป็นตัวแปรกลาง โดยมีบริษัทที่อยู่ในกลุ่มอุตสาหกรรม New S-Curve จำนวน 400 บริษัทเป็นกลุ่มตัวอย่าง เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามผ่านระบบ email สถิติที่ใช้ได้แก่ (1) สถิติพื้นฐาน ได้แก่ การแจกแจงความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) (2) ใช้การวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุเพื่อทดสอบสมมติฐาน ผลการวิจัยพบว่าสมรรถนะทางการบัญชีบริหาร ได้แก่ กลยุทธ์การวางแผนและการปฏิบัติงาน การรายงานและการควบคุม และเทคโนโลยีและการวิเคราะห์ มีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการดำเนินงานโดยมีการบัญชีบริหารเชิงกลยุทธ์เป็นตัวแปรส่งผ่านแบบบางส่วน และพบว่าจรรยาบรรณและค่านิยมระดับมืออาชีพกับความรู้ทางกฎหมายและภาษีเป็นตัวแปรส่งผ่านอย่างสมบูรณ์

คำสำคัญ: สมรรถนะทางการบัญชีบริหาร, การบัญชีบริหารเชิงกลยุทธ์, ประสิทธิภาพการดำเนินงาน

Abstract

The objective of this study is to examine the relationship between management accounting competency and operational efficiency of a New S-Curve company with strategic management accounting: SMA as a mediator. The sample in this research is a group of 400 New S-Curve companies. Questionnaires were sent by email. The frequency, percentage, and mean were used as statistics. The multiple regression analysis was used as a hypothesis test. The research findings indicate that management accounting competency including strategy planning and performance, reporting and control, and technology and analytics affect operational efficiency and SMA mediates the relation

nship between management accounting competency and operational efficiency as a partial mediator. In addition, professional ethics and values and tax and law affect operational efficiency and SMA mediates the relationship as a perfect mediator.

Keywords: Management Accounting Competency, Strategic Management Accounting, Operational Efficiency

บทนำ

สถานการณ์ของเศรษฐกิจในยุคปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างมากโดยเฉพาะในด้านของการดำเนินธุรกิจ ตามที่คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบเกี่ยวกับการลงทุนในกลุ่มอุตสาหกรรมเป้าหมายซึ่งจะเป็นกลไกในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจในอนาคต อุตสาหกรรมเป้าหมาย แบ่งเป็น 2 รูปแบบ รูปแบบแรก คือ First S-Curve เป็นการลงทุนของอุตสาหกรรมเดิมที่มีอยู่แล้วในประเทศ จะอยู่ในช่วงการเติบโตทางเศรษฐกิจในช่วงระยะสั้นและระยะกลางเท่านั้น ซึ่งในปัจจุบัน การลงทุนในกลุ่มนี้ ยังไม่เพียงพอที่จะช่วยให้เศรษฐกิจของไทยก้าวกระโดดได้ตามที่คาดหวังไว้ จึงมีการลงทุนในรูปแบบที่สองคือ New S-curve ควบคู่ไปด้วย ประกอบด้วย 5 กลุ่ม ได้แก่ 1) อุตสาหกรรมหุ่นยนต์ 2) อุตสาหกรรมการบินและโลจิสติกส์ 3) อุตสาหกรรมเชื้อเพลิงชีวภาพและเคมีชีวภาพ 4) อุตสาหกรรมดิจิทัล และ 5) อุตสาหกรรมการแพทย์ครบวงจร การลงทุนในอุตสาหกรรมนี้ เป็นการลงทุนเพื่อพัฒนาหรือเปลี่ยนแปลงรูปแบบสินค้าและเทคโนโลยี อีกทั้งยังเป็นหัวใจหลักของกลไกการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศ (New Growth Engines) ทุกกลุ่มอุตสาหกรรมควรมีการเตรียมความพร้อมและมีการพัฒนาโครงสร้างภายในขององค์กรเป็นหลักก่อน เพราะประสิทธิภาพทางการดำเนินงานเป็นสิ่งสำคัญ ในการเพิ่มโอกาสทางการแข่งขัน ดังนั้น ข้อมูลทางการบัญชีบริหารเชิงกลยุทธ์มีความสำคัญที่จะช่วยให้แต่ละอุตสาหกรรมมีประสิทธิภาพทางธุรกิจ ส่งผลให้องค์กรเกิดประสิทธิภาพทางการดำเนินงานได้ในระยะยาว (Krung Thai Bank, 2565)

การบัญชีบริหารเชิงกลยุทธ์ หมายถึง การจัดเตรียม วิเคราะห์ข้อมูล เกี่ยวกับกลยุทธ์ทางธุรกิจของคู่แข่ง เพื่อใช้ในการพัฒนา ติดตาม และเทคนิคที่เชื่อมโยงกับความสามารถในการแข่งขัน เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ

ของการดำเนินงานของธุรกิจ (Chenhall and Langfield-Smith, 1998; Simmonds, 1982) โดยเทคนิคการจัดการเชิงกลยุทธ์ถือเป็นตัวขับเคลื่อนหลักของประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และผลกำไรของบริษัท ซึ่งจะพัฒนาทำให้องค์กรมีกลยุทธ์ที่เหนือกว่าคู่แข่งซึ่งนำไปสู่วิธีในการสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันได้ การประยุกต์ใช้บัญชีการจัดการเชิงกลยุทธ์ และประสิทธิภาพการดำเนินงานจะทำให้องค์กรสามารถบรรลุเป้าหมาย โดยเป็นองค์กรที่มีประสิทธิภาพการดำเนินงาน สอดคล้องกับ Kornchai Phornlaphatrachakorn (2562) การบัญชีบริหารอาจส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพขององค์กร Cadez and Guilding (2008) โดยที่นักบัญชีบริหารสามารถเข้าไปมีบทบาทในการช่วยพัฒนาองค์กรให้บรรลุเป้าหมายได้ จากผลการศึกษาความได้เปรียบในการแข่งขัน สิ่งที่สำคัญคือความสามารถในการทำกำไรทางเศรษฐกิจมากกว่าคู่แข่งในตลาดในอุตสาหกรรมเดียวกันสามารถทำได้ สอดคล้องกับ Martusa and Dicky (2011) กล่าวว่า กลยุทธ์หนึ่งที่ทุกกิจการต้องทำ คือ การลดต้นทุน เพิ่มผลผลิต ปรับปรุงคุณภาพของผลิตภัณฑ์และเพิ่มขีดความสามารถในการตอบสนองต่อความต้องการของลูกค้า การมีข้อได้เปรียบในการแข่งขันเป็นวิธีหนึ่งในการชนะการแข่งขันทางธุรกิจ ซึ่งการสร้างประสิทธิภาพการดำเนินงานให้แก่ธุรกิจนั้นสามารถทำได้หลายวิธี เช่น การให้คุณภาพดีในราคาที่ต่ำกว่า การบริการลูกค้าที่น่าพอใจและอื่น ๆ ทั้งหมดนี้เป็นเพียงส่วนหนึ่งของกลยุทธ์ในการสร้างประสิทธิภาพการดำเนินงานของธุรกิจที่จะส่งผลให้เกิดความได้เปรียบทางธุรกิจในอนาคต

ตามทฤษฎีฐานทรัพยากร (Resource-based View: RBV) ได้เสนอว่าลักษณะที่สำคัญของทรัพยากรเชิงกลยุทธ์ที่จะก่อให้เกิดความได้เปรียบทางการแข่งขัน

ในการดำเนินธุรกิจ คือ ทรัพยากรนั้นต้องมีคุณลักษณะ 4 ประการ ได้แก่ 1) ทรัพยากรนั้นต้องมีคุณค่าในการดำเนินธุรกิจและการแข่งขันอย่างแท้จริง 2) ทรัพยากรนั้นต้องหายาก 3) ทรัพยากรเหล่านั้นจะต้องไม่สามารถลอกเลียนแบบได้ และ 4) ทรัพยากรเหล่านั้นไม่สามารถหาทดแทนได้ Barney (1991) โดยเฉพาะทักษะทางการบัญชีบริหารที่สำคัญขององค์กรหากกิจการมีทักษะที่เหนือกว่าคู่แข่งแล้วก็จะส่งผลให้กิจการสามารถกำหนดกลยุทธ์การดำเนินงานได้อย่างเหมาะสม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการบัญชีบริหารเชิงกลยุทธ์ที่ต้องอาศัยบุคลากรที่มีความรู้ความเข้าใจและเชี่ยวชาญเฉพาะด้านเป็นผู้วิเคราะห์และรายงานแก่ฝ่ายบริหารขององค์กร โดยประเทศสหรัฐอเมริกา มีสถาบันวิชาชีพนักบัญชีบริหาร Ugrin et al. (2021) ที่ได้กำหนดกรอบสมรรถนะทางการบัญชีบริหาร ครอบคลุมถึงความสามารถในการบัญชีบริหารที่นักบัญชีบริหารต้องมีในอนาคตโดยระบุถึงความรู้หลัก ทักษะ และความสามารถหลักทางการบัญชีบริหาร ดังนั้นผู้วิจัยจึงกำหนดให้สมรรถนะทางการบัญชีบริหารประกอบด้วย 7 ด้าน ดังนี้ 1) กลยุทธ์การวางแผน และการปฏิบัติงาน 2) การรายงานและการควบคุม 3) เทคโนโลยีและการวิเคราะห์ 4) ความยืดหยุ่นทางธุรกิจและการดำเนินงาน 5) ความเป็นผู้นำ 6) จรรยาบรรณและค่านิยมระดับมืออาชีพ และ 7) ความรู้ทางกฎหมายและภาษี โดยสมรรถนะทั้ง 7 ด้านเปรียบเสมือนทรัพยากรที่มีคุณค่าของกิจการจะช่วยให้กิจการสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยเฉพาะการบัญชีบริหารเชิงกลยุทธ์ที่ผู้ปฏิบัติงานต้องมีสมรรถนะในการปฏิบัติจึงจะสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Institute of Management Accounting, 2019; กรณิศา ดิษฐ์เสถียร, 2562)

จากการทบทวนวรรณกรรม พบว่าผลการศึกษาในอดีตพบว่าการบัญชีบริหารเชิงกลยุทธ์มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานของกิจการ (Cadez and Guilding, 2012; Dang et al., 2021; Kornchai Phornlaphatrachakorn, 2562; Lay and Jusoh, 2017; Wajdi and Arsajah, 2019) และในขณะเดียวกันตามทฤษฎีฐานทรัพยากร (Resource-based View: RBV) ได้เสนอว่าทรัพยากรเชิงกลยุทธ์ 4 ประการของกิจการ ที่จะก่อให้เกิดความได้เปรียบทางการแข่งขันในการดำเนินธุรกิจได้ ดังนั้นผู้วิจัยจึงกำหนดให้สมรรถนะทางการบัญชีบริหารเปรียบ

เสมือนทรัพยากรที่มีคุณค่าของกิจการที่จะมีอิทธิพลต่อการดำเนินงานของกิจการ จากเหตุผลดังกล่าวทำให้ผู้วิจัยเกิดคำถามในงานวิจัยว่าสมรรถนะทางการบัญชีบริหาร มีความสัมพันธ์ต่อประสิทธิภาพทางการดำเนินงานของกลุ่มอุตสาหกรรม New S-Curve โดยมีการบัญชีบริหารเชิงกลยุทธ์เป็นตัวแปรส่งผ่านอย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะทางการบัญชีบริหารที่มีผลต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานของธุรกิจกลุ่มอุตสาหกรรม New S-Curve ในประเทศไทย โดยมีตัวแปรการบัญชีบริหารเชิงกลยุทธ์เป็นตัวแปรส่งผ่าน

การทบทวนวรรณกรรม

ทฤษฎีฐานทรัพยากร (Resource-based View: RBV)

Barney (1991) ได้เสนอว่าลักษณะที่สำคัญของทรัพยากรเชิงกลยุทธ์ที่จะก่อให้เกิดความได้เปรียบทางการแข่งขันในการดำเนินธุรกิจ คือ ทรัพยากรนั้นต้องมีคุณลักษณะ 4 ประการ ได้แก่ 1) ทรัพยากรนั้นต้องมีคุณค่าในการดำเนินธุรกิจและการแข่งขันอย่างแท้จริง (Valuable Resources) 2) ทรัพยากรนั้นต้องหายาก (Rare Resources) 3) ทรัพยากรเหล่านั้นจะต้องไม่สามารถลอกเลียนแบบได้ (Imitate Resources) และ 4) ทรัพยากรเหล่านั้นไม่สามารถหาทดแทนได้ (Non-substitutable Resources) โดยหัวใจสำคัญของทรัพยากรทั้ง 4 ลักษณะสามารถทำให้กิจการเกิดความได้เปรียบทางการแข่งขันสูง ทำให้กิจการมีโอกาสในการสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่กิจการได้ในอนาคต โดยเฉพาะทักษะ ความรู้ความสามารถของบุคลากรในองค์กรที่สามารถถ่ายทอดไปสู่การสร้างสรรคผลงานให้แก่กิจการให้มีผลการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพมากขึ้นจนก่อให้เกิดความได้เปรียบทางการแข่งขัน ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้ใช้ทฤษฎีนี้อธิบายความเชื่อมโยงระหว่างสมรรถนะทางการบัญชีบริหาร การบัญชีบริหารเชิงกลยุทธ์ และประสิทธิภาพการดำเนินงานของกิจการ จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่างานวิจัยด้านบัญชีบริหารส่วนใหญ่ได้นำทฤษฎีนี้มาอธิบายความเชื่อมโยงของกรอบแนวคิดการวิจัย (ณัฐนรี ทองดีพันธ์ and ปัญจพร ศรีชนาพันธ์, 2562)

สมรรถนะทางการบัญชีบริหาร (Management Accounting Competency)

สถาบันวิชาชีพนักบัญชีเพื่อการจัดการ Institute of Management Accounting (2019) ได้ให้ความหมายของสมรรถนะทางการบัญชีบริหารว่าบัญชีบริหารเป็นอาชีพที่รวมการเงินและผู้เชี่ยวชาญด้านบัญชีที่ทำงานในองค์กร บทบาทของพวกเขาเกี่ยวข้องกับการเป็นหุ้นส่วนในการตัดสินใจของฝ่ายบริหารวางระบบการวางแผนและจัดการผลการปฏิบัติงานและให้ความเชี่ยวชาญในการรายงานทางการเงินและการควบคุมเพื่อกำหนดและใช้กลยุทธ์ขององค์กร ประกอบด้วย 6 ด้าน ได้แก่ 1) กลยุทธ์การวางแผน และการปฏิบัติงาน (Strategy, Planning & Performance) 2) การรายงานและการควบคุม (Reporting & Control) 3) เทคโนโลยีและการวิเคราะห์ (Technology & Analytics) 4) ความเชี่ยวชาญทางธุรกิจและการดำเนินงาน (Business Acumen & Operations) 5) ความเป็นผู้นำ (Leadership) และ 6) จรรยาบรรณและค่านิยมระดับมืออาชีพ (Professional Ethics & Values) อย่างไรก็ตามพบว่าการศึกษาของ กรณิศา ดิษฐ์เสถียร (2562) การวิเคราะห์ถึงคุณสมบัติของนักบัญชีบริหาร พบว่า คุณสมบัติของนักบัญชีบริหารที่สำคัญคือ ความรู้ทางกฎหมายและภาษี (Tax and Law) ดังนั้นในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยจึงกำหนดให้สมรรถนะทางการบัญชีบริหาร (Management Accounting Competency) ได้แก่ 1) กลยุทธ์การวางแผน และการปฏิบัติงาน (Strategy, Planning & Performance) 2) การรายงานและการควบคุม (Reporting & Control) 3) เทคโนโลยีและการวิเคราะห์ (Technology & Analytics) 4) ความเชี่ยวชาญทางธุรกิจและการดำเนินงาน (Business Acumen & Operations) 5) ความเป็นผู้นำ (Leadership) 6) จรรยาบรรณและค่านิยมระดับมืออาชีพ (Professional Ethics & Values) และ 7) ความรู้ทางกฎหมายและภาษี (Tax and Law) สมรรถนะทางการบัญชีบริหารเป็นหัวใจสำคัญของกิจการเป็นเสมือนทรัพยากรอันทรงคุณค่าของกิจการที่จะช่วยให้กิจการสามารถมีบัญชีบริหารเชิงกลยุทธ์ที่มีประสิทธิภาพ และส่งผลต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานของกิจการได้มากขึ้น โดยผู้วิจัยได้ให้คำนิยามองค์ประกอบสมรรถนะทางการบัญชีบริหารดังนี้

1. กลยุทธ์ การวางแผน และการปฏิบัติงาน

(Strategy, Planning & Performance)

กลยุทธ์การวางแผนและการปฏิบัติงาน หมายถึง ความสามารถประเมินปัจจัยสำคัญทางธุรกิจทั้งภายในและภายนอก สามารถประยุกต์ใช้ความรู้เพื่อวางแผนกลยุทธ์ทางธุรกิจ สามารถวิเคราะห์และประเมินทางเลือกเพื่อประกอบการตัดสินใจอย่างเหมาะสม สามารถบริหารจัดการและควบคุมต้นทุนทั้งต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ สามารถวิเคราะห์และประเมินปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลต่อการลงทุนทั้งระยะสั้นและระยะยาว สามารถระบุประเภทและประเมินความเสี่ยงด้านการดำเนินงานและด้านการเงินขององค์กร สามารถจัดทำงบประมาณเพื่อวางแผนได้อย่างแม่นยำเพื่อให้สอดคล้องกับเป้าหมายขององค์กร สามารถควบคุมการทำงานให้สำเร็จตามงบประมาณที่กำหนดไว้ สามารถควบคุมการใช้จ่าย การจัดการดูแลทรัพย์สิน และหนี้สินที่มีอยู่อย่างคุ้มค่า และสามารถใช้เครื่องมือทางการเงินในการบริหารจัดการทรัพย์สินและหนี้สินขององค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. การรายงานและการควบคุม (Reporting & Control)

การรายงานและการควบคุม หมายถึง ความสามารถเข้าใจและปฏิบัติตามหลักการควบคุมภายในทั้งด้านการดำเนินงาน ด้านการเงิน และด้านการปฏิบัติตามกฎระเบียบ ข้อบังคับที่เกี่ยวข้องสามารถประเมินมูลค่าเหตุการณ์ที่มีผลกระทบต่อธุรกิจ พร้อมทั้งบันทึกเหตุการณ์ได้อย่างถูกต้อง และเหมาะสม สามารถเลือกวิธีการปฏิบัติทางการบัญชีที่เหมาะสมกับกิจการ สามารถวิเคราะห์ และคำนวณต้นทุนของกิจการได้อย่างถูกต้อง แม่นยำ สามารถจัดทำรายงานทางการเงิน และการเปิดเผยข้อมูลได้ถูกต้องตามมาตรฐานการบัญชีกำหนด สามารถวิเคราะห์และเปรียบเทียบข้อมูลรายงานทางการเงินเพื่อประเมินผลการดำเนินงานของธุรกิจ สามารถปฏิบัติตามกฎระเบียบทางภาษีได้อย่างถูกต้อง และมีการดำเนินงานเพื่อให้กิจการได้รับประโยชน์ทางภาษีมากที่สุด สามารถจัดทำรายงานเพื่อนำเสนอการดำเนินงานของกิจการได้ตรงตามความต้องการของผู้มีส่วนได้เสียทุกภาคส่วน

3. เทคโนโลยีและการวิเคราะห์ (Technology & Analytics)

เทคโนโลยีและการวิเคราะห์ หมายถึง ความสามารถรวบรวมข้อมูล และเชื่อมโยงข้อมูลต่าง ๆ ที่เกิด

ขึ้นในการองค์กรเพื่อให้มีการประมวลผลข้อมูลอย่างเที่ยงตรง สามารถรวบรวมข้อมูล และเชื่อมโยงข้อมูลต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในการองค์กรเพื่อใช้ในการปฏิบัติงาน สามารถบริหารจัดการข้อมูลให้มีความปลอดภัยและถูกต้องตามที่กฎหมายกำหนด ทั้งในเรื่องข้อมูลส่วนบุคคลและข้อมูลของกิจการ สามารถจำแนก และวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้รับเพื่อสนับสนุนการตัดสินใจได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถใช้ข้อมูลสารสนเทศ ในการอธิบายถึงประสิทธิภาพ และประสิทธิผลของการปฏิบัติงาน และสามารถสร้างเอกสารหรือรายงานเพื่อนำเสนอและอธิบายข้อมูลสารสนเทศให้เข้าใจได้อย่างเหมาะสม

4. ความเชี่ยวชาญทางธุรกิจและการดำเนินงาน (Business Acumen & Operations)

ความเชี่ยวชาญทางธุรกิจและการดำเนินงาน หมายถึง ความสามารถประยุกต์ความรู้และเครื่องมือทางการบัญชีได้เหมาะสมกับลักษณะของธุรกิจ สามารถเข้าใจกระบวนการทำงานทั้งองค์กรและสามารถประสานงานกับฝ่ายที่เกี่ยวข้องได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถนำเอาผลการรายงานประสิทธิภาพการทำงานมาพัฒนาและปรับปรุงคุณภาพการทำงานอย่างต่อเนื่อง และสามารถบริหารจัดการทรัพยากรขององค์กรทั้งทรัพยากรมนุษย์และเงินทุน ให้บรรลุตามเป้าหมายของกิจกรรมโครงการ

5. ความเป็นผู้นำ (Leadership)

ความเป็นผู้นำ หมายถึง การยอมรับและเข้าใจต่อการเปลี่ยนแปลง พร้อมทั้งมีแผนรองรับเพื่อจัดการเปลี่ยนแปลงได้อย่างเหมาะสม สามารถช่วยแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงการปฏิบัติงาน และเป็นแบบอย่างให้เพื่อนร่วมงานปฏิบัติตาม สามารถถ่ายทอดความคิด และข้อเท็จจริง ผ่านรูปแบบการสื่อสารที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ได้อย่างชัดเจน ถูกต้อง และมีเหตุผลสามารถจูงใจ และสร้างแรงบันดาลใจ ให้กับเพื่อนร่วมงาน เพื่อร่วมกันปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายของกิจการสามารถแก้ไข และจัดการความขัดแย้งได้อย่างเหมาะสม เพื่อให้เกิดการจัดการที่ดีที่สุดสำหรับกิจการ และสามารถบริหารจัดการทีมงาน รวมถึงการเลือกทีมงาน และการพัฒนาบุคลากรในทีมให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดตามความสามารถของแต่ละบุคคล

6. จรรยาบรรณและค่านิยมระดับมืออาชีพ (Professional Ethics & Values)

จรรยาบรรณระดับมืออาชีพ หมายถึง ความตระหนักในมาตรฐานวิชาชีพ และจริยธรรมตามบรรทัดฐาน ค่านิยม และกฎหมายของสังคมอย่างสม่ำเสมอ สามารถปฏิบัติงานได้อย่างถูกต้องเหมาะสม ตามกฎหมาย ระเบียบปฏิบัติของกิจการ และจรรยาบรรณวิชาชีพ สามารถปฏิบัติงานโดยตระหนักถึงความขัดแย้งทางจริยธรรมที่อาจเกิดขึ้นในความรับผิดชอบของตน พร้อมทั้งสามารถแก้ไขปัญหา เพื่อให้การปฏิบัติงานเป็นไปตามเป้าหมายของกิจการ

7. ความรู้ทางกฎหมายและภาษี (Tax and Law)

ความรู้ทางกฎหมายและภาษี หมายถึง ความสามารถ ความรู้ ความเข้าใจ ในกฎหมาย และมาตรฐานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับลักษณะและประเภทของธุรกิจ สามารถปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมาย ได้โดยถูกต้องตามข้อกำหนด และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง มีความรู้ ความเข้าใจ ในกฎหมายภาษีที่เกี่ยวข้องในการประกอบธุรกิจ และสามารถใช้ประโยชน์จากมาตรฐาน กฎหมาย และกฎหมายภาษี เพื่อให้กิจการได้ประโยชน์สูงสุด

การบัญชีบริหารเชิงกลยุทธ์

การบัญชีบริหารเชิงกลยุทธ์ (SMA) เป็นการจัดการและการวิเคราะห์ข้อมูลทางการเงินของบริษัทในตลาดผลิตภัณฑ์ต้นทุนของคู่แข่ง ความสามารถของคู่แข่ง โครงสร้างของต้นทุนและการตรวจสอบกลยุทธ์ขององค์กรและของคู่แข่งในตลาด ดังนั้นการบัญชีบริหารเชิงกลยุทธ์ (SMA) จึงเกี่ยวกับการนำข้อมูลทางการบัญชีมาใช้ประโยชน์ภายในองค์กรซึ่งถือเป็นเครื่องมือของฝ่ายบริหารเพื่อช่วยในการตัดสินใจ การวางแผน การควบคุม และการประเมินผล Abernethy and Guthrie (1994); Kornchai Phornlaphatrachakorn (2562); Wajdiand Arsja (2019); พัทธิยา เห็นกลาง (2561); ศิริเพชร สุนทรวิภาต (2562) จากการทบทวนวรรณกรรมผู้วิจัยจึงได้แบ่งองค์ประกอบของการบัญชีบริหารเชิงกลยุทธ์ตามงานวิจัยของ Wajdiand Arsja (2019) และ Kornchai Phornlaphatrachakorn (2562) ได้แก่ 1. การตั้งราคา (Costing) 2) การวางแผนและควบคุมอย่างมีประสิทธิภาพ (Planning, control and performance measurements) 3) การตัดสินใจเชิงกลยุทธ์ (Strategic decision making) 4) คู่แข่งทางธุรกิจ (Competitor Accounting) และ 5) บัญชีของลูกค้า (Customers Accounting)

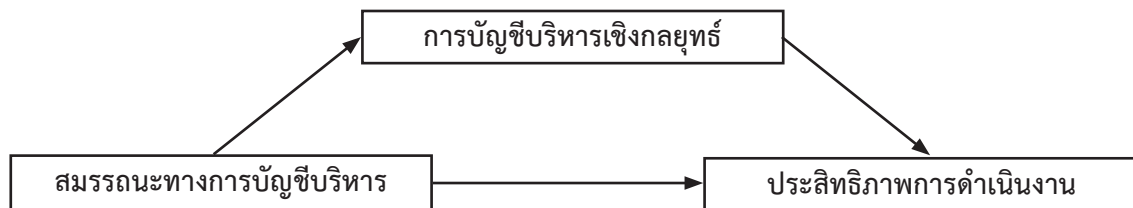
การตั้งราคาเป็นหนึ่งในเทคนิคการบัญชีการจัดการที่เน้นเชิงกลยุทธ์ผ่านการบูรณาการและความสอดคล้องของต้นทุนการดำเนินงานและกลยุทธ์องค์กรเป็นอย่างดี Cadez and Guilding (2012) และ Kornchai Phornlaphatrachakorn (2562) กล่าวว่า กลยุทธ์การตั้งราคา มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับ ประสิทธิภาพการดำเนินงาน ซึ่งสอดคล้องกับ Wajdi and Arsiah (2019) กล่าวว่า การบัญชีบริหารเชิงกลยุทธ์ มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับประสิทธิภาพการดำเนินงาน นอกจากนี้หากกิจการมีการวางแผนและควบคุมอย่างมีประสิทธิภาพจะส่งผลต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานของกิจการมากขึ้น เช่นเดียวกันกับการตัดสินใจเชิงกลยุทธ์ กิจการเชื่อว่าการตัดสินใจในการปฏิบัติงานที่ดีที่สุดสามารถส่งผลต่อความได้เปรียบในการแข่งขัน ความสำเร็จ การอยู่รอด และความยั่งยืนของบริษัท การบัญชีบริหารเชิงกลยุทธ์มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับประสิทธิภาพการดำเนินงาน สอดคล้องกับ Kornchai Phornlaphatrachakorn (2562) กล่าวว่าเพื่อให้ธุรกิจประสบความสำเร็จ ข้อมูลที่อ้างอิงจากคู่แข่งต้องสามารถช่วยให้บริษัทบรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ได้ ซึ่งรวมถึงความได้เปรียบทางการแข่งขันที่อาจเกิดขึ้น ประสิทธิภาพขององค์กรที่โดดเด่นขึ้น ความสามารถในการทำกำไรที่เพิ่มขึ้น ความอยู่รอดและความยั่งยืนขององค์กรในระยะยาว กลยุทธ์และเทคนิคที่เป็นประโยชน์เพื่อส่งเสริมบริษัทให้ประสบความสำเร็จในการทำธุรกิจ ดังนั้นการวิเคราะห์เชิงตัวเลขของค่าเฉลี่ยที่เผยแพร่ของคู่แข่งมีแนวโน้มว่าบริษัทต่างๆ หากได้รับผลลัพธ์ทางธุรกิจที่ดีจะมีผลต่อประสิทธิภาพธุรกิจที่ดี ซึ่งการบัญชีบริหารเชิงกลยุทธ์ มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับ ประสิทธิภาพการดำเนินงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากกิจการมีการจัดทำบัญชีของลูกค้า (Customers Accounting) ซึ่งเป็นการจัดเตรียมข้อมูลและวัตถุประสงค์ของลูกค้าอย่างเป็นระบบ จะสามารถช่วยสนับสนุนการตัดสินใจขององค์กรให้ประสบความสำเร็จยิ่งขึ้น (Cadez and Guilding, 2012; Kornchai Phornlaphatrachakorn, 2562; Wajdi and Arsiah, 2019)

ประสิทธิภาพการดำเนินงาน (Operational Efficiency)

ประสิทธิภาพการดำเนินงาน (Operational Efficiency) หมายถึง กิจการมีสัดส่วนกำไรสุทธิเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องเมื่อเทียบกับปีก่อน กิจการมียอดขายเจริญ

เติบโตอย่างต่อเนื่องเมื่อเทียบกับปีก่อน กิจการมีอัตราผลตอบแทนจากการลงทุนที่ดีขึ้นอย่างสม่ำเสมอ กิจการมีอัตราผลตอบแทนจากส่วนของผู้ถือหุ้นที่เพิ่มขึ้นอย่างสม่ำเสมอ กิจการมีอัตราการเติบโตของยอดขายเพิ่มขึ้นอย่างสม่ำเสมอ กิจการสามารถสร้างผลตอบแทนได้อย่างสม่ำเสมอ จากการลงทุนในสินทรัพย์ใหม่ๆ กิจการพิจารณาว่าลูกค้าเป็นทรัพย์สินที่มีค่า จึงมีการสร้างกิจกรรมเพื่อสังคมเพื่อให้ได้รับการยอมรับจากลูกค้าอย่างต่อเนื่อง ซึ่งจะช่วยสร้างความยั่งยืนของ กิจการสามารถนำเสนอผลิตภัณฑ์ หรือบริการที่ตรงกับความต้องการของลูกค้าได้อย่างต่อเนื่อง กิจการสามารถเพิ่มส่วนแบ่งทางการตลาดได้อย่างต่อเนื่อง เมื่อเทียบกับปีก่อน และกิจการมีประสิทธิภาพการบริหารงานที่ดีและมีการเติบโตอย่างต่อเนื่อง (Lay and Jusoh, 2017) การที่กิจการจะสามารถเติบโตได้อย่างต่อเนื่อง ประกอบด้วยปัจจัยหลายอย่าง ซึ่งพนักงานที่มีองค์ความรู้ มีทักษะ และสมรรถนะทางการบัญชีบริหารจะช่วยให้การปฏิบัติงานในองค์กรมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับ เด็ดเตียว บุญมา (2559) กล่าวว่า สมรรถนะความสามารถความเชี่ยวชาญในการทำงานที่ดีในตัวบุคคลจะเป็นแรงผลักดันให้บุคคลสามารถทำงานที่ได้รับมอบหมายให้ดียิ่งขึ้น หากพนักงานบัญชีบริหารมีการนำการบริหารเชิงกลยุทธ์มาประยุกต์ใช้ควบคู่กับการพัฒนาสมรรถนะในการทำงาน จะส่งผลให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น สอดคล้องกับ Kornchai Phornlaphatrachakorn (2562) กล่าวว่า การบัญชีบริหารเชิงกลยุทธ์เป็นเครื่องมือที่มีคุณค่าต่อการเพิ่มประสิทธิภาพขององค์กรให้สามารถมีความได้เปรียบในการแข่งขัน และสามารถเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานของกิจการได้ซึ่งพบว่าเมื่อการบัญชีบริหารเชิงกลยุทธ์เป็นตัวแปรส่งผ่านบางส่วนส่งผลเชิงบวกต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานของกิจการ และพบว่า การจัดการเชิงกลยุทธ์นำไปสู่ความสมบูรณ์ของข้อมูลและความสำเร็จตามเป้าหมาย ในขณะที่การวัดประสิทธิภาพเชิงกลยุทธ์นั้นสำคัญที่เกี่ยวข้องกับความเป็นเลิศขององค์กร ขึ้นต่อไป และการบัญชีการจัดการเชิงกลยุทธ์เป็นแหล่งสำคัญของความได้เปรียบทางการแข่งขันและประสิทธิภาพทางธุรกิจ สอดคล้องกับ Lay and Jusoh (2017) พบว่าความสามารถขององค์กรและการใช้เทคนิค SMA สำหรับองค์กรผู้ประกอบการที่ดำเนินงานในสภาพแวดล้อมที่เสี่ยงภัย อาจใช้เทคนิค SMA ที่เหมาะสมเพื่อเสริมการวางแผนตลาดเพื่อ

ให้สามารถตัดสินใจได้ดี แนวทางปฏิบัติทางการบัญชีบริหาร มีอิทธิพลต่อบริษัทที่มีการลงทุนทางปัญญา โดยวัดผลการวิจัยจากผลการปฏิบัติงานและการใช้เงิน และมาตรฐานที่ไม่เกี่ยวข้องกับการเงิน ทำการวิจัยโดยการสัมภาษณ์ และข้อมูลที่ได้รับจากผู้จัดการฝ่ายการเงินในบริษัท สอดคล้องกับ Chenhall and Langfield-Smith (1998) พบว่าการเลือกตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับกลยุทธ์การจัดการ เทคนิคการ
กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

สมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานที่ 1 สมรรถนะทางการบัญชีบริหารมีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการดำเนินงาน โดยมีการบัญชีบริหารเชิงกลยุทธ์เป็นตัวแปรส่งผ่าน

สมมติฐานที่ 2 กลยุทธ์การวางแผน และการปฏิบัติงานมีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการดำเนินงาน โดยมีการบัญชีบริหารเชิงกลยุทธ์เป็นตัวแปรส่งผ่าน

สมมติฐานที่ 3 การรายงานและการควบคุมมีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการดำเนินงาน โดยมีการบัญชีบริหารเชิงกลยุทธ์เป็นตัวแปรส่งผ่าน

สมมติฐานที่ 4 เทคโนโลยีและการวิเคราะห์มีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการดำเนินงาน โดยมีการบัญชีบริหารเชิงกลยุทธ์เป็นตัวแปรส่งผ่าน

สมมติฐานที่ 5 ความเชี่ยวชาญทางธุรกิจและการดำเนินงานมีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการดำเนินงาน โดยมีการบัญชีบริหารเชิงกลยุทธ์เป็นตัวแปรส่งผ่าน

สมมติฐานที่ 6 ความเป็นผู้นำมีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการดำเนินงาน โดยมีการบัญชีบริหารเชิงกลยุทธ์เป็นตัวแปรส่งผ่าน

สมมติฐานที่ 7 จรรยาบรรณและค่านิยมระดับมีอาชีพมีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการดำเนินงาน โดยมีการบัญชีบริหารเชิงกลยุทธ์เป็นตัวแปรส่งผ่าน

สมมติฐานที่ 8 ความรู้ทางกฎหมายและภาษีมีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการดำเนินงาน โดยมีการ

จัดการ และแนวปฏิบัติทางบัญชีของการจัดการรวมกันเพื่อมีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพโดยเฉพาะได้อย่างไร เป็นการแสดงให้เห็นมากขึ้นว่าการศึกษาไม่ใช่วิธีการที่เป็นระบบ โดยใช้การวิเคราะห์แบบกลุ่ม และผลกระทบสิ่งแวดล้อมอื่น ๆ อาจถูกนำไปใช้กับการวิจัยการบัญชีเพื่อการจัดการจากการทบทวนวรรณกรรมจึงได้กำหนดกรอบแนวการวิจัยดังนี้

บัญชีบริหารเชิงกลยุทธ์เป็นตัวแปรส่งผ่าน

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและตัวอย่างได้แก่ กิจการที่อยู่ในกลุ่มอุตสาหกรรม New S-Curve 4 อุตสาหกรรม โดยเลือกเฉพาะอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดใหญ่ จำนวน 2,902 บริษัท โดยจะแบ่งเป็น 1) อุตสาหกรรมการบินและโลจิสติกส์ (Aviation and Logistics) จำนวน 1,432 บริษัท 2) อุตสาหกรรมชีวภาพ พลังงาน – เคมีชีวภาพ (Biofuels and Biochemicals) จำนวน 741 บริษัท 3) อุตสาหกรรมดิจิทัล (Digital) จำนวน 538 บริษัท และ 4) อุตสาหกรรมการแพทย์และสุขภาพ (Medical Hub) จำนวน 191 บริษัท (กรมโรงงานอุตสาหกรรม, 2563)

กลุ่มตัวอย่างผู้วิจัยใช้วิธีการคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีการคำนวณของ Yamane (1973) กำหนดค่าความเชื่อมั่นที่ 95% ค่าความคลาดเคลื่อนไม่เกิน 0.05 จำนวน 400 บริษัท โดยผู้ตอบแบบสอบถาม คือ ผู้จัดการฝ่ายบัญชี หัวหน้าฝ่ายบัญชี ผู้จัดการฝ่ายบัญชีบริหาร หัวหน้าฝ่ายบัญชีบริหาร หรือ พนักงานบัญชี เป็นตัวแทนผู้ให้ข้อมูลของบริษัทเหล่านั้น

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. การพัฒนาเครื่องมือและการวัดค่าตัวแปร ได้พัฒนาโดยการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง เครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูลเป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) กำหนดเป็นประเมินความคิดเห็นแบบ 5 ระดับ (Five-point Likert scale) ประกอบด้วย ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 ข้อมูลทั่วไปของธุรกิจ ตอนที่ 3 ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับสมรรถนะทางการบัญชี การบัญชีบริหารเชิงกลยุทธ์ และประสิทธิภาพการดำเนินงานของกิจการ และตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะ ทั้งนี้แบบสอบถามเกี่ยวข้องกับการบัญชีบริหารเชิงกลยุทธ์ผู้วิจัยได้ประยุกต์ใช้จากงานของ (Kornchai Phornlaph atrachakorn, 2562)

2. การตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิทำการตรวจสอบจำนวน 3 ท่าน เพื่อทำการประเมินให้คะแนนตามความเหมาะสมของเนื้อหาเป็นรายข้อ ใช้ดัชนีความสอดคล้อง (Item Objective Congruence Index: IOC) พบว่าข้อคำถามของผู้วิจัยมีค่าเฉลี่ย IOC ผ่านเกณฑ์ตั้งแต่ 0.66 ขึ้นไปทุกข้อ แสดงให้เห็นว่า ข้อคำถามที่มีค่า IOC เท่ากับ 0.50-1.00 ถือว่ามีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Rovinelli and Hambleton, 1976)

3. การทดสอบคุณภาพเครื่องมือ (Validity and Reliability) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญและแก้ไขแล้วทำการเก็บรวบรวมข้อมูลและนำแบบสอบถามที่ได้รับตอบกลับจำนวน 30 ชุดแรกมาทำการทดสอบความเที่ยงตรง (Validity) และความเชื่อมั่น (Reliability) ดังนี้ 1) การทดสอบความตรง (Validity) การทดสอบความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง (Construct Validity) ทดสอบโดยใช้การวิเคราะห์ปัจจัย (Confirmatory Factor Analysis: CFA) พบว่ามีค่าน้ำหนักอยู่ระหว่าง 0.753-0.953 ซึ่งค่าเกินกว่า 0.4 แสดงให้เห็นว่าเครื่องมือที่ใช้ความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง (Hair et al., 2006) และ 2) การทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability) ทดสอบโดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของ Cronbach พบว่ามีค่าอยู่ระหว่าง 0.920-0.962 ซึ่งมีค่ามากกว่า 0.70 แสดงให้เห็นว่าเครื่องมือที่ใช้มีความเชื่อมั่นเพียงพอซึ่งสะท้อนได้ถึงคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย (Nunnally and Bernstein, 1994) จึงทำการวิเคราะห์ข้อมูลในลำดับต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยจัดทำเป็นแบบสอบถามในรูปแบบออนไลน์ โดยส่งแบบสอบถามไปยังกลุ่มตัวอย่างผ่านทางจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ (E-mail) ถึงกิจการที่อยู่ในกลุ่มอุตสาหกรรม New S-Curve 4 อุตสาหกรรม โดยเลือกเฉพาะอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดใหญ่ จำนวน 2,902 บริษัท โดยส่งถึงแผนกบัญชีหรือ แผนกบุคคลของแต่ละบริษัท และโทรไปแจ้งกับทางบริษัทว่าให้นักบัญชีบริหารเป็นผู้ตอบแบบสอบถาม และหากบริษัทใดไม่มีนักบัญชีบริหารจะให้ผู้จัดการฝ่ายบัญชีเป็นผู้ตอบแบบสอบถามให้แทน

ทั้งนี้หากภายใน 2 สัปดาห์ยังส่งคืนมาไม่ครบ ผู้วิจัยจะทำการส่งอีเมลซ้ำไปก่อน และ โทรไปสอบถามเพื่อขอความร่วมมือให้ช่วยทำแบบสอบถามและส่งกลับคืนมาให้ผู้วิจัย เมื่อผู้วิจัยได้แบบสอบถามกลับมาจำนวน 420 ชุด และได้ทำการตรวจสอบแบบสอบถามที่ไม่สมบูรณ์และทำการตัดออก จำนวน 20 ชุด มีแบบสอบถามคงเหลือจำนวน 400 ชุด จึงทำการวิเคราะห์ข้อมูลลำดับต่อไป

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ได้ทำการประมวลผลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปทางสถิติ ช่วยในการวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล และเพื่อทดสอบสมมติฐานการวิจัย มีดังนี้

1. สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) ได้แก่ การแจกแจงความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean: μ) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: σ)

2. การวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุ (Regressions Analysis) โดยกำหนดให้

CM = สมรรถนะของการบัญชีบริหาร (Management Accounting Competency)

ST = กลยุทธ์การวางแผนและการปฏิบัติงาน (Strategy, Planning and Performance)

RC = การรายงานและการควบคุม (Reporting and Control)

TA = เทคโนโลยีและการวิเคราะห์ (Technology and Analytics)

BO = ความเฉียบแหลมทางธุรกิจและการดำเนิน

งาน (Business Acumen and Operations)

LD = ความเป็นผู้นำ (Leadership)

EV = จรรยาบรรณและค่านิยมระดับมืออาชีพ (Professional Ethics and Values)

TL = ความรู้ทางกฎหมายและภาษี (Tax and Law)

SMA = การบัญชีบริหารเชิงกลยุทธ์ (Strategic Management Accounting Information)

OE = ประสิทธิภาพการดำเนินงาน (Operational Efficiency)

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามเป็นเพศหญิงมากที่สุด จำนวน 298 คน คิดเป็นร้อยละ 74.50 มีอายุน้อยกว่า 30 ปี จำนวน 165 คน คิดเป็นร้อยละ 41.30 สำเร็จการศึกษาปริญญาตรี จำนวน 214 คน คิดเป็นร้อยละ 53.50 มีประสบการณ์การทำงาน น้อยกว่า 5 ปี จำนวน 119 คนคิดเป็นร้อยละ 29.80 มีตำแหน่ง หัวหน้า

ฝ่ายบัญชี จำนวน 77 คน คิดเป็นร้อยละ 19.30 ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของสมรรถนะทางการบัญชีบริหาร การบัญชีบริหารเชิงกลยุทธ์ และ ประสิทธิภาพการดำเนินงานของกิจการ

พบว่าสมรรถนะทางการบัญชีบริหารด้านจรรยาบรรณและค่านิยมระดับมืออาชีพอยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 3.83 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) เท่ากับ 0.70 รองลงมาด้านกลยุทธ์การวางแผนและการปฏิบัติงานมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 3.70 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) เท่ากับ 0.65 พบว่าระดับการบัญชีบริหารเชิงกลยุทธ์ด้านคู่แข่งทางธุรกิจ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 3.76 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) รองลงมาด้านการตั้งราคาโดยรวม ($\bar{X}$) เท่ากับ 3.69 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) เท่ากับ 0.62 และพบว่าประสิทธิภาพการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง โดยรวม ($\bar{X}$) เท่ากับ 3.30 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) เท่ากับ 0.52 ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัยแสดงดังนี้

ตาราง 1

แสดงผลการวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระวิธีเพียร์สัน (Pearson's Correlation)

Variables	ST	RC	TA	BO	LD	EV	TL	SMA	OE
ST	1								
RC	0.813**	1							
TA	0.784**	0.882**	1						
BO	0.669**	0.808**	0.784**	1					
LD	0.782**	0.857**	0.834**	0.769**	1				
EV	0.656**	0.663**	0.643**	0.544**	0.713**	1			
TL	0.697**	0.788**	0.757**	0.842**	0.821**	0.537**	1		
SMA	0.767**	0.773*	0.789**	0.750**	0.816**	0.706**	0.822**	1	
OE	0.688**	0.691**	0.692**	0.637**	0.735**	0.598**	0.696**	0.835**	1

Significant Level: * $p < 0.10$, ** $p < 0.05$, *** $p < 0.01$

จากตารางที่ 1 ผลการทดสอบโอกาสในการเกิดปัญหาความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระ (Multicollinearity) พบว่าค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรแต่ละด้านมีค่าระหว่าง 0.643 ถึง 0.882 โดยพบว่าบางคู่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เกิน 0.80 ซึ่งอาจก่อให้เกิดปัญหาความสัมพันธ์

ของตัวแปรอิสระที่สูงเกินไป ผู้วิจัยจึงทำการตรวจสอบค่า Variance Inflation factors (VIFs) ของตัวแปรอิสระพบว่าค่า VIF อยู่ระหว่าง 2.560 ถึง 7.361 ซึ่งมีค่าน้อยกว่า 10 (Belsley, 1991) จึงสามารถสรุปได้ว่าไม่พบปัญหาความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระ (Hair et al., 2006) จึงทำการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐานต่อไป

การทดสอบสมมติฐาน

การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะทางการบัญชีบริหารที่มีผลต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานของธุรกิจกลุ่มอุตสาหกรรม New S-Curve ในประเทศไทย

โดยมีตัวแปรการบัญชีบริหารเชิงกลยุทธ์เป็นตัวแปรส่งผ่าน ผู้วิจัยนำเสนอผลตามหลักการวิเคราะห์ตัวแปรส่งผ่านของ Baron and Kenny (1986) ดังนี้

ตาราง 2

แสดงผลการทดสอบภาพรวมสรุปผลการวิเคราะห์ Simple Regression ของสมรรถนะทางการบัญชีบริหารที่มีผลต่อการบัญชีบริหารเชิงกลยุทธ์

ตัวแปรอิสระ	การบัญชีบริหารเชิงกลยุทธ์ (SMA)									
	B	Std. Error	β	t	Sig	R	R square	SEE	F	Sig of F
1) สมรรถนะทางการบัญชีบริหาร (CM)	0.871	0.024	0.878***	36.651	0.000	0.878	0.771	0.771	0.29315	1343.297

Significant Level: *** $p < 0.01$

จากตารางที่ 2 พบว่า สมรรถนะทางการบัญชีบริหารมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการบัญชีบริหารเชิงกลยุทธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ($\beta = 0.878$)

โดยสมรรถนะทางการบัญชีบริหารมีความสามารถในการอธิบายความสัมพันธ์กับการบัญชีบริหารเชิงกลยุทธ์ ร้อยละ 77.10

ตาราง 3

แสดงผลการสรุปผลการวิเคราะห์ Simple Regression ของสมรรถนะทางการบัญชีบริหารที่มีผลต่อการบัญชีบริหารเชิงกลยุทธ์

ตัวแปรอิสระ	ประสิทธิภาพการดำเนินงาน (OE)									
	B	Std. Error	β	t	Sig	R	R square	SEE	F	Sig of F
1) การบัญชีบริหารเชิงกลยุทธ์ (SMA)	0.704	0.023	0.835***	30.315	0.000	0.835	0.698	0.284	918.986	0.000

Significant Level: *** $p < 0.01$

จากตารางที่ 3 พบว่า การบัญชีบริหารเชิงกลยุทธ์มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับประสิทธิภาพการดำเนินงานอย่างมีนัยทางสถิติที่ระดับ 0.01 ($\beta = 0.835$) โดยสมรรถนะ

ทางการบัญชีบริหารมีความสามารถในการอธิบายความสัมพันธ์กับการบัญชีบริหารเชิงกลยุทธ์ ร้อยละ 69.80

ตาราง 4

แสดงผลการทดสอบภาพรวมสรุปผลการวิเคราะห์ Simple Regression ของสมรรถนะทางการบัญชีบริหารที่มีผลต่อประสิทธิภาพการดำเนินงาน

ตัวแปรอิสระ	ประสิทธิภาพการดำเนินงาน (OE)									
	B	Std. Error	β	t	Sig	R	R square	SEE	F	Sig of F
1) สมรรถนะทางการบัญชีบริหาร (CM)	0.640	0.027	0.765***	23.722	0.000	0.765	0.586	0.333	562.749	0.000

Significant Level: *** $p < 0.01$

จากตารางที่ 4 พบว่า สมรรถนะทางการบัญชีบริหารมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับประสิทธิภาพการดำเนินงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ($\beta = 0.765$) โดยสมรรถนะทางการบัญชีบริหารมีความสามารถในการอธิบายความสัมพันธ์กับการบัญชีบริหารเชิงกลยุทธ์ ร้อยละ 58.60

ตาราง 5

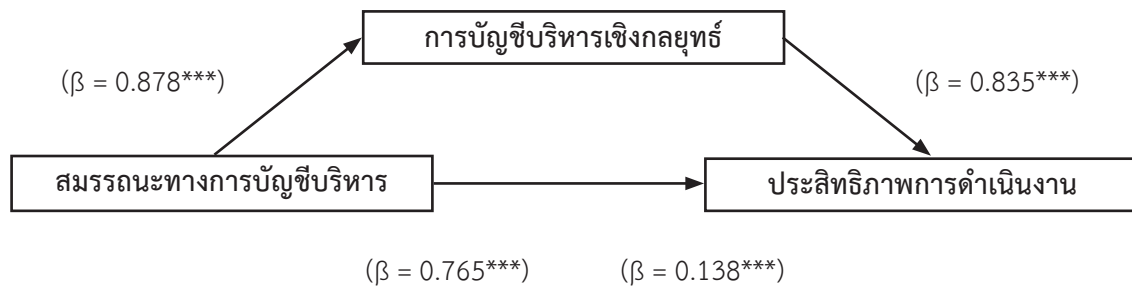
แสดงผลการทดสอบภาพรวมสรุปผลการวิเคราะห์ของสมรรถนะทางการบัญชีบริหารและการบัญชีบริหารเชิงกลยุทธ์ที่มีผลต่อประสิทธิภาพการดำเนินงาน

ตัวแปรอิสระ	ประสิทธิภาพการดำเนินงาน (OE)									
	B	Std. Error	β	t	Sig	R	R square	SEE	F	Sig of F
1) สมรรถนะทางการบัญชีบริหาร (CM)	0.116	0.048	0.138***	2.417	0.016	0.838	0.702	0.282	468.002	0.000
2) การบัญชีบริหารเชิงกลยุทธ์ (SMA)	0.602	0.048	0.714***	12.458	0.000					

Significant Level: *** $p < 0.01$

จากตารางที่ 5 พบว่า สมรรถนะทางการบัญชีบริหาร (CM) และการบัญชีบริหารเชิงกลยุทธ์ (SMA) มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับประสิทธิภาพการดำเนินงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ($\beta_1 = 0.138$, $\beta_2 = 0.714$) โดยสมรรถนะทางการบัญชีบริหาร (CM) และการบัญชีบริหารเชิงกลยุทธ์ (SMA) มีความสามารถในการอธิบายความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการดำเนินงานได้ร้อยละ 70.20 สรุปผลการทดสอบในสมการที่ 1 พบว่า สมรรถนะทางการบัญชีบริหารมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับประสิทธิภาพการดำเนินงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ($\beta = 0.765$) สมการที่ 2 หลังจากนำการบัญชีบริหารเชิง

กลยุทธ์เข้าในสมการ พบว่า สมรรถนะทางการบัญชีบริหารมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเพิ่มขึ้น และมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับประสิทธิภาพการดำเนินงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ($\beta = 0.138$) ผลการทดสอบสมมติฐานที่ 1 แสดงตามภาพที่ 2 สามารถสรุปยืนยันได้ว่า สมรรถนะทางการบัญชีบริหารมีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการดำเนินงานโดยมีการบัญชีบริหารเชิงกลยุทธ์เป็นตัวแปรส่งผ่านแบบบางส่วน (Partial Mediator) ระหว่างสมรรถนะทางการบัญชีบริหารและประสิทธิภาพการดำเนินงานตัวเลขในวงเล็บ หมายถึง ค่าสัมประสิทธิ์ความถดถอย (β) ก่อนที่จะมีการทดสอบตัวแปรส่งผ่าน

ภาพ 2 ความสัมพันธ์ของสมรรถนะทางการบัญชีบริหารและการบัญชีบริหารเชิงกลยุทธ์กับประสิทธิภาพการดำเนินงานของธุรกิจ

ตาราง 6

ผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะทางการบัญชีบริหารกับการบัญชีบริหารเชิงกลยุทธ์

สมรรถนะทางการบัญชีบริหาร	การบัญชีบริหารเชิงกลยุทธ์ (SMA)				
	B	Std. Error	β	t	Sig
1. ด้านกลยุทธ์ การวางแผน และการปฏิบัติงานโดยเฉลี่ย (ST)	0.178	0.039	0.188***	4.538	0.000
2. ด้านการรายงานและการควบคุม (RC)	-0.161	0.057	-0.169***	-2.827	0.005
3. ด้านเทคโนโลยีและการวิเคราะห์โดยเฉลี่ย (TA)	0.196	0.049	0.204***	4.015	0.000
4. ด้านความยืดหยุ่นทางธุรกิจและการดำเนินงานโดยเฉลี่ย (BO)	0.039	0.034	0.053	1.151	0.250
5. ด้านความเป็นผู้นำโดยเฉลี่ย (LD)	0.056	0.052	0.059	1.076	0.283
6. ด้านจรรยาบรรณและค่านิยมระดับมืออาชีพโดยเฉลี่ย (EV)	0.225	0.029	0.257***	7.737	0.000
7. ด้านความรู้ทางกฎหมายและภาษีโดยเฉลี่ย (TL)	0.343	0.038	0.439***	9.019	0.000

Significant Level: ***p<0.01

จากตารางที่ 6 ผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะทางการบัญชีบริหารที่มีต่อการบัญชีบริหารเชิงกลยุทธ์ พบว่าสมรรถนะทางการบัญชีบริหารด้านกลยุทธ์การวางแผนและการปฏิบัติงานมีความสัมพันธ์เชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ($\beta=0.188$) ด้านการรายงานและการควบคุมกับการบัญชีบริหารเชิงกลยุทธ์มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.01 ($\beta=-0.169$) ด้านเทคโนโลยีและการวิเคราะห์กับการบัญชีบริหารเชิงกลยุทธ์มีความสัมพันธ์เชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.01 ($\beta=0.204$) ด้านความยืดหยุ่นทาง

ธุรกิจและการดำเนินงานกับการบัญชีบริหารเชิงกลยุทธ์ไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($\beta=0.053$) ด้านความเป็นผู้นำกับการบัญชีบริหารเชิงกลยุทธ์ ไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($\beta=0.059$) ด้านจรรยาบรรณและค่านิยมระดับมืออาชีพกับการบัญชีบริหารเชิงกลยุทธ์มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ($\beta=0.257$) และด้านความรู้ทางกฎหมายและภาษี พบว่าความรู้ทางกฎหมายและภาษีและการบัญชีบริหารเชิงกลยุทธ์มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ($\beta=0.439$)

ตาราง 7

ผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างการบัญชีบริหารเชิงกลยุทธ์กับประสิทธิภาพการดำเนินงาน

การบัญชีบริหารเชิงกลยุทธ์	ประสิทธิภาพการดำเนินงาน (OA)									
	B	Std. Error	β	t	Sig	R	R square	SEE	F	Sig of F
1) การตั้งราคา (CO)	0.646	0.026	0.777***	24.66	0.000	0.777	0.604	0.325	608.122	0.000
2) การวางแผนและควบคุมอย่างมีประสิทธิภาพ (PC)	0.419	0.026	0.623***	15.877	0.000	0.623	0.388	0.404	252.086	0.000
3) การตัดสินใจเชิงกลยุทธ์ (SD)	0.487	0.024	0.718***	20.595	0.000	0.718	0.516	0.360	424.163	0.000
4) คู่แข่งทางธุรกิจ (CA)	0.564	0.027	0.729***	21.217	0.000	0.729	0.531	0.354	450.176	0.000
5) ลูกค้า (CU)	0.544	0.022	0.772***	24.193	0.000	0.772	0.595	0.329	585.297	0.000

Significant Level: *** $p < 0.01$

จากตารางที่ 7 แสดงผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างการบัญชีบริหารเชิงกลยุทธ์กับประสิทธิภาพการดำเนินงาน ผลการทดสอบรายด้านพบว่า

ด้านการตั้งราคา พบว่า การตั้งราคากับประสิทธิภาพการดำเนินงาน มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ($\beta = 0.777$) โดยการตั้งราคา มีความสามารถในการอธิบายความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการดำเนินงาน ร้อยละ 60.40

ด้านการวางแผนและควบคุมอย่างมีประสิทธิภาพ พบว่า การวางแผนและควบคุมอย่างมีประสิทธิภาพ กับประสิทธิภาพการดำเนินงาน มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ($\beta = 0.623$) โดยการวางแผนและควบคุมอย่างมีประสิทธิภาพ มีความสามารถในการอธิบายความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการดำเนินงาน ร้อยละ 38.80

ตาราง 8

ผลการทดสอบภาพรวมของความสัมพันธ์ระหว่างการบัญชีบริหารเชิงกลยุทธ์กับประสิทธิภาพการดำเนินงาน

ตัวแปรอิสระ	ประสิทธิภาพการดำเนินงาน (OE)				
	B	Std. Error	β	t	Sig
1) การบัญชีบริหารเชิงกลยุทธ์ (SMA)	0.704	0.023	0.835***	30.315	0.000

Significant Level: *** $p < 0.01$

ด้านการตัดสินใจเชิงกลยุทธ์ พบว่า การตัดสินใจเชิงกลยุทธ์กับประสิทธิภาพการดำเนินงาน มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ($\beta = 0.718$) โดยการตัดสินใจเชิงกลยุทธ์มีความสามารถในการอธิบายความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการดำเนินงาน ร้อยละ 51.60

ด้านคู่แข่งทางธุรกิจ พบว่า คู่แข่งทางธุรกิจกับประสิทธิภาพการดำเนินงาน มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ($\beta = 0.729$) โดยคู่แข่งทางธุรกิจมีความสามารถในการอธิบายความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการดำเนินงาน ร้อยละ 53.10

ด้านลูกค้า พบว่า ลูกค้ากับประสิทธิภาพการดำเนินงาน มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ($\beta = 0.772$) โดยลูกค้ามีความสามารถในการอธิบายความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการดำเนินงาน ร้อยละ 59.50

จากตารางที่ 8 แสดงผลการทดสอบภาพรวมของความสัมพันธ์ระหว่างการบัญชาบริหารเชิงกลยุทธ์กับประสิทธิภาพการดำเนินงาน ผลการทดสอบ พบว่าการบัญชาบริหารเชิงกลยุทธ์มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับ

ประสิทธิภาพการดำเนินงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ($\beta=0.835$) โดยการบัญชาบริหารเชิงกลยุทธ์มีความสามารถในการอธิบายความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการดำเนินงาน ร้อยละ 83.50

ตาราง 9

ผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยของสมรรถนะทางการบัญชาบริหารด้านกลยุทธ์การวางแผน และการปฏิบัติงานกับประสิทธิภาพการดำเนินงาน โดยมีวิธีปฏิบัติการบัญชาบริหารเชิงกลยุทธ์เป็นตัวแปรส่งผ่าน

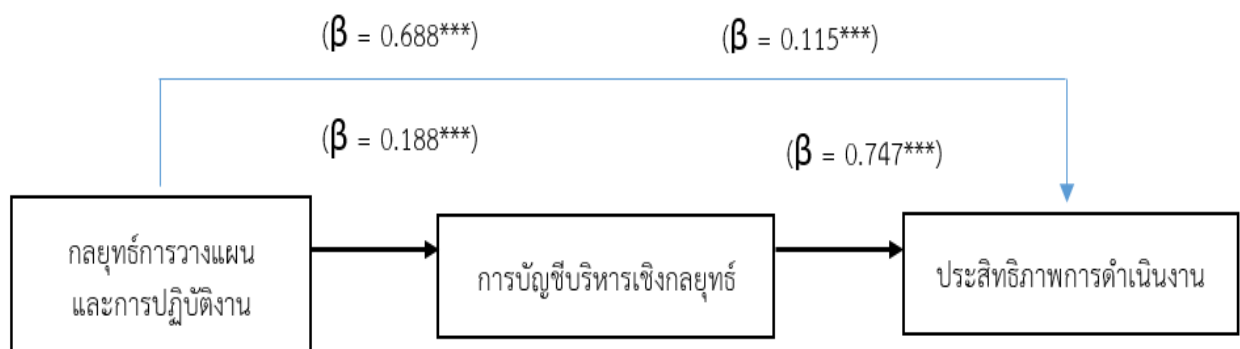
Model	ตัวแปรอิสระ	B	Std. Error	β	R	R Square	Sig
1	กลยุทธ์การวางแผน และการปฏิบัติงาน (ST)	0.549	0.029	0.688***	0.688	0.473	0.000
2	กลยุทธ์การวางแผน และการปฏิบัติงาน (ST)	0.920	0.034	0.115***	0.839	0.703	0.007
	การบัญชาบริหารเชิงกลยุทธ์ (SMA)	0.630	0.036	0.747***			0.000

Significant Level: *** $p<0.01$

จากตารางที่ 9 ผลการทดสอบในสมการที่ 1 พบว่า กลยุทธ์การวางแผนและการปฏิบัติงานมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับประสิทธิภาพการดำเนินงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ($\beta=0.688$)

สมการที่ 2 หลังจากนำการบัญชาบริหารเชิงกลยุทธ์เข้าในสมการ พบว่า กลยุทธ์การวางแผนและการปฏิบัติงานมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเพิ่มขึ้นและมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับประสิทธิภาพการดำเนินงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ($\beta=0.115$)

ผลการทดสอบสมมติฐานที่ 2 แสดงตามภาพที่ 2 สามารถสรุปยืนยันได้ว่ากลยุทธ์การวางแผนและการปฏิบัติงานมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับประสิทธิภาพการดำเนินงาน โดยมีการบัญชาบริหารเชิงกลยุทธ์เป็นตัวแปรส่งผ่านแบบบางส่วน (Partial Mediator) ระหว่างกลยุทธ์การวางแผนและการปฏิบัติงานและประสิทธิภาพการดำเนินงาน ตัวเลขในวงเล็บ หมายถึง ค่าสัมประสิทธิ์ความถดถอย (β) ก่อนที่จะมีการทดสอบตัวแปรส่งผ่าน

ภาพ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างกลยุทธ์การวางแผน และการปฏิบัติงานกับประสิทธิภาพการดำเนินงาน โดยมีการบัญชาบริหารเชิงกลยุทธ์เป็นตัวแปรส่งผ่าน

ตาราง 10

ผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยของสมรรถนะทางการบัญชีบริหารด้านการรายงานและการควบคุม กับ ประสิทธิภาพการดำเนินงาน โดยมีวิธีปฏิบัติการบัญชีบริหารเชิงกลยุทธ์เป็นตัวแปรส่งผ่าน

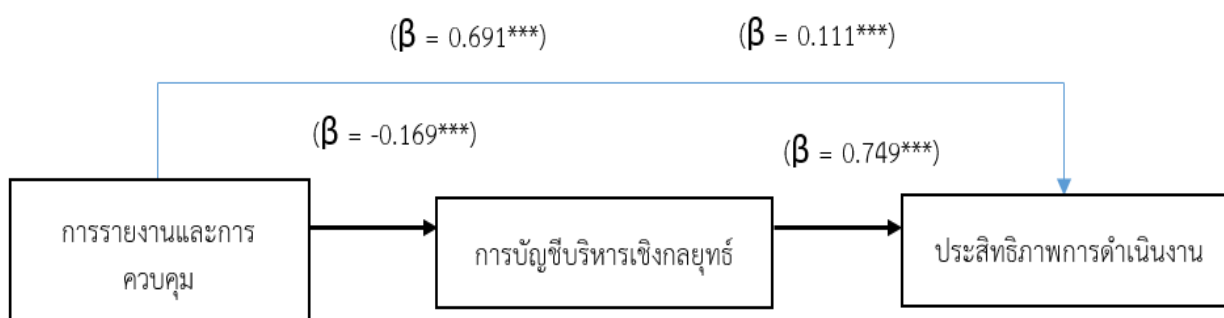
Model	ตัวแปรอิสระ	B	Std. Error	β	R	R Square	Sig
1	การรายงานและการควบคุม (RC)	0.552	0.029	0.691***	0.691	0.477	0.000
2	การรายงานและการควบคุม (RC)	0.089	0.034	0.111***	0.838	0.703	0.010
	การบัญชีบริหารเชิงกลยุทธ์ (SMA)	0.632	0.036	0.749***			0.000

Significant Level: **p<0.05, ***p<0.01

จากตารางที่ 10 ผลการทดสอบในสมการ 1 พบว่า การรายงานและการควบคุมมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับประสิทธิภาพการดำเนินงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ($\beta=0.691$)

สมการที่ 2 หลังจากนำการบัญชีบริหารเชิงกลยุทธ์เข้าในสมการ พบว่า การรายงานและการควบคุมมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเพิ่มขึ้นและมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับประสิทธิภาพการดำเนินงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ($\beta=0.111$)

ผลการทดสอบสมมติฐานที่ 3 แสดงตามภาพที่ 3 สามารถสรุปยืนยันได้ว่าการรายงานและการควบคุมมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับประสิทธิภาพการดำเนินงานโดยมีการบัญชีบริหารเชิงกลยุทธ์เป็นตัวแปรส่งผ่านแบบบางส่วน (Partial Mediator) ระหว่างการรายงานและการควบคุมและประสิทธิภาพการดำเนินงานตัวเลขในวงเล็บหมายถึง ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอย (β) ก่อนที่จะมีการทดสอบตัวแปรส่งผ่าน

ภาพ 4 ความสัมพันธ์ระหว่างการรายงานและการควบคุมกับประสิทธิภาพการดำเนินงานโดยมีการบัญชีบริหารเชิงกลยุทธ์เป็นตัวแปรส่งผ่าน

ตาราง 11

ผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยของสมรรถนะทางการบัญชีบริหารด้านเทคโนโลยีและการวิเคราะห์ กับ ประสิทธิภาพการดำเนินงาน โดยมีวิธีปฏิบัติการบัญชีบริหารเชิงกลยุทธ์เป็นตัวแปรส่งผ่าน

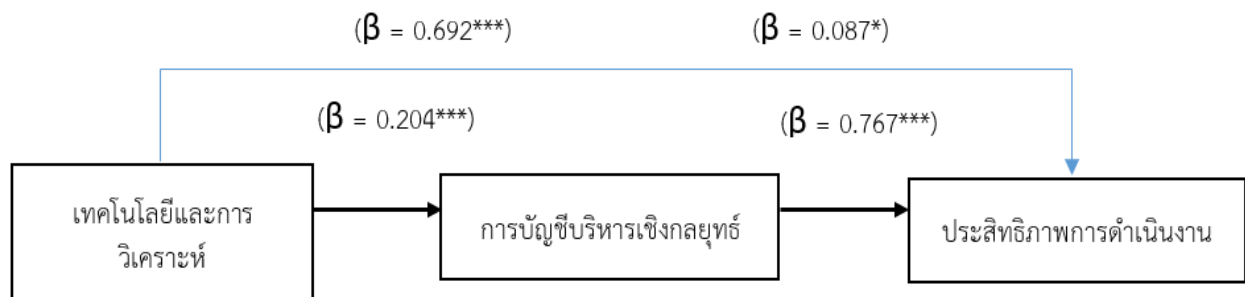
Model	ตัวแปรอิสระ	B	Std. Error	β	R	R Square	Sig
1	เทคโนโลยีและการวิเคราะห์ (TA)	0.559	0.029	0.692***	0.692	0.478	0.000
2	เทคโนโลยีและการวิเคราะห์ (TA)	0.070	0.036	0.087*	0.837	0.701	0.054
	การบัญชีบริหารเชิงกลยุทธ์ (SMA)	0.647	0.038	0.767***			0.000

Significant Level: *p<0.10, ***p<0.01

จากตารางที่ 11 ผลการทดสอบในสมการ 1 พบว่า เทคโนโลยีและการวิเคราะห์มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับประสิทธิภาพการดำเนินงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ($\beta=0.692$)

สมการที่ 2 หลังจากนำการบัญชีบริหารเชิงกลยุทธ์เข้าในสมการ พบว่า เทคโนโลยีและการวิเคราะห์มีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเพิ่มขึ้นและมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับประสิทธิภาพการดำเนินงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.10 ($\beta=0.087$)

ผลการทดสอบสมมติฐานที่ 4 แสดงตามภาพที่ 4 สามารถสรุปยืนยันได้ว่า เทคโนโลยีและการวิเคราะห์มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับประสิทธิภาพการดำเนินงานโดยมีการบัญชีบริหารเชิงกลยุทธ์เป็นตัวแปรส่งผ่านแบบบางส่วน (Partial Mediator) ระหว่างการรายงานและการควบคุมและประสิทธิภาพการดำเนินงานตัวเลขในวงเล็บหมายถึง ค่าสัมประสิทธิ์ความถดถอย (β) ก่อนที่จะมีการทดสอบตัวแปรส่งผ่าน

ภาพ 5 ความสัมพันธ์ระหว่างเทคโนโลยีและการวิเคราะห์กับประสิทธิภาพการดำเนินงาน โดยมีการบัญชีบริหารเชิงกลยุทธ์เป็นตัวแปรส่งผ่าน

ผลการทดสอบสมมติฐานที่ 5 แสดงตามตารางที่ 6 ผลการทดสอบในสมการ พบว่า ความเฉียบแหลมทางธุรกิจและการดำเนินงานไม่มีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการดำเนินงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($\beta=0.053$)

ผลการทดสอบสมมติฐานที่ 6 แสดงตามตารางที่ 6 ผลการทดสอบในสมการ พบว่า ความเป็นผู้นำไม่มีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการดำเนินงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($\beta=0.059$)

ตาราง 12

ผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยของสมรรถนะทางการบัญชีบริหารด้านจรรยาบรรณและค่านิยมระดับมืออาชีพกับ ประสิทธิภาพการดำเนินงาน โดยมีวิธีปฏิบัติการบัญชีบริหารเชิงกลยุทธ์เป็นตัวแปรส่งผ่าน

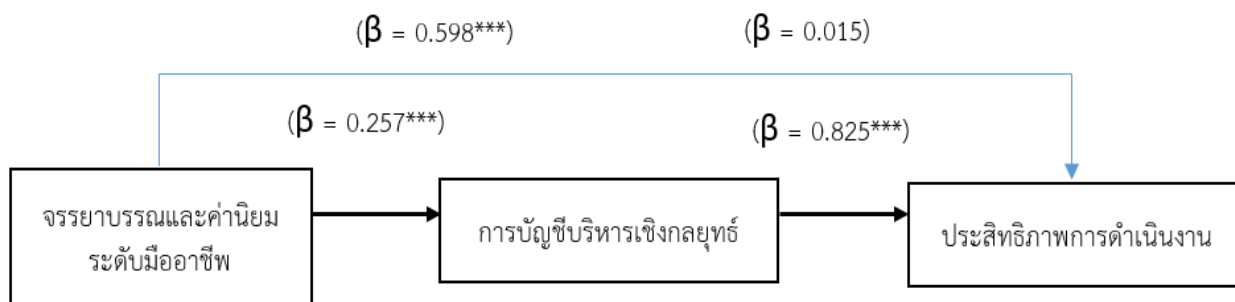
Model	ตัวแปรอิสระ	B	Std. Error	β	R	R Square	Sig
1	จรรยาบรรณและค่านิยมระดับมืออาชีพ (EV)	0.441	0.030	0.598***	0.598	0.357	0.000
2	จรรยาบรรณและค่านิยมระดับมืออาชีพ (EV)	0.011	0.029	0.015	0.835	0.698	0.704
	การบัญชีบริหารเชิงกลยุทธ์ (SMA)	0.695	0.033	0.825***			0.000

Significant Level: *** $p<0.01$

จากตารางที่ 12 ผลการทดสอบในสมการที่ 1 พบว่า จรรยาบรรณและค่านิยมระดับมืออาชีพมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับประสิทธิภาพการดำเนินงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ($\beta=0.598$, $p<0.01$)

สมการที่ 2 หลังจากนำการบัญชีบริหารเชิงกลยุทธ์เข้าในสมการ พบว่า เทคโนโลยีและการวิเคราะห์มีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเพิ่มขึ้นแต่ไม่มีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการดำเนินงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ผลการทดสอบสมมติฐานที่ 7 ปรากฏตามภาพที่ 5 สามารถสรุปยืนยันได้ว่าจรรยาบรรณและค่านิยมระดับมืออาชีพมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับประสิทธิภาพการดำเนินงานโดยมีการบัญชีบริหารเชิงกลยุทธ์เป็นตัวแปรส่งผ่านอย่างสมบูรณ์ (Perfect Mediator) ระหว่างจรรยาบรรณและค่านิยมระดับมืออาชีพและประสิทธิภาพการดำเนินงาน

ภาพ 6 ความสัมพันธ์ระหว่างจรรยาบรรณและค่านิยมระดับมืออาชีพกับประสิทธิภาพการดำเนินงาน โดยมีการบัญชีบริหารเชิงกลยุทธ์เป็นตัวแปรส่งผ่าน

ตาราง 13

ผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยของสมรรถนะทางการบัญชีบริหารด้านความรู้ทางกฎหมายและภาษี กับประสิทธิภาพการดำเนินงาน โดยมีวิธีปฏิบัติการบัญชีบริหารเชิงกลยุทธ์เป็นตัวแปรส่งผ่าน

Model	ตัวแปรอิสระ	B	Std. Error	β	R	R Square	Sig
1	ความรู้ทางกฎหมายและภาษี (TL)	0.459	0.024	0.696***	0.696	0.485	0.000
2	ความรู้ทางกฎหมายและภาษี (TL)	0.019	0.032	0.028	0.835	0.698	0.558
	การบัญชีบริหารเชิงกลยุทธ์ (SMA)	0.685	0.041	0.812***			0.000

Significant Level: *** $p < 0.01$

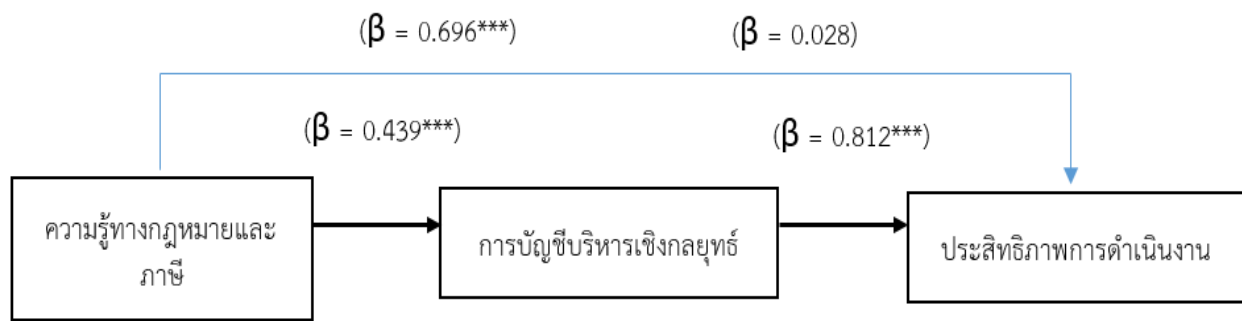
จากตารางที่ 13 ผลการทดสอบในสมการที่ 1 พบว่า ความรู้ทางกฎหมายและภาษีสัมพันธ์เชิงบวกกับประสิทธิภาพการดำเนินงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ($\beta = 0.696$, $p < 0.01$)

สมการที่ 2 หลังจากนำการบัญชีบริหารเชิงกลยุทธ์เข้าในสมการ พบว่า เทคโนโลยีและการวิเคราะห์มีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเพิ่มขึ้น แต่ไม่มีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการดำเนินงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ผลการทดสอบสมมติฐานที่ 8 ปรากฏตามภาพที่ 6 สามารถสรุปยืนยันได้ว่าความรู้ทางกฎหมายและ

ตัวเลขในวงเล็บ หมายถึง ค่าสัมประสิทธิ์ความถดถอย (β) ก่อนที่จะมีการทดสอบตัวแปรส่งผ่าน สอดคล้องกับ Lay and Jusoh (2017) กล่าวว่าการบัญชีบริหารเชิงกลยุทธ์มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับประสิทธิภาพการดำเนินงานเนื่องจากทำให้องค์กรสามารถบรรลุเป้าหมายและสามารถเพิ่มความสามารถในการบริหารงานให้กับกิจการ

ภาษีสัมพันธ์เชิงบวกกับประสิทธิภาพการดำเนินงานโดยมีการบัญชีบริหารเชิงกลยุทธ์เป็นตัวแปรส่งผ่านอย่างสมบูรณ์ (Perfect Mediator) ระหว่างความรู้ทางกฎหมายและภาษีและประสิทธิภาพการดำเนินงาน ตัวเลขในวงเล็บ หมายถึง ค่าสัมประสิทธิ์ความถดถอย (β) ก่อนที่จะมีการทดสอบตัวแปรส่งผ่าน สอดคล้องกับ Lay and Jusoh (2017) กล่าวว่าการบัญชีบริหารเชิงกลยุทธ์มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับประสิทธิภาพการดำเนินงานเนื่องจากทำให้องค์กรสามารถบรรลุเป้าหมายและสามารถเพิ่มความสามารถในการบริหารงานให้กับกิจการ

ภาพ 7 ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ทางกฎหมายและภาษีกับประสิทธิภาพการดำเนินงาน โดยมีการบัญชีบริหารเชิงกลยุทธ์เป็นตัวแปรส่งผ่าน

อภิปรายผล

1. สมรรถนะทางการบัญชีบริหาร ประกอบด้วย 7 หัวข้อหลักที่เกี่ยวข้องกับยุคดิจิทัลและการดำเนินธุรกิจในปัจจุบัน และบทบาทของนักบัญชีบริหารในอนาคตอย่างมีประสิทธิภาพ ได้แก่ 1) กลยุทธ์การวางแผน และการปฏิบัติงาน 2) การรายงานและการควบคุม 3) เทคโนโลยี และการวิเคราะห์ 4) ความยืดหยุ่นทางธุรกิจและการดำเนินงาน 5) ความเป็นผู้นำ 6) จรรยาบรรณและค่านิยมระดับมืออาชีพ และ 7) ความรู้ทางกฎหมายและภาษี ซึ่งมีเพียง 3 หัวข้อ คือ 1) กลยุทธ์การวางแผน และการปฏิบัติงาน 2) การรายงานและการควบคุม และ 3) เทคโนโลยี และการวิเคราะห์ ที่มีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการดำเนินงาน โดยมีการบัญชีบริหารเชิงกลยุทธ์เป็นตัวแปรส่งผ่านแบบบางส่วน(Partial Mediator) สอดคล้องกับ Kornchai Phornlaphatrachakorn (2562) ที่ระบุว่า การบัญชีบริหารเชิงกลยุทธ์เป็นเครื่องมือ แนวทาง และวิธีการอันมีค่าที่ส่งผลต่อความได้เปรียบทางการแข่งขันของบริษัท และประสิทธิภาพการดำเนินงานในสภาพแวดล้อมของตลาดที่มีการแข่งขันและเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ สอดคล้องกับ Dang et al. (2021) กล่าวว่า การบัญชีบริหารเชิงกลยุทธ์มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับประสิทธิภาพการดำเนินงานของธุรกิจ และ Layand Jusoh (2017) ให้ความเห็นตรงกันว่า การบัญชีบริหารเชิงกลยุทธ์มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานโดยช่วยทำให้องค์กรมีประสิทธิภาพทางการดำเนินธุรกิจเพิ่มมากขึ้น

2. กลยุทธ์การวางแผน และการปฏิบัติงาน มีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการดำเนินงาน โดยมีการบัญชีบริหารเชิงกลยุทธ์เป็นตัวแปรส่งผ่านแบบบางส่วน สอดคล้องกับ พงศ์ศิริภาพ ทองศิริวิสุรเกตุ (2555) กล่าวว่า

คุณสมบัติของนักบัญชีที่ผู้บริหารต้องการ ได้แก่ ความเข้าใจในองค์กรและตัดสินใจอย่างผู้มีวิชาชีพ สามารถตัดสินใจวางแผนเชิงกลยุทธ์ การจัดการองค์กรและบุคลากร สามารถบริหารงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ Layand Jusoh (2017) บริษัทต่างๆ จำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการปรับปรุงประสิทธิภาพในการวางแผนเชิงกลยุทธ์ เช่น การคิดต้นทุนเชิงกลยุทธ์ การกำหนดราคาเชิงกลยุทธ์ และการประเมินมูลค่าแบรนด์ สำหรับการบัญชีของคู่แข่ง บริษัทจำเป็นต้องปรับปรุงการประเมินต้นทุนของคู่แข่ง การตรวจสอบตำแหน่งการแข่งขัน และการประเมินประสิทธิภาพของคู่แข่ง และการประเมินมูลค่าของลูกค้าเป็นสินทรัพย์

3. การรายงานและการควบคุมมีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการดำเนินงาน โดยมีการบัญชีบริหารเชิงกลยุทธ์เป็นตัวแปรส่งผ่านแบบบางส่วน Dang et al. (2021) กล่าวว่าทักษะด้านการรายงานและการควบคุมส่งผลเชิงบวกต่อประสิทธิภาพการดำเนินงาน สำหรับการควบคุม และการวัดประสิทธิภาพ บริษัทจำเป็นต้องปรับปรุงกระบวนการจัดทำงบประมาณ การเปรียบเทียบการบูรณาการ และการวัดผลการปฏิบัติงาน

4. เทคโนโลยีและการวิเคราะห์มีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการดำเนินงาน โดยมีการบัญชีบริหารเชิงกลยุทธ์เป็นตัวแปรส่งผ่านแบบบางส่วน สอดคล้องกับ พงศ์ศิริภาพ ทองศิริวิสุรเกตุ (2555) กล่าวว่า ความรู้ด้านการใช้งานระบบสารสนเทศ ได้แก่ ความรู้ทั่วไปทางเทคโนโลยีสารสนเทศ ความรู้ด้านการควบคุมระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเป็นคุณสมบัติของนักบัญชีที่ผู้บริหารต้องการ ความรู้ทางการใช้งานระบบสารสนเทศจึงมีความสำคัญกับสมรรถนะของนักวิชาชีพบัญชี สอดคล้องกับงานวิจัย

ของ Penafortand Ahmad (1997) ระบุว่า สมรรถนะของการใช้คอมพิวเตอร์เป็นคุณสมบัติที่สถานประกอบการต้องการให้มากที่สุด เนื่องจาก ในปัจจุบันมีการนำระบบสารสนเทศเข้ามาประมวลผลข้อมูลนักวิชาชีพบัญชีสมัยใหม่จำเป็นต้องมีการพัฒนาตนเองให้มีทักษะในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ

5. จรรยาบรรณและค่านิยมระดับมืออาชีพ ความรู้ทางกฎหมายและภาษี มีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการดำเนินงานโดยมีการบัญชีบริหารเชิงกลยุทธ์เป็นตัวแปรส่งผ่านอย่างสมบูรณ์ แสดงให้เห็นว่า หากกิจการมีการหากกิจการมีนักบัญชีบริหารที่มีสมรรถนะของการมีจรรยาบรรณและค่านิยมระดับมืออาชีพจะทำให้ให้นักบัญชีบริหารสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีความรู้ความสามารถในการจัดทำรายงานทางการเงินบัญชีบริหารที่มีความเที่ยงตรงละเอียดรอบคอบ และสามารถตรวจสอบได้ สอดคล้องกับ มาลินี สายก้อน และ ไพฑูรย์ อินตะขัน (2555) กล่าวว่า คุณลักษณะของนักบัญชีที่องค์กรต้องการเป็นอันดับแรกคือจรรยาบรรณและค่านิยมระดับมืออาชีพเพราะเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถอีกทั้งยังปฏิบัติงานอย่างโปร่งใสมีความซื่อสัตย์สุจริตและมีความรับผิดชอบ ส่วนด้านความรู้ทางกฎหมายและภาษีหากนักบัญชีบริหารมีความรู้ความสามารถในด้านนี้จะมีประโยชน์ในหลายด้าน เช่น ในด้านการจัดทำงบการเงิน ด้านการคำนวณภาษี และด้านความถูกต้องตรงตามมาตรฐานการบัญชีซึ่งจะช่วยให้เป็น

ประโยชน์ต่อองค์กรและช่วยให้เกิดประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานเพิ่มขึ้น สอดคล้องกับ วิกานดา รสขุม (2562) กล่าวว่า การที่นักบัญชีจะสามารถปฏิบัติงานให้กับองค์กรอย่างมีประสิทธิภาพได้จำเป็นต้องมีความรู้ด้านกฎหมายและภาษีอีกทั้งควรมีประสบการณ์และควรศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมในด้านกฎหมายและภาษีอยู่เสมอ

6. ความเชี่ยวชาญทางธุรกิจและการดำเนินงานและความเป็นผู้นำมีความสัมพันธ์กับ ประสิทธิภาพการดำเนินงานโดยไม่จำเป็นต้องมีการบัญชีบริหารเชิงกลยุทธ์เป็นตัวแปรส่งผ่าน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้จากผลการวิจัยพบว่าสมรรถนะทางการบัญชีบริหารมีผลกระทบต่อความประสิทธิภาพการดำเนินงานดังนั้นกิจการควรให้ความสำคัญ และส่งเสริมให้มีการพัฒนาสมรรถนะของบุคลากร เพื่อให้เกิดความมั่นคงในกิจการ สามารถนำพากิจการให้เจริญก้าวหน้าได้ในอนาคต

ข้อเสนอแนะในการวิจัยในอนาคตการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลในกลุ่มอุตสาหกรรม New S-Curve ในภาพรวม ดังนั้นในการวิจัยครั้งต่อไปอาจจะมีการศึกษาเจาะจงเฉพาะกลุ่มอุตสาหกรรมเพื่อให้ได้ข้อค้นพบเชิงลึกมากขึ้น

References

- Abernethy, M. A., & Guthrie, C. H. (1994). An empirical assessment of the “fit” between strategy and management information system design. *Accounting & finance*, 34(2), 49-66.
- Al Mawali, H., Zainuddin, Y., & Ali, N. N. K. (2012). Customer accounting information usage and organizational performance. *Business strategy series*, 13(5), 215-223.
- Baron, R. M., & Kenny, D. A. (1986). The moderator–mediator variable distinction in social psychological research: Conceptual, strategic, and statistical considerations. *Journal of personality and social psychology*, 51(6), 1173.
- Barney, J. (1991). Firm resources and sustained competitive advantage. *Journal of management*, 17(1), 99-120.
- Belsley, D. A. (1991). A guide to using the collinearity diagnostics. *Computer science in economics and management*, 4(1), 33-50.

- Boonma, D. (2016). *Relationship between factor affected corporate entrepreneurship and employee performance, The role of corporate entrepreneurship as a mediator and job tenure as a moderator*. Burapha University (in Thai)
- Burney, L., & Widener, S. K. (2007). Strategic performance measurement systems, jobrelevant information, and managerial behavioral responses—Role stress and performance. *Behavioral research in accounting*, 19(1), 43-69.
- Chenhall, R. H., & Langfield-Smith, K. (1998). The relationship between strategic priorities, management techniques and management accounting: An empirical investigation using a systems approach. *Accounting, organizations and society*, 23(3), 243-264.
- Cadez, S., & Guilding, C. (2008). An exploratory investigation of an integrated contingency model of strategic management accounting. *Accounting organizations and society*, 33(7-8), 836-863.
- Cadez, S., & Guilding, C. (2012). Strategy strategic management accounting and performance: A configurational analysis. *Industrial management & data systems*. n.p.
- Ditsathien, K. (2019). The qualification and knowledge framework of management accountants in Thailand. *Journal of federation of accounting professions*, 1(1), 32-42. (in Thai)
- Department of Industrial Works. (2020). *CD factory list in 2020*. Bangkok: Department of Industrial Works. (in Thai)
- Dang, L., Le, T., & Pham, T. (2021). The effect of strategic management accounting on business performance of sugar enterprises in Vietnam. *Accounting*, 7(5), 1085-1094.
- Foxall, G. R., & Yani-de-Soriano, M. M. (2005). Situational influences on consumers' attitudes and behavior. *Journal of business research*, 58(4), 518-525.
- Guilding, C. (1999). Competitor-focused accounting: An exploratory note. *Accounting, organizations and society*, 24(7), 583-595.
- Guergoson, K., & Vichit, U. (2019). *Casual factors affecting to market readiness assessment and business performance of small and Medium Enterprisise (SMES) in Thailand*. n.p.
- Hair Jr, J. F. (2006). *Successful strategies for teaching multivariate statistics*. Proceedings of the 7th International Conference on,
- Henklang, P. (2018). *The relationship between strategic management accounting implementation and managerial performance*. Rajamangala University of Technology Phra Nakhon. (in Thai)
- IMA. (2019). *IMA management accounting competency framework*. Institute of management accounting buffalo, NY, USA
- Krung Thai Bank. (n.d.). *New target industry driving economic mechanisms for the future*. Retrieved from <https://sme.krungthai.com/sme/productListAction.action?command=getDetail&cateMenu=KNOWLEDGE&catelId=42&itemId=238#> (in Thai)
- Lay, T. A., & Jusoh, R. (2017). Organizational capabilities, strategic management accounting and firm performance. *Journal Akuntansi Dan Keuangan Indonesia*, 14(2), 6.
- Martusa, R., & Dicky, Y. (2011). Penerapan activity based costing (Abc) system dalam Penghitungan Profitabilitas Produk. *Jurnal akuntansi*, 3(1).

- Nunnally, J., & Bernstein, I. (1994). *Psychometric Theory* (3rd ed.). New York: MacGraw-Hill Inc.
- Phornlaphatrachakorn, K. (2019). Influences of strategic management accounting on firm profitability of information and communication technology businesses in Thailand. *International journal of business excellence*, 17(2), 131-153.
- Puengboonpanich, P. (2017). The arrangement trend of managerial accounting research. *Journal of MCU social science review*, 6(4), 72-86.
- Penafort, F., & Ahmad, B. B. (1997). Employers' expectations on today's accounting profession: A Malaysian Case Study. *Asian review of accounting*. (n.p.)
- Rovinelli, R. J., & Hambleton, R. K. (1976). *On the use of content specialists in the assessment of criterion-referenced test item validity*. (n.p.)
- Simmonds, K. (1982). Strategic management accounting for pricing: A case example. *Accounting and business research*, 12(47), 206-214.
- Sundaravibhata, S. (2019). The causal factors affecting to strategic management accounting of management accountant in stock exchange of Thailand in driving firm. *The journal of pacific institute of management science Humanities and Social Science*, 5(1), 83-105. (in Thai)
- Thongdeerawisuraket, P. (2012). *Competencies of professional accountants: A perspective from accounting managers in enterprises located in the industrial estate authority of Thailand*. Dhurakij Pundit University. Retrieved from <http://libdoc.dpu.ac.th/thesis/145574.pdf> (in Thai)
- Thongdeepan, N., & Srichanapun, P. (2019). The ability to use management accounting information of the business in Lampang Province. *Journal of modern management Science*, 12(1), 135-147.
- Thongkua, C., & Promyoo, T. (2020). Innovation factors impacting Thai border trading business in Ranong. *Journal of innovation and management*, 5, 31-42. (in Thai)
- Ugrin, J. C., Odom, M. D., Honn, D. D., & Rose, A. M. (2021). The effects of collaborative simulation on the development of Students' confidence in managerial accounting skills. *Issues in accounting education*, 36(2), 43-63.
- Wajdi, F., & Arsajah, R. J. (2019). The influence of organizational capabilities, strategic management accounting on organizational performance mediated by competitive advantage in companies in Indonesia. *Research journal of finance and accounting*, 10(22), 141-151.
- Yamane, T. (1973). *Statistics: An introduction analysis*. Harper & Row.

แนะนำหนังสือ

Book Review

โดย รุจา รอดเข็ม

By Ruja Rodkhem

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย

Graduate School, Eastern Asia University

ชื่อเรื่อง: เคล็ดลับการเขียนรายงานวิจัยและ
วิทยานิพนธ์

ผู้แต่ง: สิทธิ ชีรสรณ์

สำนักพิมพ์: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พิมพ์ครั้งที่: 6

ปีที่พิมพ์: 2564

จำนวนหน้า: 229 หน้า

บทนำ

เคล็ดลับการเขียนรายงานวิจัยและวิทยานิพนธ์ เป็นหนังสือที่นำเสนอแนวทางในการเขียนรายงานวิจัยและวิทยานิพนธ์ อย่างครบถ้วนและถูกต้องพร้อมตัวอย่าง ที่จะช่วยให้ผู้อ่านเกิดความเข้าใจและสามารถเขียนรายงานวิจัยและวิทยานิพนธ์ได้อย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ

จุดประสงค์

หนังสือเล่มนี้นำเสนอการเขียนรายงานวิจัยและวิทยานิพนธ์ เหมาะสำหรับนักศึกษาทุกระดับ นักวิชาการ อาจารย์สถาบันการศึกษา รวมถึงใช้ในการเรียนการสอน

สำหรับนักศึกษาทั้งระดับปริญญาตรีและบัณฑิตศึกษา

สาระสำคัญ

หนังสือเล่มนี้ประกอบด้วยเนื้อหา 12 บท ได้แก่ 1) รายงานวิจัย 2) ชื่องานวิจัย 3) รายงานวิจัย : ส่วนต้น 4) บทนำ : ส่วนต้น 5) บทนำ : กรอบแนวคิด 6) บทนำ : ส่วนท้าย 7) การทบทวนวรรณกรรม 8) ระเบียบวิธีวิจัย 9) ผลการวิจัย (1) 10) ผลการวิจัย (2) 11) ตารางและภาพ 12) สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

สะท้อนคุณค่า

1. บทที่ 1 รายงานวิจัย บทนี้ได้นำเสนอถึงภาพรวมของรายงานวิจัย จุดมุ่งหมายและโครงสร้างของรายงานวิจัย และโครงสร้างส่วนท้ายของรายงานวิจัย เป็นการนำเสนอให้เห็นองค์ประกอบของรายงานอย่างคร่าวๆ พร้อมมีตัวอย่างประกอบในส่วนที่สำคัญ อาทิ ตัวอย่างการเขียนอ้างอิงภาษาต่าง ๆ

2. บทที่ 2 ชื่องานวิจัย กล่าวถึง ความสำคัญและองค์ประกอบของชื่องานวิจัย หลักการตั้งชื่องานวิจัย รูปแบบของชื่องานวิจัย ซึ่งมีการยกตัวอย่างประกอบรูปแบบของชื่องานวิจัยที่น่าสนใจถึง 7 รูปแบบที่สอดคล้องกับประเภทของงานวิจัย สามารถเข้าใจได้ง่าย

3. บทที่ 3 รายงานวิจัย : ส่วนต้น ที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบของรายงานการวิจัย โดยเฉพาะการเสนอตัวอย่างของบทคัดย่อทั้งแบบไม่มีโครงสร้างและแบบมีโครงสร้าง ตัวอย่างการเขียนกิตติกรรมประกาศ

4. บทที่ 4 บทนำ : ส่วนต้น ซึ่งเป็นบทแรกของเนื้อหาการวิจัยที่ประกอบด้วยส่วนสำคัญๆ เช่น ความเป็นมาของปัญหา วัตถุประสงค์การวิจัย คำถาม

การวิจัย สมมติฐานการวิจัย คำนียามศัพท์ ประโยชน์ที่ได้รับ โดยแต่ละประเด็นจะมีการยกตัวอย่างประกอบอย่างละเอียดและชัดเจน เข้าใจง่าย

5. บทนำ : กรอบแนวคิด เป็นส่วนสำคัญหนึ่งของบทแรกของเนื้อหาการวิจัยเพราะเป็นที่มาของคำถามการวิจัยหรือสมมติฐานสำหรับงานวิจัยที่จะทำ ซึ่งแสดงถึงรายละเอียดต่าง ๆ ของกรอบแนวคิด ตั้งแต่ความหมาย ความแตกต่างระหว่างกรอบแนวคิดและกรอบทฤษฎี ขั้นตอนการสร้างกรอบแนวคิด รูปแบบของกรอบแนวคิด และตัวอย่างการสร้างกรอบแนวคิด

6. บทนำ : ส่วนท้าย ซึ่งเป็นองค์ประกอบที่เหลือในบทนำของรายงานการวิจัย ประกอบด้วย ขอบเขตของการวิจัย ข้อตกลงในการวิจัย นิยามศัพท์ ประโยชน์ที่ได้รับ และการกล่าวสรุปท้ายบท

7. การทบทวนวรรณกรรม เป็นการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อที่ศึกษา ที่จะต้องมีการศึกษาค้นคว้าอย่างลึกซึ้ง และการสรุปที่ต้องใช้หลักการวิเคราะห์และสังเคราะห์

8. ระเบียบวิธีวิจัย เป็นส่วนที่ต่อเนื่องจากการทบทวนวรรณกรรม ประกอบด้วย การกล่าวนำ ผู้เข้าร่วมการวิจัย การเลือกตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ขั้นตอนการเก็บข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล และการกล่าวสรุป

9. ผลการวิจัย (1) กล่าวถึง การกล่าวนำ การรายงานผลการวิจัย ผลการตรวจสอบข้อมูล และผลการตรวจสอบเครื่องมือ และมีการอธิบายถึงรายละเอียดของประเด็นต่าง ๆ ในการตรวจสอบข้อมูล และการตรวจสอบเครื่องมืออย่างชัดเจน

10. ผลการวิจัย (2) กล่าวถึง ผลการวิเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผลการทดสอบสมมติฐานของการวิจัย การบรรยายกลุ่มตัวอย่าง ผลการเปรียบเทียบกลุ่มตัวอย่าง ผลการทดสอบสมมติฐาน สถิติที่รายงาน รวมถึงรายละเอียดที่เกี่ยวข้องที่มีการบรรยายประกอบการยกตัวอย่างที่เข้าใจง่าย

11. ตารางและภาพ กล่าวถึงการแสดงข้อมูลในรูปของตารางและภาพ ที่เสนอถึงองค์ประกอบ การตั้งชื่อ การออกแบบ และนำเสนอตัวอย่าง ทั้งการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป การวิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนา และสถิติเชิงอนุมาน

12. สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ กล่าวถึง การกล่าวนำ คำถามการวิจัยหรือสมมติฐานวิจัย การอภิปรายผลการวิจัย การเชื่อมโยงผลการวิจัยกับงานอื่นและทฤษฎี ข้อเสนอแนะ และการกล่าวสรุป พร้อมยกตัวอย่างประกอบในแต่ละประเด็นอย่างเข้าใจง่าย

สรุป

จุดเด่นของหนังสือเล่มนี้นอกจากการนำเสนอเนื้อหาที่เป็นหลักวิชาการ แนวคิด สารความรู้ในการเขียนรายงานวิจัยและวิทยานิพนธ์แล้ว มีการเสนอตัวอย่างประกอบในทุกบท ที่ง่ายต่อการทำความเข้าใจ ที่จะทำให้ผู้อ่านสามารถนำไปเป็นแนวทางในการเขียนรายงานวิจัยและวิทยานิพนธ์ได้อย่างมีคุณภาพ และหนังสือเล่มนี้ได้รับการตีพิมพ์เป็นครั้งที่ 6 บ่งบอกถึงควมมีคุณค่าและเป็นประโยชน์ต่อผู้สนใจในการผลิตผลงานวิจัย และนักศึกษาที่ทำวิทยานิพนธ์หรือปริญญานิพนธ์ในระดับบัณฑิตศึกษาได้อย่างมีคุณภาพ และนำไปใช้ในการเรียนการสอนแก่นักศึกษาให้เกิดประสิทธิผลต่อไป

มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย

เลขที่ 200 หมู่ 1 ถ.รังสิต-นครนายก ต.รังสิต อ.ธัญบุรี จ.ปทุมธานี 12110

โทรศัพท์ : 0-2577-1028 ต่อ 377, 378 โทรสาร : 0-2577-1053

www.eau.ac.th E-mail: eau_heritage@eau.ac.th

<http://eauheritage.eau.ac.th/>

ปรัชญา

“บ่อเกิดแห่งปัญญา คือ การศึกษาที่กว้างไกล”

(Wisdom Through Global Education)

วิสัยทัศน์

“มหาวิทยาลัยแห่งการเรียนรู้เพื่อคุณภาพและคุณธรรมในเอเชีย”

(Learning University for Quality and Morality in Asia)

